

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği
Yayın Organı

Para ile Satılmaz

Üç Ayda Bir Yayınlanır

Yıl 3, Sayı 10

Eylül – Ekim – Kasım 2019

Eğitime Bütüncül Bakmak

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği
Adına Sahibi

Zekeriya Arslantürk

Genel Yayın Yönetmeni

Bayram Yılmaz

Yayın Kurulu

Prof. Dr. M. Ali Büyükkara

Prof. Dr. Mustafa Özel

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Korkut

Hasan Uyar

Mehmet Dağ

Abdullah Taşkıran

Zekeriya Arslantürk

Kamil Ergenç

Bekir Dilekçi

Tasarım

Ertan Akbulut

Kapak Fotoğrafi

İsa Cida

Adres

Bahariye Mevlevihanesi Eyüp Merkez

Mah. Silahtarğa Cad. No:12

EYÜP / İSTANBUL

İletişim

Tel: 0212 501 31 71

enderdergi@gmail.com

Baskı – Cilt

Çağlayan Basım

Sarıncı Yolu Üzeri No:7 Gazimir-İZMİR

Tel: +90 232 274 22 15

Fax: +90 232 274 22 84

İstanbul, Mat 2019

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği

"İnsan ve Medeniyet Hareketi" Kurumudur

» Editörden

Eylül ayında her aile için sıkıntılı ve yoğun bir gündemdir, okul telaşı. "Çocuğum hangi okula gidecek, hangi öğretmende okuyacak, kıyafetleri, kırtasiye masrafları..." 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılı da kadim ve güncel sorunlarımızın mezcedilmiş haliyle ve hepimizin iyi dilek temennileriyle birilikte açıldı. Bizler de **ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ** ve **ENDERUN EĞİTİM YAZILARI DERGİSİ** olarak 18 milyon öğrencimize, bir milyonu aşkın eğitim çalışanımıza başarılar diliyoruz.

Eğitim kitaplar da yetenek kazandırma, kalıcı davranış değişikliği oluşturma süreci olarak tanımlanır. Eğitim teoride böyle tanımlansa da ülkemizdeki eğitim süreçlerine ve onun sonuçlarına bakarak eğitimi tanımlamaya çalıştığımızda eğitim başta devletle ilişki ve iletişim kurma, bağımlılık ilişkisi geliştirme sürecidir desek yanılmış olmayız.

Her bağımlı ilişki fedakârlık gerektirir. Mecnunun Leyla'ya olan bağımlılığı çölleri aşırır. Ferhat'ın bağımlılığı dağları deldirir. Veysel Karani'nin peygambere duyduğu bağlılık onu Yemen'den Medine'ye getirir. Gözleri görmeyen annesinin Veysel'e olan bağımlılığı da Veysel'i tekrar Yemen'in Karen köyüne döndürür.

Bağımlılığın temelinde acziyet ve muhtaçlık duygusu vardır. Bağımlılık hissettiğiniz kişi veya şey size anlam katan kendinizi onunla ifade ettiğiniz "O" olmasa kendinizi "hiç" olarak gördüğünüz şeydir. Aciz ve eksik hissettikçe kendinizi başkalarının himmetine mecbur hissedersiniz.

Her bağlılık ve bağımlılık başka bağların önemini azaltır. Kişinin işine olan bağlılığın artması eşine olan bağlılığını azaltır. Kişinin ilimle daha fazla vakit ayırabilmesi için çocukları ile daha az vakit ayırması gerekir. İlim için daha fazla vakit bulabilmesi için zihnini ve vaktini ilim öğrenme süreçlerine göre planlaması gerekir. Bu konuda açıklayıcı ve tarihi bir kişilik olarak Farabi'nin hayatı örnektir. Farabi; döneminin birçok zirve şahsiyetine bizzat ve eserleri ile hocalık yapmıştır. Farabi hiç evlenmemiş ve aile kurmamıştır. Hiçbir resmi görevi olmamış kendisine yönelik yapılan resmi görev tekliflerini kabul etmemiştir. Sadece danışmanlık ücreti olarak çok mütevazı ücret almayı kabul etmiştir. Bu ücretle Farabi sadece karnını mütevazı olarak doyurabilmektedir. Günümüz ifadesi ile aldığı danışmanlık ücreti sadece günlük ekmek ve yanına biraz katık alacak kadardır. Bu yeme alışkanlığı ile Farabi'nin ne yemek pişirme, ne sofraya hazırlama ve kaldırma nede bulaşık derdi vardır. Artırılan zihin ve vakit Farabi'yi Farabi yapan sebeplerden biridir.

Tarihten Farabi'yi örnek verdiğimiz gibi günümüzden Prof. Dr. Fuat SEZGİN hocamızı da örnek gösterebiliriz. Hocamızın hayatı çok boyutlu örnek ve ibretlerle doludur. Biz sadece günde 17 saat çalışabilmesindeki iradeye hayranlığımızı ifade etmekle birlikte gün içerisinde yemek saati gibi bir saatinin olmaması bir-iki dilim ekmek ve reçelle iktifa etmesi hocamızın eserlerinin asırlar sonrada değerini koruyabileceğine işaret sayabiliriz.

Bugünün insanı kendini iyi ve mutlu hissetmek için çok fazla şeye ihtiyaç duymaktadır. İnsanlar tarihin hiçbir döneminde bu kadar fazla çalışmak zorunda kalmamışlardır. Çünkü insanlar yaşamak bu kadar fazla eşyaya ihtiyaç duymamışlardır. Eğer siz 12 taksitle tatile çıkmışsanız borcunuzu ödemek için az biraz daha fazla çalışmak zorundasınızdır.

Ve işte burada Peygamberimizin zenginlik tanımını baş tacı etmemiz gerekmektedir. Diyor ki âlemlere rahmet olan "Zenginlik kişinin çok mala sahip olması değil ihtiyaçlarının az olmasıdır."

Modern çağ kadim kavramlarımızı bozduğu gibi özgürlük gibi belki sadece insana bahsedilmiş bir değeri de bozmuş tepe taklak hale getirmiştir. İnsanın ürettiği eşyaya olan kölelik ilişkisini özgürlük olarak pazarlamıştır.

İnternete, cep telefonuna bağımlı olmayı özgürlük olarak tanımlayan yaklaşımlarla ne kadar özgür zihinler inşa edilebilir. Dünyaya bağlanabilmeyi özgürlük olarak yorumladığımızda bağlanmama Özgürlüğümüzde güme gitmez mi? Her türlü bilgi edinme imkânı elinin altında olan günümüz gençliği acaba 50 yıl önce liseye gidebilmiş birinden daha mı kültürlü ve niteliklidir. "Teknolojiyi faydalı şekilde kullana bilmek lazım" argümanının sahipleri acaba evde televizyon varken daha mı çok kitap okumaktadırlar. Öğretilenleri ayıklama imkânına ne kadar sahipler. Basit bir örnek evinden dışarıya cep telefonu olmadan çıkamayan birisi Avustralya'daki Abojinlerden daha mı özgürdür. Daha iyi bir eğitim imkân ve talebi daha özgür olma isteği ile mi ilgilidir yoksa bağımlılığın getirdiği imkânlarla sahip olma isteğini mi gizler?

Peki, bizlerin eğitim talepleri; Bizler ne için eğitim almaktayız?

Zannedildiği gibi özgürlük insana konfor vaat etmez aksine özgürlük konfordan vazgeçebilmekle ilgilidir. Özgürlük karnınızın doymasını garanti etmezken kölelik çoğu zaman karnınızın doymasını garanti eder. İsrail oğullarının Hz. Musa'ya yönelik Mısır'da durumumuz daha iyiydi derken kasıtları akşamları yatacak yerleri ve yemeklerinin firavunlar tarafından vaat edilmiş olmasıdır. Mısır'da piramitlerde işçi olarak çalıştırılan ve aşağılanan İsrail oğulları kendilerine hiç bağırılmayan ve hakarete uğramadıkları Sina çölünde Hz. Musa'ya itirazları "bizler belki Mısır da izzet-i nefsimiz rencide ediliyor aşağılanıyorduk ama karnımız doyuyor ve yatacak yerimiz temin ediliyordu" itirazıdır. Ve tecrübeyle sahiptir ki kölelik alışkanlık yapar.

O yüzden kime ya da neye bağımlı olacağımızı doğru tercih etmemiz eğitim taleplerimizi ona göre şekillendirmemiz önemlidir. Eğitim süreçlerinin ve içeriğinin neslimizi özgür, nitelikli, faydalı bireyler olabilecek şekilde oluşturulması gerekmektedir. Bu bir talep olmanın ötesinde hepimize düşen bir sorumluluktur.

İşte bizlerde sizlerin desteği ile 10. Sayısını çıkardığımız **ENDERUN EĞİTİM YAZILARI** dergimizde özgürlüğü sorumluluk sahibi olmakla ilişkilendiren bir anlayışa sahip zihinlerin emeklerini, doğru sorumluluk hiyerarşisine sahip olmasını arzu ettiğimiz bireylerin idrakine sunmaktayız.

Allah'a, Vatan'a ve Toprağa sadıgız biz.

BAYRAM YILMAZ <<

> **04**

BAHARIN ÇOCUKLARI
REYHAN CANTÜRK

> **06**

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER
DERNEĞİ ÖĞRETMEN BULUŞMASI'NI
GERÇEKLEŞTİRDİK

> **18**

GEÇ VE GÜÇ EVLİLİKLER
PROF. DR. AHMET AKIN

> **20**

EVLİLİK VE EĞİTİM SÜRESİ
ARASINDAKİ NEDENSELLİK BAĞI
İLKAY CAN

> **22**

MERHAMETİNİ YİTİREN ÇAĞ'DA
ÖĞRETMEN OLMAK
HASAN UYAR

> **30**

EĞİTİMİN FELSEFESİ VE FELSEFENİN
EĞİTİMİ; NURETTİN TOPCU ÖRNEKLİĞİ
YUSUF YAVUZYILMAZ

> **38**

EĞİTİMİN EDEBİ VE İLMİ YÖNÜNE DAİR
MUSA YAŞAROĞLU

> **42**

EĞİTİM SÜREÇLERİNDE OKUMA
ALİŞKANLIĞI KAZANABİLMEK İÇİN
NELER YAPILABİLİR?
MEHMET GÖZÜTOK

> **46**

EĞİTİMİN ÖZNESİ ÖĞRETMENLERİMİZ
TALAT YAVUZ

> **49**

EĞİTİMDE DİSİPLİN UYGULAMALARI
VE OKULLARIMIZ
KEREM ÜNLÜ

> **54**

ÇOCUK EĞİTİMİ'NDE OYUNLAR
SAİT AVCI

> **60**

TÜRKİYE'DE ÖZEL OKUL ANLAYIŞI
VE İŞLEYİŞİ
SELAMİ AKTAŞ

> **67**

TÜRKİYE DE YÜKSEKÖĞRETİM
POLİTİKASI, SORUNLAR VE ÖNERİLER
DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRAH KAYA

> **70**

DİN EĞİTİMİNDE KAVRAMLARI
KAVRAMANIN ÖNEMİ
YUSUF KÜLTÜR

> **74**

EPİSTEMOLOJİK BAĞIMSIZLIK İÇİN
BİR YOL HARİTASI DENEMESİ
KAMİL ERGENÇ

> **82**

TÜRKİYE VE DÜNYA EĞİTİM
POLİTİKALARINDA İDEOLOJİK
YAKLAŞIMLAR
ALPASLAN ARSLAN

> **92**

SAVAŞLARIN ŞEKLİ Mİ DEĞİŞİYOR!!!
ÖMER FATİH BÖLÜKBAŞ

BAHARIN ÇOCUKLARI

▲ REYHAN CANTÜRK

Bizler hangi baharın çocuklarıyız? Güller açtı ve soldu. Bağrı yanmış gövdemizde yer buldu ayrik otları. Yüzleri sevdaya dönmüş lakin titremiş merhametsiz çehrelerin lanet kokan dillerinde.

Derdi semaya hak olmuş cân'ın sîretinden geldi selâlar, iki kelâm ile gark oldu meydanlarda sedalar. Sarsıldı âlem elem zırhının ardında. Şanlı eşyanın merhametine bırakıldı ah-û vâhlar.

Dövülmeyen dövüşmeyen erler çoğaldı da meydanlarda, ızdırabı olmayan canlar pay aldı ganimetten. Bahçeler dolusu gül, mevsimler dolusu bahar, sefaletle sürüldü dededen kalma hilye-i kederler...

Bizler hangi göğün çocuklarıyız? Aydınlık gecelerde umduk ki yıldızlar açar. Şânı peygamber görmüş arşın kandilleri yanar varlığın avuçlarında.

Hilkat gereği hüznün dağdağasından göçmekte olan insan, indi dağların yüce andından.

Bir yangın oldu, yangın o yangın ki ötelere telaşa kapıldı. Dumanlar arasında bir çift göz, süzüldü kıyametin necasetinden, durdu bir sokak kenarında aşkın kıyâmına.

İslî bir çift göz yetim kaldı halkın nazarında...

Bizler hangi arzın çocuklarıyız? Bir dağ yeli sardı nedametiyle şehri. Nur-u Hüda'dır dedi büyükler. Bendini sel götürmüş can kapıldı nâr'a. Şüheda! Bundan sonra hangi ocak kaldı yanmakta.

Çırılçıplak insanlık mermer sabahların ardında esmekte hümayûn kaplı asrın tartarında.

Ve ben ve sen ve o kalmışken bu muammanın

ortasında, dağ yeli sarıldı arzın öksüz sokaklarına...

Bizler hangi bahâ'nın çocuklarıyız? Kanıldı, şehlâ bakmış zamanın hırsız sabrına, sualı dar köprünün girdabında kaldı insan.

Cihanın sarsılmış yarınlarına sarıldı sandık sandık ümmet bohçaları. Kundaktaki sabiden soruldu seherin masum ışıkları.

Cismani her halin alınına kaderden öte kederler yazıldı. Bir bedevi misali çıkılan seferler kervanlarını yitirdi ve hanesiz kaldı bugünler...

Bizler hangi kitabın çocuklarıyız? İkra dedi yaratan. Sildik gün be gün yazdıklarımızı. Gömdüğümüz harflerin yas dolu saatleri saadet oldu bazılarına.

Hıfz ettiğimiz ilmin âlimleri elem diyârına sürüldü. Şâir memleketler mısralarından gerildi göğün çarmihına.

İnat ettik her sahife için, kendilerince kalemimize kan bulaştı. Yıl 1949 Yıl 1960 Yıl bilmem daha kaç. Söyleyemedik ki biziz bu asrın Peygamber çocukları...

Bizler hangi cehd'in çocuklarıyız? Girift her zulmün çatına kurmuşken inançtan eşikler, fâni bir el'den geldi kaçak pusatlar, karanlık geceler. Sözler yetmemiş zilletin karanlığına.

Memleketin nasır dallarında yuva bulmuş Ebu Cehiller. Her köy başı kendi ile yanan meşâlelere maşa olmuş sahipsiz çocuklar, sahipsiz evler...

Bizler hangi savaşın çocuklarıyız? Umudu kamçılanmış iman fütürünca, bir âh olarak kalmış Hama boylarında. Tarihi gömülmüş heyûlaya, dahi sanılmış acısı da ardında.

Bizim fethimiz Afgan sularında, Halep sınırında, can damarında. Şahit tuttuğumuz toprağın dam altı tevâzu ormanlarında... Meyveleri göz dikilmiş asrın altın kucağında ve sarf edilmiş şükürün sözde uygarlıklarına, yüz vermiş haddini bilmez kendinden kaçık zihinler... **Bizler hangi cân'ın çocuklarıyız.** Ses oldu elden düştü kızılıktan elekler. Kuruyarak yandı kamışlıkta ergin bebekler.

Aşkın kıvılcımına gebe sinelerden söküldü tütsü ile âmentüler. Serzenişlere karıştı bir baba edâsıyla dünkü sillelin cefâsı, kuruntu dolu diller veya dilbaz hükümler...

"Yol dedik şahit tuttuk mesafeleri alın teri damlayan yetimlere

Satır satır dildik bu haleti vehameti.

Bu söz ki bir "and" dır

Dedi şâir aşk ola aşk ile ömür bendini aş'a"

Bizler, ümmetin baharının hem acı hem tatlı her sofrasında yer bulmuş, aşkı yanmakla anıp sinesindeki yaraları bu yangınla dağlamış, her selâda selâm durmuş hakka, gönü güllü dökmek için bahçe aramayan çocuklarız. **Sağımız solumuz cân'dır bizim...**

Bizler, katre dökmüş acı yılların şavkında kamberlere hâl olmuş, mahlûkatın şerâfetine izler bırakmış, şânı ile âlemi şereflendirmiş, acının dağlar boyu çün döktüğü mateminde saâdet olmuş, göğün Kehkeşân dolu çocuklarıyız. İçimiz dışımız **yâr'dır bizim...**

Bizler, Musa (a.s) ilinde âsâlar olmuş, yeryüzünde her fıravuna deniz bulmuş, komşu dağların karış

karış edildiği dünya vatanında, mümin her nefeste çapa olmuş toprağın kursağında. Tohumları Ata eli kurutup peygamber soyunda, mermer sabahların Hira ışığında ve ömrün titrek kırpık uçlarında arzın yetkin çocuklarıyız. **Dilimiz kalbimiz aşk der bizim...**

Bizler Babil'in asmalarında zamana meydan okumuş, sırâtın sırtında can vermiş, kundakta ağlayan çocuğu şahadetle susturmuş, maddeyi özünden çıkarıp akıtmış ruhun hidayetline, simyacıyı aramış çöllerce, denizlerce, emrin kal dediği yerde saltanat sürmüş baharın dinmez çocuklarıyız. **Derdimiz devamız hak'dır bizim...**

Bizler mührün altın kumaştan nakşedildiği sancağın dalgasında salınmış, ölümün sîretinde gelen şeytandan kaçınıp kadre sığınmış, cihâdı sâhife mahfelinde hecelere sığdırmış, azmin sürür kaldığı irade ile hilmi diyâr diyâr taşımış, memleketlerin şakağın indirilen her darbeye sabrı çağırılmış, Kitab-u'l Kübranın çocuklarıyız. İlimiz **izimiz Hây'dır bizim...**

Bizler, mutlak sefer ile amel etmiş, zaferi ötelere bırakmış, tecellisi ile nûru izlemiş tûfan ehlinde, Nûh'u direniş Yusuf'u diriliş muştusu yapmış gönül hânesinde, sevda ehline nice sedâlar bırakmış cehdin çocuklarıyız. İnadımız **tavrımız dert der bizim...**

Bizler, çocuk yaşında taşların menziline siperlenmiş, iklimi glüze dönmeyen toprakların kardeşi, buhranlı akislerin büyüğü masalı, mabed-i ezelde sönmeyecek bir nûr veya aşîyan-ı cengâver yâhut her zerresi ile kurban-ı münevver, savaşın aşkın çocuklarıyız. **Hissimiz haddimiz ÜMMET der, SELAM der bizim.**

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ 1. ÖĞRETMEN BULUŞMASI'NI GERÇEKLEŞTİRDİK

31 AĞUSTOS-01 EYLÜL 2019 TARİHİNDE derneğimizin merkezinin bulunduğu Eyüp Bahariyede bulunan Has Oda'da Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen arkadaşlarımızla buluştuk, hasbıhalde bulunduk. Geleneksel hale getirmeyi düşündüğümüz geniş katılımlı buluşmamızda önceden belirlediğimiz konularda Adanmış Öğretmen tanımına girdiğine inandığımız arkadaşlarımızla verimli görüşmeler, toplantılar ve sunumlar gerçekleştirdik.

31 AĞUSTOS CUMARTESİ günü Kur'an Tilaveti ve Tanışma ile başlayan oturumlarımız Enderun Özgün Eğitimciler Derneği Yön. Kur. Başkanımız Zekerya ARSLANTÜRK Açılış ve Selamlama Konuşmaları ile devam etti. Zekerya ARSLANTÜRK Hocamız ülkemizin çeşitli yerlerinden gelen katılımcılara geldikleri için teşekkürleri ile beraber hep beraber güzel bir gayretin paydaşları olmalarından dolayı da şükran duygularını belirttiler. İki gün boyunca sürececek görüşmelerimizin başta kendi öğretmen niteliğimize sonrasında görev yaptığımız

okullarımıza ve ülkemize en nihayetinde de tüm gönül coğrafyamız için faydalı olmasını dilediğini ifade ettiler.

Programımız Zekeriya ÇELİK hocamızın "Adamak ve Adanmışlık" başlığında yaptığı değerli sunumları ile devam etti. Hocamızın hem tecrübesinden hem de devam eden heyecanından feyizler aldık.

İstanbul/Sarıyer'den programımıza iştirak eden **Sarıyer Yaşar Dedeman Anadolu İmam Hatip Lisesi Öğretmeni Zekeriya ÇELİK** Hocamız "**Atandın mı?**

Adandın mı?" başlığında yaptığı sunumlarında;

Adanmak; yaratılış amacına uygun yaşamak, her yaptığı davranışta Allah'ın rızasını aramaktır. Atanmak ise, sıradan insanların yaptığı sıradan işleri yapmaktır.

Adamak ve adanmış olmak; Hz. Âdemin çocuğu Habil gibi sahip olduğunun en iyisini Allah'a sunabilmek, kurban etmektir, Hz. Nuh Aleyhisselam gibi, zafer ufukta görünmese de mücadeleyi bırakmamaktır, Hz Lut Aleyhisselam gibi kimse inanmasa ve hatta hanımı bile inkar etse yolundan dönmemektir...

Atanmak ise sıradan olmaktır. Sadece atandığı için öğretmen olmuş sıradan atanmış öğretmenden sıradan bilgileri alıp, sıradan bir eğitimden geçen öğrenciler sıradan genç ve öğrenci sonra da sıradan vatandaş olurlar.

Sıradan olanlar sürüden olur, sürüden olanlar koyun olur, koyun olanlar ise hep güdülür, güdülen toplum ise köleleştirilir. Yaratılış amacını kaybeder. Heva ve hevesine kul-köle olur.

Her sistem vatandaşını aynı hizada görmek ister ki,

toplumu istediği gibi güdebilsin. Sistemin aslında bize yüklediği görev güdülebilen bir toplumun uyuşturulmasına yardım etmektir.

Bizler –yani Allah'a, Vatana ve Millete adanmış eğitimciler- ne zaman sıra dışı işler yaparsak atanmışlıktan kurtuluruz, adanmış bir toplum ve nesil yetiştiririz. Böylece kendimizi de toplumu da özgürleştiririz.

Adam kıtlığı sahabe döneminde de vardı. Resulullah (s) "ashabımı bana bırakın" diyerek arkadaşlarının içinden bazılarının farkını, muhataplarına hissettiriyordu.

Hz Ömer arkadaşlarına "Bir şeyler hayal edin, Allah'dan isteyin, duanız kabul edilse neleri dilerdiniz?" diye sorduğunda; Muhatapları "Bir oda dolusu altın, gümüş ve benzeri servetim olsa Allah yolunda infak etmek isteriz" dediler.

Bu cevaplardan sonra Hz. Ömer ise, "Benim de bir oda dolusu Muaz bin cebel, Hüzeyfe ve Ebu Ubeyde bin Cerrah'ım olsa da onları yeryüzünün her yanına göndersem, Allah'ın dinini anlatsalar, Allah'a davet etseler..." diyerek o toplumda adanmış öncülerinin kıymetini ve şahsiyetlerini örnek gösterdi.

Gelin şöyle bir düşünelim:

Benimle aynı işi yapanlardan farkım nedir? Ben sıradan mıyım, sıra dışı mı? Atanmış gibi mi davranıyorum, adanmış gibi mi?

Mesela Hasan El-Benna bir öğretmen idi. Ben de bir öğretmenim. Onun yaptıkları ve benim yaptıklarım ortada...

Gelin çıtayı daima yüksek tutalım, hedefimiz büyük olsun, örneklerimiz, özendiklerimiz tarihin akışını değiştiren başta peygamberler ve onların izinden giden öncü mü'minler olsun.

Onlara salat-ü selam olsun, Rasulullah'ın buyurduğu gibi; "Dünya işlerinde daima kendinizden aşağıdakilere bakın, ahiret işlerinde de daima sizden yukarıdakilere bakın!"

Bakışımız ne yana olursa, yarışımız da o yana olur...

"Hayırda yarışın." emri karşısında kendi yarışımıza ve çalışmalarımıza bir bakalım:

İlk atandığımız günlere dönelim, "ilk heyecanımızı hatırlayalım, bir işimiz-düzenli bir gelirimiz olsa" diye hayal ederken, Allah bize o fırsatı verdi, atandık. Sonra dünyalık hedeflerimiz, isteklerimiz habire artmaya başladı: "Arabamız, evimiz olsun" diyorduk, Allah bize onu da verdi. Sonra yazlık-kışık derdine düştük. Bunların peşine düştükçe sıradanlaştık, adandığımız davayı unuttuk.

Niyetimiz hicretimizi, hicretimiz yönümüzü, yönümüz gayretimizi şekillendirmektedir. Öyleyse gelin niyetimizi yeniden sorgulayalım; Yaşadığımız bu hayat bizi nereye götürüyor?

Sedat YENİGÜN, Bahattin YILDIZ, Numan ARIMAN kardeşlerimizin yakından tanıdığı adanmışlardandı. Bu güzel insanlar, bu iman kardeşlerimiz belli değil miydi? Adanmışlıklarını hayattayken salih amelleriyle gösteriyorlardı. Ve Allah onları iyilerle beraber iyilik peşinde koşarken seçti, Rabbim onlara rahmetiyle muamele eylesin.

Gelin bir muhasebe yapalım? Şimdi biz bu işin neresindeyiz? Elimizdeki fırsatları, yetkileri ve kabiliyetleri nerelerde, ne için kullanıyoruz?

Adanmış olmak rüzgâra karşı savaşımdır.

En büyük sorunlarımızdan biri, elimizdeki yetkiler arttıkça maalesef sıradanlaşıyoruz. Dün şikâyet ettiğimiz şeyleri biz yapmaya başlıyoruz. Biz makamları değil, makamlar bizi kuşatıyor.

Adanmış bir mü'min koltuğun altına değil, üstüne oturmalıdır. **Eğer makam bizi kuşatmaya başladıysa, oradan hicret etme zamanı gelmiştir.** Ya da sürgünü seyahat bellemeliyiz. Bir çift kumru için koca koca makamları terk etmeyi göze almalıyız.

Kıymetli kardeşlerim, davet ve eğitimde dört çeşit muhatabımız vardır:

Ya Ebu Bekir gibidir, duyar duymaz iman eder, ya Ebu Süfyan gibidir, yirmi yıl sonra iman eder, ya Ebu Talip gibidir, düşman olmaz ancak iman da etmez ama zararı yoktur üstelik faydası da vardır. Yâda Ebu Cehil gibi, Ebu Lehep gibidir, iman etmez, ömrü boyunca da seninle ve imanıyla savaşı, seni ve davayı yok etmek ister...

Gönül ister ki, muhataplarımız hep Ebu Bekir gibi olsun, bizi anlasın, iman etsin ve hemen aynı yolun yolcusu olsun. Ama hayat bu kadar güzellikleri önümüze sunmaz ki imtihan olalım.

Bakarsınız muhataplarımız Ebu Süfyan misali yıllar sonra hakkı görür, hakikate teslim olur ki bu da bir nimettir.

Bizim illa “çok olacağız” diye bir derdimiz olmamalıdır. Çünkü tarih boyunca iyiliğin ve kötülüğün sıra dışı insanları hep az olmuşlardır. Bu azlar çoğunlukla birbirleriyle mücadele etmişler, savaşmışlardır. Bu mücadelenin sonucu toplumun geri kalanlarını etkilemiştir.

Mücadeleyi genellikle ve öncelikle öncüler yapar, toplumun kalanı da onlara uyar. İşte Yasin süresinde anlatılan üç davetçi, birde onlara yardım eden destekçi toplam adanmış dört kişidir.

Bunlara karşı gelenler ise, o toplumun ele başları ki onlar da azınlıktadır. Örneğin Kur'an Semûd Kavmi'nin elebaşlarının dokuz kişi olduğunu bildirir, yani onlar da sayıca azdır ama toplumlarını helake sürüklemişlerdir.

Yasin Suresi'ndeki o güzel öncülere destek olan aktif mü'min azgınlardan tarafından şehit edildi, Yüce Allah o toplumun tamamını helak etti. Çünkü **“sessizlik gizli onaydır”**. Eğer toplumun sessiz yığınları bu güzel davetçilere uysaydı, hem dünyayı hem de ahireti kazanacaktı.

Mekke'de yıllar boyun ellerine geçen iman fırsatını geniş yığınlar değerlendiremedi. Çünkü azgınlara uydular. Ama Akabe'de altı güzel insanın iman edip, Mus'ab b.Umeyr'i şehirlerine davetiyle yeni bir iyilik

hareketi başlamıştır.

Allah yoluna adanmış bir mü'min, bir öğretmen olan Mus'ab'ın gayretleriyle Muaz b. Cebel, Usayd b.Hudayr gibi öncüler iman edince, Medine'nin yönü cennete doğru değişmiştir.

Bu adanmış öncü mü'minlerin ardına düşen Medine İslam'ın ve imanın kalesi olmuştur.

Şimdi bizi Medine olmak için bekleyen binlerce Yesrib ve mü'min olmak için bekleyen milyonlarca Muaz var. Ama **Yesribleri Medine'ye çevirecek olanlar sadece ve sadece adanmış davetçilerdir.**

Sonuç olarak; sıradan, atanmış olduğumuz bir okuldan nasıl sıra dışı adanmış bir öğretmen oluruz, birkaç somut öneri sunalım:

Bu çok basit...

Herkes okuldan hemen çıkıyorsa, sen çıkmak için acele etme,

Herkes öğretmenler odasının yolunu tutuyorsa, sen teneffüste bahçede öğrencilerle vakit geçir,

Herkes yemeğini öğretmenler odasında yerken, sen öğrencilerle birlikte ye,

Herkes kazancını kendi başına yerken, sen öğrenciye bir şeyler ısmarla, arabana birkaç öğrenci al,

Herkes günün sonunda kendi evine çekiliyorsa, sen evine birkaç öğrenciyle git, onlara ikramda bulunma fırsatlarını kaçırma,

Herkes Avmlerde gezerken, sen öğrenci evlerini ziyaret et,

Herkes kahvehanelerde vakit öldürürken, sen halı sahada öğrencilerle maç yap, çalım at, çalım ye, ya da onları seyret,

Adanmış öncü bir mü'min olarak, öğrencilerini yolda görünce selam ver, hastalanınca ziyaret et, yakını ölürse taziye git... ve daha neler neler

Sözün özü; Samimiyet ve heyecan bu işin motorudur. Öğretme heyecanını kaybettiyse, hemen bu kutlu görevi terk et, organik domates ve hıyar yetiştir. Böylece topluma daha faydalı olursun.

Zekeriya ÇELİK Hocamız Adanmış mü'minlerin her gün okuyup, kendini oradaki özelliklerle karşılaştırması gereken ayetlerden bazılarını (Maide, 54-57. Mü'minin, 1-11. Furkan, 61-77. Fussilet, 30-33. Ahzap 45-46. Fetih Suresi, 28-29.) ifade ederek sunumlarını tamamladılar.

Gençliğin Dili ve Sorumluluk Duygusunun Oluşumunda Etkiler ve Etkimiz...

Öğretmen buluşmamızın devam eden oturumunda katılımcı öğretmenlerimizle Kamil ERGENÇ hocamızın moderatörlüğünde “**Gençliğin Dili ve Sorumluluk Duygusunun Oluşumunda Etkiler ve Etkimiz...**” üst başlığında forum etkinliğimiz olmuştur. Bu etkinliğimizin hülasesini da siz değerli okuyucularımızla paylaşmak isteriz.

Kamil ERGENÇ hocamız takdim konuşmalarında; Sosyoloji disiplini toplumsal hareketlilikleri kuşaklar üzerinden kategorize ederek anlama arzusundadır. Bu kategorizasyonu yaparken kır-kent ve/veya cemaat-cemiyet ayrımına odaklanır. Böylece kırsal ve kentsel insan davranışlarının haritasını çıkarmayı yeğler ve cemaatten cemiyete dönüşme sürecini bu bağlamda anlamaya çalışır. Dinin belirleyici olduğu kır toplumundan ziyade, aklın özne olduğu kent toplumuna yaslanmanın daha efdal olduğu ispatlanmaya çalışılır. Din dili yalnızca kırsal kültüre hitap edecek bir boyutta tasvir edilir ve kentleşme doğal olarak seküler bir muhteva kazanır. Cemaatin ilkelikle ilişkilendirilmesi kentin teşvik edilmesi için oldukça işlevsel bir argüman olmuştur. Böylece ideal toplumun kentli ve cemiyet merkezli toplumlar olduğu tescillenmiş olmaktadır.

Kentleşmeye yüklenen bu olumlu anlam, 20.yüzyılın ilk yarısına kadar nüfusunun yaklaşık üçte ikisi köylü olan bizim gibi toplumların hızla kentleşmesini temin etmede anahtar rolü oynamıştır. Özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında ivme kazanan kentleşme, zaman zaman sancılı bir sürece evrilmiştir. Türkiye bu evirilmeyi tolere

eden unsurlara sahipti. **Denebilir ki Türkiye'de kırdan kente göçün en az hasarla atlatılmasında rol oynayan en önemli unsur, cemaat/tarikat havzaları olmuştur.** Bu havzalar her ne kadar illegal olarak tanımlansalar da, Osmanlı'dan miras aldıkları çevre ile merkez arasında “köprü” olma rolünü oldukça iyi oynamışlardır. **Şayet bu yapılar olmasaydı, yaklaşık kırk yıl süren kırdan kente göç serüvenimiz Cezayir'de olduğu gibi facia ile sonuçlanabilirdi.**

Geleneksel kodların ağır bastığı bütün toplumlar, modern kent yaşamına geçiş sürecinde travma yaşamışlardır. Japonya'nın kadim samuray kültüründen vazgeçmesi kolay olmamıştır. Kentte yaşama imkanı kalmayan Samurayların kırsalda bile rahat bırakılmadıkları ve gerçek anlamda bir kent kültürünün oluşması için bütünüyle ortadan kaldırıldığı vakidir. Çünkü kent, modern paradigmanın döl yatağıdır. “Kentleşmek demek aynı zamanda modernleşmek demektir.” Benzer durum Çin için de söz konusudur. Bu ülkenin 19.yüzyılın ilk yarısında başlattığı kentleşme(modernleşme) hamlelerinin ortaya çıkardığı sosyal kaos, 20.yüzyılda komünist ideolojinin imkanlarıyla aşılmaya çalışılmış ancak hala istenilen seviye tutturulamamıştır. Sovyet mirasını yeniden canlandırmak isteyen Ortodoks Rus kültürünün de kentleşmenin travmatik sonuçlarıyla yüzleşmek zorunda kaldığı Dostoyevski ve Tolstoy gibi edebiyatçıların romanlarında görülmektedir.

Sanayi sonrası toplumlarda kentin inşasında rol alan unsurların en önemlisi, kırdan gelen nüfusun sorunsuz yerleşimini sağlamak amacıyla ihdas edilen fabrikalardır. Özellikle Avrupa'da fabrikaların yaygınlığı sayesinde kırsal nüfusun kent içinde sorun üretme potansiyeli minimize edildi. **İşçileri istifleme için inşa edilen çok katlı binalar, aynı zamanda, kusursuz bir kontrol imkanı da sağladı. Buna bir de uzun çalışma saatleri eklendiğinde, kente akan büyük nüfus kitlelerinin isteseler bile sorun çıkaramayacağı bir atmosfer oluştu.** Kapitalist değerler sisteminin yaygınlık kazanmasıyla birlikte kentin mekanik doğasına bütünüyle uyum sağlayan Avrupalı kırsal nüfus, modern kent yaşamının dominant unsuru olacaktır. Feodal geçmişiyle oldukça radikal bir şekilde yüzleşen ve yeni klavuz olarak bilimi öne çıkaran bu kitleler, Avrupa dışı uluslara kentleşme önderleri olarak sunulacaktır.

Türkiye'de ki sosyoloji literatürü de Avrupa özelinde gerçekleşen bu kır-kent sürecini merkeze alarak,

adeta bütün toplumlar bu tecrübeyi yaşamaya mahkûmmuş gibi bir değerlendirme yapar. Bu değerlendirmenin esas amacı kır kültürünün doğal, samimi, hamiyetperver, hasbi ve değişime kuşkuyla bakan primitif doğasına karşı; kentin mekanik, seküler ve pazar merkezli uygar doğasını öne çıkarmaktır. Sonuç her zaman kentin lehine olacaktır. Söylenmek istenen kabaca şudur: bütün kır toplumları kente geldiğinde sorun yaşar ve kentli olmamak için direnir. Kent ise seküler ve mekanik doğasına eşlik eden kusursuz rasyonalitesiyle dini duyarlılığı yüksek kır toplumunu masseder. Kır kültürü mağlup olmaya mahkumdur.

Gençliği masaya yatıracağımız bu foruma kır-kent karşılaştırmasıyla başlamamın bir sebebi var elbette. **Muhatabımız olan gençlik bütünüyle kentli bir özelliğe sahip.** Özellikle Gezi Parkı eylemleri sonrasında dile getirilen "Z" kuşağı, geleceğin Türkiye'sine yön verecek olan gençleri tanımlamak için kullanıldı. Bu bağlamda **Gezi eylemlerinin de karakterine bakıldığında rahatlıkla müşahade edilen "ne istemediğini bilen ve fakat ne istediğini bilmeyen genç" profili modern kentin haylaz çocukları olan "Z" kuşağı için uygun bir tanım olabilir.** Bu kuşak kendisinden önceki X ve Y kuşağından ayrı olarak gözünü bütünüyle kent içinde açtı. TOKİ evlerinde büyüdü... Küresel entelektüel arenada sıkça gündem olan post-modern paradigmanın "hakikatsiz ve sıvı(akışkan, her kalıba giren, biçimsiz)" doğasından etkilendi. Güçlü ideolojik söylemlerin tarih sahnesinden çekildiği ya da çekildiğinin iddia edildiği bir tarihsel vasata şahitlik etti... Dijitalize olmuş bilginin egemenliğinde büyüdü... **"Edinilmiş bilginin" ne olduğu ve ne olmadığı meselesini hiç dert edinmedi...** Kameranın ve fotoğraf makinesinin tahakkümüne

rıza gösterdi... Görünür olmak için çaba göstermenin, hayatın amacı olduğuna ikna oldu... Hatta **görünür ol(a)mamanın değersiz olmakla eşitlendiği bir kültür ortamına** şahitlik etti... Belki de bu nedenle görünürlüğünü temin eden araçlara iştahla bağlandı. İnsan-insan ve insan-varlık ilişkisini sahil bir düzlemde değil de "sanal" düzlemde tecrübe ettiği için merhamet, adalet, iffet gibi çok temel insani vasıflarının idrakinde bile olamadı. Alamet-i farıkaşı "malumatfuruşluktu"...

Bu kuşak aynı zamanda küreselleşmenin kemale erdiği bir tarih/zaman kesitinde büyüdü ve büyüyor. Günümüz küreselliğinin Avrupa merkezci bir dil ve söylemin misyonerliğini üstlendiği düşünüldüğünde, Türkiye ve benzeri "doğu bloku" ülke gençlerinin kendi kültürel kodlarıyla temas kurmasının oldukça zor olacağını söylemek kehanet olmaz. Çünkü tarih boyunca bütün küresel kültürler (İslami küreselleşme de dahil) kendisinden daha zayıf olan kültürleri büyük ölçüde etkilemiştir. Ulusal sınırlar böyle zamanlarda önemini yitirir... Bağımsızlık marşları ve bayraklar, giderek folklorik bir muhteva kazanır... Artık kültürel iktidar başkalarının elindedir... **Tam bu noktada gerçek bağımsızlığın "epistemolojik bağımsızlık" olduğunu haykırmak gerekir. Bu alanda bağımsız olabilmenin yolu da referans sistemini netleştirmekten geçer.** Türkiye, nüfusunun tamamına yakını Müslüman olan bir ülke olmasına rağmen, İslami referanslar temelinde bir hayatın inşası için çaba göstermeyi terk etmiştir. Onun yerine aydınlanma felsefesinin sonucu olan modern paradigmanın egemenliğinde bir toplumsal modelin öncülüğünü yapmaktadır. Genç kuşaklar da bu süreçten doğrudan etkilenmekte ve gerek Avrupa merkezci küresel söylemin tesiriyle, gerekse seküler entelektüel havzanın Türkiye'nin İslami referanslarla ilişkisini kesme temayülünden dolayı, hızlı bir biçimde uçuşuma doğru yuvarlanmaktadır.

Yapılan araştırmalar Türkiye'nin oldukça dinamik bir genç nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Hali hazırda genç nüfus sayısı 20 milyonun üzerindedir ve bu sayı BM ye kayıtlı onlarca ülkenin nüfusundan fazladır. Bu durum hem muhteşem bir imkanı hem de ürkütücü bir handikapı bünyesinde barındırmaktadır. Eğer bu gençliğin enerjisi doğru bir şekilde(yani ait olduğu referans sistemine uygun olarak) sevk ve idare edilirse, ortaya müstesna bir örneklik ve önderlik çıkabilir. Ancak **sözünü ettiğimiz bu enerji, ithal referans sistemleriyle şekillendirilmeye çalışılırsa(ki maalesef öyledir),**

korkarız ki,uzak olmayan bir gelecekte Türkiye ciddi bir kimlik/kişilik kriziyle karşı karşıya gelecektir. Sovyetlerin Türkistan havzasında gerçekleştirdiği sömürgeciliğin ortaya çıkardığı bugünkü tablo, herkes için ibret vesikasıdır. Buhara, Semerkant, Rey gibi kadim ilmi/entelektüel mirasa ev sahipliği yapan Maverâünnehir coğrafyasında ortaya çıkan bu acı tablodan ders almak icap eder. Yine İber Yarımadası'nda yaklaşık sekiz asır var olmasına rağmen, bugün sadece birkaç tarihi sembolle anılır hale gelmiş olan Endülü's'e de yakından bakmak gerekir. **Medeniyetlerin varoluş ve süreklilik şartlarından en mühimi kendine özgü bir referans sisteminin olmasıdır. Ne zaman ki bu sistem çöker, işte o vakit o medeniyet te tarih sahnesinden silinir. Türkiye, gençlerini ithal referans sistemlerinin umuduna terk etmekten vazgeçmedikçe, sonuç hüsrana olmaktadır. Ne zaman ki bu sistem çöker, işte o vakit o medeniyet te tarih sahnesinden silinir. Türkiye, gençlerini ithal referans sistemlerinin umuduna terk etmekten vazgeçmedikçe, sonuç hüsrana olmaktadır.** Tam bu noktada, **Enderun Özgün Eğitimciler Derneği olarak,** bu ülkenin eğitim sisteminin artık "aydınlanma mutlakiyetçiliğinin" tahakkümünden kurtulması gerektiği iddiamızı daha güçlü dile getirmek ve kendi referans sistemimize rücu etmek

mecburiyetindeyiz. **Referans sistemimizin ana kaynağı aziz Kur'an ve sahih sünnettir. On beş asırlık geleneğimizden de, bu iki ana kaynağa muğayir olmamak koşuluyla(eleştirel bir dikkat,deruni bir farkındalık bilinci ve müteşerri bir tutum,tavır ve tarzla) istifade edilebilir.** Bu alanda göstereceğimiz her çaba bizden sonraki kuşaklar için ufuk açıcı olacaktır. Gençliğe yön ve istikamet tayini ancak "İslam ideolojisiyle" mümkündür.

Çünkü gençlik özelinde öne çıkan hareketler, yakın tarihimizin hem yerelde hem de küre ölçeğinde en dikkat çeken olgularından biridir. Bünyesinde barındırdığı yoğun dinamizmiyle bu hareketler, genelde toplumsal değişimi havidir. Bu bağlamda son yüz elli yılda küre ölçeğinde meydana gelen hemen bütün gençlik hareketleri-ki bu hareketler genelde bir ideolojik perspektife sahiptirler- sarsıcı bir değişimi de beraberinde getirmiştir denebilir. 1960'lı ve 70'li yıllarda Latin Amerika'da kapitalizmin küreselleşmesine karşı gelişen hareketlerden 1989 Tiananmen hadisesine, 1979 İran devriminden henüz daha hafızalarda canlılığını koruyan Rabia Direnişine kadar gençliğin öncülük ettiği hareketler bunlardan

sadece birkaçıdır. Tüm bu hareketlerin ortak noktası, kapitalist referanslar temelinde 20. yüzyılda tesis edilmeye çalışılan iktisadi, içtimai ve siyasi homojenleştirme(kentlileştirme)projelerine karşı bir mukavemet hattı oluşturmaktır. Bundan dolayıdır ki, müesses nizamın bu hareketlere karşı tavrı oldukça sert olmuştur. Şili ve Arjantin'de askeri darbeler marifetiyle gençlik eksenli direnişin kırılması için işlenen vahşi cinayetler hala hafızalardaki tazeliğini korumaktadır. Aynı akıbetten sonraları Endonezya ve Çin'deki hareketler de nasibini alacaktır...

İran'ın, küresel istikbarı şok edercesine, gerçekleştirdiği devrimin motor gücü de şüphesiz gençlerdi. Öyle ki devrimin hemen akabinde bu genç kadrolar, küresel kapitalizmin merkez üssü ABD'nin İran'da ki elçilik çalışanlarını bir yıldan fazla muhasara altında tutmuş ve ABD'ye tarihinin en küçük düşürücü dersini vermiştir. Küresel kapitalist tiranlık, bu genç devrimci kadroları saf dışı etmek için Irak'ı kullanmış ve yaklaşık sekiz yıl süren İran-İrak savaşı, devrimci genç kadrolardan intikam almıştır. Benzer süreci 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren Mısır da yaşamıştır. İhvan-ı Müslimin(Müslüman Kardeşler) çatısı altında örgütlenen Mısır gençliğinin, bir yandan Filistin direnişine destek olurken diğer yandan Baas diktatörlüğüne karşı verdiği soylu mücadele, sadece Mısır özelinde değil, halkı Müslüman tüm ülkelerde etkili olmuştur. Aynı hareketin daha birkaç yıl öncesinde Rabia meydanında gösterdiği vakur direnişin de ana omurgasını gençliğin oluşturması, bu etkinin sürekliliğini göstermesi bakımından

dikkat çekicidir.

Yine yakın zamanda Occupy Wall Street(Wall Streti işgal et) eylemlerinde de gençliğin ön planda olduğunu görmek mümkündür. Kapitalizmin sebep olduğu orta sınıfın sefaleti, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve vergi yüklerindeki artış gibi gerekçelerle başlatılan bu hareketin, yaklaşık seksen iki ülkeye yayılarak adeta küresel bir muhalefet haline gelmesinde eğitilmiş gençliğin oynadığı rol hayatidir.

Gençliğin özne olduğu hareketlere küre ölçeğinde en yakın örnek, şüphesiz "Arap Baharı" olarak adlandırılan süreçlerdir. Şimdilerde bu baharın kışa döndüğüne ilişkin yorumlar yapılsa da, bu hareketler gençliğin merkezde yer aldığı hareketler olması münasebetiyle önemlidir. Küreselleşmenin sağladığı, "bilginin hızlı yayılımı" sayesinde kendi dışındaki dünyanın ilmi ve entelektüel imkanlarından haberdar olan genç kuşakların, ülkelerinin iktisadi, siyasi ve hukuki pozisyonlarının/durumlarının değişimini sağlamak amacıyla başlattıkları mücadeleler gençliğin dinamik doğasına ilişkin oldukça önemli ipuçları vermektedir.

Gençlik eksenli hareket/ler/in, küresel çapta, "direnişle" mücessemleştiği tek yer, hiç şüphesiz, Filistindir. 20.yüzyılın ilk yarısının sonuna doğru, küresel istikbarın ileri karakolu olarak inşa edilen İsrail karşısında tek dayanağı gençlik olan Filistin, denebilir ki, gençliği "sürekli direniş" şiarıyla örgütleyen tek beldedir. Bu sürekli direniş hali, hem egemenlerin uykusunu kaçırmakta hem de post-modern çağın renksiz ve amorf kimlik önerilerine meydan okumaktadır. Filistin direnişinin "genç" doğası, çağdaşları için oldukça öğretici bir örnek olma özelliğine sahiptir.

Türkiye'de de, özellikle Cumhuriyetin ilanından bugüne, oldukça sık aralıklarla gençliğin özne olduğu hareketler öne çıkmıştır. Denebilir ki Cumhuriyet Türkiye'sinin yaklaşık olarak son 60 yılı, gençlik eksenli hareketlerin etkili olduğu bir süreci imlemektedir.

Nitekim Türkiye için oldukça travmatik sonuçları olan 27 Mayıs Darbesi'ni hazırlayan en önemli argümanlardan biri de, üniversitelerin Menderes iktidarı tarafından ağır işkencelere ve katliamlara maruz kaldığıydı. Sonraları bu iddiaların darbenin meşruiyet zeminini oluşturmak için üretilmiş tezviratlar olduğu ortaya çıksa da, dönemin muhalif gençlik örgütlerinin eylemleri, Menderes iktidarının oldukça zor durumda kalmasına sebep olmuştu. "Özgürlük" sloganlarıyla gerçekleştirilen üniversiteli eylemlerinin oluşturduğu kamuoyu, "iktidarın totaliterliği" argümanına ikna olmuştur. Üniversite hocalarının da, kimi zaman zımnen kimi zamansa alenen, destek verdiği bu eylemlerin, ülke gündemine olan etkisi sarsıcıdır.

12 Mart muhtırasının verilmiş sürecinde de üniversite gençlik örgütlenmelerinin eylemliliklerinin etkili olduğu söylenebilir. Soğuk savaş sürecindeki ABD-Sovyet kavgasının toplumsal alanda ki karşılığı olan sağ-sol çatışmasının ana merkezi şüphesiz üniversitelerdi. Köyden kente göçün oldukça hızlı olduğu bu dönem/ler/de, Anadolu'nun saf delikanlıları, büyük şehirlerin ideolojik atmosferinde birbirleriyle kıran kırana mücadele ederken, bu mücadelelerinin daha yukarıda, ABD-Sovyet mürettep kavgasının yansımaları olduğunun farkında değillerdi. İkinci dünya savaşı sonrasında tercihini ABD nüfuz alanından yana yapmak zorunda kalan Türkiye'deki bu ideolojik kavgaların kazananı, uzunca bir süre sağ/muhafazakar çizgi oldu. ABD perspektifinin siyasal alandaki izdüşümü olan sağcılık, sonraları "itikadi varoluşun" gerekliliği tezi üzerinden sahaya çıkan İslamcılığı bertaraf etmek için, oldukça önemli bir işlev görecektir.

12 Eylül ise, gençlik örgütlerinin neredeyse başrolde olduğu bir süreci imler. 1970-80 arası, Türkiye de anarşi ve kaosu egemen olduğu bir dönemdir. Sağ-Sol çatışması ekseninde oldukça kanlı bir şekilde ilerleyen bu sürecin de kazananı elbette ki Sağcı/Türk-İslamcı çizgi olacaktır. Solun üniversite havzası büyük oranda tasfiye edilecek ve İslamcı gençliğe de -Metin Yüksel ve Sedat Yenigün örneğinde görüldüğü üzere- gözdağı verilecektir. **Denebilir ki 12 Eylül ihtilali, bu ülkenin en dinamik ve entelektüel seviyesi en yüksek gençliğini ortadan kaldırmıştır.** Tıpkı Latin Amerika'daki gençlik hareketlerine yapıldığı gibi... İhtilalin kudretli generalinin gençlere hitaben "savaşmayın sevinin" çağrısı, esasında gençlik eksenli hareketlerden duyulan korku ve endişenin de bir işaretidir.

Ancak buna rağmen gençliğin-özellikle üniversite gençliğinin-merkezde olduğu hareketler bitmemiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde bu sefer sahnede İslamcı Gençlik vardır. İdeolojik billurlaşma sürecini 1980 sonrasında muhafazakar milliyetçi havzadan bağımsızlaşarak tamamlayan İslamcı gençlik, üniversitelerdeki tesettür yasağından ulus devletin homojenleştirici hususiyetine, Bosna-Cezayir ve Filistin direnişinden Rusya'nın Çeçenistan katliamına kadar bir dizi meseleyi Türkiye gündemine taşımıştır. Sovyetlerin 1991 de dağılmasıyla moral motivasyonu derinden sarsılan sol ideolojinin geri planda kaldığı bu dönem, 28 Şubat sürecine kadar ağırlıklı olarak İslamcı gençliğin aktif olduğu bir dönemdir. 28 Şubat post-modern darbesi, oryantalistlerce üretilen "Siyasal İslam" kavramıyla "kriminalize" edilen bu gençliğin tasfiyesinde oldukça etkili olmuştur.

Ancak buna rağmen İslamcı Gençliğin örgütlü mücadelesi 28 Şubat sürecinde de devam eder. Bu süreçte ağırlıklı gündem lise ve üniversitelerde uygulanan tesettür yasağı, cezaevlerinde artık rutin hale gelen işkence ve kötü muamele, İsrail'le geliştirilen ilişkiler ve imam hatip okulları üzerinden İslami değerlere yapılan saldırılardır. Türkiye çapında organize edilen eylemlerde gündemi yine "gençlik" belirlemektedir.

2000'li yıllara gelindiğinde ise gençlerin merkezde olduğu ve kitleselleşmesi yönüyle de dikkat çeken en önemli hareket, yukarıda da kısaca temas etmeye çalıştığım Gezi Parkı eylemleridir. İdeolojik rengi pek belli olmayan bu hareketin oluşturduğu atmosfer, bir anda bütün gözleri Türkiye'nin üzerine çevirmiştir. "Arap Baharı"nın da sağladığı moral motivasyonla bir "Türk Baharı" beklentisinin zirvede olduğu bu süreçte Türkiye, hem siyasi hem de iktisadi olarak sarsılmıştır. Kimilerine göre bir takım ajan provakatörlerin kışkırtması, kimilerine göreyse iktidarın otoriterleşmesinin tabi sonucu olarak değerlendirilen bu eylemler, yakın tarihimizde cereyan eden gençlik hareketleri içinde istisnai bir özelliğe sahiptir. Onu istisnai yapansa yukarıda da değindiğim "ne istemediğini bilen ve fakat ne istediğini bilmeyen" anarşist ve ideolojisiz doğasıdır. Bu yönüyle Gezi eylemleri, post-modern bir hususiyet arz etmektedir."Gençliğin diline" odaklanan bu forumun tüm bu tarihi arka planı göz önünde bulundurarak bir projeksiyon geliştirmesi gerekir diye düşünüyorum.

Tarihsel süreçte gençliğin serencamını aktarmaya çalıştığımız bu ziyadesi ile uzun bu girizgahtan sonra arkadaşlarımız dan günümüz ve güncelin içerisinde bugünümüzü konuşalım istiyoruz.

Van'dan katılan Emrah TAŞDEMİR arkadaşımız;

Bizler dört yıl birlikte çalıştığımız bizlere emek veren Alilerin, Ahmetlerin, Mustafa abilerin semereleriyiz, bugün ulaştığımız sayı 40'lı rakamlarla ifade edilmektedir bugün bizlerin çalışma koşulları sıkıntılı, bir tek başına bir şey yapamıyoruz, biz olunca birlikte bir şeyler yapabiliriz

İstanbul'a geldiğimizde gördüğümüz değişiklikler bizleri çok şaşırttı, Van'daki teknolojinin kısıtlı olması bizler için bir avantajdır. Bizler onların fitratına dokunabiliyoruz.

Bir arkadaşımızla tanıştık, japonyada yaygın olan "teknoloji bağımlılığı hastalığı"na kapılmış. Öyle bir hastalık ki tuvalet için bile bilgisayarın başından kalkmamak. Van'da da istisnada olasa tip sorunlar bulunmaktadır. Ben bu arkadaşla tanışıp konuştum. Bizim sohbetimizde bu arkadaşımız 26 yaşında ben bir hayalinin olup olmadığını sordum; cevap olarak şu oyunlarda birinci olmak, bu genç bolon şişirmeyi bile öğrenmemiş...

Biz bu gençle konuştuktan sonra mevzuu anlatamadık... haricinde eğer hasbi ve samimi niyetlerle gençlerle vakit geçirmeye özen gösterdiğinizde mutlaka karşılık bulabiliyorsunuz. Bizler bu sene bir abi ve kardeş olarak ilgi gösterdiğimiz öğrencilerimizden hem ahlaki manada hem de üniversite sınavlarda ciddi başarılar elde ettik. Van gibi bir bölgede henüz daha yeni olmamıza rağmen bu başarı inşallah bizleri da güzel ve fazla gençle buluşturup kaynaştıracaktır.

Eskiden daha zor olan bir konuşmalarımız şimdi daha rahat oldu. Şimdi biz daha rahat özgüven içerisinde kendimizi dile getirebiliyoruz.

Abdurrahman MERDUN hocamız;

Bizim iki dersimiz vardı bir gençlere yönelik diğeri de yetişkinlere yönelik

Biz gençliğin dili nasıldır diye destek aradık, üniversiteden hoca istedik bize hocamız "bir kuşak çatışmasında çatışan genç değil yetişkindir" diye ifadede bulundu hatta seçim sürecinde gençlerimizin babaları ile kavgalı olduğunu söyledi, gençler ortamlarında özellikle siyaset konuşulurken

ortamda söylenen sözler onların bizlerden farklı önceliklerle davrandığını gösteriyor...

Yine bir örnek olarak benim evladım servislerde konuşulanlardan söylenenlerden toplumda deizimin yaygınlığına şahit oluyoruz.

Yine bir daha rahat iletişim kurabilen, iletişim becerileri iyi olan bir antrenör arkadaşımız "gençlerimizi kasmadan ama hepten de gevşek bırakmadan bir süreci yönetmemiz gerekmektedir..." diyerek özellikle sporun bu konuda çok güçlü bir iletişim dili olabileceğini söyledi. Yine burada gençlerle ilgilenen arkadaşlarımızın yaşları da önemlidir...

Kamil ERGENÇ;

Gençlerin isyan etme ve muhalif olma bakımından biraz yaşı ilerlemiş insanlara göre farklı davranış göstermeleri anlaşılır. Özellikle gezi örneğini bir politik tavır olmaktan çok bir memnuniyetsizlik, kendini gösterme niyeti bakımından doğru okumak lazım, sadece sol yada ulusalcı refleksler olarak değil kişinin geçmiş yaşantısına bağlı olarak İŞİD DAİŞ, örneğinde bir memnuniyetsizler ideolojisi ve davranışı olduğunu görebilmek de lazım

Ahmet İhsan KAYA yani Ahsen hocamız;

Benim milli eğitimde çalışma tecrübemde, "gençlik" her yerde konuştuğumuz bir konu; ama bunu biz bize konuşuyoruz gençlik yok, o açıdan gençleri konuşturmamız lazım onları toplayıp gençlere sormamız lazım "derdiniz ne?" yada "bir derdiniz davanız var mı?" diye...

Ahsen hoca; Bize göre değerler nedir? Gençlerin beklentilerini bilmek lazım, gençlik nedir? Gençlerin ergenlik dönemi çok farklı ve bizim bu yapıları bilmemiz lazım. Ortamlarımızı Gençler için sıkıcı ortamlardan çıkarmamız lazım, gençlerin psikolojisini bilmemiz lazım? Gençlerin elinden telefonunu alma istersen ülkeyi sat... Müthiş bir bağımlılık var. Bir örnek olarak konservatuarda bir bayan öğrenci sınava girmede. Ben endişe duyuyorum. Öğrenciye ulaştık. Öğrenciye sınava girmesini onu da sınav yapabilmem için 15 dk. kadar beklemesini istedim ve öğrenci 15 dk. bekleyemedi... Gençliğin hazcı anlayışı var... o yüzden gençlerin beklentilerini doğru anlamamız lazım...? Ben bir akademisyen olmama rağmen kendi evladım la sorun yaşıyoruz...

Hasan UYAR hocamız;

Acaba ben diyorum biz ki iletişim odaklı konuştuğumuz sıkıntılar sadece Türkiye de mi var? Diğer ülke ve toplumlarda bu sorunlar nelerdir? Bizim yaşadığımız sorunlarımızla örtüşen ve çatışan alanlar var mıdır merak ediyorum? Acaba bizim sorunumuz ne kadar genel ve yerel... Erasmus kapsamında gidenler balkan örneğinde hiçbir öğrenci için "cep telefonu ile oynamıyor ve okullar pırl pırl..." diye söylemişlerdi. O zaman bizim ülkemizde bunun nedenleri neler?

Kamil ERGENÇ;

Hasan hocam toplum olarak kurallardan bahsediyoruz, hepimiz kuralları sayıyoruz ama bu kuralları çiğnemekle ilgili de herkesi bağlayan yaptırımın olmaması da sorun. Bati eğitim sisteminde erken yaşlardan itibaren yapılan yanlış bedelini ödetme konusunda hassas ve becerikli. Affetme yada boş verme kültürü yok gibi doğru bir yaklaşımla bedelini ödetme konusunu çok iyi bir şekilde eğitim sistemlerine giydirebilmişler. Buda onların bir alışkanlık olarak da kurallı toplum olmalarını kolaylaştırmış. Bizde eğitim sınav haklarından tutun devmsızlıktan kalma süresinin esnekliği, sadece Eğitim değil kuralsız yapıları bile affedebilme iradesi suç, hata, yanlış yapabilmeyi kolaylaştıran bir etki üretiyor.

Birde söylemek istediğim; acaba erken bilgilendirme ya da çok mu yükleme yapıyoruz? Özellikle ailemizle duygusal ilişkiler konusunda zamanlama hatası mı

yapıyoruz? Ben fitratın tüm dünyada aynı olduğunu tüm dünyada çocuk sevmek ister, çocuk samimi ilgi ister de çocukken genç, gençken çocuk gibi ilgi ve sevgi mi gösteriyoruz?...

Yavuz ARSLAN;

Bizler çocuklarımızla yan yana gelmemiz gerekir bizler konuşmak yerine örnek davranışlar göstermemiz gerekir.

Kamil ERGENÇ;

Ziya Gökalp e sorulan "neslin eğitilmesinde eğitim mi, kültür mü daha etkilidir?" sorusuna Gökalp kültürün alışkanlıkları belirlemede çok daha fazla etkili olduğunu söyler. Bunu gerekçelendirirken de "çocuk bir yaşam alanı içerisinde görerek, şahit olarak, uyarılarak neyin doğru ve makbul neyin yanlış ve çirkin olduğunu öğrenir. Biz birazda çocuğun tabiatını mı konuşsak...?"

Yusuf KÜLTÜR;

Bizi ve dedelerimizi ikna eden din dili torunlarımızı ikna etmekten uzaktır. İkincisi dedelerimize anlatılan din dili bizi ikna etmez... Benim büyüklerimden ibret ve örnek alarak dinlediğim kur'an kıssaları örneğin Hz. İbrahim'in yıldız ay güneş kıssasını anlattığım ilkokul birincisi sınıftaki kızım kıssadaki yıldız, ay ve güneş sıralamasına itiraz etmişti. Yani hemen kabullenmeyip sorgulamıştı. Bizim çocukluğumuzda sahip olmadığımız bir lüks bu...

Bayram YILMAZ;

Değerler hiyerarşisini sanki doğru kuramıyor gibiyiz. Sabahın köründe okuluna geç kalmaması için ısrarla yataktan kaldırmak için çabaladığımız evladımızı sabah namazına kaldırmak için bu çabanın bazen çeyreğini bile göstermiyoruz. Ya da şöyle ifade edelim çocuklarımızın ders ve not başarılarını gündem yaptığımız kadar insani ve İslami konudaki beklentilerimizi yeterince ifade edemiyoruz. Bu durum sadece ailede de geçerli değil, en çok önemsedığımız İstanbul, Kartal daha birçok imam hatip okullarında bile sizi girişte akademik başarı ve rakamlar karşılıyor. Bu okullarımızın etrafında bile konuşulan gündemlerin büyük çoğunluğu "önce ahlak ve maneviyat" üst başlığına uygun değil gibi... naçizane olarak zannımca kendi mahrem ve iktidar alanlarımızdan başlayarak ve bu alanları doldurarak bize uygun, bize yakışan bir dil, değerler ve öncelikler hiyerarşisi kurmalı bunu her ortamda özgüvenle ifade etmeliyiz...

Zekeriya ÇELİK hocamız;

Bugün gençlik başına hoca istemiyor, bir denetim mekanizmasına karşı, bu okulda da böyledir öğretmen sınıfa girdiğinde de. Öğretmen ilk sınıfa girdiğinde öğretmen öğrenciyi – öğrenci öğretmeni tartar. Öğrenciler "kendini kimseye ezdirme" duygu iklimiyle okula geliyorlar. Bu anlayışın altında herkes sana rakip alt metni var. Yine öğrencinin her türlü konfor bakımından öğrencinin imkanı çok fazla ve yetinmiyorlar...

Mücahit Süleyman AYDEMİR;

Frekans yakalamak lazım. Bizler Bursa örneğinde İzcilik kampları yaparak yüzlerce gencimizle yoğun olarak temas kurma imkanı bulabiliyoruz. Bu imkânı da gençlerimizin sorumluluk duygularının biraz daha fazla artması için kullanmaya gayret ediyoruz...

Bugün Milli eğitim bakanlığındaki öğretmen sayımızın %10'u bile idealist olsa çok fazla öğrencimizi çok daha iyi bir hale getirme imkânımız olur. Biraz da burada okullarda cep telefonu ile gereğinden fazla vakit geçiren öğretmenlerimizi de konuşmamız lazım..

Hasan UYAR;

Gençler emrivakılığı kabul etmiyor. O yüzden onları da yapmayı düşündüğümüz etkinlik ve faaliyetlerin karar verme süreçlerine katmalıyız. Katmalıyız ki

uygulama safhasında sahiplenmeleri daha kolay ve verimli olabilsin.

İkinci olarak da sorumluluk kavramı önemli ve sorumlulukları da hep beraber paylaşıp öğrencilerimizi icraya da katarsak faydalı sonuçlar alabiliriz... Bu süreci yönetirken de gençlerin her istediğini de boyun eğmeyerek yapılmaya çalışılan şeyin onlar için de faydalı olanın olduğuna onları ikna ederek başlamalıyız. Bu süreçten uzak kalmaları durumunda da bir taraflarının hep eksik kalabileceğini arkadaşları üzerinden hissettirmeliyiz. Bir de arkadaşlar bazen bir çocuğu biz etkileriz ama çoğunlukla gençler özellikle de ergenler birbirlerini etkiler... belki de biz bu zinciri doğru şekilde birbirine bağlamalıyız...

....

Bu bölümdeki konuşmalar metne alamadığımız çok fazla pratik örnek, espi ve hikaye ile son buldu.

31 AGUSTOS 15.30-18.30: Saatleri arasında Hasan UYAR Hocamızın moderatörlüğünde; gerçekleştirdiğimiz "ENDERUN DERNEĞİMİZİN MİSYONU VE GELECEĞİ NE OLMALIDIR?" Sorusuna cevap aradığımız oturumumuzda hedeflerimizi ve beklentilerimizi konuşma imkânı bulduk.

ÖZET OLARAK;

Bizler eğitimi sadece mesai anlayışı ile yorumlayan insanlar değiliz. Bu ülkede öğrencilik yapan her küçük kardeşimizi bir emanet bilinci ile kuşatabilmeli, onlara yollar açabilme, onların her birini şahsiyet sahibi kişilikler olarak yetiştirebilmelerine katkıda bulunmalıyız.

Mesleki bir ihtisaslaşma ve örgütlenme anlamında **eğitim camiasıyla ilgili gündemleri oluşturacak**

ve gerektiğinde raporlaştıracak bir ihtisaslaşma arzumuz bulunmaktadır. Bu arzumuzun ete kemiğe bürünüp toplum için de fayda üretebilmesi önemlidir.

Eğitime katkımızı sadece dersine girdiğimiz öğrencilerle sınırlamamak için; **doğru eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmalıyız. Bizzat sahadan derlediğimiz doğru verileri sağlam bir literatür bilgisiyle işleyerek olgunlaştırmalı, tesbit, teklif ve önerilerimizi gerektiğinde nitelikli raporlar haline getirip uygun kanallarla muhataplarına ulaştırmalıyız.**

Eğitimde doğru politika ve uygulamalar sadece eğitim bürokrasisinin işi ve sorumluluğunda değildir. Doğru olanın hayata geçirilebilmesi hepimizin ortak hassasiyeti ve çabası olmak zorundadır. Doğru uygulamalar içinde eğitimin merkez teşkilatının doğru yaklaşımları ve kararları kadar sahadan yapılacak olan doğru yönlendirmelere de ihtiyaç bulunmaktadır. ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ olarak bizlerde bu **gayretin bir parçası olmaktan öte taşıyıcısı olmak gibi bir misyonumuz bulunmaktadır.**

Bu niyetin bir yansıması olarak da tüm illerimizde hayra mebni bir şekilde, misyon ve vizyon sahibi öğretmen arkadaşlarımızla Derneğimizin bir temsilcisini oluşturmak istiyoruz.

Bu isteğimizin altında öncelikle iki niyet yatmaktadır;

Birincisi **ortak aklın faydasına inandığımız için birbirimizin aklını üst üste koyarak, Eğitim-Öğretim odaklı meselelerde bizi en doğruya ulaştıracak ortak ve kurumsal bir akıl inşa etmek istiyoruz.**

İkinci olarak da **sahada fiilen öğretmenlik yapan arkadaşlarımızı bireysel caba ve gayretlerini bir bütünün parçası haline getirerek yapılanların tüm ülke sathında anlamı olan işler haline gelmesine aracılık etmek veya kolaylaştırmak istiyoruz** ki bireysel hassasiyet ve çabalarımız damlanın gibi birbirini bularak bir ırmak, bir nehir olup umman olabilsin... Yalnız kalan damların kaderi olan kurumak olmasın...

Ayrıca imam arkadaşlarımız da faaliyet alanı insan olduğundan dolayı da isterlerse bu çatı altında toplumun ihya ve inşasına daha organize bir şekilde katkı sunabilmelerini arzu ediyoruz.

Ayrıca fiilen öğretmenlik yapmıyor olsa da veya bir ilahiyat fakültesi eğitimi bulunmasa da insana yatırımı değerli bulup bu alanda samimi faaliyetlerde

bulunan arkadaşlarımızın da çalışmalarımızda gönüllü ve üye olmasını istiyoruz

Nihayetinde **Öğretmen arkadaşlarımızın sıradanlaşması, sıradan bir memur haline gelip kısırlaşmasını engellemek istiyoruz.** Çokça duyduğumuz olumsuz cümlelerin söyleyeni ve muhatabı olmadan kendimizi ve hassasiyetlerimizi koruyup kollayarak ve dahi arttırarak pozitif dil kullanmayı, toplumun içinde onlara olumlu örnekler yaşatmayı, gelecekte insanların gönüllerine dokunabilmeyi başarabilmiş, öğrencilerinin hatıralarında nitelikli ve güzel izler bırakmış aynı zamanda ülkenin eğitim politikalarını şikayet etmekle kalmayıp kurumsal bir temsiliyetin gücüyle çözüm önerilerinde bulunmuş bir topluluk olmak istiyoruz...

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ olarak yaptığımız görüşmelerimizde Arkadaşlarımızın -yer darlığından- buraya aktaramadığımız çok kıymetli görüşlerini de kurumsal hafızamıza not ettik.

Son olarak da İstanbul'da İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü yapan arkadaşımızın uyarıları ile bu özet aktarımı tamamlamak isteriz. Hocamız;

İmkânlar imtihandır. Resmi imkân kullanılıyorsa da bu emanettir. İdarede yukarılara çıktıkça angaryalarda bürokrasi de artıyor.

Toplumun düzelmesi için iki sınıf önemlidir. Biri ümera diğeri ülema. Bizim toplumumuz yöneticiliğe bakışı olumsuz. Bize lazım olan bir ruh bize bu ruhu ideali olan öğretmenler kazandıracak. Sadece öğrenciye değil öğretmene de dokunmak lazım... Burada **yetki bir imkân olarak elimizde bulunmaktadır. Bu yetkiyi sivil toplumun heyecanı ile birleştirmek çok önemli bir yaklaşım...**

GEÇ VE GÜÇ EVLİLİKLER

▲ PROF. DR. AHMET AKIN

Evlilik maddi ve manevi ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan, dünyevi ve uhrevi açıdan birçok kazanımların elde edilmesine yardımcı olan önemli bir gelişim görevidir. Asla ertelenmemesi gereken ve hem sosyal hem de psikolojik faydaları olan evlilik yaşamı; birçok açıdan değerlendirilmesi gereken ve bu konuda toplum olarak her geçen gün daha fazla olumsuzlukların yaşandığını büyük bir esefle gözlemlediğimiz bir süreçtir. Çok fazla şey söylenebilir ancak bu yazımda akılda kalması ve çarpıcı olması adına bir kaç yönden hulasa etmeye çalıştım:

1. Öncelikle evlilik dini bir emirdir. Yüce Rabbimiz Nur süresi 32. Ayette şöyle buyurmaktadır: "İçinizden evli olmayanları, köle ve câriyeleriniz arasından da elverişli olanları evlendirin. Yoksulluk içinde iseler Allah lutfu ile onları ihtiyaçtan kurtarır. Allah'ın hazinesi geniştir, her şeyi bilmektedir." Evliliğin gençlerin ailesi ve içinde yaşadığı toplum için emir olarak tespit edildiği bu ayetin mealinden de

anlaşılabacağı üzere; geçim sıkıntısını bahane ederek evliliği geciktirmenin yersiz olduğunu, evliliğin rızkı ve ailede bereketi artırdığını görmekteyiz.

2. Efendimiz birçok hadisi şerifinde evliliği önemsemiş ve bizleri evliliğe özendirmiştir: –"Kim evlenirse imanının yarısını tamamlamış olur; kalan diğer yarısı hakkında ise Allah'tan korksun!" (Heysemî, IV, 252), –"Evlenin, çoğalın! Çünkü ben (kıyâmet gününde) diğer ümmetlere karşı sizin (çokluğunuzla) iftihar edeceğim!" (Abdurrezzâk, el-Musannef, VI, 173; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VII, 131)

3. "Demir tava geldi kömür tükendi akıl başa geldi ömür tükendi" özdeyişi çok anlamlıdır. Bizlere her bir gelişim görevinin zamanında ve geç kalmadan yerine getirilmesi gerektiğini önermektedir. Her şeyin bir yaşı ve dönemi vardır. Evliliğin de. Günümüzde bu dönem maalesef çok ileri yaşlara ulaşmıştır. Artık 30'ı yaşlardan sonrası normal evlilik dönemi gibi görülmeye başlanmıştır ülkemizde. Halbuki

evlilik geciktikçe güçleşmektedir. Seçim için kriterler artmaktadır. Kriterler arttıkça ulaşılması zorlaşmaktadır. Belli bir yaştan sonra da eş bulma umidi azalmakta ve müzmin bekârların sayısı maalesef giderek artmaktadır. Evlilikte fazla kriter aramak sonradan hayal kırıklıklarını artırmaktadır.

4. Yukarıdaki maddeyle ilişkili olarak **evlilikte mükemmelliği aramak nafle bir çabadır**. Ayrıca bizler yaptığımız bir araştırmada eş seçiminde mükemmelle ulaşma arzusunun sağlıklı boyutlarda olduğunu gördük. Zekâ, eğitim, güzellik-yakışıklılık, ailelerin uyumlu olması, aynı siyasi görüşten olmak, aynı yaşam felsefesine sahip olmak, aynı memleketten olmak, yaş, dindarlık, statü gibi 30 civarında kriterin sorulduğu bu çalışmada bireyler; bu 30 kriterden ortalama 20 civarındaki kriterin evlenecekleri kişide olmasını istemektedir. İşin trajikomik tarafı bu kişilerde bu özelliklerin sadece ve sadece 7-8'i bulunmaktadır. Yani insanlar bu çağda, ortalama kendilerinden 3 kat daha iyi bir insanı hak ettiklerini düşünerek ciddi bir illüzyon içine düşmektedir. Bu durum bir boyutuyla gizli bir narsisizm içermektedir. Halbuki hepimiz insanoğlu olarak "atılmış pis bir sudan yaratıldık." Yeğenimin bazen bana kullandığı bir tabir var. Anlattıklarım aklına yatmayınca "Dayı bu neyin kafası" diyor. Gerçekten dostlar bu neyin kafası

5. **Psikolojik anne babalık oldukça önemlidir. Geç yaşlarda yapılan evliliklerde ebeveynlerin yaşı ileri olduğu için anne babalık belli bir noktadan sonra külfet gibi görülmeye başlanmaktadır**. Bu da bir toplumun geleceği olan çocuk sayısının azalmasına yol açmaktadır. Avrupa bu konuda oldukça ciddi bütçeler ayırmasına rağmen orada mantalite olarak evlilikten uzaklaşıldığı için başarılı olunamamaktadır. Çünkü özgürlük, bağımsızlık isteği ve bireycilik patolojik noktalara ulaşmış bir insanın evlenmesi ona güç gelmektedir. Buna hedonistik bir yaşam tarzı da eklenince işler daha da karmaşıklaşmaktadır. Ülkemizde de bu sorun belli bir süre sonra Avrupa'daki noktalara gelecek gibi görünmektedir. Acil önlem alınmalıdır.

6. Evliler daha az grip olmaktadır. Çok ilginç değil mi. Ayrıca evliler fiziksel ve psikolojik açıdan daha sağlıklıdır. Bulgular bunu göstermektedir.

7. Evlilikte iyi yetişmiş çok çocuk önemlidir. Bunu sağlayabilen çok aile var. Ülkemizin hayırlı evlatlara ve dolayısıyla anne babasının amel defterini kapatmayacak insanlara ihtiyacı her zamankinden

daha fazladır. Yıllarca bizlere Batılılar "önemli olan çocuk sayısı değil çocuğu yetiştirmektir" diyerek bizi uyuttular. Biri diğerinin zıddı değildir.

8. Evlenmeden önce maddi gayretler ve kaygılar maalesef manevi olanların açık ara önüne geçmiştir. Günümüzde çoğu insan hayatları boyunca birkaç kez kullanacakları ev eşyalarını adeta edinilmesi farz şeyler gibi görerek daha evlenmeden borç batağına saplanmaktadır. Halbuki kanaatkar olmak zorundayız. Bazı maddi şeyler ertelenebilir. Bazıları hiç alınmayabilir. Eğer bunlar mutluluğu sağlasaydı ultra zengin çiftlerin asla boşanmaması gerekirdi. Eşler daha evlenmeden birbirlerini bir ortak gibi görmeye başlıyor. Aslında dünya ve ahiret hayatının yoldaşı olarak görmelidir. Ailelerin ve anne babalarının da bu vebalda payı büyüktür.

9. Evlilikte gösteriş giderek artmaktadır. Düğünler abartılı bütçelerle yapılmaktadır. Sanki başkasının ne dediği evlenecek kişilerin hislerinin önüne geçmektedir. Başkasının görüşlerini etkilemek ve izlenim yönetmek düğünlerde temel güdü olarak karşımıza çıkmaktadır. Düğün bitince ise karı koca birbiriyle ve sorunlarla başbaşa kalmaktadır.

10. Evlilik sözleşmesi bizim araştırmamızda %30'lara ulaşmış durumdadır. Evliliği bir şirket olarak göremeyiz. Sözleşme ve senetlerle evliliği sürdürmeyi düşünenler eş değil ortak aramaktadır.

Acil olanlar ve üzerinde düşünülmesi gerekenler tez elden bunlardır. Aksi takdirde aile huzuru aramak nafle olacaktır diye düşünüyoruz.

Selamete kalınız...

EVLİLİK VE EĞİTİM SÜRESİ ARASINDAKİ NEDENSELLİK BAĞI

İLKAY CAN

Rabbim her şeyi belli bir nizam ve kural içinde yaratmış. Bu intizam içerisinde insan ömrünün doğal halleri de bulunmaktadır. İnsanoğlu 2 yaşındayken sadece bedeniyle değil zekâsı ve duygusuyla da bebektir. 15'inde genç, 25'inde yetişkin, 40'ında ise hem beden hem ruhuyla olgundur. Yaş ilerledikçe bedeni de, duyguları da yaşıyla uyumlu halini sürdürür. Modernizm her yaş için gençlikiksiri sunsa da bu fitratın zorlanması başka bir şey değildir. Bize düşen de her dönemin özellik ve sorumluluklarına uygun davranışları acele getirmeden, ıskalamadan, ötelemekten, geciktirmeden gereğince yerine getirebilmek olsa gerek. O yüzden batının Carpe diem'ine (anı yaşa'sına) karşılık bizlerin İbn-ül vakt (Vaktin evladı) olma sorumluluğumuz bulunmaktadır.

Biz bu yazımızda özellikle son yıllarda yukarıya doğru seyir halinde olan "İlk evlilik yaşı"nın Eğitim süreçleri ve süresi ile olan nedensellik bağına değinmek istiyoruz.

Bizim eğitim hikâyemiz Osmanlı padişahı 2. Mahmud'dan bu yana devrim üstüne devrim geçirir. Fakat hikmetinden sual olun(a)maz üzerinden iki yüz sene geçtiği halde bir türlü oturamaz. Bırakınız oturmasını gün geçtikçe daha büyük problemler üretir.

Zorunlu eğitimin bireysel öğrenme farklarını gözetmeden herkes için oniki yıla çıkarılması sonrasında verilen eğitim, üniversite sınav sisteminin değişkenliği, öğrenci ve veliler için yaşanan içler acısı üniversite sınav süreci,... Gencin en verimli yıllarının böylesi bir sistemde sıkışmasıyla sonuçlanmakta, nihayet üniversitede geçirilen o uzun yıllar, gencin gerçek hayata atılmasını ve aile kurmasını geciktirmesi ile sonuçlanmaktadır.

Gençlerimizin **eğitim sürecinin uzun ve verimsiz olarak kurgulanması evlenme yaşının yükselmesine ve evliliklerin yeter şartının geç oluşturulması ile sonuçlanıyor.** Eğitim hayatının ülkemiz nesline kazandırdıklarının yanında her biri ayrı dünya olan insanları bir potada toplayıp standart

bir eğitim sürecine sokmanın götürüleri üzerinde de hep birlikte düşünmemiz gerekmektedir. Uzun eğitim süreçlerinde genç bireyler diplomayı ve para kazanmayı hayatlarının odağı yaptıklarından farkına varmadan evlilik yaşını geçiriyorlar.

Gençlerimizi eğitirken bu çağın şartlarına ayak uydurarak değerlerimizden ve ahlaki yetilerimizden ödün veriyoruz. Çocuklarımız belki okudukları konuda uzmanlaşıyor veya iyi bir mesleki beceri elde edebiliyorken dini ve manevi değerlerini öteliyorlar. Materyalist (maddeci) başarı anlayışı öylesine yoğun bir şekilde üstümüze geldi ki bizi biz yapan değerlerimizin önüne geçti. "Yeter ki okusun, derslerinde başarılı olsun..." mantığıyla çocukları hayattan izole ettik. Günlük yaşam becerileri bile aileleri tarafından yapılarak, çocuklar muhakemeden uzak, yalnız, kendi kendine yetmeyen bireyler haline geldiler. Bunu toplum olarak bizler yaptık.

Yaşadığımız çağda ekonomik şartlar öylesine acımasız ki, en verimli dönemlerimizi hiç fark etmeden bir girdabın içinde sürüklenerek geçiriyoruz. Ne olduğunu anlamadan da evlilik yaşamız kaçıp gidiyor.

Kim ne derse desin şu an gençlerin evlilikten gözü korkmuş durumda. Evlilik yaşı o kadar erteleniyor ki yaşı ilerlemiş bireylerin zoraki yaptığı evliliklerde de tek çocuk edindikleri görülüyor ki bu da neslin daralmasına yol açıyor.

Şunu sorgulamalıyız. Bizim için hayatta ne önemli? Bizi biz yapan değerleri eğitim sürecine katabiliyor muyuz? Hayata inandığımız değerlerle birlikte yürüyebiliyor muyuz? Kariyer planımızı Allah'ın bizim önümüze koyduğu kariyer planıyla beraber yürütebiliyor muyuz? Tüm bu sorular bizim Rabbimize ve kendimize olan samimiyetimizi ortaya çıkaracaktır.

Maalesef Müslüman toplum örnekliklerini unuttu. Bugünün genç nesli özellikle popüler kültür üzerinden medyatik evliliklerin hem özeneni, hem

de bu evliliklerden ürkeni olmuştur. Güvensizliğin ve boşanmanın ön planda ve yaygın olduğu ilişkileri gördükçe gençler karşı cinse olan güvenlerini yitirdiler. "Zaten bitecek olan bir ilişkiye" hiç girmemeyi tercih eder hale geldiler. Bu durumlar için Rabbimiz aziz Kuran'da "Yeryüzünde bulunanların çoğuna uyacak olursan seni Allah yolundan saptırırlar." (En'am 116) buyurmaktadır.

Günümüzde özgürlük ve serbestlik anlayışı bireyi benmerkezci yapıyor. Bu sahne bana Aldous Huxley'in Cesur Yeni Dünya kitabında anlattığı devlet modelini hatırlatıyor. Huxley ailenin olmadığı, kimsenin kimse için sorumluluk üstlenmediği ileri kapitalist bir toplumda bebeklerin kuluçka makinesinde üretildiği, manevi acıları dindirmek için uyuşturucular -soma- geliştirdiği bir dönemi anlatır. Böylesi bir uçurumun kenarına mı geldik? diye ara ara düşünmüyör değilim...

Kaybolan bu güvenin tekrar kazanılabilmesi için bizim evliliklerimizin toplumda iyi, örnek çift olarak gösterilmesine ihtiyaç vardır. Her alanla ilgili olumlu örnekleri çoğaltmalı ve görünür hale getirmeliyiz.

Bizim öncelikle El-Emin kavramını içselleştirmemiz gerekiyor. Güvenilir bireyler olabilirsek biz olmanın alt yapısını oluşturabiliriz. Böylelikle üsvet-ül hasene'yi hayatımıza geçirebiliriz.

Ticari ortaklık da dâhil olmak üzere her türlü birliktelik, ortak duygudaşlık ve güven üzerine oturur. Özellikle ortak hayatı birlikte inşa etmek ve sürdürmek isteyen eşler/refik/yoldaşların birbiri için duymaları gereken güven ancak doğru, adil, paylaşımcı, özgürlükçü, kalpleri ısındırıcı örneklikler üzerinden kazanılabilecek bir duygudur. Peşinden olması gereken evlilik ve örnek aile modeli de buralardan çıkar.'

Bizim gayemiz proaktif bireyler yetiştirmek olmalı. İlkeleriyle hareket edebilecek, yaşamda yeri gelince yavaşlayacak, düşünecek ve en önemlisi niçinlerini sorgulayabilecek gençler. Güdülerini ve nefsin tanıyan, hassas noktalarının farkında olan birey, hayatın olumsuzluklarına karşı hazırlıklı olabilecektir. Güdülerinin esiri olan reaktif genç ise haz odaklı, canı ne isterse onu yapan, inandığı değerleri

laikleştiren, dini kendine afyonlaştıran bir konumda olacaktır

Rum suresi 21.ayette "O'nun ayetlerinden biri de; Yanlarında huzur ve mutluluk bulabileceğiniz eşler yaratması ve aranızda şefkat duyguları yerleştirmesidir. Hiç kuşkusuz bunda düşünen insanlar için nice dersler ve ibretler vardır." buyurmaktadır -Birbirinde huzur bulabilmek- Eğer evlilikten yana beklentimizi huzura, sükuna yönleltebilirsek zenginlik, makam, güzellik gözümüzdeki abartısını yitirecek gerçek değerini bulacaktır. Evliliğe yaşamın muhteşem bir getirisi olarak bakabilirsek evlerimiz ve evdeşlerimiz hırcın dalgalardan bizleri koruyan sığındığımız limanlarımız olur.

Kişi kendini, zaaflarını, meziyetlerini okuyabilirse, korkularından kurtulabilirse sağlıklı bir birey ve doğru insana eş olabilecektir. Eşlerin birbirinin şahsiyetine saygılı kalarak, onla olmayı da onsuz kalmayı da var oluşsal sebep görmeden bu yolda yürüyebilecektir.

Allah Resul'ünün evliliklerini, insanlarla olan ilişkilerini tekrar tekrar okursak, sıkıntıların nasıl tolere edildiğini anlayabilir, örnek alabiliriz. Nihayetinde herkes kendi tercihlerinin sonucunu yaşayacaktır. Bu, dünyada da ahrette de geçerlidir. Yaşantımızda neyi öncellersek ona uygun muhataplarımız olur. Hz. Fatıma gibi bir eş istiyorsak; Hz Ali gibi biri olmanın yollarını aramalıyız. Allah'ın istediğini kendimiz için istersek, İnşaAllah Rabbim bizim isteğimizi kolaylaştıracaktır... Bizleri hayırlı olanla buluşturacaktır.

Selam ve dua ile...

MERHAMETİNİ YİTİREN ÇAĞ'DA ÖĞRETMEN OLMAK

▲ HASAN UYAR

"Eğitim hizmetinin en önemli öznesi öğretmendir. Öğretmenin özne olmadığı eğitim faaliyetlerinin başarılı olması mümkün değildir."

Teknoloji imkânlarının arttığından mıdır yoksa toplum gerçektende şirazesini kaybetti de artık haberleri korku filmi izler gibi izliyoruz. İnsanı dehşete düşüren hadiseler her baktığımız yerde **çok fazla yer almaya başladığından artık gözlerin görmemesi diye bir lüksümüz de kalmadı. Basında/medyada birbiri ardınca** gördüklerimize ne kadar çok "bu ne biçim insanlar..." tepkileri verdik ki maalesef toplum olarak utanma eşiğimiz düşerken, şaşırma eşiğimiz ters olarak yükselmeye başladı.

Aralarında menfaat çatışması olan İki yetişkin insanın birbiriyle olan çatışması, bu çatışmayı insanca yönetemeyip aralarında kavga etmeleri haberlerini normal karşılıyoruz. Niye? **Çünkü haberlere yansıyan kendini** savunmaktan aciz bir bebeğe(evet bebeğe), bir çocuğa, yürümekte zorlanan bir yaşlıya yönelik şiddet ve vahşet haberlerine şahit olunca nereye sürükleniyoruz (daha doğru ifadeyle nerelere sürüklendik) diye dehşete kapılıyoruz.

Fazla değil bundan 20- 30 yıl önce kavga ve şiddet haberlerinde taraflar birbirlerini tanımakta, aralarında geçmişten gelen çatışma ve husumet bulunmakta olduğunu görür, bilirdik, şimdilerde ise gördüklerimizde birbirini tanımayan insanların **çok basit** sebeplerle birbirlerinin canına kast edebilecek duruma gelebilmelerinin dehşetini yaşıyoruz.

Nasıl buraya geldiğimizi konuşulalım lakin an itibari ile kabaca basına düşen haberlerden birkaç örnek aktaralım ki meselenin görmemezlikten gelinemeyecek kadar yaygın, göz ardı edilemeyecek kadar ciddi olduğunu anlayalım. Toplum olarak geldiğimiz noktada hiçbirimizin benim kimse ile bir problemim yok dolayısıyla kimse bana bir

şey yapmaz/yapamaz deme müdanasızlığı da kalmamıştır.

Ne demek istiyoruz, birkaç örnek haber metni ile ifade edelim;

Hamile Kediye Pitbull'a Atıp Parçalatan Çocuklardan Şoke Eden Sözler;

Edinilen bilgiye göre olay, Seyhan ilçesi Mithatpaşa Mahallesi'nde 23 Temmuz günü meydana geldi. İddiaya göre, 3 arkadaş yanlarına Pitbull cinsi köpeklerini alarak mahalledeki Defne Caddesi'nde gezmeye başladı. Bu arada köpek caddedeki market sahibi Zehra Kuşçu'nun 3 yıldır baktığı "Çıtır" isimli hamile kediye görünce kovaladı.

Çocuklardan biri korkup minibüsün altına giren kediye tutup çıkarmak istedi. Bu sırada bir çocuk, kediye kuyruğundan tutup köpeğin önüne attı. Kediye havada kapalı köpek onu saniyeler içinde parçaladı.

Hamile kedi, köpek gittikten sonra kalkıp gitmeye çalıştı ancak olduğu yere düşerek can verdi. Bu anlar ise güvenlik kamerası tarafından kaydedildi.

Kedinin sahibi Zehra Kuşçu durumu polise bildirdi. Olay yerine gelen ekipler, güvenlik kamerası görüntülerinden çocukların aynı mahallede ikamet eden A.Y. (13), kardeşi M.Ü.Y. (14) ve arkadaşları H.P. olduğunu tespit etti. Polis, A.Y.'nin kediye tutup köpeğin ağzına attığını, köpeği tutanın ise kardeşi M.Ü.Y. olduğunu belirlendi. Polis bu tespitler üzerine çocukları gözaltına aldı.

Adana Emniyet Müdürlüğüne bağlı Çocuk Şube Müdürlüğüne götürülen çocuklar, işlemlerinin ardından sağlık kontrolünden geçirilmek üzere Adli Tıp Birimine götürüldü. Kediye tutup köpeğin ağzına atan A.Y. basın mensuplarının "Kedi öldü hiç mi üzülmedin?" sorusu üzerine "Ben seni vursam bile üzülmem, kediye mi üzüleceğim" yanıtını verdi. Çocuklardan biri görüntülendiğini görünce «Çekin alem yakışıklı görsün» demesi dikkat çekerken, A.Y.'nin "Ağabeylere selam, çatışmaya devam. Yaşımızın yetmediği yerde yaşıyoruz yeter, biz Denizli çocuğuyuz" demesi herkesi hayrete düşürdü.

Çocukların adliyeden çıkarken bir suçlu gibi değil de sanki marifet yapmış biri gibi konuşmaları en az yaptıkları kadar ürkütücü "Ben seni vursam üzülmem, kediye mi üzüleceğim..." "Yaşımız yetmezse yaşıyoruz yeter..." "Ağabeylere selam çatışmaya devam..." "Çekin, alem yakışıklı görsün..."

Bir dönem Deliyürek Yusuf Miroğlu öykünmesi yapan çocuk ve gençler vardı, Sonra başımızı vadiye inen kurtlar sardı. Bol bol silahın ve silahlı çatışmanın gösterildiği sahneler... O dönem birçok eğitimcinin bu dizlerdeki karakterler ve "racon kesmelerin" ciddi davranış bozukluklarına neden olacağını/olduğuna yönelik uyarılar reyting kaygısının önüne geçememişti. Bugünden baktığımızda en azından bu insanlar bir yerde devlet görevlisi gibi bir şey olup öyle ağızlarını da bozmuyorlardı.

Geldiğimiz noktada çeşitli film ve dizi platformları başta olmak üzere, internetin kontrolsüz ortamında ayırık otları gibi birbirinden türeyen, insanın en sufli arzularını hedefleyen dizilerde en galiz küfürler savrulmakta, bir bölümde onlarca pisikopatca

cinayet işlenmekte, edepsizliklerin gırla gittiği ve en ufak vicdani bir özeleştiriyeye yer vermeyen sahneler. Bir sahne düşünün ki onlarca insanın telef olduğu bir çatışma sonrasında romantik bir yemekle biten bir gün... Terminatör müsünüz be mübarekler hiç duygu çatışması/duygu karmaşası yok... ahlak yok, vicdan yok, hiç bir manevi yaptırım imkanı yok...

Sonrasında; "18 Ağustos 2019 günü, Menderes Caddesi'ndeki lokantanın önünde, Makine ve Kimya Endüstri'de güvenlik görevlisi olarak çalışan Fedai Varan, 6 yıl önce boşandığı eski eşi Emine Bulut ve kızı F.B.B. ile karşılaşır, Varan, eski eşi ve kızını lokantaya sokar. Fedai Varan, tartıştığı Emine Bulut'u kızının gözleri önünde bıçaklayarak öldürür. Kaçan Fedai Varan ise polis ekipleri tarafından yakalanarak, çıkarıldığı mahkemece tutuklanır. Emine Bulut'un, olay yerinde kanlar içinde çekilen görüntüsünde kanlar içinde ayakta durmakta zorlanan Emine Bulut'un, «Ben ölmek istemiyorum» diyerek feryat ederken, kızı F.B.B.>nin de "Anne lütfen ölme" diye yalvardığı video, sosyal medyada milyonlarca izlenir..."

Ne kadar vahşi ve dehşet verici bir durum demek isterdik ama esas dehşet verici durumu Emine BULUT'un annesi söylesin;

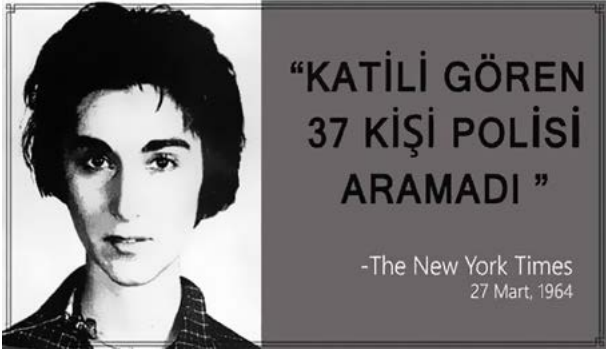
Anne Bulut, kızının kanlar içinde çekilen görüntüsü sırasında müdahale edilmediğini söyleyerek, "O çocuk (Emine Bulut) orada çırpınırken nasıl oluyor da onlar bu çekimi yaparken o çocuğu oradan kurtaramıyor."

"Oradakiler hiçbir şey alıp atmadı kafasına. Benim 4 çocuğum var onlar oraya girdi. Onların da anası, babası ailesi var. Yazıklar olsun onlara. İssiz yer olsaydı tamam da en kalabalık yer. Kadınlar böyle kesilip kesilip de atılmasın..."

Korku film serisi gibi devamı var. Anne BULUT sözlerinin devamında "**Oradaki mahkûmlar da gerekeni yapar inşaallah.** Bir babalık duygusu yaşamış, 10 sene sonra da nasıl gelmiş de annesini böyle etmiş. 'Ambulansı arayın' diyor 10 yaşındaki çocuk. Bunlar çekim yapıyor, 'Anneanne onlar çekim yapıyor' diyor" şeklinde konuştu.

Anne BULUT bilmez belki ama toplumun gözü önünde ve göz göre göre işlenebilen suçlarla ilgili olarak yapılan tanımlama "**KİTT GENOVESE SENDROMU**" olarak isimlendiriliyor.

Bu olayda ilginç olan şudur. Kadına saldıran şahıs dakikalarca kadına tecavüz etmeye çalışır başaramayınca darp eder öldürmeye çalışır, kadını yaralı halde bırakır. Bir süre sonra tekrar gelir ve kadını öldürür.

Bu acı ve korkunç olayda zavallı kadın bir saat boyunca çığlıklar atar, yardım ister. Polis olay yerine gelir ancak resmi ihbar olaydan tam bir saat

sonra yapıldığından geç kalınmıştır. Polis çevreyi inceler. Kadının öldürüldüğü bölgede olayı kimsenin duymaması imkânsızdır.

Polis teşkilatı çevre evleri incelediklerinde olayı 37 mahalle sakininin gördüğünü hatta bir kısmının sonuna kadar pencereden izlediğini ancak hiç biri ne olaya müdahale etmiş ne de polis çağırmıştır.

Bu olay sonrası bir polis şefi gazeteci arkadaşı ile konuşurken durumu anlatır. Gazetecinin ilgisini çeker ve bunu haber yapar. Haber sonrası Amerika'da büyük infial olur.

Psikologlar, psikiyatrisler, sosyologlar olayı incelemeye başladığında şu durum ortaya çıkar. Olaya tanık kişilerin hepsi bir başkası mutlaka polise haber verir veya müdahale eder diye duyarsız kalmıştır. Kadıncağz bu duyarsızlık nedeniyle kalabalığın ortasında öldürülmüştür.

Bu sosyal davranışa; katledilen kadının adı ile Kity Genovese sendromu adı verilir. Meseleyi sadece sonu cinayetle biten olaylarla sınırlandırmamak gerekir.

Evet, Sosyal Psikolojide bu ve benzeri durumlara Kity Genovese sendromu diyoruz. Yaşananlara duyarsızlıktan çok başkasına yükleme, bekleme, sosyal kaytarma, Birisi çözer, Birisi yardımcı olur, işimize bakalım, Biri mutlaka görmüştür, Biri mutlaka dilekçe verir,... Düşünceleri ile sorun, problem ve sıkıntıları başkasına atmak.

Sonuç mu? Etkisiz güçsüz, zayıf hatta sıfır tepkiye neden olur. Toplumsal refleks azalır ve zorba istediğini yapar.!!!

Belki biz insanlıktan çıkma haline Amerika'nın 1964 geldiği noktaya şimdilerde geldik lakin cari olan kanunlarımızın kevgire benzeyen hali, toplumdaki her türlü sosyal yapının çözülme hızı, eğitim sistemimizdeki öğrenci ve öğretmeni istihdam etme mantığını düzelterip toparlayamazsak muhtemeldir ki "ahlaksız batı"ya "zalim ABD"ye tur bindirebiliriz.

Bu kadar olumsuz ve iddialı cümleleri –kendime de kızarıktan- nasıl kurabiliyorum? Aslında ben kurmuyorum maalesef daha 3 (yazıyla üç) gün önce annesi ve onun (kullanamadım) tarafından

öldürülüp bahçedeki tandıra atılan Eymen daha 5 yaşındaydı... Daha beş yaşındaydı, beş yaşındaki Eymen Annesi ve annesinin tarafından öldürülüp tandıra atıldı. Türkiye sarsıldı. (mı?)

İzmir'de öldürüldükten sonra cesedi tandırdan çıkan 5 yaşındaki Eymen Sadık Durak'ın, iddiaya göre aile için şiddete ve cinsel istismara uğradığı yönünde bir kaç hafta önce Eskişehir'deki yakınları tarafından CİMER'e şikayette bulunulduğu ortaya çıktı.

CİMER'e yapılan şikâyetin üzerinden 2 hafta geçtikten sonra Eymen'in minik cansız bedeni bir tandır içerisinde bulundu. Eymen daha 5 yaşındaydı.

Her suç masumiyetimizden bir şeyler götürür, saflığımızı aşındırır, ama alçalmanın da duracağı bir noktanın olacağını ummak istiyor insan.

Daha dünyadan da kendinde bihaber, bir düğün evinde uyuya kalmış üç yaşındaki, beş yaşındaki çocuklarımıza sapıkça tasallut edenin (insan diyemedim) nasıl bir zihin/ruh dünyası vardır, acaba gerçekten var mıdır? Yoksa nerede nasıl kaybetmiştir?

Sırf eski eşine husumetinden dolayı kendi evlatlarını! Öldürebilen bir cinnet hali nasıl olur, nasıl üretilir, nasıl insan suretli bedenlerde taşınabilir?... Bir cana ufacak bir maddi menfaat için nasıl kıyılır?

Havsalamızın alamadığı, almak istemediği bu vahşet içeren sapık fiillerin failleriyle maalesef aynı şehir ve mahallede oturup aynı otobüsleri kullanıyoruz. Aynı gökyüzünün altında nefes alıp veriyoruz. Aklımıza gelmeyenin, başımıza gelebilme ihtimali uykularımızı kaçırıyor. Gözümüzden sakındığımız yavrularımızın evimizin önünde arkadaşları ile oyun oynamasından endişeleniyoruz.

Evlerimizin güvenliğine sığınırken 5,5 inç ya da 106 inç ekranlardan sadece güvenlik duygumuz değil mahremiyetimiz de ahlakımız da kirleniyor.

Hoş bir konu değil biliyorum ama felaket üstümüz üstümüze doğru geliyor. Sen, Ben, O bu sorunları çözemezsek, Toplum olarak bu felaketin altında kalacağız. Rachel Dink'in o muhteşem ifadesi ile "**masum bir bebekten bir katil yaratan karanlığı sorgulamadan hiçbir şey yapılmaz kardeşlerim...**"

Rabbimizin yeryüzünün herçü-merç haline getirileceğikıyametsahnelerineveherinsanınıyaptığı ile yüzleşeceği hesap gününü anlatıldığı Tenvir süresinde geçer **Mev'ude** kavramı. **Mev'ude diri diri gömülen kız çocuğu demektir.** Kıyametin ve hesap günün dehşetli sahneleri içerisinde o masum bebeklerin hakkı sorulur her birimize. "hangi suçundan dolayı öldürüldü..." diye.

Cahiliye devirlerinin âdetidir, suçluyu cezalandırmayıp maktulü cezalandırmak. Tecavüze yeltenenin ve yapanın cezasını verememek ama mağduru ölüme sürüklemek. Toplumsal cinnet ve ahlaksızlıkla mücadele etmemek ama bu cinnet halinden kızımı koruyamamam endişesi ile O'nu kızgın kumlarda ölüme terk etmek.

İslam öncesinin cahiliye toplumunda Mev'ude'yi ortaya çıkartan anlayış rızık endişesi değil o toplumdaki yanlış namus telakkisi idi, **zinayı tek taraflı bir suç olarak kabul eden sapık düşünce** idi, aynı fiilin bir tarafını kötü kadın olmakla suçlayan, erkek tarafına toz kondurmamam endişesi ile O'nu anlayış ise toplumun hep birlikte ürettiği bir sapma haliydi...

Kız çocuğunu ilerde istemediği birilerinin kölesi-cariyesi veya daha kötüsü olabilme ihtimali üzerine bu cinayet işleniyordu. Cinayetin sebebi toplumsal olduğu gibi katilde o toplumun bizzat kendisiydi. Toplumsal baskı o kadar taşınılamazdı ki babalar ağlayarak bu cürümü yerine getiriyorlardı.

Bizler ise bu cürümün sorumlularını bireysel ve tarihin bir dönemine hapsederek vahyin üzerimize yüklediği sorumluluklardan kaçıyoruz. Cahiliye dönemini "ne kadar da bize uzak değil mi?" zannıyla

kendimizi avutuyoruz. Nede olsa seçilmiş ümmetiz... Meseleyi tarihin parantezine hapsedmeden; bir toplumun nasıl olur da, bir anne-babanın kundaktaki bebeğini öldürebilecek kadar bir cinnet hali üretebiliyor olması sorgulanması gerekir.

Tenvir süresinde Böyle bir vahşete rıza gösteren bir toplumun göreceği azap kıyamet sahneleri ile birlikte aktarılır, Kendini koruyamaktan aciz, masum bir canın öldürülmesinden, böyle bir **suçun işlenebilmesinden tüm toplum sorumlu tutulur. Ayet(ler) toplumsal çürümüşlüğü ve cinneti bireysel bir sapkınlık olarak değil, ancak toplumsal müsaade ve teşvikle çoğalacak bir günah olarak görür. Aleni işlenebilen her günahında sorumlusu bu duruma müsaadeli yaklaşan kalpler ve zihinlerdir.** Vahiy her birimize toplumsal sorumluluklarımızdan kaçınamayacağımızı, kaçınırsak akıbetimizle bizleri uyarır.

İletişim çağında her gün bir felaket haberi almamız olağan hale geldi. Onar-yüzer ölümler bile bizi etkilememeye başladı. O kadar ki acılara bile alışmaya ve hatta giderek yabancılaşmaya başladık.

Felaketlere, vahşete teki gösterip bağırıp çağırıyoruz ama nedense her gün başka bir sapıklık haberleri duymaya devam ediyoruz. Suçun son halkasının

idamını talep ediyor ama masum bir bebekten sapık üreten bir kültürün özgürlük diye pazarlanmasına yeterince ses çıkarmıyoruz. Sapıklığın dizilerde, filmlerde evlerimizin başköşelerine yerleşmesine sessiz kalıyoruz.

Zürafaya âşık olan gergedanların resmedildiği animasyonların nasıl bir sapıklık, eğlenmeyi ve zevk almayı hayatın en önemli amacı gösteren programların nasıl bir nesil üreteceğini hiç sorgulamadık. 48 defa hırsızlıktan tutuklanmış ve 49. Kez hırsızlık yapmasına cesaret verebilen bir hukuk sistemi karşısında İslam şeriatını savunmaktan acze düştük. Kars ilinde 9 yaşındaki Mert'in masumiyetine sapıkça tasallut eden pislüğün savunmasında "Askerde tecavüze uğradığını..." söylemesini duymadık bile... Ama-larımız, bile-lerimiz ne kadar çoğaldı... Görmelerimiz çoğaldı. Gördüklerimiz olağanlaştı. Hesaplarımız yaklaştı...

"Ve güneş, dürüldüğü zaman, yıldızlar bulanıklaşıp-döküldüğü zaman, dağlar yürütüldüğü, gebe develer başı boş bırakıldığı zaman, vahşi-hayvanlar, toplandığı zaman, denizler tutuşturulduğu zaman, nefisler, birleştiği zaman..." (Tenvir Suresi 1...7) bizim içinde bulunduğumuz toplumda nasıl olurda küçücük bedenler istismar edilip, ticaretinin yapıldığı, sapık ve zalim diktatörlerin ölümler kustuğu, çöpe atılan yiyeceklerin dünyanın açlık sorununu çözecek kadar olması,... her birimize sorulduğu zaman?... Halimiz nice olur?

Tebliğ, kötülükten alıkoymayı, cihat bilincini ve bu uğurda sabır(istikrar) lı olmayı unutan-ihmal eden bizler bu ihmalkârlığımızın bizzat bu dünyadaki sonuçlarıyla baş edebilir miyiz? Çocuğumuzun 100 metre mesafedeki okuluna bile yalnız gönderemiyor olmamız acaba hangi suç ve günahlarımızın neticesi... Neden ülkemizin GSMH sı beş kat büyümesine rağmen komşularımıza duyduğumuz güven beş kat azalıyor.

Hiçbirimiz kendi çocuğunu bile yalnız eğitemez ve koruyamayız. Kendi çocuklarımız için sokağımızı, komşularımızı, okullarımızı ilişkilerimizi ve otoriteyi emanet ettiklerimizi, kendi nefsimizden başlayarak düzenlemek ve düzeltmek zorundayız. Toplum olarak günahlarımızın alenileşip yaygınlaştırılmasına müsaade etmemeliyiz. Değer yargılarımız bencilce kendimize hasredip toplumu bundan azade kılamayız. Günahların sektör haline gelmesi ve tüm suçun zincirin en zayıf halkasına yükleyerek kendimizi ne bu dünyada ne de hesap gününde kurtaramayız...

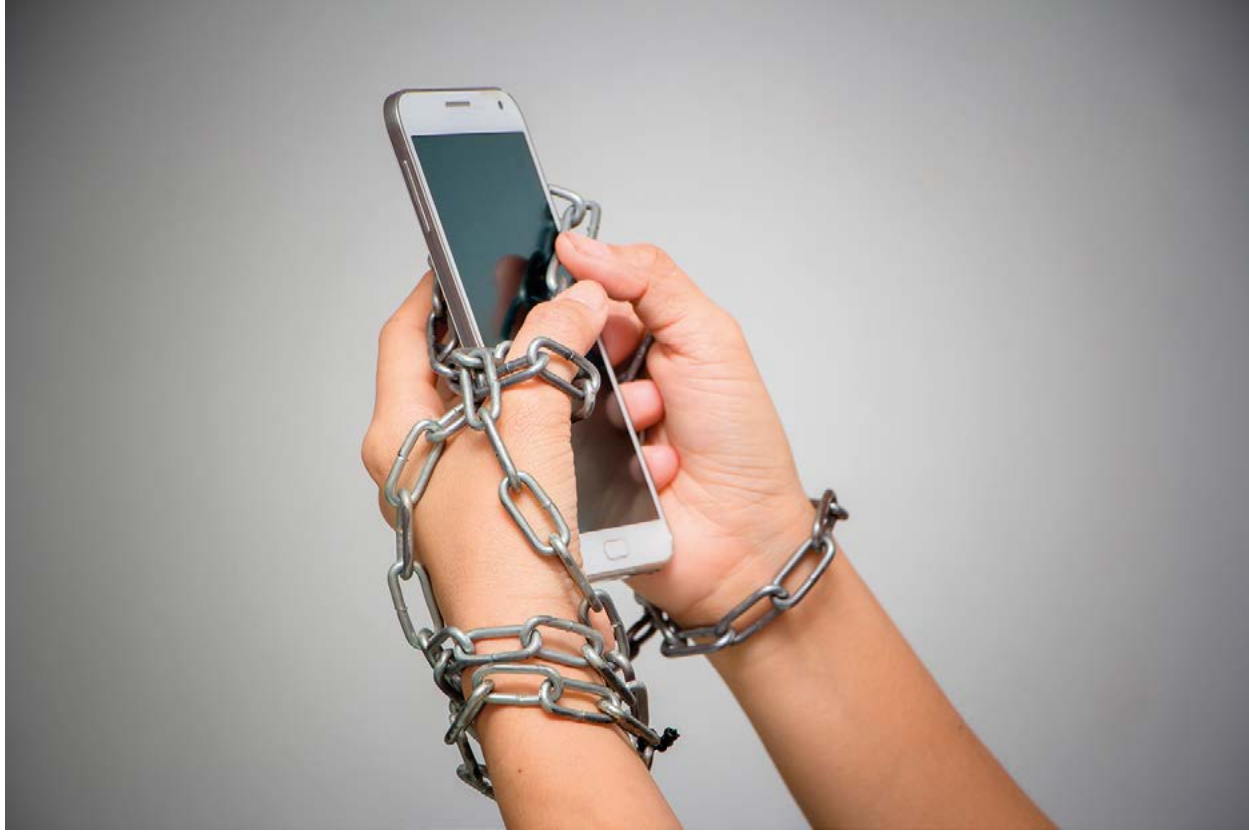
Dinimiz için, milletimiz için bir caba göstereceksek fıkhn "bir şerrin izalesi yüz hayrın ikamesinden evladr" prensibini hatırda tutmamız, İyiliği emretmekten daha fazla kötülüğü nehy edebilme çabasına yoğunlaşmamız lazım. Sen, Ben, O, Hepimiz...

Tarih çok fazla zalim görmüştür, tarihte çok fazla insan başkalarının sıkıntı ve acılarına duyarsız kalmıştır. Günümüzde ise tarihin bugüne kadar görmediği düzeyde ve yaygınlıkta insanlar diğer insanlara duyarsızlaşmışlardır. Bunun sebebini insanların kişisel sıkıntılarında aramanın yanlış olduğu düşüncesindeyim. Temel problemin insani duygularımızın körelmesi olduğunu düşünüyorum.

Geçmiş zamanlarda her türlü iş, eğlenme, sosyalleşme, dostluk kurma ve hatta düşmanlık yapma eylemi insan insana, yüz yüze yapılan bir faaliyetti. Bırakın arkadaşlarınızı düşmanlarınızın bile acı ve kederlerine şahit oluyordunuz. Düşmanlık yaptığınız her insana yönelik tavırlarınızın neyle sonuçlandığına birebir olarak şahitlik ediyor, eyleminizin ürettiği sonuçlarla baş etmek zorunda kalıyordunuz.

Doğduğunuzda sadece bir anne kucağına verilmekle kalmıyor geniş bir ailenin üyesi oluyordunuz. Bir bebekken dahi asırlık tecrübelerin oluşturduğu yüzlerdeki kırışıklara bakıp onların gülmesiyle, ellerini yüzlerine kapatıp size "ceee..." demesi ile neşeleniyor, neşelendiriyordunuz.

Sokakta oynarken iterek düşmesine neden olduğunuz arkadaşınızın dizindeki sıyrığı, kırılan kafasından kanayan kanı, gözündeki yaşı görüyordunuz. Anneniz size kızıyor belki de bir güzel pataklanıyordunuz. Arkadaşınızın gönlünü almadan da tekrar oyun oynayamıyordunuz. Ama şimdi elimizde tuttuğumuz, kendimizi, çocuklarımızı hapsettiğimiz ekranlarda sınırsız oyun hakkımız var. Öyle kimseye de ihtiyacımız yok! Bir oyunda ne kadar insanın kafasını patlatırsak o kadar başarılı ve kendimizi iyi hissetmeye başlıyoruz.

Bir otobüs yolculuğunda yanımızdakine selam bile verme ihtiyacı hissetmeden kulaklığımızı takıp 14" inçlik ekrana hapsoluyoruz. Dünyanın en güzel manzaralarının içinden geçerken mevsimin güze, yeşilin sarıya döndüğünü fark edemiyorsunuz.

Birazcık duyarlıysanız bu umarsızlık halini anlamaya çalışırken belki aklınıza Yusuf Hayaloğlu'ndan bir şiir bile gelebilir. *“Ölmek ne garip şey anne / Bir çiçeği düşünürken ürpermek yok, / Gülmek, umud etmek, özlemek... / Ya da mektup beklemek, gözleri yatırıp iraklara...”*

Parmaklarımızla kontrol ettiğimizi düşündüğü dünyanın bizi mutlu edeceği sanan bir kuşak ve toplum. Muhabbet kuşunun kafesi gibi... Tüm ihtiyaçlar o kafesin içinde, niye çıkasınız ki?... Of ki ne off.

Biraz da “spin of” verelim. Öncelikle tutsaklık fiziksel olarak sınırlandırılmaktan öte zihinsel olarak mağduriyet duygusudur. Bu mağduriyet duygusunu ortadan kaldırdığınızda mutlu mesut köleleriniz olur...

Sonra köleleriniz müthiş bir özgüven içerisinde kendi eksikliklerini sahip oldukları dünyaya açılan ekranlarından bakarak görürler. –aslında gördükleri kendilerine gösterilenden başkası da değildir ya (buraya da bir off)- herkes mutlu ve şen şakrak bir şekilde dünyanın tadını çıkartmaktadırlar. Niyeyse bir tek kendileri çalış çalış bir türlü hak ettiği yere gelememe durumu. Hayat niyeyse hep haksızlık yapmakta... Buda önce mutsuzluğu, sonra çekememezliği bir sonraki aşamada da nefreti ve düşmanlığı çoğaltmaktadır. “gerçeğin çölüne hoş geldiniz.”, “matrix ulan burası...!”

Yaşananlar popüler kültürde yaygınlaşan tanımıyla aslında tam bir “ÖRDEK SENDROMU” dur.

Peki sanal medyanın ve teknolojinin başka insanların acılarına duyarsızlaştırdığı insanlara yaşattığı Ördek Sendromu?

Alıntılararak cevap verelim:

Bir çift düşünün. Evden çıkıp sinemaya gidiyorlar. Adam karısına geç hazırlandığı için kızıyor.

Asansörde tartışarak iniyorlar.

Yolda trafik sıkışıyor. Adam bir yandan kendisini sıkıştıran araçlara bağırıp çağırıyor, bir yandan da geç kalmalarına sebep olan karısına saydıyor.

Park yeri bulamayıp bir on dakika da öyle dolanıyorlar ve tam bir sinir harbi yaşıyorlar. Film de hoşlarına gitmiyor. Çıkışta bu sefer kadın, kötü bir film seçtiği için eşini suçluyor. Tartışarak eve dönüyorlar.

Şimdi gelelim sosyal medyaya.

Siz bu çiftin arkadaşı olduğunuzu düşünün. Evinizde pijamalarla huzur içinde oturuyorsunuz. Bu arada Instagram'a arkadaşınızın fotoğrafı düşüyor. İki tane gülümseyen yüz, kucakta kocaman bir patlamış mısır paketi, arka planda filmin afişi.

Fotoğrafın altında şöyle yazıyor;

“Harika bir bahar akşamı, enfes bir film, patlamış mısır ve aşkım.”

Cümlelerin sonunda bir de kalp var. Moraliniz bozuluyor. “Ben evde atlele oturuyorum. Millet nasıl da eğleniyor!” diye canınızı sıkıyorsunuz.

İşte sosyal medyanın illüzyonu bu. Herkes ucu bucağı olmayan bir podyumda ha bire poz veriyor. Seyirciler de bu büyük kıyaslama oyununa ha bire özeniyor.

Sosyal medyada mutlu gözükmek için harcanan çok büyük bir gayret var. Ama ekranda bu gayret gözüküyor.

Stanford Üniversitesinde konuyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar işte bu durumlar için bir kavram geliştirmişler; “Ördek Sendromu.”

Ördekler gölün üzerinde hiçbir çaba sarf etmiyormuş gibi, rahat ve dingin bir şekilde süzülürler. Gölün altında kalan ayakları bir makine gibi çalışır ama dışarıdan bakınca hiç belli olmaz.

Sosyal medyada suyun altında kalan kısımlar da ekranda gözükse, inanın kimse moralini falan bozmad.

Meselenin başlığa aldığımız ““ÖĞRETMEN OLMAK” la ilgisi ne ola ki?” sorusuna gelince; öyle uzun uzun yazıp kıymetli vakitlerinizi almaya gerek yok kardeşlerim. Âlemlere rahmet olanın sözüyle başlayalım, sürdürelim ve bitirelim;

“İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Hepiniz çobansınız. Hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz. Âmir memurlarının çobanıdır. Erkek ailesinin çobanıdır. Kadın da evinin ve çocuğunun çobanıdır. Netice itibarıyla hepiniz çobansınız ve hepiniz idâre ettiklerinizden sorumlusunuz.” Buhârî, Cum`a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâre 1, 13; Tirmizî, Cihâd 27

EĞİTİMİN FELSEFESİ VE FELSEFENİN EĞİTİMİ; NURETTİN TOPCU ÖRNEKLİĞİ

▲ YUSUF YAVUZYILMAZ

"Ben olsam Müslüman Doğudaki tüm mekteplere 'eleştirel düşünme' dersleri koyardım. Batı'nın aksine, Doğu bu acımasız mektepten geçmemiştir ve birçok zaafın kaynağı budur." **(Aliya İzzetbegović)**

"Felsefe dinin arkadaşı ve süt kardeşidir." Hakikat, hakikat ile ters düşmez, aksine onu destekler. **(İbn Rüşd)**

Aslında felsefenin ne işe yaradığından önce İslam dünyasında felsefenin ne anlama geldiği üzerine durmak gerekir. Bilindiği gibi İslam Devletlerinin sınırları genişledikçe çevre kültürlerle yüz yüze gelmesi kaçınılmaz olmuştur. Bunun sonucunda başta Yunan, Hint ve İran düşüncesiyle etkileşim başlamıştır. Bu etkileşimler arasında baskın olanı kuşkusuz Yunan felsefesi idi. İskenderiye, Antakya, Harran okulları üzerinden felsefenin İslam dünyasına girmesinde Süryani çevirmenler büyük rol oynamışlardır.

Bu çeviriler sırasında felsefe ve din gerilimi de yaşanmaya başlamıştır. Bu gerilim sonucunda Gazali, felsefenin yarattığı etkiye karşı, kapsamlı bir felsefe eleştirisine girişmiştir. Daha sonra İbn Rüşd Gazali'ye cevap vermesine karşı, Gazali'nin felsefe eleştirisi, din- felsefe tartışmalarında baskın referans olmuştur. Gazali'nin eserinin ismi Tehafüt el-Felasife (Filozofların Tutarsızlıkları) olması bile yeterince bilgi vericidir.

Zaman içinde din- felsefe ilişkileri çeşitli düzlemlerde devam etmiştir. En son Fatih'in huzurunda yapılan tartışmada Gazali geleneğini savunan Hocazade'nin galip gelmesi, felsefeye bakışı olumsuz etkilemiştir. Böylece Gazali- İbn Rüşd arasında başlayan tehafüt geleneği Hocazade ile kapanmıştır. Osmanlı medreselerinde genel bakış açısı Gazali'nin anlayışı olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde felsefe karşısında takınılan

tavır, bir taraftan Osmanlı'dan gelen olumsuz tavırla, diğer taraftan da, bu dönemde tercih edilen anlayışa tepkiyle beslenerek ortaya çıkmıştır. "1920-33 yılları arasında yani Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında İstanbul Darülfünun'a çağrılan 21 yabancı öğretim üyesinin hemen hepsi Fransızdır. Bunlar içinde Max Bonnafous 1927- 1929 yılları arasında İçtimaiyat ve Ahlak derleri vermiştir. Böylece 1915-1918 arasında yerleştirilmek istenen Alman modeli, Mütareke'nin de etkisiyle gücünü yitirmiş, onun yerine 1926-1933 yılları arasında Fransız modeline yeniden geçiş yapmıştır."(1)

1933 yılında yapılan Üniversite Reformu, Cumhuriyet Dönemindeki felsefe anlayışı bakımından köklü bir değişiklik getirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Fransız felsefecilerin hâkimiyeti yerini Alman ekolüne bırakmıştır. Bu ekolün felsefesi ağırlıkla pozitivist bir anlayışa dayanıyordu. " 1933 Üniversite Reformu'nu izleyen 25 yıl içerisinde felsefe bölümünde Hans Reichenbach, Ernst Von Aster, Walter Kranz, Heinz Heimsoeth ve Joachim Ritter olmak üzere beş Alman öğretim üyesi görev yapmıştır. 1933 Üniversite Reformu ile Türkiye'ye davet edilen felsefeciler içerisinde Türk felsefe hayatına en fazla etki eden isim Hnas Reichenbach olmuştur. Viyana Çevresi'ne yakın düşünürlerden Reichenbach'ın metafiziği reddeden felsefesi, Üniversite Reformu'nu gerçekleştiren zihniyetle büyük ölçüde örtüşmekteydi. Pozitivist yaklaşım Reichenbach vasıtasıyla felsefe bölümünde büyük bir ağırlık kazanmış olsa da Ernest Von Aster'in felsefe tarihi profesörü olarak getirilmesiyle tarihsel ve analitik yaklaşımlar arasında denge sağlanmıştır."(2)

Metafiziği reddeden bu anlayışın yerleşmesiyle, yeni yetişen Türk felsefeciler büyük ölçüde bu felsefenin etkisi altına girmişlerdi. Hiç kuşku yok ki, Üniversite Reformu, Cumhuriyetin idealleri doğrultusunda

bir eğitimin gerçekleştirilmesi içindi. Nitekim reformun uygulayıcısı olan Reşit Galip, Üniversitenin Cumhuriyetin getirmek istediği anlayışa uygun hareket etmediğini, reformları savunmada yetersiz kaldığını savunuyordu. Aslına bakılırsa Üniversite reformunun amacı, Üniversite eğitimini dönüştürmekti.

Cumhuriyetin izlediği pozitivist gelenek ve bunun sonucunda metafizik ve dine karşı olan olumsuz tutum, felsefeye karşı olan olumsuz tutumu beslemiştir.

Aslına bakılırsa felsefenin tamamına karşı bir olumsuz tutumun varlığını da kabul etmek gerekir. Şu paragraf bu tutumu çok iyi anlatmaktadır: "Kendisiyle ilk kez tanıştığı Yusuf Akçura'nın "Ne tahsil ediyorsun?" sualine "Felsefe tahsil ediyorum." Cevabını veren Mehmet İzzet'e bu ünlü Türkçümüz şöyle der:

Bize filozof değil, demirci lazım!

Bu tavsiye karşısında ne diyeceğini bilemeyen zavallı Mehmet İzzet daha sonra şu itirafta bulunmaktan kendini alamayacaktır:

"O zamandan beri, başkalarına felsefeden bahsetmeye ne kadar heves duysam da yine biraz korkarım."(3)

Viyana Çevresi Filozoflarının temsil ettiği pozitivist felsefe geleneği sadece felsefeyi değil, ilahiyat eğitimini de derinden etkilemiştir. İhsan Süreyya Sırma'nı anısı bu durumu açıklayıcı niteliktedir. "Bir hocanın kapısının önünden geçtim. , doğrusu oraya girmek istemedim; ama beni gördü, çağırdı. "Gel, Süreyya gel" dedi. Gittim. "Gel, Avrupa'ya gidiyormuşsun!" dedi. "Öyle nasip oldu, sınavı kazanmışız" dedim. "Neyse, burada adam olmadınız,

orada olursunuz" dedi. İyi, adam olacağınız yok. "Söyle bakalım, ne içersin çay, kahve" dedi. "Hocam, Ramazan" dedim." "Ayol, sen bu kafayla mı gidiyorsun Avrupa'ya? dedi. " Oraya gidince dinsiz mi olacağım" dedim. "Seni orada düzeltirler" dedi, ama Elhamdülillah orada daha iyi olup geldik. İşte böyle hocalarda yetiştik. O hoca Bahriye Üçok 'tu. (4)

Kuşkusuz, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki anlayışın zamanla etkisini yitirmesi sonucunda, İslam felsefesi yavaş yavaş gündeme gelmeye başlamıştır. Kuşkusuz felsefeye karşı olan olumsuz tavır önemli ölçüde ortadan kalkmasına karşın bazı çevrelerde etkisini hala sürdürmektedir. **Felsefenin eleştirel düşüncenin geliştirilmesi açısından büyük bir etkisinin olduğu açıktır. Felsefe bizi farklı düşüncelerle karşılaştırılır. İnsanlara karşı daha çok hoşgörülü olmamızı sağlar.** Dünyada herkesin bizim gibi inanmadığı, bizim gibi düşünmediği, bizim gibi düşünceleri olmadığını kabul etmek zorundayız. Bunu bize felsefe okumak kazandırır. Felsefe bizi birbirinden çok farklı düşüncelerle karşılaştırır; farklı anlayışlara kapı aralar.

Bütün bu olumlu özelliklerine karşın felsefeye başka misyonların yüklenmesi doğru değildir. "Felsefe kurtarıcı olabilir mi?", sorusuna evet cevabını vermek de o kadar kolay değildir. Felsefi faaliyet içinde birbiriyle tutarsız, birbirine karşıt yüzlerce görüş vardır. **Felsefe, birbiriyle tutarlı bir dünya görüşü ortaya koymaz. Kendi içinde tutarlı anlayışlar oluşturur.** Dolayısıyla yalın anlamda felsefenin bizi götüreceği bir hakikat yoktur. Bu gerçeğin farkında olan **Protogoras, felsefeyi hakikati bulma değil arama çabası olarak tamamlamıştır.** Biz ise felsefeye kurtarıcı bir misyon yüklüyoruz.

Hiçbir insan tarihin dışına ve üstüne çıkıp, bütün zamanlar için geçerli değişmez ve eskimez bilgiler üretemez. İnsan bilgi düzeyi, konumu ne olursa olsun tarihseldir, bilgisi sınırlıdır. En sorunlu olan durum ise ontolojik olarak tarihsel olan insanı tarih dışına taşıyıp Tanrılaştırmaktır. İdeolojiler, liderlerini Tanrılaştırılır. Görüşlerinin bütün zamanlar için yol gösterici olduğuna inanırlar. Düşünen, sorgulayan bir insanın buna inanması mümkün mü?

Bilginin kötülüğü önlediği (bilim, felsefe, edebiyat) yaygın bir kanaattir. Aydınlanma felsefesinin son üç yüz yılda yarattığı bilgi birikimi modern Batı düşüncesini doğurdu. Son üç yüzyılda dünyada olan kıyımlar tarihin her döneminden daha fazladır. Dolayısıyla **bilgi ve adalet arasında doğrudan ilişki**

kurulamaz. Doğru ilişki kurulacak olan bilgi ile ahlak arasındadır.

Kuşkusuz emperyalizm, çok sağlam bilgi sistemi üzerine kuruludur. Emperyalizmin oluşumunda modern bilginin büyük bir etkisi vardır. İnsanı insan yapan bilgi değil, bilgiyi nasıl ve ne şekilde kullandığıdır. Batılıların modern bilginin gelişimi olan son üç yüz yıllık dönemde Afrika ve dünyanın geri kalanını talan ettiler. Bilgi-ahlak ve adalet ilişkisini yeniden tartışmak gerektiği açıktır. İnsanın saldırganlığını, açgözlülüğünü önleyen bilgi değil ahlakıdır.

Öte yandan Türkiye'de felsefeye bakış, hiç kuşku yok ki, Türkiye'nin geçirdiği tarihsel süreç ile ilgilidir. Cumhuriyet modernleşmesinin dönüşüm siyaseti kendine özgü bir felsefe de üretmiştir. "Cumhuriyet, bir dönüm noktası olmakla beraber, kendini yalnız "siyasi rejim" olarak Osmanlı'dan ayırmakla kalmamış, diğer sosyal, dini, kültürel bağları da kesmek istemiştir. Halbuki **sağlam bir ulus devlet sürecinin başarısı, toplum içinde yaşayan tarihi, sosyal, dini ve ahlâki güç ve değerlerin sağlam temellere dayalı, yeni, fakat tarihi kökenlere dayanan bir sosyo-kültürel şekil almasına bağlıdır.** Tarihi tecrübe ve miras bu güçlerin terkibine esas şeklini verebilecek ana kaynaktır" (5) Tarihsel ana kaynağa karşı olan negatif tutum ve ilgisizlik, Türkiye'de tarih, kültür ve felsefeye bakışı da derinden etkilemiştir.

Aliya İzzetbegović'in Türk modernleşmesi hakkındaki değerlendirmesi isabetlidir. "Çin kültür devrimi, insanlık tarihindeki (Geçmiş silmeye yönelik) en radikal ve en kapsamlı teşebbüstü; sadece şimdiki ve gelecekteki nesilleri farklı geçmişin tesirlerinden uzaklaştırmak için değil, bizzat geçmişin hatırasını bile bu nesillerin şuurundan silmek üzere yapılmıştı. Herhangi bir kimsenin benzeri bir hırsla hareket edip etmediğini bilmiyoruz. Belki 1920'ler Türkiye'sinin durumu buna benzetilebilir."(6) Cumhuriyet kurulduktan sonra merkezinde İslam'ın olmadığı yeni bir tarih anlayışına ihtiyaç olmuştur. Türk ulusalcıları bu eksikliği İslamiyet öncesi Türk tarihinde aramaya başlamışlardır. Kuşkusuz bu çaba İslamiyet'in etkisini azaltmaya dönük bir anlayıştan besleniyordu.

Tanzimat Döneminden itibaren yaşanan din-milliyetçilik-modernleşme-felsefe tartışmaları modernleşme serüvenini de derinden etkilemiştir.

Din ile milliyetçilik arasında yaşanan tartışmalar, çeşitli düzeylerde ele alınmıştır. Bu tartışmalara katılan düşünürlerden biri de Nurettin Topçu'dur. "Dinsiz milliyetçi bir hoyrat, milletten uzaklaşan dinci bir sahtekârdır. Turancılar gibi bizim İslâmcıların da sefaleti bundandır. Hiçbirisi Allah'ı bilmiyor. Millet çocuklarının sefaletine bütün ruhunun merhametiyle uzanmayan insanda iman olur mu? Merhamet bizdeki ilâhi cevherdir. Onu okumasını bilmeyen Kur'an'ı ezberden okumuş neye yarar?" (7)

Nurettin Topçu, temel sorunlardan birinin eğitim sorunu olduğunu ısrarla belirtmiştir. "Medeniyet Tarihi, daha mekteplerimizde gün yüzü görmemiştir. Tarih dersi, bilgi olsun diye değil, daha çok "irade olsun" diye; coğrafya dersi "vatan sevgisi", fizik dersi, "kâinat sevgisi" olsun diye mektepte okutulmalıdır" (8)

Nurettin Topçu, temel sorunun öğretmen sorunu olduğunu iddia eder. **Öğretmenin donanımı ve fonksiyonu iyi bir eğitim modelinin en temel faktörüdür. "Maarif demek "muallim" demektir.** Milli Eğitim Bakanlığı sadece onu düzenleyici cihazdan başka bir şey değildir. Kitap, program, imtihan ve bütün öğretim meselelerini çözümleyecek olan bir milletin "muallim ordusudur". Bu işlerin Bakanlık teşkilatı tarafından "tepeden idaresi" muallimin ilmi ve fıkri hürriyetinin inkârı, bu hürriyetin adeta köleştirilmesidir. Hür olmayan muallim, muallim değildir. Mahkum edilmiş fikir ve irfandır. Muallimi bu karakterleriyle tanımayıp onun "millet ruhunun yapıcısı" olduğuna inanmayan bir zihniyet muallimi "basit bir memur kadrosu" haline koyar ve her tarafından çiçeklenecek "kültür ağacını" kökünden baltalar" (9)

Nurettin Topçu'ya göre öğrenci ve öğretmen eğitimin iki temel ögesidir. Ne yazık ki, bu iki temel öge asli fonksiyonlarından uzaklaşmıştır. Sağlıklı bir eğitim faaliyeti için bu iki öge mutlaka asli fonksiyonlarına döndürülmelidir. "Bugün talebelik ilim yolculuğu değil, diploma avcılığıdır. Muallimlik ise ne bir iman ve irşat yolu, ne de fikir ve kültürün otorite merkezidir. Hatta bir meslek bile değildir. Sadece küçük bir memuriyettir. Muallim, örnek adam da değil, boynu bükük bir memur, salahiyetsiz bir öğretici, müdürünün emrinde çalışan bir baremlidir" (10)

Diğer yandan eğitimde yerlilik ve yerli değerlere bağlılık önemli bir özelliktir. "Büyük halk filozofumuz Karadenizli bizim Temel kendisine "

Toparlan! Seni Kıbrıs 'a yerleştireceğiz." denildiğinde sorar: " Ne kadar zamanım var?" " En fazla üç saat!" denilince Temel hemen eline iki çuval alıp köyün merkezine doğru koşmaya başlar. Evine gidip eşyaları alacağına köyün merkezine koşan Temel'i takip edenler ilginç bir manzara ile karşılaştılar. Temel köyün mezarlığında çuvallara mezar taşlarını doldurmaktadır. Sorarlar:" Ne yapıyorsun? Gidip eşyalarını alsana! " Temel'in yanıtı çarpıcıdır: " Eşya her yerden alınır! Ama gavurlar bana "Bu topraklarda ne işin var? " diye sorduğunda, aha diyeceğim en büyük dedemin mezar taşı, bu da dedemin, ha bu da babamızın mezar taşı!" Başka söze ne hacet. Bir kişi yaşadığı topraklarda yerli mi, yabancı mı, gezgin mi, işgalci mi yahut sömürgeci mi olduğunu öğrenmek istiyorsa mensup olduğu anlam- değer dünyasının o topraklardaki işaretlerine ne kadar aidiyet duyduğuna bir baksın. Bu bakış ona hakikati fısıldayacaktır.(11)

Türk modernleşmesinin benimsediği anlayışın en önemli araçlarından biri eğitim olmuştur. Kuşku yok ki, her rejim kabul ettiği değerlere göre bir eğitim modeli belirler. Cumhuriyet modernleşmesi de benimsediği tarih, toplum ve kültür politikalarına uygun bir eğitim anlayışı geliştirmiştir. "Türk eğitim sistemi Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim kurumlarında pozitivist ideolojiye uygun bir insan tipi, bir homo- pozitivismus yetiştirmeyi ideal olarak benimsemişlerdir."(12)

Cumhuriyetin kurucu önderleri pozitivist bir düşünce sistemine sahiptirler. Bu yüzden yaptıkları bütün uygulamalar bu temele dayanır. "Cumhuriyetin önderleri, pozitivism, toplum mühendisliğine kapı aralayan bir mantık sergilediği için onu klasik geleneği reddetmenin biricik aracı olarak gördüler. Toplum pozitivismın çizdiği doğru evrim şemasının dışındaydı, yanlış yaşıyordu ve değiştirilmeliydi. Böylece devlet, pozitivist bilim ideolojisini, toplumu değiştirmek için bir silah olarak kullandı.(13)

Kuşkusuz her yeni modelin en iyi araçlarından biri okuldur. Cumhuriyet modernleşmesinde okul hem gelenekten kopuşun, hem de yeni bir model oluşturmaın en önemli enstrümanıdır. "Böylece klasik gelenekten kopmanın yolu 'okula' gitmektir. Yine burada önce modern, materyalist, idealist, İslamcı, milliyetçi olunmaz; önce pozitivist ideoloji ile gelenekten kopulur, yani önce pozitivist sonra materyalist, idealist, modern vb. olunur. Okumuşlarla

toplum arasındaki kopukluk veya çatışma (bugüne kadar yanlış şekilde 'kuşak çatışması' ve aydın-halk kopukluğu diye isimlendirilmiştir.) klasik gelenekle pozitivist ideoloji arasındaki çatışmadır. Okumuşlarla halk arasındaki uçurum, pozitivismle klasik gelenek arasındaki uçurumdur(14)

Erken Cumhuriyet döneminin temel sorunlarından biri dinin devlet ve toplum hayatındaki yeri ile ilgilidir. Cumhuriyetin kurucu elitleri, aldıkları pozitivist eğitimin etkisiyle, dini, geri kalmışlığın temel nedeni sayıyorlardı. Dönemin İslamcılarıyla aralarındaki temel fark, dinin yozlaşmasının değil, bizzat kendisinin sorun oluşturduğu inancı idi. Bunun için dini ihya etmek yoluna gitmediler. Bunun yerine dini devlet hayatından tamamen toplum hayatından ise olabildiğince uzağa itmeye gayret ettiler. Toplum ve devlet arasındaki kutuplaşmayı besleyen en önemli sorun budur.

Öte yandan bu durum, aydın -halk arasındaki gerilimin en önemli nedenlerinden biri olmuştur. Sanıyorum Türkiye'nin sosyolojik yapısını en iyi ifade eden metafor aşuredir. Aşure içinde yer alan çok sayıda meyve ve gıdayı kendi özelliklerini kaybetmeden bir araya getirir. Şeker ve suyla karıştırılan ve pişirilen oluşumdan ortaya enfes bir tatlı çıkar. Anadolu'da böyledir. İçinde değişik etnik çeşitliliğin bulunduğu ve bunları bir arada tutan bağdan oluşur. Aşurenin içindeki bir eksikliğin lezzeti azaltacağı gibi, bir etnik gurubu veya sosyolojik çeşitliliği ihmal etmek toplumsal barışı zedeler. Anadolu insanını bir arada tutan ise "Anadolu mayasıdır

Nurettin Topçu, bazıları haklı gerekçelere dayanan ve tarihsel nedenleri olan felsefeye karşı oluşan bu olumsuz tavrı yıkmaya çalışan düşünürlerden biridir. İslam dünyasında sınırların gelişmesi ve

diğer kültürel havzalarla girilen ilişkiler, özellikle Yunan felsefesinden yapılan tercüme ve buna bağlı olarak gelişen düşünceler, felsefe hakkında bazı düşüncelerde ortaya çıkmasını sağlamış ve gelişen tartışmalar din –felsefe, akıl-vahiy ilişkilerine ilişkin bir külliyatın doğmasına yol açmıştır. Bu tartışmaların finali Gazali ve İbn Rüşt arasındaki "Tehafüt" geleneğidir. Bu tartışmada Gazali, felsefi düşünce karşısında eleştirel bir tutum tanırken ünlü bir fakih de olan İbn Rüşt felsefe tarafında yer almıştı. Görünen o ki, Gazali'nin tavrı İslam düşüncesi üzerine belirleyici olmuş ve felsefe kuşkuyla bakılan bir alan olagelmıştır.

Osmanlı geleneğinde felsefeye karşı olan kuşkulu tavırda Gazali geleneğinin etkisi belirleyici olmuştur. Fatih'in huzurunda yapılan son tehafüt tartışmasında, Gazali geleneğine mensup Hocazade'nin galibiyeti felsefe karşıtlığında belirleyici olmuştur.

Cumhuriyet devrinde ise felsefe daha çok pozitivist-ateist yorumu benimseyen aydınlar üzerinden savunulduğundan, bu tutum özellikle dindar/muhafazakar halkın ve İslamcılarının felsefeye olumsuz bakmalarına dayanak oluşturmuştur. Felsefi düşüncüyü savunanların büyük ölçüde pozitivist-ateist kültür üzerinden dine yaklaşımları karşı, geniş İslamcı kitleleri ve onların entelektüel temsilcilerini felsefeye tavır almaya zorlamış; bu olumsuz bakış açısı zamanla egemen bakış açısına dönüşmüştür. Özellikle Aksiyoner anlamda muhafazakar-milliyetçi-İslamcı gençlik üzerinde oldukça etkili olan Necip Fazıl özelinde bu tutum oldukça belirgindir. Bu tutumun aykırı örneklerinden

biri "Hareket felsefesini " ülkemize taşıyan Nurettin Topçu olmuştur.

Nurettin Topçu, Türkiye'deki felsefeye karşı olumsuz bakışa karşı, felsefeyi savunmuştur. "Felsefe bize, üstümüzde ve yükseklerde bulunan hedeflere doğru ilerlemesini öğretir. İnsan düşünürken, yeryüzünün bütün süfli hadiselerine yükseklerden gelen bir ulvi bir mayayı farkında olmayarak muttasıl karıştırır. Sanki hayatı onunla bir mana kazanır. İşte bu insanın felsefe yapmasıdır." (15)

Nurettin Topçuya göre bir toplumda yaşayan insanlar, düşüncenin ürünü olan felsefeye karşı ilgisiz kalamaz. Her cemiyetin kendine özgü bir düşünce faaliyeti vardır. " Acaba bizim felsefemiz nedir?" (16) sorusunu tartışmaya açan Nurettin Topçu bu konuya yaklaşımları ele alarak eleştiriyor.

Felsefeye bakış konusunda iki farklı bakış açısı karşımıza çıkmaktadır.

1-Batının felsefesinin olduğuna, bizim o felsefelerden birini kabullenmemiz gerektiğine inanan batıcılar.

2- Kur'an bize yeter felsefeye ihtiyacımız yoktur diyen muhafazakarlar.

İki görüşü de eleştiren Nurettin Topçuya göre "Felsefi görüşümüz olmazsa büyük Kitabı hakkıyla anlayamayız, sadece ezberleriz ve ezber okuya okuya doktorun reçete kağıdını batırdığı bardağın suyunu içmekle tedavisini uman hastanın haline benzeriz. (17)

Nurettin Topçu'ya göre felsefe bize gereklidir, çünkü;

1- Felsefe her şeyden önce biricik kılavuzumuz olan aklın kullanılmasını öğretir.

2- Aklımızın alemi bütün halinde kavrayışı demek olan felsefe, ahlakımızın da sanatkarıdır.

3- Felsefe, siyasi nizamın da yapıcısıdır. Bir millet rejiminin hususiyetlerini, o milletin felsefesi tayin eder.

4- Bizzat kendimize karşı zalim olmak istemiyorsak kendimize bir felsefe arayalım. Zira sabah uykudan gözlerimizi açarken, üstümüze çöken ümitsiz karanlık, o içler oyuncu yaşamak korkusu, ruhumuza imanın aydınlığını getirecek bir felsefenin eliyle uzaklaştırılabilir.

5- Felsefe dini inanışlarımızın da üstadıdır. O olmazsa din adı altında halka sunulan her efsaneyi dini inanış yaparız. İbadet hareketleri yapan herkesin din diye

arkasından gideriz. Daha mabetlerini bir gulgule ticarethanesi olmaktan kurtaramayan adamların telkinlerine kıymet veririz.

6- Felsefe, hürriyetimizin de hayat kaynağıdır. Düşünen adam hürriyetini anlar, hareketini doğurmuş olan sebepleri bilen insan, o sebeplerin idaresini kendi eline alabilmekle hürriyetini gerçekleştirir. Bizi hayat yolunda durdurup düşündüren felsefe, her adımda hürriyet sunmaktadır.

7- İnsan anlaşılmadan insanlık aleminde inkılap yapılamaz. Nedir bu insan ki hayvanların hepsi ondadır; öyle iken Allah'a götüren yol da ondadır. Varlığımızın Allah'la münasebetinin sırrına ermesek bile, kendimizi bilmeden Allah'ı anlayamıyoruz. İnsanı tanıtan felsefe olduğundan inkılaplarımızın hepsi ona muhtaçtır."(18)

Bir toplumun sağlıklı bir şekilde yaşayabilmesi, inancını anlayabilmesi ve tarihteki yerini alabilmesi için felsefe gereklidir. Felsefenin hikmeti aramada ve ruhumuzu sefaletten kurtarmak için gerekli olduğunu savunan Topçu şöyle demektedir: "Felsefenin bize neler verebildiğini gördük. O halde insan cemiyetlerinin felsefesiz yaşamadığını söyleyebiliriz. Çünkü hikmetsiz hayat olmaz. Mesela, yaşatan felsefenin sistem halinde ifadesini ortaya koymaktır; bütün bir cemiyeti bir hikmet sofrası etrafında toplamaktır. Eğer bu yapılmazsa temayüller, hisler ve hareketler halinde kalarak bir türlü şuurlarımıza ulaşamayan felsefemiz, ruhumuzu sefaletten kurtarıp ideale kavuşturamaz."(19)

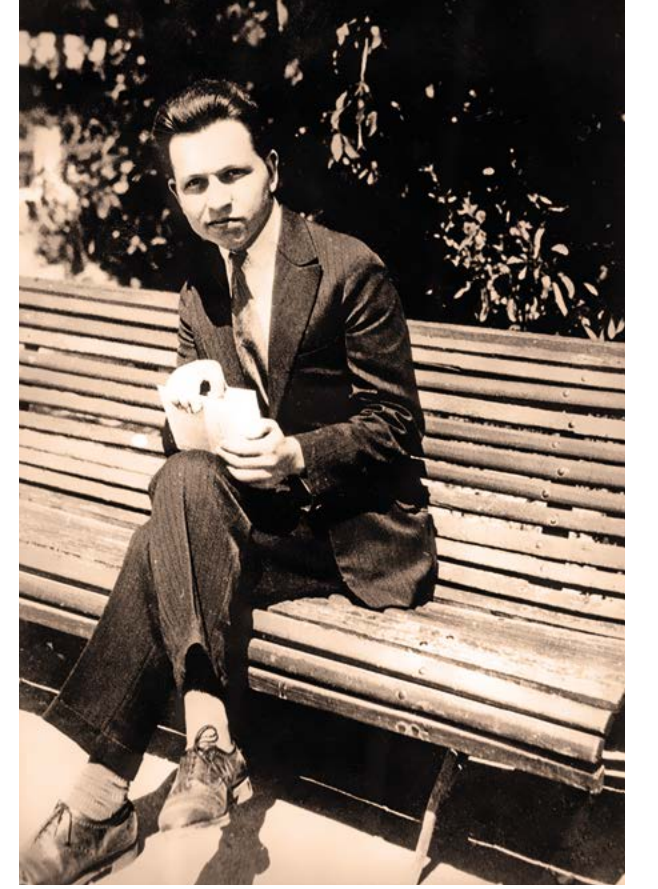
Topçu'ya göre toplumsal yapının mimarları filozoflar olacaktır. Bu anlamda felsefe, Türk toplum yapısının oluşmasına da büyük katkı yapacaktır. **Topçu, felsefenin niçin olması gerektiğini analiz ettikten sonra, "Bizim felsefemiz ne olmalıdır?" sorusunu analiz etmektedir.** Kısaca Topçu'nun felsefi sisteminin temelleri şu ilkelere dayanmaktadır:

1-Tekamülcülük.

2- Ruhçu Anadolu Sosyalizmi.(Topçu'nun sosyalizmi, Batı'da geçerli olan ve materyalizme ve ateizme yaslanan ideolojik sosyalizmden oldukça farklıdır)

3- İslam ruhçuluğu. (Topçu'nun anlayışı tasavvufi temelde İslam anlayışıdır)

4- İdealist şahsiyetçilik.

Nurettin Topçu, felsefesini oluştururken Batı felsefesinin omurgasını oluşturan felsefi sistemleri de eleştirmektedir. Pozitivizm, pragmatizm ve sosyolojizmi "hakikat düşmanı üç felsefe" akımı olarak değerlendirmektedir. "Pozitivizm, hakikati deneylere, pragmatizm menfaate,sosyolojizm ise onu cemiyete esir etmektedir. Bu sistemler hiçbir şeyi izah etmiş değillerdir.

Topçu, felsefemizi inşa ederken Rönesans hareketlerini incelemekte ve bize özgü bir rönesans hareketinin imkanlarını ortaya koymaktadır. Topçu'ya göre yapmamız gereken rönsansın basamakları şunlar olmalıdır.

"1- Birinci basamak: İlkin her ilahi harekete başlangıç olacak aşkın, yepyeni bir neşvenin doğması lazımdır. Zira onsuz hiçbir ruh hareketi yapılamaz. Bu ruh hareketi bir felsefe sistemi olacaktır. Evvela kainatta yerimizi belli etmek, hayatın kıymetine dair fikir edinmek ve sonsuz istikbale ait ideali ortaya koymak icap edecektir.

2- İkinci basamak: Aşkımız kanatlandı. Kendimizi ve

gözle görünen vehimlerin dışında, ancak aklımızın ulaşabildiği kainatımızı arıyoruz. Bu arayışın gayesine ulaştırılması için her şeyden üstün bir iktidara ihtiyaç var. Aklın saltanatını ilan etmeliyiz.

3- Rönesansımızda üçüncü basamak, hür düşünüşe ulaşmaktır. Biliyoruz ki, hürriyetimizin düşmanı olan kuvvetler hem dışımızda hem de içimizdedir.

a)Dıştan esaretimiz, otoritelerin elinden çektiğimiz esarettir.

b) Bizi esir eden ikinci kuvvet ihtiraslarımızdır.

4- Zihin bütün esaretlerden kurtulduktan sonra rönesans, ebedi bir güzellik manzarası halinde bizi karşılıyor. Dayandığımız felsefe, bir elde, ilmin hakikatini tanıma metotları öbür elde olarak, dördüncü basamakta kavuştuğumuz bahçe, bir nevi çokluk sevgisi halinde bizi kucaklayan sanatın bahçesidir. Edebi sanatlarla musikinin, resim, heykel ve mimarlığın rönesansını orada arayacağız.

Bizim Kur'an'dan alacağımız metafizik ve idealist ilhamla Anadolu folklorunun bahçelerinden toplayacağımız realite demetleri birleşerek edebi rönesansımızın kapısını açacaktır.

5- 'Bu rönesansı hazırlayacak olanlar nereden yetişecek?' diye soracaksınız. Vakıa rönesans ferdi dehaların eseridir, onları mektep yetiştirmez. Ancak, kitap yakanlar zihniyetinin nihayet bularak kitap yapanlar zihniyetinin doğmasına elverişli muhit hazırlamak, bir rönesansın kurucu ve yaşatıcılarına hayat verecek zemin üstünde bir mektep açmamız lazımdır.'"(20)

Topçu'ya göre yeni bir rönesans oluşturmak için, buna uygun bir felsefe sistemi, aklın belirleyiciliğini kabul etmek, düşünce özgürlüğünü sağlamak için, düşünce özgürlüğünün önündeki iç ve dış engeller olan otoritelere bağlanmak ve ihtirasları ortadan kaldırmak, sanatta rönesansın yollarını aramak ve

nihayet rönesansı oluşturacak kişileri yetiştirecek okullar kurulmalıdır.

Nurettin Topçu kendine özgü bir milliyetçilik düşüncesi oluşturmuştur. **Onun milliyetçiliği Kemalist ulusalcı milliyetçilikten de, Ziya Gökalp ve Yusuf Akçura'nın milliyetçiliğinden de, Nihal Atsız'ın İslam'ı dışlayan milliyetçilik anlayışından da, Turancılıktan da farklıdır. Onun milliyetçiliği Anadolu tipi, İslam'la bağlantılı, ruhçu bir milliyetçiliktir.**

Kuşkusuz felsefe karşıtlığının altında tarihsel ve aktüel nedenler bulunmaktadır. Tarihte Gazali ile başlayan felsefe eleştirisi geleneğinin oluşturduğu dini zemin ile cumhuriyet döneminde ülkemize gelen felsefe akımlarının etkisi felsefeye karşı olan bakışı etkilemiş ve yerleşmesine sebep olmuştur.

İslam bir felsefe değildir sözü bir anlamda doğrudur. Çünkü İslam teorik bilginin değil o bilginin pratiğe uygulanması üzerinden yürümüştür. Bundan dolayı insanlar düşündüklerinden değil, yaptıklarından sorumlu tutulurlar. Hatta söylediklerini yapmayanlara kitap yüklü eşekler denir. Ancak konu bu kadarla sınırlı değildir. Neredeyse her on ayetinden birinde akletmek veya tefekkür etmekten bahseden bir öğreti felsefeyi dışlayabilir mi? Galiba sorun akıl, felsefe veya tefekkür etmekte değil; bizim bunlardan ne anladığımızdadır. İslam dünyasında en kapsamlı felsefe eleştirisini yapan Gazali bile felsefenin tümünü reddetmemiş, konuyu meselelere ayırarak incelemiştir. Ünlü Maliki fakih de olan (Bidayet'ül Müctehit adlı fıkıh kitabının yazarıdır.) İbn Rüşt, felsefeyi reddedenlerin durumunu şöyle değerlendirir: «Felsefeyi reddetmek, su içerken boğulan birini gerekçe göstererek suyu yasaklamaya benzer; oysa yaşamak için su gereklidir.» Necip Fazıl gibi cumhuriyet sonrası İslamcı düşünürlerin felsefe karşıtlığı, felsefenin ne olduğundan değil, daha çok ülkemizde felsefenin pozitivist-ateist karakterinden kaynaklanıyordu. İslam medeniyetinin en üst düzeyde olduğu dönemler İslam felsefesinin de zirvede olduğu dönemlerdedir.

Nurettin Topçu, felsefesiz bir medeniyetin kurulamayacağı görüşündedir. Bu nedenler Anadolu insanına özgü bir felsefi sistem yaratmak gerekmektedir ki, bu sistem Nurettin Topçu'ya göre "Hareket Felsefesidir".

Nurettin Topçu'ya göre Anadolu'nun manevi kurtuluş mücadelesi henüz yapılmamıştır. Kendi

rönesansımızı yapmak için, Anadolu'nun özünü oluşturan ruh köküne inmek gerekmektedir. Alemin varlık, düşünce ve hareket gibi üç unsurdan oluştuğu savunan Topçu, hareketi hayatın gayesi olarak görür. "Tam ve gerçek hareket, önce hareketin sahibi olan insanda başlar, hareket iradesi olur. Sonsuz imkanlarla yüklü kainata çevrilir, hareketin safhalarını meydana getirir. Hedefi sonsuzluktur, meyvelerini sonsuzlukta verir. İnsan onu sonsuzluğun sınırına kadar götürür, orada sonsuzluğa teslim eder.'"(21)

Topçu'ya göre hareket ahlaki kişi ile Allah arasında bağlantıyı kurmaktadır. Aile, millet ve medeniyet bu ahlaki hareketin unsurlarıdır. Bu anlamda hareket insanla Allah'ın terkididir.

"Nurettin Topçu'ya göre alem, varlık, düşünce ve hareketin bütünüdür. Topçu, varlığı kalkış noktası, düşünceyi kılavuz, hareketi ise hayatın gayesi olarak görür. Ona göre hareketsiz yaşamak imkansızdır. Düşünce bile, varlığın dışına çıkamayıp bizzat kendi üzerine katlanan içsel bir hareketten ibarettir... Varlık olmadan alem, hareket olmadan da insanı düşünmek abestir. Hareket, insan varlığını her an yenileyip kendi kendisini daima sonsuzluğa yönelme isteğiyle yeniden yaratmasıdır... Her hareketin temelinde, hareket edenin yine kendine çevrilen sevgisi vardır ve bu sevgiye uygun şekilde

hareket etmek için kendini ortay koymak lazımdır, her hareket, bir tehlikeyi göze almayı ihtiva eder. Eşyayı değiştirdikçe, insan kendisinin de değiştiğini ve bu yolla gittikçe Allah'a yaklaşıp bütünleştiğini deruni bir şuur içinde duyup kurtuluşunu hakikat yapmakta ve demek ki, ebedi yaşayış doğuşla birlikte daha bu dünyada iken başlamaktadır. O sebeple her harekette bir iman hareketi vardır.(22)

"Öyleyse hareket, insanı Allah'a ulaştıran bir köprü 'insan ile Allahın bir sentezidir'. Bu sentez ne insanın isteğiyle ne de Allah'ın isteğiyle bozulabilir. Bu sentezin bozulması iki tarafın yok olmasıdır. Hareket bu sentezle tamamlanır. Sentezin bozulması, hareketin yokluğu, iflası, ölümü demektir. Bu, bizde ilahiliğin inkârı, dolayısıyla kendi kendimizin de inkâridir. Hareket iledir ki, imana dolayısıyla kurtuluşa erişilebilir. Hareketin olduğu yerde Allah, Allah'ın olduğu yerde hareket vardır. Hareket, tabiat-üstü alana kadar Allah'ın bizdeki isyanıdır. Tabiat-üstü alanda ise kendi kaynağına ulaşan irade kendini, yani Allah'ını bulmuştur.'"(23)

Nurettin Topçu, Anadolu özelinde bir felsefe geliştirmeye çalışan bir düşünür olarak, kendine özgü Anadolu sosyalizmi, hareket felsefesi, Anadolu merkezli milliyetçilik gibi konularda incelenmeye değer düşünceler üretmiştir.

Kendisini hayırla yadediyoruz.

KAYNAKLAR

- 1-) Mehmet Vural, Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Felsefe, Ellis yayınları, s:48.
- 2-) Mehmet Vural, Tanzimat'tan Günümüze Türkiye'de Felsefe, Ellis yayınları, s:62
- 3-) Dücane Cündioğlu, Felsefe'nin Türkçesi, Kapı Yayınları, s:21
- 4-) İhsan Süreyya Sırma Kitabı, Pervari'den Paris'e, Adnan Demircan, Beyan yayınları
- 5-) Kemal Karpat, Dağı Delen İrmak, Timaş yayınları, s. 252.
- 6-) Aliya İzzetbegović, Özgürlüğe kaçışım/ Zindandan Notlar, Klasik Yayınları
- 7-) Nurettin Topçu, 29 Nisan 1957 tarihli mektup.
- 8-) Nurettin Topçu, Maarif Davası, Dergah yayınları, s. 118-119.
- 9-) Nurettin Topçu, Maarif Davası, Dergah yayınları
- 10-) Nurettin Topçu, Maarif Davası, Dergah yayınları, s. 80
- 11-) İhsan Fazlıoğlu, Kendini Aramak, s: 43
- 12-) Hüsamettin Arslan, Epistemik Cemaat, Paradigma yayınları, s: XXXIII
- 13-) Hüsamettin Arslan, Epistemik Cemaat, Paradigma yayınları, s: XXXIV
- 14-) Hüsamettin Arslan, Epistemik Cemaat, Paradigma yayınları, s:XX XIV)
- 15-) Yarıncı Türkiye, Nurettin Topçu, Dergah yayınları, s: 52
- 16-) Yarıncı Türkiye, Nurettin Topçu, Dergah yayınları, s: 52
- 17-) Yarıncı Türkiye, Nurettin Topçu, Dergah yayınları, s: 54
- 18-) Yarıncı Türkiye, Nurettin Topçu, Dergah yayınları, s: 55-62
- 19-) Yarıncı Türkiye, Dergah yayınları, Nurettin Topçu, s: 65
- 20-) Yarıncı Türkiye, Nurettin Topçu, Dergah yayınları, s: 97-105
- 21-) Yarıncı Türkiye, Nurettin Topçu, Dergah yayınları, s: 19
- 22-) M. Sarıtaş, Nurettin Topçu'da Sosyo-Pedagojik Yapı, Mesaj yayınları.
- 23-) Ali Osman Gündoğan, Topçu ve Hareket felsefesi, Hece Dergisi, Nurettin Topçu Özel sayısı, sayı:109,s:18.

EĞİTİMİN EDEBİ VE İLMİ YÖNÜNE DAİR

▲ MUSA YAŞAROĞLU

Eğitim, kelime anlamı itibariyle internet sözlüğünde iki karşılık buluyor. Birincisi: “Belli bir bilim dalında, belli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma, yetiştirme ve geliştirme işi.” İkincisi: “Yeni kuşakların toplum yaşamında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları edinmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme.”

Her iki tanımın da bizim kültürel birikimimiz nezdinde yeterli karşılığı bulmadığı aşikârdır. Zira bizim “kültür”ü dahi “îrfan” olarak nitelendirdiğimiz geleneksel yapımızda, “eğitim”in karşılığı da “ilim” olarak nitelendirilmektedir. Şimdilerde adına ısrarla “bilim” denilen “ilim”den bahsediyoruz. **Bilim kelimesi modern zamanın, Batı’nın ve maddeci düşüncenin bir önermesinden başka bir şey değildir hâlbuki. Bu yönüyle de bizim “ilim” kelimesinin karşılığını vermesi de mümkün görünmemektedir.** Ne demek istediğimi daha da somutlaştırırsam “bilim” kelimesinin internet sözlüğündeki karşılıklarını vermem gerekiyor.

Sözlükte “bilim”e karşılık iki anlam veriliyor. Birincisi: “Evrenin, evrendeki olguların ve olayların

bir bölümünü ele alıp birtakım yöntem ve deney yolları kullanarak ve gerçeğe, gerçekliğe dayanarak birtakım yasalara ulaşan bilgi yolu, düzenli ve tutarlı bilgi.” İkincisi: “Yöntemle elde edilen ve uygulamayla doğrulanan, her zaman ve her yerde geçerlik ve kesinlik nitelikleri taşıyan yöntemli ve dizgesel bilgi.”

Bu tanımlamalardaki **somut ve sınırlı kalıbın** bizim zihin dünyamızda çok daha soyut ve geniş bir yelpazeyi ifade eden “ilim” kelimesini karşılayamayacağı kesindir. “İlim” sözlüklerde verildiği üzere “bilim”in karşılığı değildir, çok daha derin bir anlamı ihtiva eder. İlim, “âlim”lik yolculuğudur. Âlim ise “âlem”i bilendir. Âlem, yani insanlığın varoluş sebebi... Koca bir nizamın içinde yerini bulan sebepler silsilesi...

Buraya kadar ifade ettiklerimizle de anlaşılacağı üzere bizim için “eğitim”in karşılığı “ilim”dir. İrfanî geleneğimizi ifade eden Yunus’un şu dizelerinden de “ilim”in neyi karşıladığını öğreniyoruz:

“İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendin bilmezsin

Ya nice okumaktır.”

Evet, eğitim bir “kendini bilme, kendini bulma” hedefidir. Hz. Âdem’den beridir birçok kalıba bürünmüş olsa da ismi farklı kelimelerle anılsa da “eğitim” ya da “ilim”in gayesi insan-ı kâmilî ortaya çıkarmaktır. Yeryüzünün öğretmenleri olan peygamberler başta olmak üzere önde gelen her bilge ya da âlimin sorumlu olduğu bir alandır. Öyle veya böyle bu alanda kullanılan tüm kavramların ortaya çıkardığı sonuç, “eşref-imahlûk” olan insanı, “esfel-i saflîn” mertebesine düşürmeme gayretidir. Bu gayretin bir sonucu olarak medeniyetlerin türettiği “felsefe, kelam, edebiyat” gibi sosyal alanı ihtiva eden terimler de yine aynı hedefe yürüyen araçlardır.

Bin yılları bulan insanlık hikâyesinde bu kavramların her birinin ayrı bir boşluğu doldurduğunu biliyoruz. Her biri “ilim” dediğimiz irfanî yapının parçası olan bu alanlar aynı zamanda ilmin ayaklarını da oluşturmaktadır.

Eğitim sistemlerinin himayesinde yetiştirdiği bireylere kazandırmak zorunda olduğu en önemli hasletlerden birisi de hiç kuşku yok ki “edeb”tir. Edebiyatın içeriğini belirleyen bu kelimeni sözlükteki anlamları: “Toplumda oluşan töreye uygun davranış ve utanma, çekinme, sıkılma duygusu, incelik.” olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğu toplumlarında “ahlak” ile birlikte anılan “edeb”in ifade etmek istediği gerçek anlam ise “insan-ı kâmil” yolculuğundaki manevî iklimdir. Bu manevî iklimin eğitim sistemine taşınma süreci ise şimdilerde “edebiyat” üzerinden yapılmaktadır. Peki, eğitimin bireylere kazandırma zorunda olduğu alanlar içerisindeki edebiyat, öğrencilere neler kazandırmalıdır?

Abdurrahman GÜZEL’e ait “Edebiyat Eğitiminde Amaçlar ve Bu Amaçlara Yönelik Yöntem Teknik ve Örnek Uygulamalar” adlı makale üzerinden bu sorunun cevabını arayacağız. Öncelikle edebiyatın birçok farklı tanımını ve bireyler nezdindeki karşılığını veren Güzel, daha sonra da edebiyat eğitiminden beklenen kazanımları maddeler halinde açıklıyor.

“Edebiyat, çıplak hakikat ve hayallerin süslü elbisesidir.

Edebiyat, tabii ve beşeri olayları anlatırken beyinlerde hayranlık uyandırmaktır.

Edebiyat, fikir ve hisleri çeşitli şekillerde ifade etme yeteneğidir.

Edebiyat, bir ressamın çizgilerle renkler arasında ilgi kurarak bir tabloya yansıtması gibi gerçekle hayali yer ve zamana göre birleştirme sanatıdır.

Edebiyat, hayatın gizli sayfalarını görmek, mikroskobik bir işçilikle onları tetkik ve tahlil edebilmektir.

Edebiyat, gönülden kopan duyguları aynı güzellikle başkalarına duyurabilmektir.

Edebiyat, beşerî hareketlerin aynasıdır. Her şeyi onun içinde görmek mümkündür.

Edebiyat, insanlara, hayvanlara ve etrafımızda gördüğümüz ve anladığımız maddî, manevî şeylerle alakalı hususlarda bir fikir, bir felsefe bulmak ve her türlü vaziyet ve hareketler arasında münasebet aramak, sınırlı gibi görülen halleri alakalarıyla genişletmek, takdir hissi verebilecek derecede izah etmektir.

Edebiyat, bütün malzemesi ve şekli, kelimelerden kurulan bir san’at abidesidir. Üzerindeki nakış ve renkler, ilmin, dehanın nakış ve renkleridir.

Edebiyat, sosyal ilimlerin tercih edilmesidir. Ancak onun sahnesinde her hakikat tecessüm eder.

Edebiyat, bütün ilimlerin neticesi ve özüdür. Bunun içindir ki edebiyat, ilim ve felsefenin ilerlemesinden sonra parlaklığını göstermiş ve medeniyet âleminde hakimiyeti temin etmiştir.

Edebiyat, bazen top, tüfeklerin, bombaların yapamadığı tesiri yapar, onun sihirli parıltıları, bir toplumun karanlıklarını daima aydınlatmağa kafi gelebilir.

Edebiyat, şekli ve yapılışı itibariyle her zaman semaların derinlerine uçabilen bir balondan farksızdır. İlim ve fenden kuvvet aldıkça yok olması mümkün değildir.

Edebiyat ne çocuk oyuncağına benzer, ne de "Arşimet" kanunları gibi ciddiyet ve sebat gösterir. Asırdan asıra, halden hale değişen bir hakikattir ki aksini ispat, hiçbir vakit mümkün olamaz.

Edebiyat, güzelliğin olduğu kadar çirkinliğin de ifadesidir. Hiç bir ilim ve san'at bu derece tesire sahip değildir.

Edebiyat, musiki gibi yalnız seslerin bestesi değil, kendine mahsus fikir ve duyguların da bestesidir. Edebiyat olmasaydı musiki öksüz kalırdı.

Edebiyat, ilkbaharlarda açan çiçekli ağaçlara benzer. Esen fırtınalardan her ne kadar çiçeklerini dökerse de yine düştüğü yerleri süslemekten geri kalmaz."

Yukarıdaki tanımlamalar da gösteriyor ki "edebiyat"ın insanı eğitime yönü oldukça zengindir. Bazıları biraz da soyut ve edebi olan bu tanımlamalardan hareketle bu alanın bireylere(öğrencilere) kazandıracağı nitelikler, makalede şu şekilde sıralanıyor:

1. Öğrencilere estetik bakış açısı kazandırmak ve bu bakış açılarını geliştirmek

Güzel sanatların bir dalı olarak edebiyat bünyesinde taşıdığı estetik değer itibariyle öğrencilerin estetik duygularını şekillendirmeli; duygu, düşünce ve hayallerini yönlendirebilen estetik ölçütleri, diğer bir ifadeyle estetik beğeniyi ve incelmış zevki kazandırmalıdır. "Güzel"i görebilen, beğenebilen; nesneleri estetik ölçütlerle değerlendirebilen, tercihlerini incelmış zevkiyle yapabilen bireyler yetiştirmelidir.

2. Öğrencilere bilgi, duygu/düşünce ve hayal bakımından kazanımlar sağlamak

Edebiyat, insanlar için var olması gereken sonsuz bir kütüphanedir. Her bir eser, insanı yeni duygulara, düşüncelere ve hayallere götürür. İnsanı anlatan, hayatı açıklayan, insanlar arası ilişkileri ortaya koyan, kısacası insan kokusunun sindiği her şeyi sergileyen edebiyat, öğrenciler için sonsuz sayıda

duygu, düşünce ve hayal sunabilmekte; binlerce hayatı aksettirebilmektedir. İşte edebiyat eğitiminde öğrencilerin empatik süreçler sonunda duygu, düşünce hayal dünyaları zenginleştirilmeli, hayatı anlamalarına ve açıklamalarına yardımcı olunmalı, eserlerdeki yaşamlarla kendi gündelik yaşamlarını ilişkilendirmeleri sağlanmalıdır.

3. Edebiyat eğitimi ile öğrencilerin zihinlerini ve problem çözme becerilerini geliştirmek

Edebiyat eğitiminde metinlerden hareketle öğrencilerin duygu, düşünce ve hâyâl dünyaları estetik ölçütler doğrultusunda zenginleştirilmeli, öğrencilerin benzer ürünler vermesi için gerekli uygulamalar yaptırılmalıdır. Edebi metinler, öğrenciler için birer model olmalıdır. Öğrenciler karşılarındaki modelleri taklit ederek benzer ürünler ortaya koyabilmeli ve zamanla özgün eserler üretebilmelidir.

4. Öğrencilerin duygu ve ruhsal zekâlarının zenginleşmesini sağlamak

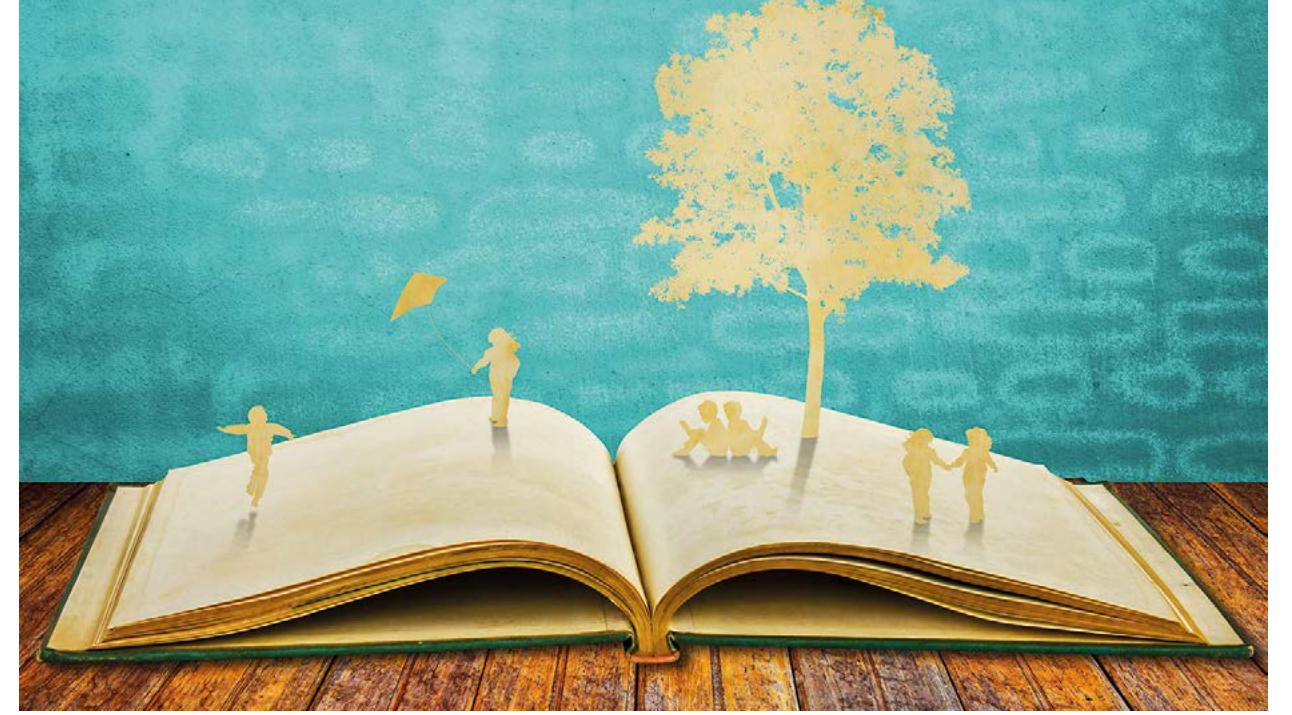
Edebiyatın bilimden farkı, sadece kafaya değil, daha çok kalbe(gönüle) hitap etmesi, insandan insana duyguları aktarmasıdır. Edebi eserlerden okuyucuya bir duygusal akış söz konusudur. Merhamet, sevgi, hoşgörü, iyilik gibi duygular, konusu insan olan edebiyatın vazgeçilmezleridir. Edebiyat eğitimi bu tür insanî duyguları birer değer olarak öğrencilere kazandırmalı, onların duygusal zekâlarının gelişimine katkıda bulunmalıdır.

5. Öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesine yardımcı olmak

Eğitim bakımından edebiyatın değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. Bir insan ancak böyle bir geniş ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğünü kazanır. **Tek bir roman okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter.** Edebiyat eğitimi; eserleri, eserlerdeki kişileri, kişilerin yaşamlarını, farklı dünyaları, kişilerarası ilişkileri vb. olayları ve olguları birer model olarak sunup öğrencilerin kişilik gelişimlerine, kendisiyle ve çevresiyle barışık olarak yaşamalarına katkıda bulunabilmelidir.

6. Öğrencilerin topluma uyumlarını sağlamak

Bir eğitim sistemi, bilgi ve beceriyle donatmanın yanı sıra bireyin çevreye uyum sağlamasına da

yöneliktir. Bu bağlamda konusu insan olan edebiyat eğitimi de öğrencilerin toplumsallaşmasına katkıda bulunmalı, bilinçli yurttaşlar olarak yetişmelerine yardımcı olmalıdır.

7. Öğrencilere kültürel değerleri kazandırmak

Edebiyatın, kültür ile ilişkisi çok boyutludur. Edebiyat, bir milletin kültürel değerlerini bünyesinde taşımaktadır. Yani kültürün taşıyıcısıdır. Edebi metinlerin incelenmesi, yeniden anlamlandırılması sonucunda doğal olarak öğrenciler kültürel değerleri de öğrenmiş olacaklardır. Ayrıca kültürel değerler, edebi ürünler aracılığıyla nesilden nesile aktarılırken edebiyat eğitimi de aynı zamanda kültürel değerlerin sürekliliğini sağlayacak öğrencilere kültür bilinci kazandıracaktır.

8. Milli bilinç düzeyinin geliştirmek

Edebi eserler aracılığıyla, öğrencilerde "aidiyet" duygusu uyandırılmalı, bir milletin mensubu olma, ortak kaderi, ortak tarihi, ortak değerleri paylaşma bilinci geliştirilmelidir. Öğrencilerin milli değerleri benimsemeleri sağlanmalıdır.

9. Tarih bilincini pekiştirmek

Edebi eserlerle toplumun ait olduğu geçmişin öğrencilere aktarımı sağlanmalı, bunu yaparken de mümkün mertebede güzel örnekler sunulmalıdır.

Eleştirel düşünce çerçevesinde tarihsel değerlendirmeler de yapılabilir.

Bu önemli maddeler dışında herkesin de bildiği diğer kazanımları da şöyle sıralayabiliriz:

10. Evrensel değerlerin benimsenmesini sağlamak

11. Edebi bilgileri sağlamak ve uygulamak

12. Okuma becerisi ve alışkanlığını sağlamak

13. Anlama becerilerini sağlamak

14. Dinleme disiplini sağlamak

15. Anlatım becerisi kazandırmak

16. Türkçe'yi sevdirmek

17. Söz varlığını zenginleştirmek

18. Öğrencilere kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırmak

19. Öğrencilere süreli yayınları takip etme alışkanlığı kazandırmak

Sonuç olarak diyebiliriz ki gönle değmeyen, insanı şahsiyete büründürmeyen bir eğitim, aslı misyonunu tamamlamış sayılmayacaktır diyelim...

"Edep bir tac imiş Nur-u Hüda'dan
Giy ol tacı, emin ol her beladan..."

EĞİTİM SÜREÇLERİNDE OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANABİLMEK İÇİN NELER YAPILABİLİR?

▲ MEHMET GÖZÜTOK

Özgürlüğe kanat çırpabilmenin, vakti bilgi ile buluşturabilmenin, insanı ruhu ile konuşturabilmenin en önemli yöntemlerinden biri hiç şüphesiz ki okumaktır. Değeri herkes tarafından kabul edilen özellikle gençlere, çocuklara en başta nasihat edilen ve iletişim ortamlarının en önemli muhabbetlerinden birisidir okumak. Fakat bu kadar çok değer verilen okuma ile ilgili yapılan araştırmalar ülkemizde okuma oranlarının ne yazık ki hiç de iyi bir noktada olmadığını gösteriyor.

TÜİK “Türkiye Kitap Okuma İstatistiği” adlı araştırmasında, Türkiye'nin, kitap okuma alışkanlığı konusunda ortalamanın çok altında olduğunu ortaya çıkardı.

Türkiye genelinde yayımlanan materyal sayısı geçen yıl, bir önceki yıla göre yüzde 10,8 artarak 60 bin 335'e ulaşmış durumda. Nicelik olarak gayet iyi durumdayız. Peki ya nitelik olarak ne durumdayız?

UNESCO'ya göre Türkiye, kitap okuma oranında 86. sırada. Türkiye, kitap okuma oranında aynı zamanda yoksul Afrika ülkelerinin olduğu kategoride bulunuyor.

Türkiye'de, 100 kişiden sadece 4'ü kitap okuyor. **TV başında geçirilen süre ortalama 6 saat, internete harcanan süre ortalama 3 saat; okumaya ayrılan süre ise ortalama 1 dakika.**

Türkiye'de en çok aşk, en az kişisel gelişim ve düşünce konusunda kitaplar okunuyor.

En çok okunan kitap türleri sırasıyla: %65 romantik %24 siyasi, %13 düşünce ve %7 kişisel gelişim.

Bu veriler ışığında herkes okumama ile ilgili çeşitli teşhislerde bulunuyor. Fakat okuma alışkanlığı edinememe; sanki tedavi yöntemi bulanamayan müzmin bir hastalık gibi hep karşımızda duruyor. **Doğru yöntemlerin bulunamayışının, problemin asıl nedenleriyle yüzleşilemediğinden kaynaklandığını düşünenlerdenim.** Hep suçu başkasında arayarak, birilerini eleştirerek, ne yazık ki çoğu zaman eleştirel bir yaklaşım tarzı sergileniyor. Eleştiri odaklı bu tavırlar aslında çözümsüzlüğün ilk düğümlerini atıyor. Eleştiren değil de eleştirilen taraf olunca da ne yazık ki öğrenilmiş çaresizlik cümleleriyle kitap okuma alışkanlığı ile ilgili sistemsel eleştirilere başlanılıyor.

Eğitim süreçleri hepimizin de malum olduğu üzere beşikten mezara kadar süren büyük bir zaman aralığı. Özellikle bu süreçler ile ilgili yapılan eleştirilerin hepsinde her nedense Mehmet Güney ağabeyin: **“Kulakların lafa doyduğu bir zaman da gözler yaşamıyla örnek insanlar arıyor.”** cümlesi aklıma geliyor.

Sohbet ortamlarına konu olan eleştirel yaklaşımların çoğu aslında ironik bir dil kullanırsak topu taca atmadan başka hiçbir şey değil. Bu meyanda sorunları iyi tespit edip çözüm temelli yaklaşımlar geliştirmek gerekiyor.

Okuma alışkanlığı kazandırmak için eğitim süreçleri daha verimli nasıl değerlendirilebilir, okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik nasıl verimli çalışmalar yapılabilir?

Buna benzer soru cümleleri hepimizin aşına olduğu cümleler. Ben aslında kitap okumaya yönelik kampanyaların kitap basımı ile ilgili teşviklerin yeterli düzeyde olduğuna inanandanım ki yapılan araştırmalar da bu fikrimi destekliyor.

Kitap okuma alışkanlığı kazanamamamızın sebepleri ile ilgili bazı **soru/n/**laraklıma geliyor.

Okumak bir hobi ya da boş vakitleri geçirmek için kullanılacak bir araç mıdır?

Kitap okumayan ebeveynlerin çocuğuna: Kitap oku! demesi ne kadar etkili olabilir?

Okuma alışkanlığı olmayan bir öğretmenin öğrencilerine Kitap oku! demesi ne kadar etkili olabilir?

Öğrencilerin okudukları kitaplardan dolayı sınav yapan hocaların kaç tanesi sınav yapılan kitapları okuyor?

İlkokuldan başlayarak yaptığımız kitap okuma sınavları kitap okumayı sevdiren mi?

Ortaokul, lise ve üniversite de ders geçmek için yüksek puanlamaya tabi tutulan kitap özetleri amacına ulaşıyor mu? (Teknolojik gelişmeleri takip eden, fakat kitap kültüründen uzak kalan gençler internetten özetlerini buldukları eserlerde sadece okulu bitirme endeksli okumaları ne yazık ki bu durumu iyice ironikleştiriyor. Bazen batı klasiklerine yeni yeni kahramanlar bile ekleyebiliyorlar.)

Yukarıda eleştirdiğim çözüm odaklı olmama yanlısına düşmemek için çözüm odaklı okumayı sevdirmeye projelerine katkıda bulunmak istiyorum. Kitap okuma alışkanlığını kazandırma ile ilgili bu zamana kadar okuduğum kitaplardan, muhabbetlerden sonra çıkarımda bulunduğum sorunları ve çözüm önerilerini paylaşmak istiyorum.

Kitap okuma alışkanlığının oluşmamasında ki sorunlar:

1. Aile de anne baba, okul da maalesef öğretmenler kitap okumayı sevmiyorlar.

2. Kitap okuma sadece ileride kariyer planlamasında basit bir argümana indirgeniyor.

3. Kamuoyunda güzellik zenginlik gibi süflü fakat göz alıcı durumlar daha fazla ön plana çıkarılıyor.

4. Toplumsal yaşam biçiminde okumak dışındaki alanlar daha değerli bulunuyor. Futbol, müzik, magazin vb.

5. Ailede okuma ortamının olmaması öğrenciyi olumsuz etkiliyor.

6. Kitap ve dergilerin pahalılığı,

7. Tembellik,

8. Kütüphanelerin azlığı veya işlevsizliği,

9. Çocuk edebiyatındaki ve gençlik edebiyatındaki tutarsızlıklar.

10. Türkçe'nin yozlaştırılması. Seneler içerisinde anlam farklılıkları ve anlam kargaşalarının giderek artması. Örneğin **70'lerde yazılan bir yazının 90'lı yıllarda anlaşılabilmesi gibi.**

11. Okullardaki gereksiz ve kuru bilgiye yönelik okumaların, okuma alışkanlığını çoğu zaman köreltmesi,

12. Yoğun ders temposunun kitap okumayı değersizleştirilmesi,

13. Kitabın kapağı ve görselliği ilgili ciddi problemler olması?

14. Kitap seçimlerinin ve tavsiyelerinin dikkatli bir şekilde yapılamayışı.

Mevlâna'nın dediği gibi: "Sual de bilgidен doğar cevap da. Nitekim diken de toprakta biter gülde. Hem sapıklık bilgidен doğar hem doğru yolu buluş da." Bu yüzden kitap okuma alışkanlığı oluşturmaya çalışırken tabiri caizse karda ya da bozuk zeminde yürüyen bir adam misali bir ayağın –sağ ayağın– sabit bir yerde durması lazım dolayısıyla iyi kitap listelerinin bu düstura göre oluşturulması gerekir.

Çözümü konuşabilmek adına bizzat kendi hayatımda ve öğretmenlik yaptığım dönemde kitap okuma alışkanlığı kazandırma ile ilgili tecrübe ettiğim, bizzat uyguladığım ve başarıya ulaştığımı düşündüğüm çıkarımlarımı paylaşmak istiyorum.

A) Kitap okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için eğitim sürecinin başlangıcı olan ailede yapılması gerekenler:

1. Evde kitap okuma saatinin ayarlanmak,

2. Süreli bir yayının takip edilmesi,
3. Okunan kitaplarla ilgili paylaşımlarda bulunmak,
4. Birlikte sonuçlar çıkarmaya çalışmak,
5. Filmi yapılmış kitapları okumaya çalışmak,
6. Günlük tutmaya teşvik etmek,
7. Güzel söz, fıkra ve şiir okumak,
8. Okumaya teşvik edebilecek oyunlar oynamak,
- Kelime bulma oyunu
- Bilmece ve bulmacalar
- İsim şehir oyunu, belli bir müddet sonra bilim adamı, şair, devlet adamı gibi sütunlarda ekleyerek oyunu devam ettirmek.
- Kültürel oyunlar oynamak
9. Özel günlerde kitap hediye etmek,
10. Kitap tanıtımları yapmak,
11. Okunan romanlarda ki ya da okunan hikayelerde ki karakterlerin analizlerini yapmak,
12. Çocukların yetenekleri doğrultusunda kitaplar tavsiye etmek,
13. Evde her gün veya haftada bir gün kısa bir yazıyı paylaşmak ve bu yazıyı özellikle çocuklara okutturmak,
14. Okutulacak her kitabı, önceden kontrol edilmeden

- yada güvenilir bir kişiden tavsiye almadan çocuklara okutmamak,
15. Çocukları harçlıkları ile kitap almaya teşvik etmek,
16. Kitap okumadığından dolayı çocukları **eleştirilmemeli**; onlar okuma yönünde teşvik edilmelidir. Olumsuz değil, olumlu ya dikkat çekmelidir. Unutmayın motivasyon en büyük güçtür.
17. Kitaplar lüzumsuz yerlere değil, dikkat çekici yerlere koymak.
18. Çocuklar misafirlerin yanında veya misafirlğe gidilen yerlerde kitap okuyucusu olması ile ilgili taltif etmek,
19. Çocuk odalarına harita asmak, uygun yerlere yerküre yerleştirmek,
20. Bilinçli dost ve akrabaların yardımıyla her türlü iletişim kurulduğu zaman okuduğu kitaplar ve okunmuş kitaplara örnekler vermesini istemek,
21. Çocuklarla beraber hikâye oluşturma yarışmaları yapmak,
22. Ev gazetesi oluşturmak.

Sizlerde kendi edindiğiniz tecrübelerden çıkarımlarınızla bu listeyi çoğaltabilirsiniz.

Kitaplıklar aklın, gönlün tedavi yerlerdir. Okunmayan kitap tozlanmaya okumayan insan ne yazık ki paslanmaya mahkumdur.

Alışkanlık bir halata benzer her gün bir lifini örер sonunda kopmayacak hale getirilir. Özellikle çocuklar ve gençler üzerinde okumak alışkanlığı kazandırılmalıdır. Alışkanlıklar küçük yaşlarda kazandırılacağı için de iyi ve sabırla yapılan planlar uygulamaya konulmalıdır. Çünkü ilerleyen yaşlarda bu alışkanlığı kazandırmak çok geç ve güç olabilir. Özellikle ağaç yaşken eğilir atasözünün unutmadan çocuklar hatta bebekler üzerine yoğunlaşmalıyız.

Erken dönemlerde kitaplarla haşır neşir olan çocukların daha çabuk konuştuğu daha zengin bir kelime dağarcığına sahip olduğunu yapılan tespitlerde görüyoruz. Yapılan araştırmalarda kendisine düzenli kitap okunan, evinde bol kitap bulunan çocukların okuma becerilerinin okul öncesine dönemde geliştiği; okuma yazmayı hatta sayı saymayı daha erken öğrendikleri tespit ediliyor. Bu yüzden ev ortamında yapılacaklar okuma alışkanlığının kazanılmasında çok önemli işleve sahiptir.

B) Okullarda yapılması gerekenler.

1. Okul, öğretmen, Öğrenci ve aile işbirliği ile bir sınıf kitaplığı oluşturmak.
2. Sınıfta kitap okuma saatleri ayarlamak. Haftada bir Kitap tanıtım günleri yapmak.
3. Kütüphane kullanımı ile ilgili bilgiler vermek.
4. Başarılı öğrencilere öğretmen ya da idareciler tarafından süreli yayınlar ya da kitaplar hediye etmek.
5. Okumayı sevmeyenlere hacim olarak ince, fakat etkileyici kitaplar vermek,
6. Kitap okuyan sınıfa ayrıcalıklı davranmak.
7. Kahramanlıkların anlatıldığı ya da heyecan verici kitaplar sınıfta sesli okunurken heyecanlı bir yerinde kesip ikinci gün okumaya devam etmek.
8. Romanlardaki ve hikâyedeki karakterleri mukayese etmek.
- Şiir okumak, okutmak. Okunup not alınan güzel bir sözü paylaşmak.
9. Öğrencilerin okudukları kitaplarla ilgili sunum yapmalarına fırsat tanımak. Münazaralar düzenlemek.
10. Derslerde düşündürme çabalarına ağırlık vermek.

11. Okudukları kitaplar hakkında kısa yazılar istemek. Okudukları kitap hakkında tahliller yaptırmak.

12. Yazar röportajları yaptırmak. Yazarlar okula davet etmek.

13. Sadece 100 Temel Eser değil, seviyeye uygun bütün eserleri kütüphanede bulundurmaya çalışmak.

14. Öğrencilerin seviyelerine göre medeniyetimizin ve diğer medeniyetlerin şaheserleri okutmak.

15. Okuma ile ilgili ayın ya da dönemin öğrencisi veya sınıfı seçmek.

16. Okul içinde yada okul bahçesinde kitap okuma parkları oluşturmak.

17. Bütün eğitimcileri okumayı sevdirmeye ve okuma alışkanlığı kazandırma ile ilgili bilgi ve hassasiyet sahibi olmalarını sağlamak.

İlk emri Oku! Olan bir dinin müntesipleri olarak; okuyan, okuduğunu anlayıp hayatını ona göre şekillendirenlerden olmalıyız. Sadece kendisi için değil tüm insanlık ailesinin huzur ve refahı için iyiliği emredip kötülüklerden sakındırmalıyız. Bu ulvi davranışları gösterebilmek için önce kendimizden başlayarak, ailemizi, akrabalarımızı çevremizi, ülkemizi, ümmet coğrafyalarını ve tüm insanlık ailesinin cehalet bataklığından kurtarılması için ilk emir olan OKU! Emrini iyice içimize sindirmeliyiz. Hayat kitabımız Kuran-ı Kerim'den başlayarak bal arısı misali bütün kitaplardaki güzellikleri alıp davranışlarımıza yansıtmalıyız. Bunu başarabilmek için bütün eğitim süreçlerinde aklederek, tefekkür ederek okuma alışkanlıkları kazanmalıyız. Ancak o zaman cehaletin coğrafyası ile birleşen şeytani düzenlere söyleyeceklerimiz olabilir.

EĞİTİMİN ÖZNESİ ÖĞRETMENLERİMİZ

▲ TALAT YAVUZ

Eğitimde öğretmene olan ihtiyaç azalıyor mu? Teknolojik gelişmeler, öğretmeni işlevsiz hale mi getiriyor? Toplum öğretmeni aştı mı? Öğretmenlerin giderek aşınan imajı ne anlama geliyor? Öğretmenler, yeni eğitim-öğretim yılına hangi duygular ve problemlerle başlıyor? Öğretmenlik mesleği artık, kutsal bir meslek olmaktan çıkıyor mu?

Eğitimde başarı arayan bir ülkeyiz. Yaşadığımız coğrafya, insanlık tarihinin yazıldığı ve bütün dünya dengelerinin şekillendirildiği bir coğrafya. Eğitime yapılan bunca yatırıma rağmen henüz istediğimiz başarıyı yakalayamadığımız gerçeği, son yıllarda üzerinde en çok konuştuğumuz gerçeklerden biri. Günümüzde, eğitimde başarıdan anladığımız, teknoloji üreten, patent alan ürün ortaya koyan ve dünyadaki gelişmelerle rekabet edebilen bir insan kaynağı yetiştirmek. Açık ifade edilmemiş olsa da toplum olarak eğitime öncelikle, iyi insan yetiştirme hedefinden ziyade bilimsel olarak ortaya ürün koyma ve ülkemizi zenginleşme hedefi biçmiş durumdayız.

Toplumu dönüştürmeyi ve kalkındırmayı amaçlayan bütün organizasyonlar, sonunda başarılı olmuş veya olamamış olsalar da yola eğitimle ve öğretmenle çıkmışlardır. Bu durum, eğitimin ve öğretmenin önemini ortaya koyan en önemli gerçeğimiz olarak önümüzde durmaktadır. Ailesinin, şehrinin, ülkesinin ve milletin kaderini değiştiren öğretmenler örneği oldukça fazladır. Uzun yıllar yokluk içinde yaşamış, refahı sonradan yakalamış ülkelerin başarı hikâyesi, aslında eğitimdeki başarı hikâyesidir.

Ülkemizde de durum farklı değildir. İmparatorluktan ulus devlete geçişte, toplumu şekillendirmek için getirilen inkılaplardan ve zora dayalı uygulamalardan ziyade, eğitime bel bağlanmıştır. **Eğitim sayesinde yapılan değişimin kalıcı, kanun zoruyla yapılan değişimin ise geçici olduğu fikri hep akılda tutulmuştur.** Toplumun kabul etmekte zorlandığı yenilikleri hayata geçirmek için eğitim, toplum mühendisliğinin önemli bir aracı olarak

yapılandırılmıştır.

Ülkelerin içinden geçtiği siyasi mücadeleden en çok etkilenen kesim öğretmenler ve dolayısıyla eğitim alanı olmuştur. Öğretmen, toplumla bütünleştiği dönemlerde değer görmüş, başarılı olmuş ve ülkesinin geleceğine etki etmiştir.

Öğretmenler, günümüzde siyasi ortamdan ziyade, iletişim ve eğitim teknolojileri alanındaki hızlı gelişmelerden ve değişen toplumsal ihtiyaçlar karşısında tartışmaya açılmış ve sorgulanır olmuşlardır. Eğitime yüklediğimiz anlam ve ondan beklentimiz, öğretmenin değerinin de ölçüsü olmuştur.

Eğitimin ve öğretmenin, toplumların geleceğinde bu kadar önemli rolüne rağmen, günümüzde eğitimde başarı, sınav başarısına indirgenmiş durumdadır. En iyi öğretmen, öğrencisini akademik başarı yolculuğunda sınavlara en iyi hazırlayan öğretmen olmuştur. Her okul kademesi, bir sonraki okula hazırlıktan başka bir anlam ifade etmeyince, toplum nezdinde öğretmen de doğal olarak bu sistemin geçici bir parçası olarak konumlandırılmış durumdadır.

Öğretmenlerimizin toplumdaki yerini, saygınlığını ve rolünü belirleyen etkenler aslında başarı ya da başarısızlığı da getiren etkenlerdir. Öğretmen algısı bu sürecin sonunda oluşur. Bu bilgiler ışığında bugüne bakacak olursak öğretmenleri değersizleştiren, işini zorlaştıran ve topluma yön veren yönünü zayıflatan etkenleri şöyle sıralayabiliriz.

Eğitim teknolojilerinin gelişmesi, iletişimin hızlanması, internet sayesinde bilgiye ulaşmanın kolaylaşması, ilk zamanlarda, artık öğretmene gerek kalmadı fikrini beraberinde getirmiştir. Uzaktan veya açık eğitimin yaygınlaşması, bu algının güçlenmesinin sonuçlarından biridir. Öğretmenin sadece bilgi aktaran yönü ile konumlandırmak büyük bir yanılgıdan ibarettir. Eğitim teknolojilerinin yaygınlaşmaya başladığı ilk zamanlarda, sınıfına veya evine bilgisayar ve internet imkânı sağlayan

aileler, çocuklarının artık bilgi küpü olmasının yolunu açtıklarını düşünmüşlerdi. Bir dönem akıllı tahtalara yüklenen misyon neredeyse öğretmeni tahtından indirecekti. **Neyse ki öğretmen olmayınca, tahtaların aklının hiçbir işe yaramadığını anlamak uzun sürmedi.**

Ülkemizde son yıllarda yürütülen, açık toplum olma, hesap verebilir ve vatandaşına hizmet eden devlet yapısına dönüşme çalışmalarının, özensiz ve ölçüsüz uygulamalar olarak hayata geçirilmesi, diğer devlet kurumlarında işe yaramış olsa da eğitimde öğretmeni değersizleştiren, gücünü etkisizleştiren bir mekanizmaya dönüşmüştür. İhbar hatlarının, öğretmenlerde açtığı tahribatın boyutları araştırılmış ve ortaya koyulmuş bile değildir. Bu uygulamaların disipline edilmesinde, yapılan yanlışlara kulak tıkanmış ve çok geç kalınmıştır.

Akademik eğitimin aşırı değer görmesi ve beraberinde sınav baskısı altındaki eğitim sisteminde, geniş rolüne rağmen öğretmen, sadece bu yönü ile değer görmüştür. Bu durum, öğretmeni kabuğuna çekilmeye, rol model olmaktan uzaklaşmaya itmiştir. Öğretmenler, branşlarına göre değer görüyorsa, sistemin kurgusundan toplumun beklentilerine kadar düzeltilmesi gereken çok işimiz var demektir.

Eğitim sisteminde sürekli yapısal değişikliklerin yapılması ve öze dair adımların atılamamış olması da öğretmenlerin işini zorlaştırmıştır. Sürekli tabela değiştirmek zorunda kalan okul gerçeği, bir yıl sonrasını planlayamayan ve sürekli okul değiştiren

mobil öğretmen gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Proje ve protokol okul uygulamalarının çok sınırlı tutulamaması, keyfi uygulamaların önünü açmış ve birçok öğretmen zarar görmüştür.

Öğretmen atama ve yer değiştirmelerinde kargaşanın yaşanması, kariyer sisteminin kurulamamış, hizmet içi eğitimin yetersiz olması gibi yapısal adımların atılamamış olması öğretmenlerin önünde duran engellerdir.

Ailelerin aşırı koruyuculuğu, özgüveni düşük, inisiyatif alamayan, girişimciliği yok edilmiş öğrenci gerçeğinin yanında; becerisi sorgulanan, yerine göre itibarsızlaştırılmış ve kolay hedef olan öğretmen gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Her yıl yüzlerce öğretmenin sudan sebeplerle şiddete uğraması, sadece bu öğretmenlerin değil bütün öğretmenlerin derinden yaşadığı ıstıraba dönüşmüş durumdadır. Sağlık çalışanlarına şiddet uygulayanlar tutuklu yargılanırken, öğretmene şiddet uygulayanlar adeta yeni şiddet vakalarına davetiye çıkarır gibi serbest bırakılmaktadır. Bu çifte standart öğretmenlerin kendilerini değersiz hissetmelerine sebep olmuştur.

Öğretmenlerin zorluklar karşısında korumasız bırakılması da önemli sorunlardan biridir. Kadınların korunması ve aile ile ilgili çıkarılan yasaların bile son zamanlarda okul ve öğretmenler için uygulamaya geçirilmesine şahit oluyoruz. İspatı zorunlu olmayan isnatlarla evden uzaklaştırılan kocalar gibi okuldan uzaklaştırılan öğretmenlere de şahit olmaya başladık.

Toplumundaki öğretmen imajını oluşturan önemli etkenlerden biri olan basın, özensiz ve abartılı haberleri, öğretmenlerin toplumdaki saygınlığına zarar vermeye devam ediyor. **Her meslek grubunda olabilecek olumsuzluklar, öğretmenler için daha da abartılarak sunulmaktadır.** Okullar, diğer devlet kurumlarından çok daha farklı algılanmakta ve baskı görebilmektedir.

Bütün bu ve benzeri uygulamalar sonucunda bugün öğretmenler kendilerinin ve mesleklerinin toplum nezdinde değer görmediğini düşünmektedir. Eskiye oranla, kendilerine duyulan saygının ve mesleğin onurunun zedelendiğini, öğretmenin etkisizleştiğini, nesillerin ve ailelerin işlerini zorlaştırdığını, devlet mekanizmasının önlem almakta geç kaldığını düşünmekte. Toplumun şekillendirmede, ahlaka ve değerlere dayalı yeni nesiller yetiştirmekte işlerinin zorlaştığını, sosyal medyanın ve popüler kültürün olumsuz etkisini kırmakta zorlandıklarını belirtmektedirler. Okula ve öğretmene biçilen rolün sadece bilgi aktarmak ve sınav başarısı olduğu gerçeğinin farkındadırlar.

Ülkenin kalkınmasına, geleceğimizin sağlam temeller üzerine kurulmasına ve dünya ile rekabet edecek bilimsel atılımlara ulaşmak adına yapılması gereken, öğretmenlere değer veren toplum yapısını oluşturmak ve sistemi kurmaktır. Öğretmenlik

Meslek Kanunu ile yeni bir statü tanımlamak zorunluluk haline gelmiştir. Öğretmenlerin ekonomik durumları iyileştirildiğinde değil, toplumda değer görmeye başladığında eğitimde başarı gelecektir.

Eğitime ve bireye bakışımızı düzeltebilirsek, öğretmene bakışımızda düzelecek ve bozulan değerler sistemi yerli yerine oturacaktır. Umarım doğan her bebeğin bir yeteneğe sahip olduğunu ve mutlaka başarılı olacağı bir alanın olduğunu, eğitimin rolünün sadece akademik başarı değil bir değerler sistemi oluşturması ve gelecek kuşaklara aktarması gerektiğini; toplumların zenginliklerle değil ürettiği, koruduğu ve gelecek kuşaklara aktardığı değerlerle ayakta kalabildiğini anlamakta ve yeniden fark etmekte geç kalmayız.

Değerlerimizin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması için öğretmenin değer görmesi ve eski saygınlığına kavuşması gerekir. Aksi durumda, öğretmenin ödediği bedel, toplumun ödediği bedele dönüşecek ve dönülmez bir aşamaya gelmiş olacağız.

Günümüzde öğretmene olan ihtiyaç azalmamış tam aksine artmıştır. Öğretmenlik mesleği, insanlık var oldukça kutsal bir meslek olmaya devam edecektir. Hiçbir teknolojik aygıt, öğretmenin yerini tutamaz tüpki robotların insanın yerine geçmediği gibi.

EĞİTİMDE DİSİPLİN UYGULAMALARI VE OKULLARIMIZ

▲ KEREM ÜNLÜ

Dışımız iltihaplandığında ve sinüzitimiz alevlendiğinde hissettiğimiz ağrıyı çeken bilir. Keşke böyle durumlarda hiç ağrı olmasaydı. Elimize çivi battığında acı hissetmeseydik ne kadar güzel olurdu. İlk başta güzel gibi gelen bu durum üzerinde biraz düşündüğümüzde işin hiçte öyle olmadığını görürüz. Ağrı, acı hissi aslında vücudumuzun kendini savunma mekanizmasıdır. Vücudumuza yayılmış sinirler yoluyla organlarımız, beynimize dikkatli olmamız gerektiği mesajını verir. Bu mesajlar olmasaydı vücudumuzun kıymetini bilmez, ona gereken önem ve hassasiyeti göstermezdik. O nedenle acılar her ne kadar bizlere itici gelse de hayatımızın sağlıklı bir şekilde devamı için olmazsa olmazı.

Disiplin kelimesini ilk duyduğumuzda ağrı gibi bizlere itici gelebilir. Belki ceza ile ayrılmaz ikili olduklarından olsa gerek. Çünkü büyüklerimizin anlattığı eğitim, askerlik gibi yaşantıların pek çoğu disiplinsizlikle alakalıdır. Bu hatıralarda da genelde ceza olarak dayak ve şiddet vardır. O nedenle toplumumuzda disiplin kelimesinin çağrışımları daha çok sertlik ve türevleri ile ilgilidir. Disiplin kelimesini etimolojik olarak çok kurcalamadan ifade edecek olursak yanına yakışabilecek en doğru kavram "ciddiyet"tir.

Disiplin ve Ciddiyet; yazarken de, okurken de, bir iş ve sürece başlarken de elzem olan duygu ve tavır hali. Bu halden yoksunluk hafazanallah bizim başladığımız işin yarım kalmasına yol açabilir. İşin üzücü yanlarından biride hakkı verilerek bitirilmesi ile anlam bulacak bir işi yarım bıraktığınızda o güne kadarki emeklerinizde boşa gidebilir.

Yazının ciddiyetine uygun olarak işin literatür kısmına girmeden önce somut bir örnek üzerinden

meselenin önemine dikkat çekmek isteriz. Sabahın erken vaktinde sınıfına gelerek öğrenim sürecinin bir parçası olan bir dersi, öğrenim faaliyetinin gerçekleştiği ortamı ciddiye almayan öğrencimiz sadece dersinin ona kazandıracağı bilgi ve hikmetten mahrum olmakla kalmaz, hayatının en güzel çağını da boşa geçirmiş/harcamış olur.

Naçizane olarak bizim de anlatmaya çalışacağımız okullarımızda boşa geçirilecek vaktimizin olmadığı, harcanacak tek bir gencimizin bulunmadığı kabullüyle süreci ciddiyetle yönetebilmek, vakti ve içindekileri disipline ederek amaca uygun hal üzere olunmasını sağlamaktır. Nihayetinde bizim kültürümüzde başkasına zulmetmek ne kadar kötüyse, kişinin kendine zulmetmesi de bundan aşağı değildir. İmkân dâhilinde kişinin bilerek veya farkında olmadan kendine zarar vermesine de müsaade edilmez. Tabi mutlaka her işin önem ve öncelik sırası vardır. Disiplin ve ciddiyet konusunda da geçerli olan bir meclle kuralıdır. "Kamunun menfaati bireyin çıkarından önce gelir"

Birkaç alıntıyla disiplinin tanımlarına baktığımızda; **Disiplin, bireye kazandırılan alışkanlıklar yoluyla onu, kendisi ve çevresiyle uyumlu yaşamaya hazırlama sürecidir. Disiplin, sorumluluğu ve uyulması gereken kuralları öğretmek iç denetim demek olan “ahlak gelişimini” sağlar.** (Yavuzer, H. (2012), Çocuğu Tanımak ve Anlamak, İstanbul: Remzi Kitabevi.).

“Özet olarak disiplinle, insanların uyum ve düzen içinde yaşamaları amaçlanıyor. Bunun için bireylerin önceden saptanmış kurallara uygun hareket etmesi bekleniyor. Birtakım olumsuzlukların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla kararlı ve tutarlı davranmak gerekiyor. Konusu bazı kişilere cezayı çağırırsa da çağdaş disiplin anlayışında cezadan çok ödülün etkili olduğu söylenebilir. Disiplin, başkalarını kontrol etmek değil, onların kendilerini kontrol etmelerine yardımcı olmaktır” (Küçükahmet, L. (2001), Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, Ankara: Nobel Yayınları).

Disiplinin tanımına ve amaçlarını baktığımızda ne kadar önemli bir kavram olduğunu fark ederiz. **Genel anlamıyla disiplin, kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin tümü olarak tanımlanabilir.**

Disiplin; çocuğa hayatın kurallarını öğretmektir, çocuğu sağlıklı ve dengeli bir şekilde yetişkinliğe hazırlamaktır. Disiplin; çocuğun doğru ile yanlış, iyi ile

kötüyü ayırma, kendini kontrol edebilme, insan ilişkilerinde sınır koyabilme, iyi ve yardımsever olabilmek gibi temel duygularımızı güçlendirmektir.

Teknolojik gelişimin çok hızlı seyrettiği günümüzde bilgi kaynaklarının çoğalması ile birlikte öğretmenin toplum üzerinde ki etkisi zayıflarken, çağın şartları eğitim sorunlarımıza yeni yeni sorunlar eklemiştir. Bu konularla mücadele de okul yönetimi, öğretmen, velilerin birlikte hareket etmesi gerekirken bunu başaramadığımızdan dolayı, disiplin konusu bugün eğitim sistemimizin en önemli problemlerinden biri haline gelmiştir. Kılık kıyafet, devamsızlık, ders çalışmama, akademik

başarının düşüklüğü, şiddet, istismar, madde bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı gibi birçok sorunla karşı karşıyayız. Oysaki eğitimde başarıya ulaşmanın en önemli faktörlerinden biridir disiplin. Disiplin hedef ile başarı arasında bir köprüdür. O nedenle dayakla birlikte eğitimin çöplüğüne gönderdiğimiz disiplini **dayaktan ayırıştırıp**, tekrar eğitim sistemimizin içine yerleştirmemiz gerekmektedir. Dayak yerine daha etkili yöntemlerle bireylerde sadece dış disiplini değil, iç disiplini de kazandırmayı amaçlamalıyız.

Son dönemde eğitimde cezalandırmaktan çok ödüllendirmenin üzerinde daha çok durulsa da disiplin sağlamada ödülle ceza birlikte olmalı ve her ikisi de dengeli bir şekilde kullanılmalıdır. İyi örnekler ödüllendirilip, ön plana çıkartılırken, kurallara uyulmadığında yaptırımlar devreye girmelidir.

Burada bir konuyu daha hatırlatmakta fayda var. Ceza; dayak veya, şiddet olarak algılanmamalıdır. **Ceza kurallara uyulmadığında uygulanacak yaptırımdır.** Neticede günlük hayatta sadece ödül yok. Kırmızı ışıkta geçerse trafik cezası, faturamızı zamanında ödemezsek gecikme cezası, işimize düzenli bir şekilde gitmezsek tazminatsız işten atılma ile karşılaşabiliriz. Kışın evimiz ısıtmak için ormandan kaçak odun kestiğimizde hapis cezası ile dahi karşılaşabiliriz. Kısacası gerçek hayatta kural ihlali yaptığımız durumlarda yaptırımlarla karşı karşıya kalırız. Hal böyle iken **gerçek hayatın antrenman sahası olan eğitim hayatında da yaptırımların olmaması veya mevcut yaptırımların uygulanmaması bireyin yararına değil zararlıdır.** Çünkü eğitim hayatında istenmeyen davranışlarda bulunan öğrenciler herhangi bir yaptırımla karşılaşmadığında, gerçek hayata uyum sağlamakta zorlanacaklardır.

Okulda ki disiplinin iki temel amacı vardır. Çocuğa anlaşılır, kesin ve sınırları olan, güvenli bir ortam sunmak. Çocuğa kendi kendini yönetme yeteneği yani özdenetim kazandırmak.

Cezalarında işe yarayabilmesi için yaptırımların bireylerde caydırıcı etkisi olmalıdır. Mevcut eğitim sistemimizde kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okul değiştirme, örgün eğitimin dışına çıkarma gibi yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu yaptırımların ne kadar etkili olduğu ayrı bir tartışma konusudur. Yaptırımlar öğrencinin yaptığı davranışlarının sonuçlarını görmesine ve yaptığının farkına varmasına yardımcı olması gerekir. Mevcut yaptırımlar yapılan yanlışlar konusunda bireyin neden-sonuç ilişkisini kurmasına, hatasını anlamasına yardımcı olmamaktadır.

Yönetmeliklerimizde buna ilişkin bir hüküm olmamasına rağmen bazı okullarımızda yaptırım olarak okul görevlilerine yardımcı olma, sınıf temizleme, arkadaşlarının attığı çöpleri toplama, zarar verilen okul malının tamir etme veya okul harçlığıyla yenisini alma gibi sosyal sorumluluk cezaları verilmektedir. Bu şekilde hem öğrenci ile iletişim koparılmamakta hem de hatasını anlaması sağlanmaktadır.

Disiplin konusueğitimde en önemli problemlerimizden bir haline geldiğinden dolayı kısa vadede gözle görülür

yol almak için disiplin sağlamada yaptırımların öneminden ve mevcut yaptırımların daha etkili hale getirilmesinden çoğunlukla da dıştan kontrolden söz ettik. Yaptığımız o kadar çalışmanın sonucunda öğrencilerde iç disiplini **sağlayamadığımız takdirde sorunumuz hala devam ediyor demektir. İç disiplini sağlayamayan bireyler dış kontrolün olduğu yerlerde kurallara uyarken, kontrolün olmadığı yerlerde kurallara uymayacaktır.** Örneğin kameraların olduğu yerde kırmızı ışıkta beklerken, kamera veya polisin olmadığı yerlerde kırmızı ışıkta basıp geçecektir. Yapılan bir sosyal deneyde kamera ve polisin olmadığı تنها bir yerde 15 dakika boyunca sürekli kırmızı ışığın yanmasına rağmen bazı bireylerin yeşil ışık yanana kadar beklediği görülmüştür. Buda bize gösteriyor ki bireylerde iç disiplini sağladığımızda artık dışardan kontrole ihtiyaç duymuyoruz. İç disiplini sağlayan bireyler davranışlarını ve alışkanlıklarını kontrol altında tutar, hislerini kontrol eder ve zayıf yönlerini aşmaya çalışır. Kısaca iç denetime ahlaki gelişimi deriz.

Ahlaki gelişimdeki sıkıntılarımız toplumda, okulda, işte, aile disiplin sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Hepimizin bir arada ahenkli, mutlu, barış içinde ve huzurlu yaşayabilmemiz için öğrenciden öğretmene, anne babadan çocuklara, işçiden patrona kadar hepimize lazım olan güzel ahlaktır. Peygamber Efendimiz s.a.v. de buyurduğu gibi “Bir baba çocuğuna güzel ahlaktan daha üstün bir miras bırakamaz”. Kaybettiğimiz ahlaki değerlerimizi yeniden kazanmak adına biraz geçmişimize bakmamız yeterlidir. Orada bize lazım olandan çok fazlasını bulmak mümkün olacaktır.

Bizim bir rehber öğretmeni olarak değerlendirmelerimizle beraber 2018 yılında Çorlu'da yaşanmış ve sosyal medya başta olmak üzere basında gündem olmuş yaşanmış bir olay üzerinden Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU hocamızın değerlendirmelerini içeren Okulda Disiplin Şart yazısından (11.02. 2018 kamudanhaber.net) bazı bölümlerini de aktarmak istiyoruz

Türk aile yapısında büyüklere, öğretmenlere sevgi ve saygı göstermek, küçükleri korumak öğretilen bir durumdur. Hatta bu durum, kültürümüzün önemli bir özelliğidir. Köyden kente göçün yoğun yaşandığı ülkemizde, çekirdek aile modeline hızlı bir şekilde geçişle birlikte yozlaşmada yaşanmaktadır. Geleneksel kültürün özellikleri yeni kuşağa aktarılamadığı gibi, kent yaşamının değerleri de kazandırılmamaktadır. Çocuklar kent yaşamına entegre olamayan ailelerde yetişmekte, kentli değerleri içselleştirememektedirler. Bu çocukların yetiştikleri çevrelerde bu tür değerler pekiştirilmediği için davranış bozukluğu göstermeye başlamaktadırlar.

İlkokulda öğrencilere müfredata dayalı istendik davranışlar kazandırılarak öğrenciler hayata hazırlanırlar. Temel eğitimin amacı, hayata insan yetiştirmektir, ortaöğretim sınavına öğrenciyi hazırlamak değildir. Öğrenciler temel vatandaşlık eğitimini, kuralları, değerleri ve temel inançları bu aşamada kazanır ve yaşam biçimine dönüştürürler. Ortaöğretime Geçiş Sistemi sınavla olduğu sürece, öğrencilere temel değerleri, kuralları öğretmek yerine çoktan seçmeli sınav formatında sınava hazırlamaya devam edilecek ve bu sorunlar da yıllara göre artış göstererek devam edecektir.

Televizyonda çarpık aile ilişkileri, mafya, kabadayılık, kısa yoldan köşe dönme, hukuk dışı yaşantıyı özendiren diziler, gençleri olumsuz yönde

etkilemektedir. Sokaklarda farklı kıyafetler giyen, sapık davranışlar sergileyen, toplumsal kurallara meydan okuyan bir gençlik yetişmektedir. Bu durumdan ne Milli Eğitim Bakanlığı, ne Gençlik ve Spor Bakanlığı ne de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kendisine vazife çıkarmaktadır. Sorunlar yaşandığı zaman bir iki tweet atarak geçirilmeye çalışılmaktadır. Kısacası potansiyel disiplin sorunları halının altına süpürülmektedir. Zamanında çözülmediği için, sorunlar kartopu etkisi ile katlanarak artış göstermektedir.

Öğrencilerin akademik başarıları ile disiplin sorunu yaşamaları arasında anlamlı ilişkinin olduğunu gösteren pek çok araştırma vardır. Öğrencilerin akademik başarıları düştükçe daha fazla disiplin dışı davranışlarda bulunmaktadırlar. Bu araştırma sonuçlarına dayalı olarak Fen ve Anadolu liselerinde disiplin sorunu yaşanmadığı anlamı çıkarılmamalıdır. Benzeri disiplin sorunları farklı yoğunlukta bu okullarda da yaşanmaktadır. Meslek liselerine kayıt olan öğrencilerin akademik başarılarının düşük olması, mezun olduktan sonraki hayatın çok fazla iç açıcı olmayışı, bir nevi isyankâr davranışların yaşanmasında etkili rol oynamaktadır.

Bu süreçte etkili rol oynayan diğer faktör okuldur. Eğer okulun genelinde disiplin sorunu varsa, okulun çevresi ve aileler, disiplin sorununun yaşanmasında etkin role sahiptirler. Sınıfta disiplin sorunu varsa, disiplin dışı davranışlar, öğrenciler arasında bulaşma etkisi gösterir ve yaygınlaşmaya başlar. Disiplin dışı davranışta bulunmak istemeyen öğrenci dahi, bulaşma etkisi ile olumsuz davranışlarda etkin rol alır. Okulun kültürü ve okulun iklimi disiplin sorunlarının yaşanmasında etkili olur. Okul yönetiminin pasif ve iş bilmez tavrı, okul yöneticilerinin liderlikten yoksun olması, okulla ve öğretmenlerle ilgili olumsuz imajın çevrede yaygın olması da öğrencilerin okula ve öğrencilere ilişkin algılarında önemli rol oynar.

Öğretmenlerimiz derse Dikkat çekmeden, disiplin sorunlarını çözmeden ders anlatmaya çalışması ise ayrı bir sorundur. Öğretmenin sınıf yönetimi ve disiplin konusunda hazır bulunuşluk düzeyinde sıkıntılar olabilir. Lakin unutulmamalıdır "bir lise düzeyinde eğitim alabilmek için gerekli ahlaki ve olgunluk düzeyine ulaşamamış, seviye kazanmak konusunda da bir isteği olmayan 15- 19 arasındaki gençleri hak etmedikleri ve istemedikleri bir okulda zorla tutmanın üreteceği disiplin sorununu da hiçbir öğretmen

çözemez. Herkesin okulda eğitim alması gerektiğine dair olan modern hurafenin üzerinde çalışmak gerekir."

Okullarımızda disiplin bireysel bir eylem değil, takım oyunudur. Bir öğretmenin disiplinli davranışı, okulda disiplini sağlamaz. Okulda görev yapan her öğretmen aynı dili konuşmalı ve aynı disiplin kurallarını uygulaması gerekir. Öğretmenler arasındaki tutarsız ve farklı yaklaşımlar, okulda disiplin kurallarının oluşumunu ve uygulanmasını olumsuz yönde etkiler. Okulda disiplin kurallarının niçin koyulduğu ve uyulmadığı zaman ne tür yaptırımların olacağı da açıkça ifade edilmelidir. Bu kurallar öğretmenden öğretmene farklılaşıyorsa, **okulun bir disiplin politikası yoksa okul yönetiminin istikrarsız davranışları varsa, disiplin kurallarını uygulamak imkânsız hale dönüşebilir.**

Okul çevresi, öğretmenler, veliler ve öğrencilerle birlikte bir habitat oluşturur. Bu habitat okuldaki akademik başarıyı belirlediği gibi, potansiyel disiplin sorunlarının da ortaya çıkmadan çözülmesine uygun ortam hazırlar. Zimbardo'nun "Kırık Cam Kuramı" New York'taki pek çok suçun ortadan kalkmasında etkili olmuştur. **Zimbardo, ilk disiplin dışı davranış yaşandığında önlem almazsanız, disiplinsizliğin engellenemeyeceğini ileri sürmektedir.** Okulun açıldığı ilk gün gömleğinin eteğini dışarı çıkarıp gezen, ilk gün çete kavgalarına maruz kalan okullarda disiplin oluşturmak zordur. Öğrencilerin olumsuz davranışları, kararlı bir şekilde görüldüğü anda ortadan kaldırılması gerekir. Aksi takdirde yaygınlaşması engellenemez. Disiplin kararlı ve istikrarlı olmayı gerektirir.

"-Bu vesileyle de İstanbul teknik üniversitesi mezunu 23 yaşındaki Halit AYAR'ın suç dosyaları kabarıp hapisten izinli çıkan kişilerce 6-7 Eylül gecesi öldürülmesine neden olanları da lanetle kınadığımızı belirtmek isteriz.-" (K. Ünlü)

Ortaöğretim kurumları Sınıf Geçme ve Disiplin Yönetmeliğine göre öğrenciler okuldan atılabilir. Bazı öğrencilerin psikolojik sorunlarından dolayı eğitimleri neredeyse imkânsızdır. Bu aşamada Açık Lise tercihi devreye sokulabilir.

Öğrenciyi okuldan atmak da sorunu çözmez. Çünkü okulda temel becerileri kazandıramadığınız öğrenciler sokakta, sosyal yaşamın her aşamasında bizlere ait yaşam alanını daraltmakta ve tehdit etmektedirler. Bu

sebeple, temel davranışları kazandırmak için çaba sarf etmek gerekir. Öğrencileri okuldan atma seçeneği, en son kullanılması gereken bir tercihtir. Bazı bölgelerde öğrencilerin okuldan atılması halinde, öğrenci ve ailesinin öğretmen ve okul yöneticilerine yönelik şiddeti de ayrı bir araştırma konusudur. Bu şiddet sebebiyle okul yönetimleri, yetkilerini çok fazla etkili bir biçimde kullanamamaktadırlar.

Eğitimlerimde, öğretmenleri genellikle iki kategoriye ayırır, İlki trafik polisi öğretmen diğeri de lider öğretmen. Trafik polisi öğretmen, her şeyi emir-komuta içerisinde yapmaya çalışan bazen başarılı olan bazen de videoda görüldüğü gibi başarısız olan öğretmen olarak tasvir edilebilir. Lider öğretmen proaktif kimliği ile öğrenciyi etkileyerek yüreğine dokunan, onlara değerli olduğunu hissettiren, motive eden, karizmatik liderlik davranışları ile etkileyen, uzmanlık gücü ile bilgi dünyasının emekçisi olmaya sevk eden öğretmenlerdir. Lider öğretmenlerin en önemli avantajı, her öğrencinin pin kodunu bilmeleri ve onlarla etkili iletişim kurup yönlendirmeleridir.

Sınıfta otorite öğrencinin eline geçtiği anda, öğretmenin varlığı sorgulanmaya başlar. Öğretmen sınıftaki otoritesini ve varlığını asla tartışılır hale getirmemelidir.

Sonuç olarak, ailelerin çocuk eğitimi konularında eğitilmeleri gerekir. Ailelerin çocuklarını iyi insan, iyi vatandaş olarak yetiştirmeleri konusunda farkındalık düzeylerinin artırılması hayati önem taşır.

Okul yönetimleri olumlu bir öğrenme ortamı ve disiplin sağlamak için hem okul çevresini hem de okul ortamında disiplin sağlamak için etkin önlemler alabilir. Okul-aile iş birliği teşvik edilerek, sorun çözmede aileden destek alınabilir. Okulda sanatsal, sportif ve akademik etkinliklerle öğrenci dikkati faydalı alanlara çekilip, okuldaki olumsuz olayların çözümü için tedbir alınabilir.

Kurallar etkin uygulandığında tüm sorunlar çözülmez ama kısmen de olsa ortadan kaldırılabilir.

Okullarımızda önüne doğru hedefler koyabilmiş ve buna uygun planlamalar yapabilen öğrencilerimizin yetiştirilebilmesi kolaylaştırabilmek için de; Okul Müdürlüğü başta olmak üzere her düzeydeki eğitim faaliyetinde nepotizmden uzak, seçme, yetiştirme ve istihdam etme politikalarına acilen geçilmelidir.

ÇOCUK EĞİTİMİ'NDE OYUNLAR

▲ SAİT AVCI

Arkeologların yaptığı araştırmalar, oyunun tarihinin, insanlık tarihi kadar eski olduğunu göstermektedir. Bugün bilinen pek çok oyunun çok eski çağlarda da bilindiğini de gösteren belgeler, buluntular vardır. Uygarlığın bilim, sanat, mimari, giysi gibi her alandaki gelişmesi, oyunlara ve oyuncaklara da yansımıştır.

Oyun ait olduğu toplumun değerlerini anlatan kültürel bir ifade şeklidir. Bu nedenle, antropologlar kültür yaygınlaşmalarını ve göç yollarını incelerken temel olarak oyun faaliyetlerinden yararlanmışlar ve oyunların yardımı ile göç yollarını ve bir kültürün, uygarlığın imgelerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Çünkü oyunlar, toplumun geleneksel kültürü, kültür yaşamı ve birikiminden etkilenmektedir.

Çocuk oyunlarının eski ritüel, inanç, büyü kalıntılarını incelemek bakımından en iyi kaynak olduğu belirtilmektedir. Bugünde Anadolu'da çeşitli yörelerde çocuk oyunları üzerine inançlar, bu görüşlerin önemini doğrulamaktadır. Örneğin Ankara köylerinde şu inanca rastlanmaktadır. "Çocuklar ne oyun oynarsa o sene o iş olurmuş. Mesela çocuklar kuyu kazarak oynarlarsa o sene bolluk olur ekin kuyuları kazılmış. Ev yaparak

oynarlarsa yapı çok olurmuş

İnsanlar tarafından bilinen en eski (4000 yıldan eski) oyun araçları toplar ve beş taş oyunudur. uçurtma ve uçurtma ile oynanan oyunların iki bin yıldan fazla geçmişi olduğu belirtilmektedir. Çok eski oyunlardan biri de, dünyanın birçok yerinde oynanan "iplik oyunu" adı verilen, parmaklara geçirilen, iki ucu bağlı bir ipe çeşitli şekiller verilerek oynanan oyundur. Topaçlar ise M.Ö.'sine dayanmaktadır Çocukların oynadıkları seksek, saklambaç, körebe, çember ve suda taş kaydırma oyunu da çok eskiden beri bilinmektedir

Oyun, çocuğun deneyimleyerek kendi kendine öğrenmesini sağlayan, eğlenmek amacıyla ve içsel olarak güdülenen, bazen kuralları belirlenmiş ve bilinen, bazen de kendiliğinden gelişen ve mutluluk, coşku, heyecan, merak duygularını da içinde barındıran davranışlardan oluşan bir etkinliktir

Oyun, çocukların gelişiminde önemli bir yer alır. Çocuk, kendi kendine veya arkadaşları ile her alanda oyun oynamanın ve sosyalleşmenin bir yolunu bulur. Oynadığı oyunlarla sorumluluk alır, toplumsal kuralları öğrenir. Düşünce, duygu ve ilişkiler açısından oyun yoluyla kontrol kazanır. Yetişkinler açısından oyun, çocuğun eğlenmesine ve oyalanmasına yarayan amaçsız bir uğraştır. Oyun, çocuklarla iletişim kurmanın ve onların dünyasını paylaşmanın en doğal yoludur ve en sağlıklı sonuç veren yöntemidir. Çocuk için ise oyun, içinde yaşadığı ve mutlu olduğu bir dünyadır. Kısaca oyun, çocukları eğlendirirken aynı zamanda onların sosyal, psikolojik ve fiziksel gelişimine etki etmekte ve grup içinde karşılıklı anlayış, hoşgörü ve birbirine saygı göstererek yaşama duygularının temellerinin atılmasını sağlamaktadır.

Çocuğun gerçek hayata hazırlanması oyun sayesinde olur. Ayrıca oyun

içerisinde çocuğun kişiliği ortaya çıkar. Çocuk oyun aracılığıyla rahat konuşmayı, kendini ifade **etmeyi, yeni bilgiler edinip yeni nesneleri tanımayı öğrenir. Çocuğun en doğal** öğrenme yöntemi olarak oyunu söyleyebiliriz.

Geçmişten günümüze sadece oyunların tarzları kalırken, kullanılan malzemeler değişmiştir. Bezlerle yapılan bebeklerin yerini plastik bebekler almış, tellerden ve tahtadan yapılan arabaların yerine pilli arabalar yapılmıştır. Kale, beştaş gibi oyunların yerine bilardo ve bowling oynanmaya başlanmıştır.

Eskiden çamurdan oyuncaklar yapılırken, şimdi hamurdan oyuncaklar yapılıyor. Eskiden çocuklar sabahtan akşama kadar sokakta oynarlardı. Günümüzde çocuklar evlerinde oynamaya başladılar. Çünkü kentleşme arttığı için, binalar yapıldığı için oyun alanları azaldı. Bu nedenle sokak oyunlarının yerine evde bilgisayar oyunları oynanıyor. Artık günümüzde oyun denince aklımıza bilgisayar oyunları geliyor. Geçmişte oynanan çocuk oyunlarında arkadaşlık ortamı sağlanırdı. Günümüzde oynanan bilgisayar oyunları çocukları birbirinden uzaklaştırıyor ve nihayetinde arkadaş ilişkilerinin zayıflamasına neden oluyor.

Çocuklarımız **geleceğin vicdanı, aklı, ahlakı ve becerisi olacaklardır.** Zaman içinde ailelerinden okullarından ve sosyal çevrelerinden alacakları eğitimle de yukarıdaki özellikleri şekillenecektir.

Oyunun çocuk hayatındaki büyüleyici etkiyi öğrendikten sonra bizlerde çocuklarımızın oynaya oynaya öğrenebileceği. Heyecan duyabileceği, beceri kazanacağı ve okulda bulunmaktan mutluluk duyacağı oyunlar ve materyaller tasarlayarak geleceğimize hizmet etmek istedik. Öncelikle ilkokulda okula yeni başlayan çocukların okul ile duygusal bağını pozitif manada arttırmak için çocuklarımıza bahçede koridorda sınıfta oynayabilecekleri fiziksel sosyal zihinsel beceri oyunları ve bunların senaryolarını projelendirdik. Senaryoların bir kısmı bireysel bir kısmı grup halinde oynanabiliyor iken bir kısmının başında sınıfça sosyal etkinlik yapma olanağı da bulunmaktadır.

Çocuklarımızı sanki büyüdükleri zaman **tamamı** bilim adamı olacakmış gibi yetiştirmeye çalışıyoruz. Testlere ezberlere okumalara boğuyoruz onları. Sonra okulu sevmelerini, çalışan olmalarını beklerken bir de ahlaklı sosyal becerikli ve mucit

olmasını istiyoruz hatta daha ileri gidip şikâyet ediyoruz. Evet, tüm bu beklentilerin okul ve öğretmen tarafından karşılanacağını beklemekte yanlış başka bir boyutu

Eğitim kurumlarının eğitim materyalleri yerine sadece okulun fiziki görüntüsü için imkânlarını harcaması da üzerinde düşünülmesi gereken bir vakia. Öğretmenlerimizin çocuklarımıza ayırması gereken zamanı standart evrak yoğunluğuna boğmak zorunda kalmaları da sistemsel bir sorun olarak karşımızda. Yeri gelmişken yanlış bir kanıda para vererek gönderdiğimiz özel okullarda çocuğumuzun bir dahi olacağını beklemekte başka bir yanlış. Özel okulların önemli bir kısmının eğitimi her fırsatta para kazanma aracı olarak görmeleri de ıskalanmaması gereken bir durum. Okulların tek sempatik olduğu zaman var oda tatil olduğu zaman.

Biz mühendis ve eğitimci arkadaşlarımızla bir araya gelip eğitimde yararlanabilecek oyun materyalleri üzerinde kafa yormaya başladığımızda önceleri dar düşünüyorduk. Bahçeye bir iki boya yaparız çocuklarda oynar mutlu olur diye düşünüyorduk. İlkokula yeni başlamış çocukların rakamları bilmediğini dahi düşünemiyorduk Bu işle ilgili incelemeler yapmaya ve sınıf öğretmenlerimizle istişareye başladıktan sonra konunun gidişatı tamamen değişti. Biz anladık ki çocuklarımız için bahçede, koridorda, sınıfta geliştirilmesi gereken yüzlerce eğitime destek sağlayacak beceri içerikli, çocuğun dikkatini toplamasını sağlayacak uğraşırken ilgisini çekecek ve onlara mutluluk verecek, farkında olmadan öğrenmelerini sağlayacak, zevkle gelişimleri için gerekli yolu kat ettirecek materyal, senaryo ve teknik geliştirilmeliydi.

Dünyadaki çoğu örneği inceleyerek bir takım materyaller, oyunlar ve senaryolar geliştirdik geliştirmeyede devam ediyoruz. Bu alanda dünyadaki gelişmeleri Türkiye'deki kültür ve ihtiyaçları dikkate alarak çalışıyoruz. Bu ürünlerle yapmak istediğimiz şey çocukların oynama arzularından doğan enerjilerini eğitim alanlarına kanalize edebilmek daha önemlisi çocuklarımıza özne olma duygusunu yaşatarak heyecan duymalarını sağlamak, ruhsal sağlıklarını dengelemek, bulundukları ortamı, sınıfın içini, koridoru, bahçeyi huzurlu kılmak. Onlara yaşam enerjisi aşılamak... Faydalı olma, sosyal olma, yenme yenilebilme, beraber hareket edebilme, bireysel beceriler kazandırma, merak uyandırma,

sorgulama ve araştırmaya yöneltme... Hitap etme yönetebilme, hızlı karar alma, zamanlama becerilerini kazandırmak istiyoruz.

Bahçede geliştirdiğimiz ilk oyunda satranç, dama, dokuztaş, üç taş, köşe kapmaca, kutu kapamaca şekil bulmaca hareketli sos ve senaryoları bizim tarafımızdan geliştirilmiş olan zeka ve çeviklik gerektiren oyunlar oynatmaktayız. Satranç oyunu için kullanılan piyonlar çocukların bowling oynamasında veya kum dolu balonla devirme oyunu oynamasında da kullanılmaktadır. Ayrıca bu oyunun içinde satrancın ilk dört harfinde mors alfabesi son dört harfinde braille alfabesi tanıtılmış köşelerde ilk dört notaya ve kesirli sayıların görsellerine yer verilmiştir.

Bu oyunları tasarlarken bir başka amacımız çocuklarımız oynadıkları bir oyundan sıkıldıkça aynı boyama içinde farklı oyunlar oynayabilmelerine imkan oluşturmaktır.

Bahçe için geliştirilen ikinci oyunda yatay dart, ayak tenisi, kafa tenisi, göbekteki dubayı devirme, göbekteki kum dolu balona en yakın balon atma göbekteki kovaya belirli uzaklıktan topu sektirerek basket atma vb oyunlar oynanabilmektedir.

Bu oyunda çocuklarımız yönlerinde boyanmış pusula görseli sayesinde yön bilgisi öğrenecekler ayrıca bölgelere verilen puanların altında o puan kadar daire boyanmıştır. Çocuklarımız yatay dart oynarken kazandıkları puanları bu boyalı daireleri sıra ile sayarak toplama işlemini yeni öğrenen çocuklarımıza oynarken pratik yapma imkanı da tanımış olacağız.

Bahçe için geliştirilen üçüncü oyunumuz 29 harfın boyalı 29 daire içinde belirtildiği ayrıca her harf için bir sembol bulunan sıralı bir sistemdir. Burada ilk dairede büyük A küçük a ve ay sembolü bulunurken ikinci dairede büyük B küçük b ve balık sembolü bulunmaktadır bu oyunda ilkökul 1. Sınıfta harfleri yeni öğrenen çocuklarımıza dört

duba ve üzerine dört harf yazılı birer kağıt verilir. Kağıtta yazılı harfler zeminde bulunur ve dubalar bulunan zemindeki harflere yerleştirilir. Bir diğer oyunumuzda biraz daha büyük çocuklarımıza 8'er adet duba verilir 8 adet harf yazılı kağıt hazırlanır fakat bu kağıtlar dubaları yerleştirecek çocuklara değil kenarda bekleyecek başka iki çocuğa verilir dubaları yerleştirecek çocuklar kenarda üzerinde harf yazılı kağıda arkadaşlarından bakarak ve hafızalarında tutabildiklerince duba yerleştirirler bu sayede çocuklarımızın oynarken hafıza sınırlarını da geliştirmekteyiz. Bu oyunda ayrıca hareketli ve elemeli taş kağıt makas oyunu da oynatmaktayız.

Bahçe için geliştirdiğimiz dördüncü oyunumuz dört işlem sekseği üzerinde artı eksi çarpma bölme ve eşittir sembolleri ve yedi adet rakam bulunmaktadır bu oyunda klasik seksek oynanabilir ayrıca dört işlem pratiği de yapılabilir. Çocuklarımızın mevcut rakamların bir kısmını toplayıp çıkarıp çarpıp veya bölerek mevcut başka bir rakamı öğretmenin belirleyeceği mevcut olmayan hedef bir rakamı hesaplamaları sağlanabilir.

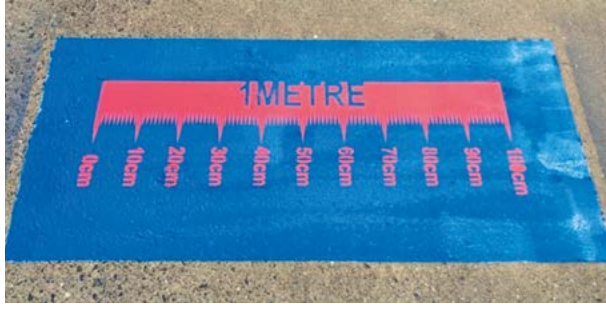

Bahçe için geliştirdiğimiz beşinci oyunumuz zikzak seksek bu oyunumuzda dört sesli dört sessiz harf ve bu harflerle başlayan değerler harflerin altında boyanmıştır. Mesela A harfinin altında adalet h harfinin altında hak gibi. Bu seksekte değerler eğitimi verilebilir harflerden jokerli veya jokersiz kelime üretilebilir. Tek ayak çift ayak zıplama çalışmaları yapılabilir. Satranç piyonlarının çapraz dizilmesi ile oluşan düzeneğin arasında tıp kontrolü çalışabilir beşli kemer sistemimiz ile grup halinde dikkat ve koordinasyon gerektiren piyon taşıma ve slalom oyunlarını oynayabilirler.

Beşli kemer sistemimizin tasarımı beş adet kemere bağlı iplerin ortada beş delikli daire şeklinde üstü düz bir ahşapa bağlanması şeklindedir. Beş çocuğa kemerler takılır ortaya ahşapın üzerine dengeli kaldırması belirli bir uzaklığa taşınması ve güvenli bi şekilde indirmesi istenir burada takım halinde çalışmayı öğrenen çocuklarımız dikkat dağınıklığından da kurtulacaklardır. Beşli kemer sistemimizde bahçe oyun boyamalarımız ile verilmektedir.

Bahçe için geliştirdiğimiz altıncı oyunumuz mendil kapmaca Bu oyunumuz dikdörtgen alan içine boyalı uzunluk ağırlık ve hacim sembollerinin birbirinden belirli uzaklıklarda doğrusal bir düzende boyanması şeklindedir bu oyunda mendil kapmaca yakar top bowling uzak kale gibi oyunlar oynanabilirken beşli kemer sistemine bağlı piyon ile zemine belli aralıklarla konulmuş piyonları devirme şeklinde oyunlar da oynanabilir

Bahçe için tasarladığımız şimdilik son oyun yağ satarım bal satarım Bu oyunda çocuklarımız yağ satarım bal satarım kovaya basket piyon devirmece havada top çarpıştırma yakın bowling mangala gibi oyunlar oynayabilirken mevsimleri mevsimlerin sembollerini yılın kaç gün olduğunu ayların kaç gün olduğunu, günleri, ayları, İngilizce rakamları, önemli tarihleri geri dönüşüm, radyasyon, doğruluk gibi sembollerini saati göstermeyi öğrenebilirler,

Bu oyunumuzun çevresi sosyal dersleri yapmak için çok uygundur görseller merak uyandırmak bağ kurmak araştırmaya yöneltmek üzere tasarlanmıştır.

Çocuklarımızın serbest etkinlik saatinde yağmur veya kar gibi sebeplerden dolayı bahçeye

çıkamamalarından kaynaklı durumlar içinde öğretmenlerimizin kolayca taşıyabileceği ve sınıfta rahatlıkla kurarak oynatabileceği dört oyundan oluşan bir setlerimiz de bulunmaktadır. Koridorlar için ekstra bir kulvar çalışmamız bulunmaktadır

Bu oyunların her biri birbirinden farklı becerilere hitap edebilmektedir. Birinde üzeri cırtlı bir topu cırtlı geometrik şekillere atarak yapıştırmaya çalışan çocuklarımız puanlar alır bu puanları tahtaya yazar

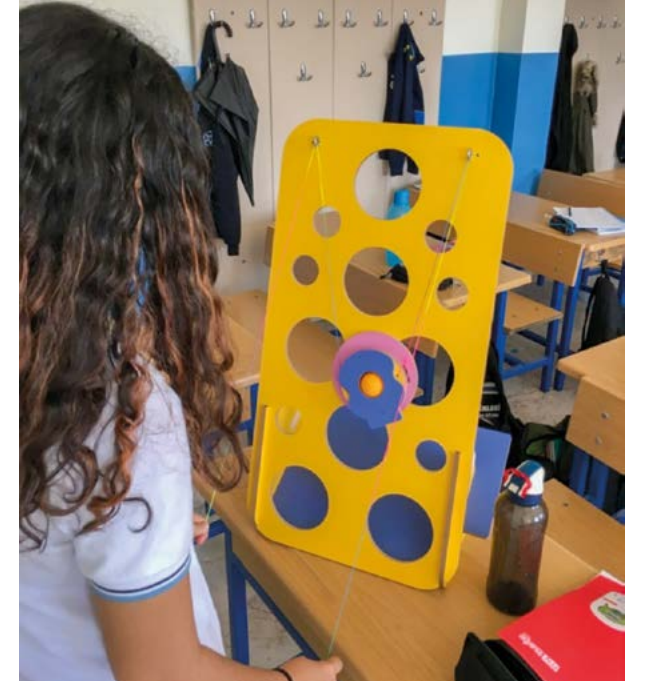

ve aldığı tüm puanları toplarken hem matematik çalışır hem geometrik şekilleri öğrenir hem de oyun oynayarak mutlu olur.

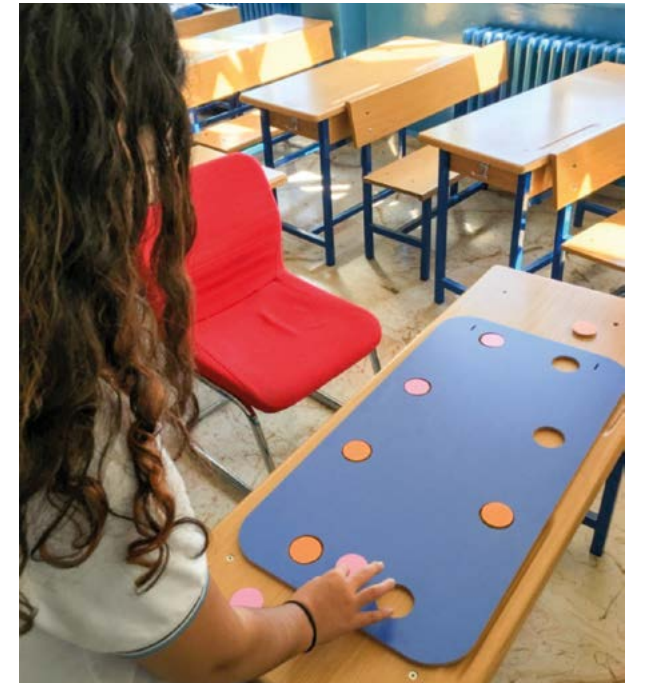
Bir başka oyunda pinpon topunu sektirerek bardağa basket yapmaya çalışır. Bir diğerinde pulları parmağı ile iterek yuvalarına oturtmaya çalışır sonucunda ise pinpon topunu taşıyan ipli sistemi zemindeki tuzaklardan kurtararak hedefe götürmeye çalışır.

Ayrıca çocuklarımızın harita zekalarının gelişimi içinde Türkiye ve dünya haritalarını üzerinde bilye ile dolaşacakları bir labirent ile oyunlaştırdık ki bu sayede çocuklarımızın oynayarak öğrenmelerine bir konuda daha hizmet etmeye çalıştık.

Bunun içinde küçük yaşlardayken farklı becerilere hitap eden, oyunları oynayarak kah kazanıp kah kaybederek bazen bireysel bazen grup oyunlarını kazananı veya kaybedeni olarak becerilerini keşfederken bu durumlarla baş edebilme çabasını bazen doğru bazen yanlış yaparak doğru ruh gelişimi için tecrübe edinmesi gerekiyor.

TÜRKİYE'DE ÖZEL OKUL ANLAYIŞI VE İŞLEYİŞİ

SELAMİ AKTAŞ

Türkiye'de özel okullar, Batılılaşma hareketinin başlangıcı sayılan Tanzimat'la (1839) birlikte yaygınlaşmaya başlamıştır.

Tanzimat sonrası Osmanlı Devletinde okul sistemi üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar;

- a) Geleneksel okullar (medrese, mektep vb.),
- b) Yenileme döneminde açılan ve devlete bağlı okullar (rüşdiyeler, idadiler, askeri okullar vb.),
- c) Müslüman olmayan cemaat teşkilatları ile yabancı misyon ve yabancı hükümetlere bağlı okullar

Cumhuriyetten sonra yabancı ve azınlıklara ait bazı özel okulların olumsuz etkileri yoğun tepki toplamıştır. Anadolu'nun en ücra köşelerinde bile rastlanan bu okullar içinde Milli Mücadele aleyhinde en yoğun çalışanı Merzifon Amerikan Kolejidir. İç işleri Bakanı A. Fethi Beyin Mecliste verdiği bilgilere göre, yapılan incelemede bu kolej, Rum tahrikleri ve planlarının Pontusçuluk için kurulan bir "siyasî kulüp" olduğunu göstermiştir.

Cumhuriyetin ilk yılları, yabancı okulların bir kısmının kapatıldığı veya tamamının kontrol altına alındığı ve Türk çocuklarının yabancı dilde eğitim-öğretim veren modern Türk okulları bulamadığı bir dönemdir. Bununla açılan TED'in amaçlarından biri de Türk çocuklarının yabancı okullara başvurmak zorunluluğundan kurtaracak okullar açmaktır. Bu amaçla Mayıs 1931'de Ankara Yenisehir'de (bugünkü kolejin bulunduğu yerde) ilk olarak bir anaokulu açılmış ve ardından, aynı yerde, bugünkü kolejin orta kısmı devreye girmiştir. Daha sonra Ankara Koleji olacak olan bu okulun lise kısmının açılması için ise, 19.07.1935'te bütçeden ödenek ayrılmıştır. Derneğin Bursa Kız Lisesi ise, 1931'de açılmıştır. 2019 yılı itibarı ile bu derneğin (TED'in), Türkiye'nin her bölgesinde bulunan okullarının sayısı 40'ı bulmuştur.

Türkiye'de Türk Eğitim Derneğinin çalışmaları ve diğer özel birkaç girişimin dışında özel okulların gelişimi 1960'lı yılların ortalarına kadar durağan bir gelişim göstermiştir. **1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesiyle özel okullar konusunda yeni hareketlenmeler başlamıştır. Anayasanın 21. maddesinde, eğitim ve öğretimin devletin gözetim ve denetimi altında serbest olduğu belirtilerek özel okullar kabul edilmiş ve bunların bağlı oldukları esasların, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenleneceği de hükme bağlanmıştır.** Böylece bu kanun, eğitim ve öğretimin, devletin gözetim ve denetimi altında serbest olması gerektiğini, eğitim ve öğretimin hiçbir

şekilde devlet tekeli altına alınamayacağını açıkça vurgulamıştır.

Özel okullarla ilgili ikinci hareketlenme 1980'li yılların ortalarında başlar. Özellikle 1985'den sonra kanun, genelge vb. niteliğindeki düzenlemelerle Özel öğretim kurumlarının açılış, işleyiş, yönetim ve eğitim-öğretim bakımından bağlı olacakları esasları belirleyen yönetmelik 23.6.1985 tarihinde çıkarılmış; daha sonra bu yönetmelik 7.9.1991 tarihinde değiştirilerek iyileştirilmiştir.

Doğrudan özel okullarla ilgili çıkarılan bu yönetmelikler, özel öğretim kurumlarının işleyişini düzenlemiş ve böylelikle de bu okulların yaygınlaşması için kolaylık sağlamıştır. 2.6.1988 tarih ve 326 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel öğretim kurumlarının öğrenci ücretlerinde serbestliğin sağlanmasında önemli bir adım olmuştur.

1985'de Türkiye genelinde 300 özel Türk Okulu bulunurken bu sayı 2001-2002 öğretim yılında 1780'e 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 11308'e yükselmiştir. Özel okulların devlet tarafından teşvik edilmesiyle çok sayıda gerçek ve tüzel kişiler özel okul açma girişiminde bulunmuştur. Ülkede azınlıkların sayısının oldukça az olması nedeniyle, özel okullar daha çok Türkler tarafından açılmıştır ve buralarda okuyan öğrencilerin tamamına yakını Türk'tür.

Ülkemizde 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren özel okullarda öğrenim görecektir öğrenciler için eğitim öğretim desteği verilmesine ilişkin tebliğ yayınlanmıştır. Tebliğe göre "5580 sayılı özel öğretim kurumları kanunun ek birinci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve sekizinci fıkralarında; Bu Kanun kapsamında örgün eğitim yapan özel ilköğretim, özel ortaokul ve özel liselerde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler için, resmi okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre her kademedeki okulun öğrenim süresini aşmamak üzere, eğitim ve öğretim desteği verilebilir." ifadesi yer almaktadır. Bu fıkra kapsamındaki eğitim ve öğretim desteğinden özel okul öncesi eğitim kurumlarından eğitim alanlar da, 48-66 ay arasında olmak şartıyla en fazla bir

eğitim- öğretim yılı süresince yararlandırılabılır. ifadelerine yer verilmiştir.

2018-2019 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla ülke genelinde 13 bin 679 özel okul bulunduğunu belirten Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında tüm özel okullarda kayıtlı öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranının (açık öğretim hariç) yüzde 2,53 iken 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında bu oranın yüzde 8,2'ye yükseldiğini açıkladı. Selçuk, özel okul sayılarının toplam okul sayısına oranını ise yüzde 17,8 olarak bildirdi.

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, "2017-2018 eğitim

ve öğretim yılında 301 bin 777 öğrenciye 1 milyar 207 milyon 708 bin 478 lira eğitim ve öğretim desteği ödemesi yapılmıştır. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında geçen yıllardan hak kazanan ve bu eğitim ve öğretim döneminde yeni katılan 75 bin öğrenci ile toplamda 253 bin 827 öğrencinin eğitim ve öğretim desteğinden faydalanması planlanmıştır. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında ödeme miktarları Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Bakanlığımızın müştereken belirlediği oranda artırılarak, eğitim ve öğretim kademesine göre yıllık 3 bin 290 ile 4 bin 610 lira arasında değişen eğitim ve öğretim desteği ödeneceğini açıklamıştır.

Eğitim ve Öğretim Desteği Verilecek Okul Türleri, Destek Tutarları ve Destek Verilecek Öğrenci Sayıları

Sıra No	Kurum Türü Adı	Destek Tutarları	Destek Verilecek Öğrenci Sayıları
1	Okul Öncesi	3.060,00 TL	6.000
2	İlkokul	3.680,00 TL	15.000
3	Ortaokul	4.280,00 TL	15.000
4	Ortaöğretim	4.280,00 TL	15.000
5	Temel Lise	3.680,00 TL	24.000
Toplam			75.000

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) verilerine göre, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, özel okullarda 1 milyon 350 bin 698 öğrenci eğitim aldı. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığınca hazırlanan, Milli Eğitim Bakanlığı 2018 Yılı İdari Faaliyet Raporundan derlediğimiz bilgilere göre, 2017-2018 eğitim öğretim yılında açılan 2 bin 170 yeni okul ile okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim (lise) kademesinde toplam 11 bin 382 özel okul, Bakanlığa bağlı olarak eğitim faaliyeti yürüttüğü belirtildi.

Kaynaklardan derlediğimiz bilgilerle ifade edecek olursak; **Son yıllarda özel okulların eğitim sistemi içindeki payı giderek artıyor.** Eğitim İzleme Raporu 2015-16'da bu konuya geniş yer verdi. Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir artmazken özel okullara yapılan harcamalar artıyor. Türkiye'de hali hazırda eğitim kurumlarına yapılan harcamalarda ailelerin payı OECD ortalamasının üzerinde. Oysa Türkiye'de kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) düşüşte; 2013'te 10.822 ABD doları iken 2015 yılında 9.257 ABD doları oldu. Yani **Zenginleşme olmadığı halde özel okullara yapılan harcamalar artıyor.** Devlet tarafından özel okula giden öğrenci başına ödenen teşviklerin özel okulların payını artırmaya katkısı olduğu düşünülebilir. Teşviklerin etkisinin ne kadar olduğunu hesaplayamasa da, şunu biliyoruz: teşvik miktarı ortalama özel okul ücretlerinin çok altında, okul parasının kalanını aileler ödemek zorunda. Bu nedenle teşvik çocuğunu zaten özel okula gönderen ya da gönderme potansiyeli olanların daha çok işine yarıyor.

Özel okulların payındaki artışı daha iyi anlamak için büyük resmin ayrıntılarına da bakmak gerekiyor. 2015 yılına gelindiğinde özel okullardaki artış büyük oranda genel ortaöğretim düzeyinde yaşandı. 2015-16'da genel liselere devam eden çocukların yaklaşık 5'te 1'i özel okula devam eder duruma geldi.

Peki, bu artış nasıl oldu?

2015 yılında dershanelerin kapatılması veya özel okula dönüşmesi süreci tamamlandı. Dershanelerin içinde bulunduğu binalar ve derslikler özel okul olmak için yetersiz olunca "temel lise" adında geçici bir okul türü oluştu. Bu kurumlara bir okulda olması gereken özelliklere sahip olmak için 2018'e kadar zaman tanındı. İşte ortaöğretimdeki özel

okul artışı büyük oranda buradan geliyor. Geçtiğimiz yılın verileri Türkiye genelinde 1.197 temel lise bulunduğunu gösteriyor. Geçtiğimiz yıl temel liselere devam eden öğrencilerin yarısından fazlasını (yüzde 58) lise son sınıf öğrencileri oluşturuyor. Bu bize, **temel liselerin üniversiteye hazırlık amacıyla tercih edildiğini gösteriyor.** Sonuç olarak Türkiye'de özel okulların payı artmaya devam ediyor. Bu artış, ülkede kişi başına düşen milli gelir artmazken yaşanıyor. Dolayısıyla özel okulların payındaki artışın devlet okullarında sunulan eğitimin niteliğiyle ve sıralama sınavı odaklı sistemle ilişkisini göz ardı etmemek gerekiyor.

Hükümetin 2014'te vermeye başladığı eğitim teşvikini 2019 itibarıyla sonlandıracağını açıklaması hem velileri hem de özel okulları etkileyecek gibi duruyor.

"VELİLERİN ÖZEL OKUL İMAJINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ" incelendiğinde genel olarak okullarına dair imaj algılarının olumlu olduğu söylenebilir. Veliler okullarının fiziki görünümüne önem vermektedirler. Dolayısıyla okullarının imajının okul binasının görünüşü, donanımı ve güvenliğine, okulun bulunduğu çevreye, sportif ve sanatsal alanlarının olmasına, okulun hijyen koşullarına ve temizliğe önem vermesine, personelin kılık-kıyafetinin özenli olmasına ve okulun yeşillendirilmesine bağlı olarak değişiklik gösterebileceğini düşünmektedirler. Aynı zamanda okula kayıt için yoğun talep olmasının, çeşitli yöntemlerle bilgilendirme sistemlerinin işleyişinin, sosyal sorumluluk projelerine destek

verilerek kampanyalar düzenlenmesinin, okulun dış çevreyle etkileşimde bulunmasının, velilere yönelik olarak çeşitli yemek geceleri, geziler, partiler gibi etkinlikler yapmasının okul imajını olumlu olarak yansıttığını ifade etmektedirler. Ayrıca veliler okulun kalite imajına sahip olmasının çok önemli olduğunu da vurgulamışlar; nitelikli eğitim kadrosu, akademik başarı, yabancı dil eğitimi, mezunların sağlanması ve öğrenme ortamının zenginliği faktörlerini her okulun dikkate alması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Velilerin çocuklarının her yönden gelişmesini istedikleri ve bunu sağlarken de toplumda imajı yüksek olan okulu tercih ettikleri düşünülebilir. Okullar imajlarını yükseltebilmek için bütün imaj faktörlerini bir bütün olarak görmelidir. Örneğin, okulun yüzme havuzunun olması olumlu bir imaj iken, havuzun düzenli temizlenmemesi olumsuz bir imaj algısı yaratabilir. Dolayısıyla okul yöneticileri okullarının imajını yükseltmek için her bir adımı iyi düşünmeli ve kaliteye odaklanmalıdır. Velilerin çocuklarını kötü üne sahip okullara göndermediklerini dile getirmişlerdir. "Kötü" den kasıt; disiplinsizlik, zorbalık, şiddet, ırkçılık, öğrencilere kötü davranılması, öğretmenlerin ilgisizliği ve düşük akademik standartlardır.

Olumsuz imaja sahip okulların, velileri ve çocuklarını okula çekme açısından diğerleri ile rekabette dezavantajlı bir konumda olduğu vurgulanmaktadır. Velilerin eğitim beklentisi ile ilgili yapmış olduğu araştırmada, velilerin kararlara katılım, iletişim ve güç olma bilincinin geliştirilmesi konularında görüş bildirdikleri bulgusu görülmüştür. Ayrıca okul aile birliği tarafından, düzenli toplantı yapılması, bilimsel etkinlik düzenlenmesi, bülten çıkarılması ve bireysel eğitim yapılmasını gerekli gördükleri ifade edilmiştir. Okul imajına ilişkin araştırma sonucunda velilerin fiziki koşullar ve akademik başarıyı içeren kalite etmenine odaklandıkları belirlenmiştir. Araştırmada velilerin okul imajına ilişkin bilinç düzeyleri belirlenmiş; okul yöneticilerine imaj yönetimi konusundan bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır.

Resmi ve özel ilköğretim okullarında okul imajını etkileyen faktörleri belirlemek için öğretmenler ile öğrenci velilerinin okullarının imajlarına ilişkin algıları değerlendirildiğinde; **Velilerin okul imaj algısında okul başarı profilinin öne çıktığı, özel okul**

öğretmenleri için okulun kurumsal marka imajının öne çıktığı ve özel okul velilerinin devlet okulu velilerine göre okul imajını daha çok önemsedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Türkiye'de gerçek anlamda özel okul yok denecek kadar azdır. Hatta kanaatimce hiç yoktur. Özel okulların tamamına yakının dershane tarzı işlev gördüğü bir garip eğitim dönemecinden geçiyoruz. Sahadaki görüntüye bakıp "Acaba dershaneyle ihtiyacı doğuran sebep neydi? O şartları ortadan kaldırmadan dershaneler kapatılabilir mi?" sorusunu önemsemek gerekmektedir. Bu sorunun içinde bütün eğitim sisteminin eleştirisi yatmaktadır.

Tevhidi tedrisat kanunu gerçek anlamda özel okul açılmasına imkân tanımıyor. Adı özel olan okullar var fakat bunlar ne derecede özel? Ülkemizde adı özel olan okullar aslında özel kişiler tarafından işletilen devlet okulları mesabesindedir. Bir okulun özel sayılabilmesi için müfredatı okul yönetimi tarafından belirlenmelidir. Türkiye'de özel okulların programı diye bir program yoktur. Devlet okullarındaki programın aynısını uygulamak zorunluluğu vardır.

Dershanelerin devlet tarafından kapatılacağı kararından sonra bazı dershaneler temel liseye dönüşmüştür. Buralara da daha çok lise diploması almak için başarı düzeyi düşük öğrenciler gitmiş veya dershane imkânını da liseyle beraber almak isteyen öğrenciler tercih etmiştir.

2019 yılında temel liselerin de kapatılmasıyla yüzlerce özel okul açılmıştır. Bu liseler de, var olan diğer özel okullar gibi tamamen bir işletmemantığıyla çalışacaklardır. Özellikle dershane kaygısı olan veliler çocuklarını bu liselere göndereceklerdir. Şunu da belirtelim ki her özel okulun kendini özel kılan bir tarafı vardır olmalıdır da. Veliler okulların daha çok bu özel yönlerini araştırarak okul tercih ediyorlar.

Ülkemizde Özel Okulların Muhtemel Avantajları;

✓ Muhafazakar veya dini hassasiyeti olan bazı özel okullar, başörtüsünün yasak olduğu uzun yıllar başörtülü öğretmen ve öğrencilere başörtüleri ile okuyup çalışabilecekleri alan açmışlardır.

✓ Değerler eğitimi adı altında veli taleplerine uygun olarak Kur'an-ı Kerim, Arapça, Siyer gibi dersler okutmuşlardır.

✓ Özel okulların avantajlarından en başta geleni yabancı dil eğitiminin devlet okullarına göre çok iyi olmasıdır.

✓ Özel okulların sosyal, kültürel, sanat ve spor aktivitelerinin daha fazla/iyi olabilmesi, rehberlik birimlerinin daha iyi çalışabiliyor olması gibi birçok avantajı bulunmaktadır.

✓ Özel okullarda öğretmenlerin öğrenci takibi de daha düzenli olabiliyor. Koyulan etütler ve hazırlanan programlar, sıkı bir takiple öğrenciye büyük katkı sağlayabiliyor.

✓ Sınıf mevcutları daha az oluyor. Bu da öğrenim kalitesini arttıran önemli bir faktör.

✓ Genelde aynı seviyedeki öğrencilerin aynı sınıfta olması bir avantaj olabilmektedir.

✓ Teknolojik donanım olarak özel okulların büyük bir çoğunluğu devlet okullarına nazaran bir hayli fazla imkâna sahip bulunmaktadır.

✓ Özellikle çalışan anneler için çoğu kolejin tam gün olmasını da bir avantaj olarak sayabiliriz.

✓ Bazı özel okullarda yemekhanelerin olmasını, imkân olarak bakıldığında daha sağlıklı bir beslenme seçeneğinin olması sebebiyle bunu bir avantaj olarak görebiliriz.

Özel Okulların Muhtemel Dezavantajları

✓ Özel okulların maliyeti devlet okullarına göre çok fazladır. Bu durumu değerlendirirken sakın sadece okula verilen para olarak düşünmeyin. Ergenlik çağındaki bir çocuğunuz var, tüm arkadaşlarının elinde pahalı telefon var. Ergenlik çağında bir çocuğunuz var ve arkadaşlarının gittiği kefelere her şey çok pahalı. Ergenlik çağında bir çocuğunuz var ve arkadaşlarının büyük bir çoğunluğunun kılık-kıyafeti marka ve "extra" pahalı. Maliyet kısmının ucu açık ve hesaplanamaz bir şekilde düşünmek en sağlıklı olacaktır.

✓ Yine yukarıdaki maddeye bağlı olarak çocuk küçük yaşta her şeye sahip olma güdüsüne kendini kaptırabilir, doyumsuzluk hissi ile bu güdü birleşince de çocuğun gelişimine büyük zararlar verilebilir.

✓ Özel okullarda veli ile idareci arasındaki diyalog esastır. Bu sebepten dolayı da öğretmenler bazı durumlarda (hatta birçok durumda) inisiyatif alamaz. Kendilerini de düşünmek zorundadırlar çünkü...

✓ Yine yukarıdaki maddeye bağlı olarak bu durumun bir parçası 'not şişirme' olarak yansıyabilir. Birçok velinin hoşuna giden bu durum aslında öğrenciye

büyük zarar verir. Ayrıca öğrencinin 'gerçek' durumunun tespiti çok zorlaşır ve ileride çok daha büyük sorunlar doğar.

✓ Özel okulların bir kısmında sosyal, kültürel ve maddi durum olarak birbirine yakın öğrenciler vardır. Bu durum gelişmekte olan bir çocuk için iyi olmayabilir. Çünkü 'gerçek hayatta' durum böyle değildir. **Farklılıkları erken yaşta göremiyor olmak ileride sıkıntılarla boğuşmaya sebebiyet verebilir.**

Özel Okul Velileri...

Her sektörde kendini hissettiren olumsuz değişim ve yozlaşma, eğitimde, en olmaması gereken yerde olunca gelecek adına kaygılanmamak imkânsız hale geliyor.

Eğitim ticari meta haline gelince, ister istemez veli müşteri, okul işyeri, öğretmen de işçi konumuna düşüyor. Bir kere okulun müşterisi durumundaki veli; yönetim tarafından baş üstünde taşınması gereken, göklere çıkarılan, önünde saygıyla ceket iliklenen, bir dediği iki edilmeyen nimet durumuna düşüyor. Bu nedenle egosu yükseltelen özel okul velisi, aşırı ilginin sonucunda eğitimi en iyi bilen kendisiymiş gibi, sınıfta çocukların oturduğu yerin değişmesine, kavga eden çocuklara karışmaya, sınıf içini hatta öğretmeni bile yönetmeye hakkı olduğunu düşünüyor. Ödediği ücretin karşılığı olarak, okulu ve öğretmeni yönlendirme hakkını kendinde bulabiliyor. Öğretmenler veliye bu fırsatı verdiğinde; yönetim, öğretmen tarafında yer almadığında, eğitim içinden çıkılmaz bir duruma geliyor. Eğitimine güvenmeyen okul, eğitimciliğine güvenmeyen öğretmen, "Burada durmalısınız, eğitim benim alanım." diyemediğinde orada ne eğitim gerçekleşiyor, ne de öğretmen onuru kalıyor.

Veliler kendi aralarında yarıştığı gibi çocuklarını da bu yarışa dahil etmeyi pek severler. Öğretmenler çocuklar arasında notu düşük olanlar üzülsün, yüksek alanlar diğerlerini kıskandırmaya, ezmeye çalışsın diye kağıtları dağıtarak birbirlerine göstermeden yazılı sonuçlarına baktırırız, anneler WhatsApp grubundan çocukların notlarını paylaşarak en yüksek kim almış, çocuğu kaçınıcı olmuş, en tembel kimin çocuğu öğrenmeye çalışır. Sınav sonuçları açıklandığında doksan beş, doksan sekiz aldığı halde ağlayan öğrenciler aynen şunu söylüyor: "Şimdi ben anneme ne diyeceğim, neden yüz almadın diye kızacak bana, bağıracak, daha çok baskı yapacak." Bu neyin yarışı anlayamıyorum.

Veliler çocuklarının psikolojisini erken yaşta bozduklarını anladıklarında çok geç oluyor ve çoğu zaman tedavi edilmesi gerekenlerin aşırı hırslı veliler olduğu muhakkak. Veliyi bu konuda uyardığımızda "Sizin için önemli olmayabilir ama sınav gerçeği var. Bu şekilde nasıl iyi bir okul kazanacak?" diye savunmaya geçiyorlar. O şekilde iyi bir okul kazansa da çocukluğunu heba ettiğin evladın, ömrü boyunca mutlu olamayacak.

Aynı anda hem spora hem müziğe hem tiyatroya gönderdiğin, derslerle sıkıştırdığın, dinlenmesine, canının sıkılmasına, uyumasına, oynamasına fırsat vermediğin çocuğun, telafisi imkânsız günlerini bitirdiğinde ruhsal olarak temelsiz bina gibi en küçük sarsıntıda devrilecek.

Okuldan eve evden AVM'ye oradan kurslara koşturulan çocuklar cam fanusun içinde yetişen bitki gibi hayatın zorluklarını bilmeden kırılğan, sorun çözemeyen, en kolay işlerde bile yeterliliği düşük, özgüvensiz bireylere dönüşüyor.

Gelelim diğer bir konuya. Sınırsız para harcanan, her istediği alınan, okula en pahalı telefonlarla gelen öğrencilerin nasıl doyumsuz yapıldığına; Oysa onlara başarılı olduklarında gözlerine bakarak içten bir aferin dendiğinde inanın daha fazla mutlu olacaklar.

Gelişim bir bütündür. Zihnen, bedenen ve ruhen. Biri eksik kaldığında üstüne ne koyarsanız yıkılıyor, sağlam durmuyor. Ve sürekli çocuğun notunu sormak yerine bir kere de benim çocuğum arkadaşlarıyla yemeğini paylaşıyor mu, arkadaşına yardımcı oluyor mu, öğretmene saygısızlık yapıyor mu, mutlu mu, yaşadığı yeri temiz tutuyor mu, ayrımcılık yapıyor mu başka bir çocuğu öteliyor mu diye sorulduğunda Emin olun bunları sormaya başladığınızda daha sağlıklı, ahlaklı, vicdanlı nesiller yetişecektir.

Her yıl öğretmen yetiştiren okullardan binlerce kişi mezun olmaktadır. Mezun olan bu kişilere devlet kadrolarında yeterli atama yapılamadığından büyük çoğunluğu açıkta kalmaktadır. Bunların bir kısmı yine ihtiyaç olan devlet okullarında düşük ücretle ders saati ücretli olarak çalışmakta diğer bir kısmı ise dersane veya özel okullarda çalışma imkanı buluyor. Sayıları iki yüz bini bulan özel okul öğretmenlerinin çoğunluğunu oluşturanların özlük hakları sorunu da tam burada başlıyor.

Bu konuda Özgür **Eğitim-Sen Genel Sekreteri Ali Aydın değerlendirmelerinde (20.07.2019 Karar Gazetesi) şöyle diyor: "Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler, resmi okullar ile özel okullarda görev yapan öğretmenler arasındaki ekonomik uçurumun kapatılmasını talep ediyor"**

Son yıllarda dershanelerin kapatılması ve devletin teşvik sistemi ile özel okullaşma büyük hız kazandı. Yaklaşık 10 bin özel okul, 3 bin özel kreşin bulunduğu Türkiye'de etüt merkezleri, sürücü kursları, rehabilitasyon merkezleri ve benzeri özel eğitim merkezlerini de dikkate aldığımızda 200 bin civarında öğretmenin bu sektörde istihdam edildiğini görüyoruz. Özel okullaşmanın bu boyutlara ulaşmadığı dönemlerde özel sektörde iyi ücretlere çalışabilen öğretmenler, son yıllarda ekonomik ve özlük hakları açısından sömürü düzeneğinin içine alınmış durumda. Mesleki ve duygusal açıdan tükenmişlik içindeki öğretmenin sömürüsünün kolaylaştırılması için özel girişimciye devlet tarafından yasal zemin de sunulmuştur.

5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun Özlük Hakları ve Sorumluluklar başlıklı 9. Maddesi'ndeki **'...Okullarda yöneticilik ve eğitim-öğretim hizmeti yapanlara, kıdemlerine göre dengi resmi okullarda ödenen aylık ile sosyal yardım kapsamındaki ek ödeme tutarlarından az ücret verilemez.'** hüküm cümlesi, özel okulların, öğretmenine resmi okullardaki öğretmenden daha düşük ücret vermesinin önünü kesiyordu. Ancak 2014 yılı itibarıyla 9. maddenin bu cümlesi yürürlükten kaldırıldı ve böylece devlet korumasından mahrum kalarak patronun istismarına ve sömürüsüne açık hale getirilen öğretmenin özel sektördeki asgari ücret mahkûmiyeti başlamış oldu.

Eğitim öğretim yılının başında yüksek bütçeli reklamlarla tanıtım yarışına giren birbirinden havalı ve son derece pahalı özel okulların eğitimcinin emeği ile ilgili tasarrufları ucuz bir dramı karşımıza çıkarıyor. İki hukuki müdahale ile iş güvenliğini kaybeden, yüz binlerce alternatifi olduğu için kolayca gözden çıkarılabilen öğretmenin yaşadığı sorunlar bunlarla sınırlı değil. Ugradıkları hak mağduriyetleri nedeniyle yeri göğü inletmeleri gereken ama örgütsüz (sendikası-derneksiz-meslek odası) olmanın aczini yaşayan, seslerini duyuramayan ve işsiz kalma korkusuyla çoğunlukla kaderlerine razı olan 200 bin öğretmenin sorunlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Resmi okullara öğretmen alımlarının giderek azaldığı ve zorlaştığı süreçte özeldeki şartlar öğretmen aleyhine dönmüş, öğretmenler ekonomik ve mesleki açıdan güç şartlar altında çalışmak zorunda bırakılmış, bu konuda devlet tarafından da yalnızlığa terk edilmiştir.

Öğretmene gereken değeri veren çok sınırlı özel eğitim kurumunu ayrı tutmakla beraber özel okulların pek çoğu öğretmene maaşının bir kısmını elden vererek çalışanın sigortasını asgari ücret üzerinden yapmaktadır. Her yıl sözleşmesinin yenilenip yenilenmeyeceği, yenilenirse hangi şartlarda yenileneceği, yenilenmezse ne yapacağı kaygısıyla, işsizlik baskısı altında sezonu bitiren ve daimi bir gelecek endişesi içerisinde çalışan öğretmen; kadın ise evlenmeme, hamile kalmama şartları altında sözleşmelere imza atmak zorunda kalmaktadır. Ders ücreti karşılığı anlaşma yaptığı için büyük bir bölümü yaz aylarında görevi olmadığı gerekçesiyle iki veya üç ay maaş alamamakta, maaşını sair zamanda düzenli alabilen de kendini şanslı addetmektedir.

Eşit işe eşit ücret ilkesinden uzak şartlarda çalışan özel okul öğretmeni test merkezli ve başarı odaklı eğitim anlayışıyla çalışmak zorunda olduğundan mesleğine yabancılaşmakta, mesleki tatmin yaşayamamaktadır. Resmi okullardaki öğrenciden farklı olarak kendisini müşteri, öğretmeni de eğitim hizmeti veren görevli olarak gören bir öğrenci ve veli kitlesine hizmet etmektedir.

Aday öğretmenler tecrübesiz olmaları ve işlerini kaybetme kaygısı nedeniyle çok düşük ücretlere emek vermekte, adaylıklarının kaldırılmasında işverenin inisiyatifinde olmalarından dolayı stres yükü altında çalışmaktadır. Ağır iş yükünü kaldıramadığı için işi sezon ortasında bırakmasın diye kimi okullar öğretmene boş senet imzalatmaktadır. Ayrıca yeni öğretmenle deneyimli öğretmen arasında da çok ciddi ücret farkları olabilmektedir.

Özel eğitim kurumlarında çalışan yüz binlerce öğretmen yasal mevzuat kanalıyla öğretmenin sömürülmesinin önüne geçilmesini, yapılacak bütüncül bir yasal düzenlemeyle resmi okullar ile özel okullarda görev yapan öğretmenler arasındaki ekonomik ve özlük haklarındaki uçurumun kapatılmasını, özel okulların devlet tarafından gereği gibi denetlenmesini ve istismarın önlenmesini talep ediyorlar. Milli Eğitim Bakanı tarafından **'Tek**

güvencemiz' veya **'öğretmenlerimizin temsilcisiyiz'** denilerek taltif edilmeye çalışılan öğretmenin gerçek anlamda temsilciliği, ancak hak ettiği iş güvencesi verilerek, uğradığı hak gaspı sona erdirilerek, mağduriyetleri giderilerek yapılabilir.

SONUÇ OLARAK;

Türkiye gibi ufukları, idealleri, medeniyet kurma hayalleri olan toplumlar büyük insanlar yetiştirmek zorundadır. Büyük insanları ortaya çıkaran şey eğitimidir. Türkiye ve dünyada anne babalar için zenginlik artık "Nesil Zenginliğidir." Değeri bilinmeli, harcanmamalıdır. Diploma değil müktesebat önemsenmelidir.

✓ Her özel okul, özel okul olabilmek ve özel kalabilmek için;

✓ Kendi kültür ve medeniyeti için neler yapabileceğine kafa yormalıdır.

✓ Öğrenci ve beklentilerini iyi okumalıdır. Bu beklentileri karşılamak için gerekli hazırlıkları yapmalıdır.

✓ Günümüz velileri, küresel oyuncu yetiştiren marka kurumlara rağbet ediyor.

✓ Ara elemen değil, ana eleman demelidir. Kimse çocuğunun ara eleman olmasını istemez.

✓ Kurumsal gayretle beraber toplu gayretlere de katılarak örnek eğitim modelinin çıkmasına destek olmalıdır. Nasıl muallim, Nasıl müteallim, Nasıl mektep, Nasıl Müfredat ve Nasıl yol/yöntem ve nasıl bir sonuç istediğini bilerek yol yürümelidir.

Bunun için;

1. İvedilikle kullanma tarihi geçmiş işler bırakılmalı, beklenti odaklı çalışmalar yapılmalıdır.

2. Özel okullarda ücretlerde rekabet yerine hizmette rekabete geçilmelidir.

3. Eğitim kurumları sosyal kurumlardır. Endüstriyel kurumlar değildir. Bundan dolayı tanıtım standardı getirilmelidir.

İhsan Fazlı Hoca'nın bir sözüyle bitirelim. **"İnandığımız değerler değil, eylediğimiz değerler bizi farklı kılar yoksa diğer insanlardan farkımız kalmaz."**

Vesselam...

TÜRKİYE DE YÜKSEKÖĞRETİM POLİTİKASI, SORUNLAR VE ÖNERİLER

▲ DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRAH KAYA

Yükseköğretim halkın geneline kurumlar aracılığıyla verilen iki aşamalı eğitimin son kısmını oluşturmaktadır. İlk kısmı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm vatandaşlara verilen temel eğitimidir. Bu eğitim-öğretim faaliyeti ile beklenen halkın okuma-yazmayı öğrenerek, yaşadığı ülke ve toplumu diğer ülkeleri ve toplumları da göz önüne alarak tarihi, siyasi, coğrafi, dini ve kültürel olarak bilmesidir. Ayrıca sosyal yaşam kurallarının gençlere aşılması-özümsenilmesi de on iki yıllık bir eğitim-öğretim sürecinde beklenenler arasındadır.

Yükseköğretim kurumları ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilmesi beklenen bu temel eğitimin ötesine geçerek dileyen kişilerin ilgi ve alakaları doğrultusunda belli bir alanda uzmanlaşmasına aracılık edecek kurumlardır.

Yükseköğretim politikasını ele alırken üç aşamaya dikkat çekmemiz gerekir: Üniversiteye giriş, üniversite eğitimi ve üniversite sonrası hayat.

Öncelikle üniversiteye giriş konusunda ülkemizde sağlıklı bir sistemin olduğunu söylemek mümkün değildir. Gelişmiş ülkelerin üniversite giriş sistemlerine baktığımızda tek bir sınava dayanan,

test soruları ile öğrencinin bilgi ve kavrayışını ölçmeye çalışan bir sistem göremeyiz. Kötü olmayan bir ortalama, mezun olduğu okuldan alacağı birkaç referans mektubu, yıl içinde çok defa girebileceği ve çok da bağlayıcı olmayan bazı sınavlar ile üniversitelerde eğitim almak mümkündür. Türkiye'de ise Ak Parti yönetimine kadar sıradan bir devlet üniversitesine girmek dünyanın en iyi üniversitelerinden kabul almaktan daha zordu. Ak Parti hükümeti üniversiteye giriş mantığına müdahale etmeksizin üniversite sayısını ve öğrenci kontenjanını artırmak suretiyle bu zorluğu aşmıştır.

Üniversiteye girişin kolaylaşması **giriş mantığında bir değişme yapılmaksızın gerçekleştiği için yükseköğretim sistemindeki sorunların çözümüne katkı sunmamıştır.** Hâlâ öğrencilerin yoğun bir ezber faaliyeti içinde olması, derslerinde başarılı olmalarının üniversiteye girmeki için yeterli olmaması ve çok fazla test çalışan ancak kısa bir paragraf ile kendini ifade edemeyen sayısız öğrencinin varlığı gibi önemli sorunlar önümüzde durmaktadır. Dahası yakın zamanda açıklanan rakamlara göre üniversite sınavına girenlerin yüzde 46'sı dört yıllık bir fakülte kazanmak için gereken puanı (16 net) alamamıştır.

Devletin bir biriminin (MEB) başarıyla mezun ettiği öğrencilerinin yarısının devletin diğer birimi (ÖSYM) tarafından yetersiz bulunması da ayrı bir sorundur. Bu oran da bizi ya üniversiteye giriş sistemini ya da Milli Eğitim'in verdiği diplomaların niteliğini sorgulamaya itmektedir.

İkinci aşamaya, yani üniversite eğitime bakacak olursak burada da bir dizi problemin olduğunu görebiliriz. Bu problemlerin öğrenciye, üniversitenin kendisine ve öğretim elemanına bakan yönleri mevcuttur. Yukarıda kısmen işaret ettiğimiz üzere **Milli Eğitim Bakanlığı'nın her şeyden önce çocuklara ve gençlere doğru bir çalışma disiplini ve öğrenme isteği aşıladığını söylemek pek mümkün değildir.** Hâlihazırda eğitimin önemini on iki yılda kavrayamamış, okumak için okuyan, okulu ve dersleri yük gören, sayın bakanın işaret ettiği gibi, sınıf kapılarının sınıfa bakan yönünü aşındıran öğrenciler yetişmektedir. Böylesi öğrencilerin liselerden mezun olup çok düşük puanlarla çeşitli üniversitelere yerleşmeleri yükseköğretim kalitesini de etkileyen bir diğer faktördür. Bununla ilişkili olarak üniversiteye girişteki zorluğu aşmak için üniversite sayısını ve öğrenci kontenjanını artırmanın eğitim kalitesine zarar verdiği açıktır.

Diğer taraftan, üniversitenin ve gençlerin beklentilerini karşılamaktan uzak birçok şehrimize şehri kalkındırma projesi olarak üniversitelerin açıldığını görmekteyiz. "Madem, bu şehrimizde deniz yok, o halde üniversite açarız" mantığıyla hareket edildiğini söylemek mübalağa olmayacaktır. Yıllarca büyük ve gelişmiş imkânlarla sahip şehirlerde üniversite okuyan, yüksek lisans ve doktora yapan akademisyenlerin tercihleri yeterince gelişmemiş, birçok imkândan mahrum kalmış şehirlerde açılan

üniversitelere yönelik olmamaktadır. Bu durum da üniversitenin eğitim kalitesini doğrudan etkileyen unsurlardandır. Yetkin hocaların bulunduğu köklü üniversitelerdeki eğitime baktığımızda da farklı problemler karşımıza çıkmaktadır. Fakültelerin sınıf ve öğretim elemanı sayısına bakılmaksızın tepeden inmecî kararlar ile kontenjanların belirlenmesi söz konusudur. **Bazı bölümlerde bir öğretim elemanı bir dönemde 250-350 öğrencinin dersine girmektedir. En başından şikâyet ettiğimiz teste dayalı eğitimin üniversitede dahi devam etmesi bu yüksek rakamın bir sonucudur.** Bu kadar öğrenciyi derse katmak mümkün olmadığı gibi klasik sınavlar yaparak öğrencinin konu hakkında yeterli bir kavrayışa sahip olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Test ile öğrenciyi sınav yapmak tek çare olarak görülmektedir. Bu sistem içerisinde öğrencinin de bir kavrayış sahibi olmasına gerek kalmamakta; test sorularına cevap verebileceği ezber, kısa, yüzeysel bilgileri toplamak yeterli görülmektedir. Yüksek ortalamaya ulaşmaya ve diploma sahibi olmaya odaklı bir motivasyon ile hareket ettikleri için öğrencilerin çoğu okutulan kitapların/derslerin özünü kavramaya çalışmamaktadır.

Üniversite eğitiminin kalitesini olumsuz etkileyen faktörlerden bir diğeri de şüphesiz ki akademisyenlerdir. Akademisyenler nitelikten ziyade nicelik odaklı belirlenen atama yükseltme ve doçentlik kriterlerini bunca ders yoğunluğu içinde karşılamaya çalışırken istenilen ilmi başarıyı ortaya koyamamaktadır. Unvanın son derece önemli ve etkili olduğu ülkemizde akademisyenlerin nihai hedefi yeni bir bakış açısı geliştirmek, yeni bulgulara ulaşmak, yeni tartışma konuları masaya yatırmak veya var olan sorunları çözecek öneriler ortaya koymaktan ziyade daha hızlı bir şekilde unvan almak ve bu unvanın psikolojik zırhına bürünmek ve diğer nimetlerinden faydalanmaktır. Bu psikoloji ve ideal ile hareket eden birçok öğretim elemanının ders anlatmayı, öğrenciye vakit ayırmayı, daha nitelikli ölçme ve değerlendirme metotları uygulamayı, akademik danışmanlık yapmayı angarya gördüğüne de üzülerek şahit olmaktadır.

Son aşama ise üniversite sonrası hayat ile ilişkilidir. Başta ifade ettiğimiz gibi üniversite eğitimi insanların belli alanlarda uzmanlaşması için verilmelidir. Üniversite kurmak, öğrenci yurtları açmak, öğrencinin dört yılda harcadığı para, öğretim elemanlarına verilen ek ders ücretleri vs. ciddi bir yekûn oluşturmaktadır. Her bir kalem kendi içinde

önemsiz görülse bile ülke genelini düşündüğümüzde milli servetin nasıl harcadığını bize gösterecektir. Bölümler toplumun, devletin, özel kuruluşların ihtiyacı gözetilerek açılmalıdır. Öğrenci kontenjanı yine bu ihtiyacı göz önüne alarak belirlenmelidir. Her bölümden binlerce mezun verilirken bu mezunların eğitim aldıkları alanlarda çalış-a-madığı yadsınamaz bir gerçektir. Üniversite mezunlarının yaklaşık yüzde 35'i işsiz ve kalanların yaklaşık yarısı eğitim aldığı alanla ilgili bir işte çalışmazken öğrenci kontenjanlarını bu kadar yüksek tutmak sorgulanmalıdır. **Doğru bir sistem vesilesiyle öğrenciler üniversiteye ayracağı 4-5 yılda çok iyi bir meslek edinebilir. Ayrıca üniversite boyunca harcadığı 50-75 bin lirayı harcamak zorunda kalmaz ve bunu kendi mesleği veya kuracağı hayat için kullanabilir.** Devlet ise mezun olduğunda kendisinden ilgili alanda yararlanılmayacak öğrenciler için yurtlar açmaz, krediler vermez, ek dersler ödemez ve bu büyük paraları yatırım amaçlı kullanabilir. Mesela, bir öğrencinin KYK'da akşam yemeği ödenen katkı 8 TL'dir. Sakarya gibi bir şehirde 10.000 civarı öğrenci KYK yurtlarında kalıyor. Sadece bu öğrencilerin akşam yemeği için bir yılda devletin ödediği para hesaplanabilir. Kahvaltı, sıcak su, elektrik, bina bakım ve temizliği, çalışanların maaşları vs. ilave edildiğinde sadece bir şehir için ödenen paranın büyüklüğü ortaya çıkar. **Mezun olanların büyük çoğunluğundan verilen eğitimin karşılığı alınabilirse bu paraların hiçbir önemi yoktur. Fakat yukarıda bahsettiğim gibi sadece üçte birlik kısmından faydalanılıyorsa burada düzeltilmesi gereken yanlışlar var demektir.**

Somut fakat belki basit görünen sorunlar üzerinden yükseköğretim politikasının eğitim-öğretime ve ülkeye faydalı bireyler yetiştirmeye odaklanmaktan ziyade diplomalı sayısını artırma ve işsizlik rakamlarını düşürmeye yönelik kısa vadeli, gerçekçi olmayan ancak popülist adımlara dayandığını söylemek mümkündür. Hormonlu bir şekilde büyüyen ve devasa bir hacme sahip olan yükseköğretim kurumlarının bu sanal büyümesinin hantallıkla sonuçlandığını görmek durumundayız. Bu sıkıntıların çözümü elbette kolay olmayacaktır. Ancak imkânsız da değildir. Küçük fakat istikrarlı adımlar ile uzun vadede düzelmesi mümkündür. Çözüme yönelik birkaç öneri sıralayabiliriz:

✓ Öncelikle zorunlu eğitim on iki yıldan sekiz yıla indirilmelidir. On dokuz-yirmi yaşına gelen gencin meslek edinmeye olan isteksizliği onu gönülsüzce

üniversite okumaya sevk etmektedir.

✓ Üniversiteye girişte ulusal sınavın etkisi kadar her üniversitenin müstakil olarak yapacağı sınavların da etkisi olmalıdır. Bu, üniversiteler arasında rekabeti geliştirecektir. Bazı üniversiteler yorum, analiz, kavrayış eksenli sınavlar ile öğrenci kalitesini artıracaktır.

✓ Öğrenci kontenjanları fakültelerin fiziki imkânlarına, öğretim elemanı sayısına ve mezun olduğunda istihdam edilebilme imkânına göre belirlenmelidir.

✓ Üniversitelerde araştırma (research) ve öğretim (teaching) oranları belirlenmelidir.

✓ Öğretim elemanlarından istenen atama-yükseltme kriterleri gerçekçi olmalıdır. Böylece öğretim elemanları öğrenci için araştırmayı veya araştırma için öğrenciyi feda etmek durumunda kalmamalıdır.

✓ Üniversitelerin üretim yaparak kendi ekonomilerini oluşturmaları sağlanmalıdır. Kurulan üniversitenin bir ölçüye kadar ekonomik ve idari özerkliği tedricen oluşturulmalıdır. Sadece devletten gelecek gelire dayanan üniversiteler istenen başarıyı sağlayamaz. Bu ekonominin sadece teknolojiye dayanma zorunluluğu da yoktur. Eğitim alanında, sosyal araştırmalar alanlarında da söz konusu olabilir.

✓ En önemli gördüğüm hususlardan birisi öğrenci kredilerinin ve burslarının öğrenci başarısı ile doğru orantılı olmasıdır.

✓ Bir kâğıt mendilin dahi bedava alınamadığı bir ülkede belirli bir alanda kişiyi uzmanlaştırmak için verilen eğitimin ücretsiz olması gibi büyük bir hatadan dönülmelidir. Devlet her isteyene eğitim kredisi vermeli fakat üst maddede belirttiğimiz gibi, geri ödenecek miktar öğrenci başarısıyla doğru orantılı olarak değişmelidir.

Sonuç olarak, yükseköğretim politikasının son derece problemli olduğunu gösteren birçok gösterge mevcuttur. İşsizlik, üniversite mezunlarının kendi alanlarında çalışmaması, çalışanların ise ilgili meslek alanında yetkin olmaması gibi birçok somut gösterge söz konusudur. Tüm bunların çözümü ise eğitimi siyasi malzeme yapmadan, ülkenin geleceği olarak görerek, istişareye dayanan kararlar alıp bu kararları istikrarlı bir şekilde uygulamakla mümkündür.

DİN EĞİTİMİNDE KAVRAMLARI KAVRAMANIN ÖNEMİ

▲ YUSUF KÜLTÜR

İslam ümmeti olarak zor ve kor zamanlardan geçmekteyiz. Bunun birçok sebebi olmakla beraber en önemli sebeplerinden birisi de **Allah tarafından bizleri yüceltmek için indirilmiş olan Kuran'ı Kerim'in kavramlarının içlerini boşaltılarak içeriğini indirgememizdir.**

Birkaç misal verelim:

“RIZİK kavramını, boğazdan aşağıya inene indirgediğimiz günden beri; dünyayı seven, ölümden de korkan bir ümmete dönüştük.”

Hâlbuki Hz. Aişe Vâlidemiz: “Rızık denilince kimin hatırına sadece boğazından aşağıya inen şeyler geliyorsa onun aklına şaşarım.” demiştir.

Resulullah Aleyhisselam bir gün ashabin etrafında toplanmış ve: **“Müslümanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki kafirler onların üzerine tabaktaki yemeğe sineklerin üşüştüğü gibi üşüşecekler.”** deyince,

Ashab : “ Ya Resulallah! Müslümanların sayısı o gün az mı olacak? (zira sahabenin tasavvurunda böylesi

bir durum ancak nicelikten kaynaklanır, nitelikten değil. Efendimiz ise sorun nicelik değil, niteliklidir diyecek) **“Hayır! Bilakis o gün Müslümanların sayısı çok olacak; ancak onların kalplerine vehn atılacak.”**

“Vehn nedir Ya Resulallah? ”

“Dünya sevgisi ve ölüm korkusudur”

Kalplerimize atılan vehn'den kurtulmak istiyorsak sahabenin yaptığı: **“Allah'ım! Bizi şehadet ile rızıklandır.”** duasını sıkça yapmalıyız.

“KURAN kavramını mushafa indirgediğimiz günden beri; Mushaf'ı göbekten yukarı tutan, ancak okuduğu Kuran'ı Kerim'i bir türlü boğazından aşağıya indiremeyen bir gençlik yetiştirdik.”

Resulullah Aleyhisselam şöyle buyurmaktadır: “ Ahir zamanda öyle bir nesil gelecek ki onlar yaşça genç akılca kıt olacaklar. Onlar Kuran'a kendilerinin sahip olduklarını iddia edecekler ama okudukları Kuran gırtlaklarından aşağıya inmeyecek. Onlar okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkacaklar.”

“İMAN kavramını, inanmaya indirgediğimiz günden beri; Allah'a inanan ama O'na güvenmeyen inanç ahlakından yoksun bir ümmet yetiştirdik.”

“KÜFÜR kavramını, inkara indirgediğimiz günden beri; Allah'ı inkar etmediği halde ona nankörlük eden bir insan tipi yetiştirdik.”

“TERTİL kavramını, Tecvide indirgediğimiz günden beri sesi ile Kuran'ı güzelleştirmeye çalışan ancak Kuran ile sesini güzelleştirmeye çalışmayan bir nesil yetiştirdik.”

“CİHAD kavramını, kıtale indirgediğimiz günden beri; Allah ile insanlar arasındaki engelleri ortadan kaldırıp insanları özgür iradeleri ile baş başa bırakan bir ümmet olmaktan çıkıp; insanların iradeleri üzerine baskı yapan, akıllarını ipotek altına alan bir ümmete dönüştük.”

‘ŞEHİD kavramını sadece Allah yolunda öldürülmeye indirgediğimiz günden beri; şahit olmadan şehit olmayı bekleyen dengesiz bireyler yetiştirdi.

Halbuki Kuran'ın hiçbir yerinde Allah yolunda öldürülenler için Şehid kavramı geçmemektedir. Ancak Allah yolunda yaşayıp insanlığa şahid olmak anlamında çokça geçmektedir. Mesela, “Biz sizi vasat (dengeli) bir ümmet kaldık. Böylece siz insanlığa şehid olasınız, şahid olasınız, model olasınız; Resul de size şehid olsun, şahid olsun, model olsun!” (Bakara 143)

“Ey kendilerini israf eden kullarım!” diyen, Gafur ve Rahim olan bir Rabbimiz varken, biz israfı; boşa akatılan suya, çöpe atılan ekmeğe indirgediğimiz günden beri nice nesilleri israf ettik.”

“SALAT kavramını, salavata indirgediğimiz günden beri; Resulullah (as)'a dili ile salavat getiren ancak onun çağdaş düşmanları olan Ebu Cehillere, Ebu Leheblere destek olan, tıpkı –“Ey Hüseyin! Gönümüz senden yana, ancak kılıcımız Yezid'ten yanadır” diyen Sad Bin Ebi Vakkas'ın oğlu Ömer bin Sad gibi dava ahlakından yoksun bireyler yetiştirdik”.

Halbuki salat, etimolojik olarak **“insanı ayakta tutan omurga kemiği ”** anlamına gelir. Nitekim resulullah (as) : “Es-saletuimedud-din” yani **“namaz dinin direğidir”** derken bu anlamı kastetmiştir.

“HAYATI, dünya hayatına indirgediğimiz günden beri; dünyayı imar eden, ancak ahireti ihmal eden ve bu yüzden “ Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için, yarın ölecekmiş gibi ahret için çalışacaksın” diyen ama her ne hikmetse hep, hiç ölmeyecekmiş gibi

dünya için çalışan, bunun neticesinde mala mal olmuş insanlar yetiştirdik.”

“İBADETİ adete indirgediğimiz günden beri; ibadetin canına okuyup ruhunu öldüren sonra da cesedine sarılıp ağlayan aptal aşığa dönüştük.”

ABDESTİ bedensel temizliğe indirgediğimiz günden beri; uzuvları üzerindeki pislikleri temizleyen ancak; akletmediği için üzerine pislğin boca edildiği necis bir topluluğa dönüştük.”

Halbuki Rabbimiz Yunus suresi 100. ayetinde uarmıştı: **“Biz akletmeyenlerin üzerine pislği boca ederiz”**

“SARHOŞLUĞU içki içmeye indirgediğimiz günden beri; namazda dahi ne söylediğini bilmeyen, içmeden sarhoş olan bir ümmet yetiştirdik. Halbuki ALİM ve HABİR olan Rabbimiz: **“Ne dediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın”** buyurmuştu. (Nisa 43)

“TESETTÜRÜ başörtüsüne indirgediğimiz günden beri; başı kapalı, ama ruhu açık olan bir nesil yetiştirdik.” Halbuki başörtüsü tesettürün sadece bir cüzüdür.

Evet, tesettürü başörtüsüne indirgediğimiz günden beri belki; başların üzerindeki örtü problemini çözdük, ancak bu sefer de örtülerin altındaki başlar problem olmaya başladı.

“KADER kavramını, kaderciliğe indirgediğimiz günden beri; yaptığı hatalı davranışların sorumluluğunu üstlenmeyen, onun için kendisi dışında Allah dahil herkesi suçlayan insanlar yetiştirdik.”

Halbuki kaderciliği inkar edemeyen asla ve asla kadere iman edemez. Zira kadere iman insanın aklını ve iradesini aktif ve aktüel hale getirirken, kaderci anlayış insanın aklını ve iradesini tamamen iptal eden bir anlayıştır.

“Allah'a ortak koşanlar dediler ki: “Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız O'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık, O'nun emri olmadan hiçbir şeyi de haram kalmazdık.” Kendilerinden öncekiler de böyle yapmıştı. Resullere düşen sadece apaçık bir tebliğdir.” (Nahl 35)

“HAŞYET kavramını korkuya indirgediğimiz günden beri; Allah'tan korkan; ancak O'nun sevgisini kaybederim korkusuyla kalbi tir tir titremeyen bir nesil yetiştirdik.”

Maalesef bu örnekleri çoğaltmak mümkün; ancak daha fazla örnek vererek listeyi kabartmaya gerek yok. Kavramlarımızın içini boşaltığımız günden beri ümmet olarak alçaldıkça alçaldık. Eğer kavramlarımızın içini yeniden vahiy ile doldurup müslümanca düşünmeye başlarsak Kuran bizi yücelttikçe yüceltecektir.

İndirgeme hastalığına rızık kavramı ile başlamıştık. Gelin rızık kavramının içeriğini vahiy ile doldurarak bu bahsi kapatalım:

İlmi, bir rızık olarak görüp **“ve mimmarezeknahumunfikun”** (Kendilerini rızık olarak verdiklerimizden) emri gereğince ilmimizi talim ve terbiye olarak infak etsek,

Hidayeti bir rızık olarak görüp **“ve mimmarezeknahuyunfikun”** emri gereğince hidayetimizi davet olarak infak etsek,

Şehadeti rızık olarak görüp **“ve mimmarezeknahuyunfikun”** emri gereğince hayatımızı Allah yolunda infak etsek,

Takvayı bir rızık olarak görüp **“ve mimmarezeknahuyunfikun”** emri gereğince sorumluluklarımızı yerine getirirsek; Rabbimiz bizleri hiç ummadığımız yerden rızıklandıracaktır.”

Tabiki kavramların içeriğini vahiy ile doldurup müslümanca **düşünüp** müslümanca yaşamak kolay değil. Zira bizler kolay kavramının dahi içini boşaltmışız.

Evet, içeriğini boşaltarak indirgediğimiz kavramlardan birisi de **“KOLAY”** kavramıdır. Allah’u Teala Müzemmil Suresi 20. Ayetinde:

فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ

“Kur’an’dan kolayınıza geleni okuyun” buyurmaktadır. Bizler bu emri önce **“Namazda, Kur’an’dan kolayınıza geleni okuyun”** a indirgedik, sonra da bununla da yetinmeyip **“namaz sureleri adını verdiğimiz 10 sureye”** indirgedik. Biz iddia ediyoruz ki, **“KUR’AN’IN TAMAMI KOLAYDIR.”** Üstelik bu bize ait bir iddia değildir; bizzat kitabın sahibi olan Allah’u Teala’ya aittir. Allah’u Teala, Kamer Suresi’nde hem de tam dört kez kasem ederek:

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

“Andolsun, Biz bu Kur’an’ı düşünüp öğüt alsınlar için kolaylaştırdık; ancak düşünüp öğüt alan mı var?” buyurmaktadır. (Kamer 17-22-32-40)

SUAL: Peki, tamam da Allah tarafından **KOLAY** kılınan Kur’an-ı nasıl **ZOR** hale getirdik ?

CEVAP:

1. Allah, ısrar ve tekrar ile düşünüp öğüt alındığı takdirde Kur’an’ın anlaşılabilir bir kitap olduğunu iddia etmesine rağmen biz, bizi bizden iyi bilen Allah’a değil de, “Kur’an herkes tarafından anlaşılabilir, onu ancak; hocalar, şeyhler, üstatlar anlar” diyen din adamlarına(!) teslim olduğumuz için Kur’an bize zor geldi.

2. Kur’an üzerinde düşünmeyi terk ettiğimiz için Kur’an bize zor geldi.

Allah’u Teala: **“Yoksa onlar Kur’an üzerinde tedebbür etmiyorlar mı?”** (Nisa 82) buyurmasına rağmen, Kuran’ı düşünme işini hep bizden öncekilere bıraktık. Bu tıpkı; “- Hz. Ali bizim yerimize namazlarımızı kaldı” diyerek namazlarını kılmayanların haline benzetmektedir.

3. Tertil üzere Kur’an okumayı; tecvid üzere Kur’an okumaya indirgediğimiz için onu anlamak bize zor hale geldi. “Kuran’dan kolayınıza geleni okuyun” emrinin geçtiği Müzemmil Suresi’nin ilk ayetlerinde şöyle buyrulmaktadır:

“1. Ey Risalet elbisesine bürünüp, vahyi taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi!

2. Kalk gecenin ilerleyen bir vaktinde 3. Gece yarısı, ondan biraz önce , 4. Ve sonra oku Kuran’ı Tertil üzere (sindire sindire) 5. Çünkü Biz sana ağır bir söz indireceğiz 6. Elbet gece dirilişi var ya o pek derin bir iz bırakır ve okuyuş açısından daha bir etkilidir. 7. Üstelik, gündüzün sen bekleyen bir yığın görev vardır. 8. Şimdi Rabb’inin adını an ve bütün varlığını O’na vakfet.”

Kur’an kendisine nazil olan Resulullah (as) dahi Kur’an üzerine bu kadar kafa yorarken, biz Kuran üzerine ne kadar kafa yoruyoruz?

4. **“Kolayı kolaylaştıracak”** mükellefiyetlerimizi yerine getirmediğimiz için Kur’an-ı anlamakta zorlanıyoruz. Allah’u Teala Leyl Suresi 5,6 ve 7. Ayetlerinde şöyle buyurmaktadır:

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى
وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى
فَسَنِّيئِرُهُ لِلْيُسْرَى

“ Kim verir ve ittika (sakınırsa) ederse, ve en güzeli tasdik ederse, Biz ona kolayı kolaylaştırırız.”

Evet, kolayı kolaylaştırmanın ilk ön şartı; **“VERMEK’TİR.”** Yalnız bu vermeyi mala indirgememeliyiz. **“Kim kendini verirse, kim kendini adarsa, kim kendini vakfederse biz ona kolayı (Kur’an’ı) kolaylaştırırız”** şeklinde anlamalıyız.

Kolayı kolaylaştırmanın 2. ön şartı ise **“İTTIKA’DIR.”** Yani takvalı olmaktır. Takvalı olmak ise; gerek Allah’a, gerekse insanlara karşı olan sorumluluklarımızı yerine getirme adına duyarlı olmaktır. Eğer kendimizi vererek, sorumluluklarımızı yerine getirirsek, Allah kolayı (Kuran-ı) bize kolaylaştıracaktır.

Kolayı kolaylaştırmanın 3. ön şartı ise, **“EN GÜZELİ TASDİK ETMEK’TİR.”**

SUAL: Peki en güzel nedir?

CEVAP: Bu suale verilecek en güzel cevap şudur: Her şeyin en güzeli, kendi cinsinden olmalıdır. Konumuz ile alakalı olan boyutuyla; sözlerin en güzeli, Allah’ın sözleridir.

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا

“ Biz sana sözlerin en güzelini indirdik” (Zümer 23)

O halde, kim sözlerin en güzeli olan Kuran’ı tasdik ederse, Allah ona kolayı kolaylaştırır. Ancak, kim de; **“cimrilik edip kendini vermezse, kendini müstağni görüp kendi kendine yettiğini zannederse ve kim, en güzel sözü tekzip ederse, Allah ona da kolayı zorlaştırır.”** (Leyl 8,9 ve 10)

فَسَنِّيئِرُهُ لِلْيُسْرَى
وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى
فَسَنِّيئِرُهُ لِلْعُسْرَى

Sonuç olarak; bizzat Allah tarafından kolaylaştırılmış olan Kuran’ı kendi ellerimiz ile zorlaştırdık. Kolay olan Kuran’ı; önce ahlak haline getirip yaşama dönüştürmek zorlaştı, sonra kafa yorup anlamak zorlaştı, sonra okumak zorlaştı. Her zorlandığımızda sorumluluk bilincimizi arttıracığımız yerde işin kolayına kaçarak yükümüzü hafiflettik.

Son söz: Tamamı KOLAY kılınmış olan Kur’an-ı, kolayca kaçmak suretiyle namaz surelerine indirgemek yerine; namaz aracılığı ile Kur’an’ın tamamını hayata indirmeliyiz.

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ
إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

“Kitaptan sana vahy edilen şeyi oku ve salâtı ikâme et (namazı kıl). Muhakkak ki salât (namaz), fuhuştan ve münkerden nehyeder (men eder). Ve Allah’ı zikretmek mutlaka en büyüktür. Ve Allah, yaptığınız şeyleri bilir.” (Ankebut 45)

Ümmet olarak yaşadığınız tüm sıkıntıların, çekmiş olduğumuz tüm zorlukların sebebi, Kur’ansız bir İslam anlayışına sahip olmamızdır. Bu zorluklardan kurtulmak istiyorsak, **“Rabbi yessirvelâtuassir”** yani **“Rabbim kolaylaştır, zorlaştırma. Rabbim sonunu hayret”** diyerek Kuran’a yönelmemiz gerekiyor.

KUR’AN’I okuma, anlama, yaşama ve başkalarına taşıma sorumluluğunu yerine getirmeyi yüklenen ümmetin şerefli yiğitlerine; KOLAY GELSİN!

EPİSTEMOLOJİK BAĞIMSIZLIK İÇİN BİR YOL HARİTASI DENEMESİ

▲ KAMİL ERGENÇ

Bağımsızlık dendiğinde, genelde, aklımıza teritoryal(toprağa ait) bağlama ilişkin bir durum anlaşılır. Ulusal sınırlar, bağımsızlık marşları ve bayraklar bu bağlamın tabi sonucudur... Eğer başka ülkelerle aramızda "sınırlar" varsa ve bu sınırlar, ihlal edilmesi büyük bedeller gerektiren(hatta savaşlar çıkaran) sınırlarsa ve bu sınırlar içinde bağımsızlık marşları okunuyor ve ulusal semboller teşhir ediliyorsa, o vakit bağımsızlık için gerek ve yeter şartlar oluşmuştur algısı hemen hemen hepimizi kuşatmıştır. **Oysaki gerçek anlamda bağımsızlık**, müstakil bir bilgi felsefesine sahip olduğunuzda (yani kavramlarınıza rengini veren bir değer sisteminiz olduğunda ve kurumsal yapınızı da, değer sisteminizin renklendirdiği kavramlarla teşekkül ettirdiğinizde) **gerçekleşir**. Hâlihazırda dünya üzerinde nice ülkeler vardır ki, sınırları, bayrakları ve marşları olmasına rağmen "bağımlı" olmaktan kurtulamamışlardır. Bu bağımlılık zannedildiği üzere sadece iktisadi ve askeri/sınai bağımlılık değildir. Bunlar aşılabılır... Hatta bunları aşmak kolaydır... Ancak **"epistemolojik bağımlılık" tesirleri asırlarca devam eden bir sonucu ortaya çıkarması bakımından oldukça sarsıcıdır**. Çünkü artık sözcükleriniz size ait değildir. Başka kültür havzalarında renklendirilmiş kavramlarla hayatınızı idame ettirmek, meramınızı anlatmak ve inançlarınızı yaşamak zorunda kalmışsınızdır. Bu saatten sonra bütün bir sanayiniz, iktisadınız, savaş potansiyeliniz "yerli ve milli" olduğunu iddia etse de, ortada çok ciddi bir sorun var demektir. Artık zihinsel bir bağımlılık başlamıştır ve bu bağımlılığı diğerlerinden ayıran en önemli özelliği muhatabını "başkalaştırmasıdır". Konfiçyus'un kendisine sorulan "şayet bir topluluğun idaresi size verilseydi o toplumu değiştirmek için ne yapardınız?" sorusuna verdiği "sözcüklerini/kavramlarını değiştirirdim. Çünkü sözcükleri değişen bir toplumun düşünme ve eyleme biçimi de değişir." Cevabı epistemolojik bağımsızlığın önemine işaret etmesi bakımından mühimdir.

Yaşadığımız ülke yaklaşık iki asırdır epistemolojik bağımlılıkla maluldür. Tarihi biraz daha geriye götürenler olabilir. Üstat Fuat Sezgin, İslam'ın tarih sahnesinden çekilişi ile ilgili olarak 1492 sonrasına yoğunlaşmak gerektiğini söyler. Çünkü bu tarih, kıta Avrupa'sından Müslümanların ve Yahudilerin zorla çıkarıldığı, ardından Portekizliler öncülüğünde deniz seferlerinin başlatıldığı ve bu seferler yoluyla Avrupa'ya akan bilgi ve sermayenin burjuvayı güçlendirdiği, güçlenen burjuvanın da feodal yapıyla(kiliseyle) oldukça radikal bir şekilde hesaplaştığı ve en nihayetinde ise Endülüs ilmi/entelektüel havzasından tevarüs edilen bilgiyle aydınlanma devriminin yol haritasının oluşturulduğu bir sürecin başlangıcıdır. Fakat 19.yüzyıla gelindiğinde özelde Osmanlı, genelde ise bütün imparatorluklar için uyarı zillerinin yüksek sesle çaldığına tanıklık ederiz. Askeri alanda yaşadığı mağlubiyetlerin sebep olduğu "buhran" halinden kurtulmak için, vaktiyle "gavur" dediğinin himmetine sığan dönemin bürokrasisi, yenilenme hareketlerine de ilham vermiş oldu. Bu hareketler her ne kadar askeri alanla başlamış olsa da, orada kalmayıp hayatın bütününe ilişkin bir değişimin önünü açtı. Bu değişim temelde paradigmatik bir mahiyete sahipti ve **16.yüzyıldan itibaren içtihadî çabayı terk eden İslam dünyası** toplumlarının bu yeni paradigmaya cevap verecek takatleri yoktu. Bütünüyle muhafazakar bir duruş sergilemeyi

yeğlediler ve her hücumda muhafaza ettikleri değerlerden taviz vermek zorunda kaldılar. Çünkü muhafazakar/lık(conservative) ideolojisi tabiatı itibariyle "yeniliğe" kapalıydı ve modern paradigma ise her yeni güne bir öncekinden daha devingen bir şekilde uyanıyordu. Batıyı mağlup etmek için başlatılan "batılılaşma" hamleleri, belki ilk bakışta bir çelişkiyi bünyesinde barındırıyor gibi görünebilir. Ancak gerçekleşen şey tamda batılılaşma kavramıyla açıklanabilir.

1492'de kıta Avrupa'sından Müslüman ve Yahudileri kovarak Romalı kodlarına uygun bir Hıristiyanlığın temellerini atan Avrupa, Portekizler öncülüğünde başlattığı deniz seferleriyle tarihin seyrini değiştirecek bir sürecin işaret fişegini de ateşliyordu. Bu tarihe kadar Doğu'dan Osmanlı, Güney'den Memlük ve Batı'dan Endülüs tarafından sıkıştırılan Avrupa için bu "çıkış", modern tarihin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Endülüs ilmi/entelektüel havzasından Latinceye ve oradan da ulus dillere tercüme edilen hikmet/felsefe geleneğinin esaslı metinleri, Rönesans ve reformun rehberliğini yapacaktır. Ancak bir şartla; O güne kadar Sümer, Bağdat, Şam, Rey, Semerkant, İskenderiye, Kurtuba arasında kesintisiz devam eden hikmet/felsefe geleneği, kilise dogmatizmini aşmak için seküler bir muhtevaya büründürülecektir. Seyyid Hüseyin Nasr'ın diliyle söyleyecek olursak "desacralization(kutsalsızlaştırma)" müdahalesine maruz kalacaktır.

Felsefe/hikmet geleneğindeki bu hayati kırılmanın sancılarını bugün dahi yaşıyoruz. Çünkü Aydınlanma hareketi ve buradan neşet eden modern paradigma, sözünü ettiğimiz bu seküler bilgiyi referans alarak kendisini tahkim edecektir. Osmanlı özelinde başlayan modernleşme sürecinde bizim de ithal ettiğimiz bilgi bu seküler bilgi olacaktır. Nitekim **bugün anaokulundan üniversiteye kadar bütün eğitim-öğretim kurumlarımızda seküler bilgi merkezli bir perspektif söz konusudur. Bu bilgi, varlığın kutsalla rabitasını kopardığı için insana ve tabiata karşı oldukça acımasız ve mütehakkim bir hususiyete sahiptir**.

Sözünü ettiğimiz bu seküler bilgi, küreselleşme yardımıyla bütün toplumlara ihraç edilmek istenmektedir. Türkiye, Avrupa'ya olan yakınlığı sebebiyle bu bilgiye ilk elden muhatap olan Müslüman toplumlardan biridir.19.yüzyıldan beri

oldukça yoğun bir şekilde ithal edilen ve hâlihazırda kendisiyle barışık hale geldiğimiz seküler bilgi, akademik havzalar aracılığıyla kamusal alanda tahakkümünü sürdürmektedir. Üniversitelerimiz, uluslar arası arenada akademik/bilimsel meşruiyet sahibi olmak için, ikinci dünya savaşı sonrasında dünya üniversite sistemine(siz buna aydınlanma felsefesinin üretildiği yer diyebilirsiniz) entegre olmuş ve bu entegrasyon sebebiyle gerek siyasal gerekse toplumsal alana ilişkin belirleyici ve tayin edici bilgiyi bu havzadan almıştır/almaktadır. Sadece almakla da yetinmemekte, aynı zamanda bu bilgiyi çoğaltmakta, kamusal meşruiyet sağlamakta, hayatın bütününe ilişkin tasavvur biçimlerini bu bilgiyi referans alarak inşa etmektedir. Öyle ki Avrupa'nın toplumsal değişim hızı, iktisadi düzeni, siyasal tutumu, hukuki evrimi gibi tamamen kendine özgü tarihsel tecrübesi, Avrupa dışı toplumlar için de model olarak kurgulanmaktadır.

Bu kurgudan dolayı toplumsal yapılar/hareketlilikler/değişimler, bütünüyle Avrupalı toplumların geçirdiği evrim/ler/e odaklanılarak anlaşılmaya çalışıldı. Modernleşme süreci orada olduğu gibi kır-kent çatışması üzerinden kurgulandı. Kiliseyle bilim arasında yaşanan kavga, din-bilim kavgası olarak tasvir edildi ve bir olgu olarak "din" bilimin önünü kesen bir "bariyer" olarak kodlandı. Böylece dinin belirleyici olduğu geleneksel toplumlar tahfif edildi. Bilimsel olma kaygısı nedeniyle üniversitelerimiz, AB/ABD merkezli üniversitelerin belirlediği kavramsal çerçeveye sadık kaldı. Kendimize özgü bir sosyal bilimler disiplini geliştiremediğimiz için, toplumsal yapımızı modern sosyolojinin kavramsal ve kurumsal çerçevesine bağlı kalarak değerlendirmek mecburiyetinde kaldık/kalıyoruz.

Modern sosyoloji ise, kültürü dinin önüne geçirerek bir tarih okuması yapıyor. Din, bir kültür bileşeni olarak tanımlanıyor ve insanlık tarihi kültürün egemen olduğu bir vasat içerisinde anlaşılmalı çalışılıyor. Hatta dinin, ilkel toplumların korku ve evhamının ürünü olduğu iddia ediliyor. Comt'un üç hal yasası mutlaklaştırılıyor ve insanlık ailesi determinist bir yorumla "teolojik, metafizik ve pozitivist" evrelerin mahkumu olarak kodlanıyor. Oysaki aziz kitabımızın bize öğrettiği din, hayatın bütününe kuşatan bir değerler sisteminin adıdır. Birakalım kültürün bileşeni olmasını, kültürü de şekillendiren ve tarihin akışını belirleyen müstakıl bir değerdir. İnsanlık ailesi tarihin hiçbir döneminde bir dinden bağımsız olmadığı gibi, bundan sonrasında da din/ler/in belirleyiciliği devam edecektir. Nitekim aydınlanma devrimi ve ondan sadır olan modern paradigma, bütünüyle yeni bir din yorumunun neticesidir. Luther ve Calvin öncülüğünde yaygınlaştırılan Protestan ahlakının dinden bağımsız olduğu iddia edilebilir mi? Bizde de modernleşme hamlelerinin önüne çıkan bariyerler, tamamen dinin merkezde olduğu bir sürecin varlığına işaret eder.

Modern paradigmanın bilgi kuramı bütünüyle seküler bir muhtevaya sahiptir. Bu bilgiyi referans alan toplumların hayatında din, sadece folklorik bir olgu olarak değer kazanabilir. Daha doğrusu bu toplumlarda din, kişisel bir tecrübe veya vicdan işi

olarak kabul görür ve dinin kamusal alana ilişkin müdahil olma arzusu bütünüyle engellenir. Bu kaçınılmazdır... Çünkü modern bilgi akıl, deney, gözlem, inceleme, araştırma gibi varlıklar/yöntemler aracılığıyla edinilen bilginin belirleyiciliğine iman etmiştir. Bunların dışındaki bilgilerin, bireysel ve kültürel alanda bir değeri olabilir ve fakat bilimsel olmadıkları için kamusal alana ilişkin iddiada bulunamazlar. Dikkat edilirse bu bilgi kaynakları arasında vahiy yoktur. Oysaki kendisini İslam'a nispet eden biri için vahiy, hayatın bütününe renk veren mutlak ve kesin ahlaki değer/ler sistemidir. Bu sistemi şahsında barizleştiren peygamber(s.a.v) de yegâne önder ve örnektir Müslümanlar için... Demek ki İslam'ın bilgi sistemiyle modern paradigmanın bilgi sistemi arasında esasa ilişkin bir fark söz konusudur. Şunu da söyleyelim ki, İslam'ın bilgi sisteminde de akıl, duyular, inceleme, araştırma gibi varlıklar/yöntemler kabul görür. Ancak mutlak ve kesin bilgiyi vahiy verir. Aziz kitabımız insanın akli çabasına değer verir ve müşahade edilen alem hakkındaki bilginin bu akli çabayla edinileceğini beyan eder. **Bu bağlamda Kitab-ı Kerim'in amacı, duyular ve akıl aracılığıyla ulaşılması imkan dahilinde olan bilgiyi vermek değil insan-insan, insan-varlık ve insan-Allah ilişkisini sahih ve adil bir bağlama oturtacak bilgiyi ve ahlaki vermektir.** Çünkü bu alanlara ilişkin bilgi salt akıl, duyular ve tecrübe yardımıyla edinilemez. Bu noktada vahyin yardımına ihtiyaç vardır.

Demek ki vahiy bilgisi "nasıl" sorusuyla ilgilenmemektedir. Çünkü nasıl sorusunun cevabı, bilim tarafından verilebilir. İnsan, müşahade edilen alem hakkında deney, gözlem, araştırma, tecrübe yardımıyla bir çok bilgi edinebilir. Edindiği bu bilgilerle evrenin ve insanın nasıllığına ilişkin belli bazı cevaplar da üretebilir. Ancak bu cevaplar da, bilimsel bilginin kümülatif ve yanlışlaşabilir doğası gereği, dönemden döneme farklılık arz edebilir. 17. yüzyıla kadar Hristiyan aleminde evrenin merkezi dünya kabul edilirken, bilim devrimiyle birlikte güneş merkezli bir evren tasavvuru oluşmuştur. Ya da 20.yüzyılın başına kadar maddenin en küçük yapı taşı olarak atom biliniyorken, sonraları atom altı parçacıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Veya yaklaşık otuz yıl öncesine kadar antibiyotik devriminden bahsedilirken, bugün bu tür ilaçların bağımsızlık sistemine verdiği zarardan dolayı daha az ve doktor kontrolünde kullanılması önerilmektedir. Birkaç yıldır özellikle Avrupa'da yaygınlaşan "aşırı karşıtlığı" da bilimsel bilginin karakterine ilişkin iyi bir örnektir. Evet, bilim nasıl sorusunun cevabını verebilir. Ancak bu cevaplar da olgunlaşma sürecine tabidir. Yani mutlak değildir. Örneğin tıp bilimi insanın dünyaya nasıl geldiğine ilişkin binlerce sayfa açıklama yapabilir. Bebeğin anne rahmine düşmesi, orada geçirdiği evreler, dünyaya gelişi, büyüme ve gelişme sürecinde metabolizmasında ortaya çıkan değişiklikler, organların işlevleri v.b birçok konuda açıklama yapabilir. Bu alana ilişkin bilgiler insanlığın ortak mirası olarak kabul edilebilir ve zaten bu bilgi, kümülatif olarak ilerler. İnsanın metabolik faaliyetleri dünyanın her yerinde, coğrafya ve iklimden kaynaklı bazı küçük farklılıklar olsa da, temelde aynıdır. Kalbin çalışma biçimi, sindirim sisteminin yapısı, beynin bölümleri ve çalışma şekli bütün insanlarda aynıdır. Dolayısıyla bu alana ilişkin bilgiler insanlığın ortak malıdır. Ancak **bilim "neden" sorusuna cevap veremez. Çünkü neden sorusu "amaca" ilişkin bir sorudur ve niceliksel değil niteliksel bir bağlama dâhildir.** Ahlaki bir boyut söz konusudur ve burada cevap verecek iki merci vardır. Din veya felsefe... Felsefenin cevabı spekülatif, dininki ise mutlaktır... Din, akli çabayı önemserken, ahlaki ilkeler belirleme ve bu ilkeleri genele teşmil etme ve bağlayıcı kılma noktasında vahyin merkezi konumunu hatırlatır. Felsefe ise akli çabayı yegane yetkin çaba olarak kodladığı için, ahlaki alana ilişkin tespitleri aklın sınırlılığı içinde kalmaya mahkumdur.

İnsan aklının çalışma biçimi eserden-müessire, varlıktan-var edene doğrudur. Duyu algılarımız aracılığıyla evren hakkında edindiğimiz bilgiler bu evrenin nasıl var olduğu, evrende içkin düzenin sahibinin kim olduğu ve bu düzenin şaşmadan nasıl devam ettiği gibi soruların zihnimize sökün etmesine sebep olur. Aynı sorular kendimiz için de geçerlidir. Varlığımızın amacı nedir, nereden gelip nereye gidiyoruz, öldükten sonra bizi ne bekliyor, ya da ölüm bir yok oluş mudur gibi sorulardan kaçmak mümkün değildir. Bu sorulara vereceğimiz cevaplar ister istemez bir var edicinin olduğu mantıksal sonucuna bizi götürür. Peki götürür de ne olur? O var ediciyi tanımak isteriz. Ona şükranlarımızı sunmak ve bizden ne beklediğini bilmek isteriz. Bilinen insanlık tarihinin bize öğrettiği en önemli şey, felsefe ve bilimin arızı oluşuna karşın dinin aslilığıdır. Semitik dinler, genel olarak muhataplarına sahih bir tanrı, evren, insan tasavvuru kazandırmak isterler. Son ilahi kelim olan İslam noktayı nazarından bakıldığında, **insan** türü dünya ile tanıştığından beri hiçbir zaman ilahi rehberlikten mahrum bırakılmamıştır. **Semitik dinlerin tanrının varlığını değil de "bir"liğini merkeze alan beyanları dikkate alındığında görülecektir ki, insanlık tarihinin hiçbir döneminde tanrının varlığı ekseninde bir tartışma yapılmamıştır.** Tartışmaların ana eksenini genelde "nasıl" bir tanrı sorusu oluşturmuştur. Yani ilahtan ziyade "uluhiyet"; tanrıdan ziyade "tanrılık" tartışılmıştır. Nitekim son ilahi din olan İslam'ın kaynağı Kur'an, hiçbir ayetinde Allah(c.c)'ın varlığını ispatlama amacı gütmemiş, daha ziyade şirkin versiyonlarına vurgu yaparak, zaten inandığımız/ inanmak zorunda olduğumuz İlahın her türlü noksanlıklardan münezze tek/bir İlah olması gerektiği ile alakalı beyanlarda bulunmuştur. Şirkin tanrısızlık değil, bilakis birden fazla tanrı veya tanrının gücüne denk başka güçler vehmetme ya da tanrıya ulaşmak adına araçlar ihdas etme gibi hususiyetleri göz önüne alındığında, son ilahi kelim olan Kur'an'da dahil olmak üzere diğer semitik dinlerin de Tanrının varlığını ispatlama amacı gütmeyeceği anlaşılabacaktır.

Bu bağlamda felsefe tarihi boyunca tanrı düşüncesine en esaslı reddiyenin Aydınlanma dönemi içerisinde gerçekleştiğini söylemek herhalde yanlış olmaz. Çünkü Felsefe'nin beşiği kabul edilen Antik Yunan'dan başlayarak

aydınlanma dönemine kadar tanrı, hayatın içinde oldukça dinamik bir varlık olarak kabul edilirken, Aydınlanmayla birlikte varlığın “otonomluğu” tezi işlenmek suretiyle tanrının hayattan kovulduğu bir süreç yaşanmıştır. Evreni var eden ve onun gidişatında etki sahibi olan yüce bir varlığa ve o varlığın dünyaya vahiy gönderdiğine itiraz eden ateizmin, Aydınlanma sürecinde kendisine destek olarak aldığı otonom varlık ve evren düşüncesi, hâlihazırda yaşadığımız zaman dilimini de etkilemiştir. Tanrı inancından kurtulmayı insanın insan üzerinde egemenlik kurmasının önüne geçmek olarak değerlendiren Marksist görüşten tutun da, tanrıyı insanın kendisinin yarattığını iddia eden materyalizme, tanrı fikrinin bir arzu nesnesi ve arzusun tatmininin tezahürü olduğunu iddia eden Freud düşüncesine kadar ilk defa çok yönlü bir teizm karşıtı saldırı süreci Aydınlanmayla birlikte yaşanmıştır. Bu saldırıların bilimsel gelişmelerle doğru orantılı olduğunu herhalde söylemeye gerek yok. Batıda bilim ilerledikçe din gerilemiş ve ateizm güçlenmiştir.(Bu durum Avrupa özelinde geçerli olsa da aynı şeyi Latin Amerika için söylemek sanırım mümkün değildir.1990'ların ikinci yarısından sonra Latin Amerika'da Hristiyanlığın farklı kollarının kitleselleştigiğine ilişkin önemli karineler var. Teolog ve siyaset bilimci Peter Berger'in “sekülerizmin gerilemesi” başlığıyla yazdığı yazı bunlardan biridir...)

Yani bilim, tanrıyı veya dini doğadan; Marks aynı dini tarihten; Freud ise onu bilincin derinliklerinden kovmuştur. Hristiyanlığın tarihi açısından bakıldığında Aydınlanma sürecinin kendi içinde tutarlı olduğu düşünülebilir. Çünkü Hristiyanlık Pavlus tarafından şeriattan arındırılmak suretiyle Roma'nın resmi dini olduktan sonra laicus-clericus ayrımı oluşmuş ve bu ayrım aydınlanma sürecinde sekülerizmi meydana getirmiştir. Sekülerliğin aydınlanma süreci ve sonrasında oldukça radikal bir şekilde yaygınlaştırılması Hristiyanlığa ciddi bir darbe vurmuştur. Bu yaygınlaşma sürecinin teist bir din olan Hristiyanlığa yönelik pozitivist saldırılar çerçevesinde meydana geldiğini hatırladığımızda, kimi Hristiyan teologların (mesela Alvin Plantinga'nın) Hristiyan teolojisini rasyonel zeminde(reformist epistemoloji) savunma çabası anlamlıdır. Çünkü sekülerleşme süreci bir yandan tanrının dünyadan uzaklaştırılması amacına

hizmet ederken, öte yandan dinin de dünyadan uzaklaştırılmasını sağlamıştır. 21.yüzyılı müdrük olduğumuz bir vasatta dinlerin, özellikle teist dinlerin, kendilerini nasıl konumlandıracakları merak konusudur.

Vahiy bilgisinin belirleyici ve tayin edici olduğu bir vasatta bilimsel bilgi de vahyin çizdiği çerçeveye bağlı kalmak durumundadır. Vahyin insan, evren, tabiat,zaman,mekan tasavvurunun bilim tarafından görmezden gelinmesi veya vahye muğayir bir tutumun, tavrın ve tarzın mümessili olmaya aday bir bilim dilinin terviç edilmesi kabul edilebilir değildir. Bir bilim ahlakına olan ihtiyacımız her zamankinden daha fazladır. Bilimin nötr olduğu veya bilim insanının tarafsızlığı gibi iddiaların gerçeklerden oldukça uzak ve maksatlı olduğu bugün açıkça ortaya çıkmıştır. Bugünün bilimi elde ettiği verileri insanlığın hayrına kullanmaktan ziyade, belli güç odaklarının hizmetinde kullanmaktadır. Bilim gayet açık bir biçimde müstekbirlerin hukukunu korumayı şiar edinmiştir. Mustazaflar, her nedense, bilimsel gelişmelerden hep olumsuz etkilenmektedir.

Kimyasal ve biyolojik silah sanayisine yapılan yatırımlar, dijital dünya üzerinden kitlelerin manipüle edilmesi için ayrılan devasa bütçeler, uzay araştırmaları ve bugün gündemi ziyadesiyle meşgul eden yapay zeka gibi bilimsel çalışmalar/ araştırmalar bütünüyle varlık üzerinde mutlak “tahakküm” kurma amaçlıdır.“Görüntü teknolojisinin” geliştirilmesi amacıyla harcanan bilimsel çabalar “panoptikon” iktidarını tahkim etmek içindir. Tıp bilimindeki gelişmeler, sadece hastalıkları tedavi etmek için değil, bio-politik iktidarın meşruiyet zeminini tescillemek için kullanılmaktadır. Ulaşımın hızını arttırmak için harcanan bilimsel çabalar, tabiatın dengesini bozmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Modern bilim, 17.yüzyıl sonrasında ortaya çıkan ırkçı ve Eurocantrik bir perspektifi merkeze almıştır. Avrupa'nın ürettiği değerleri benimsemeyen bütün ulusları “insanaltı varlıklar” olarak kategorize etmekte ve bu uluslara (ki bunların arasında biz de varız)sadeceniceliksel bir değer biçmektedir.**Modern bilim özellikle 19.yüzyıldan itibaren sistematik olarak kolonyalizmin hizmetini görmüştür. Filoloji, Antropoloji, Sosyoloji,Psikoloji ve Tıp bilimleri Avrupa dışı ulusların gayr-ı medeni olduklarını kanıtlamak ve “beyaz adamın” misyonunu**

meşrulaştırmak için araçsallaştırılmıştır. Modern bilimin karakteri, mutlak anlamda bir tahakküm üretmeyi içerir. Tanrıya ait olan denetim ve kontrol yetkisini bilimin eline vererek varlık üzerinde mutlak otorite kurmayı amaç edinmiştir. Bu durum, modern bilimin “ahlaksız” olduğuna delalet eder. Ahlaksız bilimin ürettiği bilgi de ahlaksızdır. Epistemolojik bağımsızlık bu bilgiyle aramıza mesafe koyarak başlar... Çünkü Einstein'ın da gayet vazih ifadesiyle “bir sorunu çözmek istiyorsanız o sorunu üreten akılla aranıza mesafe koymalısınız”.

Seküler perspektifi referans alan bilimsel bilginin vahyin tabiatıyla barışık olması mümkün değildir. Çünkü modern bilgi rasyonaliteyi merkeze alır ve irrasyonel olduğu için vahyi bilgi olarak kabul etmez. Dolayısıyla vahyin referans olması söz konusu değildir. Aydınlanma felsefesinin evrenin cansız olduğuna dair iddiası, bilim adamının varlık üzerinde canının istediği şekilde tasarrufta bulunma yetkisine sahip olduğu inancını beslemiştir. Descartes ve Kant'ın elinde imtiyaz kazanan matematik bilimi her şeyin niceliksel bağlamın konusu yapılabileceğini göstermiştir. Açık-seçik ve kesin bilgi vermesi hasebiyle matematiğe biçilen merkezi rol, matematik diliyle ifade edilmeyen bilgiye “şüphe” gözüyle bakılmasına sebep olmuştur. Öyle ki Descartes duyuların bilgisini bile güvenilirmez bulmuş ve doğruyu bulana kadar doğru bildiği her şeyden şüphe etmeyi yeğlemiştir. Sonuçta vardığı nokta, şüphe eden “ben”inden şüphe edemeyeceğidir ve bu sonuç ona ünlü “düşünüyorum o halde varım” aforizmasını söyletecektir. İnsanın varlığının farkında olması yani “özbilinçlilik” halinin nasıl gerçekleştiği hususu

bu noktada önem kazanmaktadır. Öyle ya, biz kendi varlığımız hakkında şüphe etmeyiz. Sadece bu da değil. Varlığımız hakkındaki bilgimizden de şüphe etmeyiz. Öyle ki, tüm duyularımız devre dışı kalsa bile varlığımız hakkında bilgi sahibiyizdir. Yani varlığımız hakkındaki bilgimiz, duyularla elde edilen bir bilgi değildir. O halde insan kendini nasıl bilir? Şüphe etmediğimiz bilgi nereden geliyor? Descartes'in varlık ve düşünce arasında kurduğu bağlantının(düşünüyorum o halde varım) sorunlu tarafı da kanaatimce buradadır. Varlığımın farkına

varışımın medlulü olan “düşünüş” nasıl var oldu? sorusu Descartes'te cevapsızdır. Eğer bu düşünüş tanrı vergisiyse, o zaman tanrı bu yeteneğimizin tasarım planını da yapmış olmalıdır. Yani bu yeteneğimizin çalışma biçimi de tanrı tarafından belirlenmiş olmalıdır. Yok eğer kendi kendini var ettiyse, o zaman bir şeyin yaratıcısının yine aynı şey olması mantıksal açıdan izah edilemezdir. Kaldı ki ben “düşünüyorum” dediğimde zaten varlığımı ifade etmiş oluyorum. Çünkü düşünme fiili varoluşsal bir hususiyete sahiptir. Sonradan eklenen “öyleyse varım” ifadesi esasında dış dünyayı nesneleştirme amacı gütmekten başka bir işe yaramayacaktır. Descartes'in bu

söylemi tabiatı şuursuz bir varlık olarak kodlamanın ve ona her türlü müdahaleyi meşru görmenin yolunu açması bakımından modern paradigmanın işaret fişeği kabul edilebilir. Seküler bilginin arka planında bu işaret fişeği vardır. Oysa ki İslam, fıtrat olgusunu hatırlatır ve “ilahi bağış”a dikkat çeker. İnsanın varlıkla ilişkisini de bu bağlamda temellendirir. Bilişsel ve duyuşsal yetilerimizin Allah(c.c tarafından bağışlandığı kabul edildiğinde, o zaman Allah'a duyulan güvenin bir neticesi olarak bu yetilerimizin dünyayı ve evreni algılayışımızda bizlere doğru ve fakat sınırlı veriler sunduğunu kabul etmiş olacağız. Vahiy, sınırlı bilme yetisine sahip olan insana rehberlik yapmak için vardır...

Matematiksel bilginin merkezileşmesini sağlayanlardan biri de Leibnitz dir. Ona göre matematik, deneyimden bağımsız akıl bilgisidir. Evrensel ve zorunlu yargılara yalnızca matematikle ulaşılır. Tanrı ise kusursuz bir matematikçidir. Çünkü her şeyi bir sayıya ve ölçüye göre yaratmıştır. Leibnitz, fikir ve kavgaların son bulması için

düşüncelerin matematik diliyle ifade edilmesinden yanadır. Çünkü düşüncelere duygular karışır. Kadim geleneğin evrendeki kusursuz düzeni anlamak amacıyla istifade ettiği matematik bilgisi, adını andığımız bu filozofların katkısıyla, kendisini “yasa koyucu” olarak konumlandıran insanın elinde tahrip gücü yüksek bir bombaya dönüşmüştür. Bu perspektifin hayata egemen olmasıyla birlikte her şey(bu her şeye niteliksel alan da dâhildir.) sayılabilir ve ölçülebilir olarak kabul edilmeye başlanmıştır.” Standartlaştırma” anlayışı da bu düşüncenin sonucudur. Sayının ve ölçünün konusu olan şeyler, duygudan ari yani ruhsuz ve cansız olacağına göre onların üzerinde her türlü operasyonu yapmak caiz kabul edilmiştir. Altın vuruşu Kant yapacaktır. Ona göre matematik ve metafizik saf akıl bilgisidir. Artık metafizik bile bilim konusudur. Kant bununla da yetinmez. Bilginin varoluşundaki yerleri tartışılmaz olan suje(özne)-obje(nesne) ilişkisini tersine çevirir. Kadim gelenekteki özne-nesne uyumu/barışıklığı yerine, özneye boyun eğen/eğmesi gereken nesne teorisini geliştirir. Böylece özne pozisyonundaki insan, tabiat yasaları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunacak bir yetki kazanır. Tabiata egemen olma, ona boyun eğdirme arzusu Kant’ın teorisıyla barizleşir. Bacon’a “tabiatın sırlarını öğrenmek için ona işkence dahil her şeyi yapacağız” dedirten de bu perspektiftir. Amaç tahakküm kurmaktır...

Nitekim bu tahakküm üreten bilim nedeniyle dünya bugün yaşanamaz hale gelmiş; hava, su, toprak doğallığını neredeyse kaybetmiş ve hem ekolojik yıkımlar artmış hem de biyolojik çeşitlilik geri dönülemez şekilde azalmıştır. Aziz kitabımızın

dikkat çektiği “ellerinizle yaptıklarınızdan dolayı karada ve denizde ifsat baş gösterdi” beyanı bu bağlamda oldukça önemlidir. Epistemolojik bağımsızlık derken bir yandan da bilginin modern karakterinden uzaklaşmayı ve böylece yeni bir tasavvur geliştirmeyi murat ediyoruz.

Bunun kolay olmadığının idrakindeyiz. Kısa sürede gerçekleşmeyeceğini de biliyoruz. Ancak sonraki kuşaklara bir miras bırakmak için başlangıç yapmanın önemli olduğunu düşünüyoruz. Türkiye’nin, ithal bir referans sistemiyle kamusal alanı tanzim ettiği ve bütün bir eğitim sisteminin bu ithal referans sistemine uygun olarak işlev gördüğünü de biliyoruz. Bu referans sistemi, özellikle soğuk savaş sürecinde Türkiye’ye kapitalizmi komünist tehdit karşısında koruma misyonu biçtiği için bugün neredeyse bütünüyle kapitalist değerler sistemiyle barışık durumda olduğumuzu söyleyebiliriz. Bu barışıklığı sağlamak için, özellikle din dilinin istismar edilmesi gerekmiştir ki onu da kamu otoritesi aracılığıyla ilahiyat fakülteleri ve imam hatip okulları üzerinden yapmak gibi bir süreç işletilmiştir. Anti-komünist mukavemet hattını tahkim etmek için Türkiye’de dinin sağcı dile evrilmesi amacıyla yürütülen operasyonlar, önemli oranda başarılı olmuş ve din dili bugün de yakinen görüleceği üzere kapitalist-seküler paradigmanın meşruiyetini tahkim eder duruma gelmiştir. Öte yandan ulus-devletin mukaddesatlarının tecvil ve takdis edilmesi de yine sözünü ettiğimiz bu din dili sayesinde mümkün olmuştur. Aziz İslam’ın beyanıyla yakından uzaktan ilgisi olmayan ve hatta İslam’ın takbih ettiği ulusçu paradigmanın din diliyle meşruiyet kazanması oldukça problemli bir algının oluşmasına hizmet etmiştir.

Bilindiği üzere bütün ulus devletler etnik ve toprak temelli olarak ortaya çıkarlar ve tek boyutlu, tek ufuklu, tek kültürlü, tek dilli ve tek dinli bir tabiata sahiptirler. Farklı olana karşı müsamahakâr değildir. Hatta farklı olanı tehlikeli görür. Onu asimile etmeye çalışır ve şayet olursa, kabul eder. Olmazsa ortadan kaldırmaya çalışır. Ulus devlet, modern bilgiyi referans aldığı için vahyin belirleyici ve tayin edici olduğuna inanmaz. Dini, kültürün stepnesi olarak kabul eder ve kültürü domine edecek bir din dilinin öne çıkmasına zemin hazırlar. Nitekim Türkiye’de de din bir kültür bileşeni olarak işlev görmekte, ihtiyaç olduğunda yardıma çağırılmakta, hizmetini gördükten sonra da ait olduğu yere – vicdanlara– geri gönderilmektedir. Kamusal alan bütünüyle seküler bilginin tahakkümü altındadır. İktisadi olarak kapitalizm, siyasi olarak demokrasi, hukuki olarak “anayasal yurttaşlık” ,birliktelik biçimi olarak toplum, etnik aidiyet olarak Türk, aidiyet biçimi olarak “vatandaş” kavramları kamusal alanın tartışılmazları olarak mutlaklıklar. Dinin bütün boyutları tartışma konusu olabilirken, seküler/laik ve demokratik teamüller asla ve kat’a tartışma konusu ol/a/mamaktadır. Ulus-devletin kutsalları, dinin kutsallarından daha değerlidir ve yücedir! Devlete karşı işlenen suçlar en ağır biçimde cezalandırılabilirken, dine ihanet etmenin cezası yoktur.

Ulus devlet paradigmasıyla yüzleşmek için de epistemolojik bağımsızlık gerekmektedir. Şayet İslami referanslar temelinde bir bilgi, tarih ve siyaset felsefesi üretebilirsek ulus devletin ne kadar büyük bir bela/musibet olduğunu idrak edebiliriz. Çünkü ulus-devlet, Allah’ın ayetleri olan farklılıkları tehdit olarak algılıyor. Sadece Allaha kul olması gereken bireyi/ferdi, kendisine kulluk etmek üzere temlik ediyor. Bilgiyi araçsallaştırarak farklı olanı değersiz göstermeye çalışıyor. Allah’ın mülkü olan toprağı kendi mülkü olarak “sınırlandırıp” o mülk üzerinde adeta tanrılık iddiasında bulunuyor. Anayasal yurttaşlar olarak kodladığı maiyetini, çıkarlarını temin etmek amacıyla endoktrine ediyor. Ait olduğu kültürü bütün kültürlerin üzerinde konumlandırarak, tarihi kendi kültürel merkeziliğini temin etmek amacıyla istismar ediyor.”Beyaz adamın misyonu” klişesini maiyeti üzerinde uyguluyor. İsteddiği düzeyde ıslah olmayanları ya kriminalize ya da terörize ediyor. Bir anlamda dahili kolonyalist bir tavrın temsilciliğine soyunuyor. Modern paradigmanın meşruiyetini sağlama almak için gerekirse güç kullanıyor.

Bu bağlamda, “EPİSTEMOLOJİK BAĞIMSIZLIK” için yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir kanaatindeyim:

- 1-Modern paradigmanın bilgi teoriyle yüzleşmek,
 - 2-İslami referanslar temelinde bir bilgi, tarih ve siyaset felsefesi teorisini geliştirmek,
 - 3-Akademik bilginin seküler tabiatına dair farkındalık oluşturmak ve akademi dışı bilginin imkanlarını araştırmak,
 - 4-Yaklaşık iki asırdır devam eden kolonyalist/post-kolonyalist dilin, tutumun, tavrın ve tarzın deşifre edilmesine yönelik derinlikli çalışmalar yapmak,
 - 5-Ulus-devlet realizmi, küreselleşme ve kapitalist/liberal/demokratik dogmalarla hesaplaşmak,
- Elzem ve önceliklidir...

TÜRKİYE VE DÜNYA EĞİTİM POLİTİKALARINDA İDEOLOJİK YAKLAŞIMLAR

▲ ALPASLAN ARSLAN

Gerek dünyada gerekse ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının ideolojiden bağımsız bir müfredat uygulandığını düşünmek mümkün olmamaktadır. Her ülke kendi ulusal menfaatleri yönünde eğitim modelleri geliştirmekte, toplumunu bu model üzerinden şekillendirmektedir. Ülkemizin makus talihi de bu vaziyetten nasibini almıştır.

On dokuz ve yirminci asırlarda ulusçuluk ideolojisine sahip devletler, ulus-inşa sürecinde eğitimi bir vasıta olarak kullanmışlardır. Çünkü **devletler kendi varlıklarını ve meşruiyet ilkelerini toplumsal zeminde sürekli kılmak için ideoloji ve eğitim gibi vasıtaları kullanır.** Resmi ideoloji aracılığıyla siyasal iktidarlar kendi ilkelerini topluma aktarır. Eğitim ise bu aktarımın kurumsal zeminine imkân sağlar. Eğitim ve ideoloji bu anlamda birbirine eklenmiş ikili bir olgudur. Bu bağlamda Cumhuriyetin kurucu kadrosu, istenilen yeniden inşayı gerçekleştirmek için modern devletin tüm imkânlarını (eğitim, aile, hukuk, ordu, polis, iletişim, ulaşım vb.) kullanmıştır. Bu araçlar içerisinde en mühimi

olmasa bile en kritik olan birimlerinden birisi de eğitimidir. Devleti inşa edenler, devlet ideolojisinin bireylere tam manasıyla kabullendirilmesini ve bu ideolojinin meşru gösterilmesinde eğitimi bir vasıta olarak kullanmışlardır. Bundan dolayı mevcut yapının sistematik bir biçimde değiştirilmesi ya da yenilenmesinde eğitim unsurundan her yeni kurulmuş devlet gibi Türkiye Cumhuriyeti devleti de istifade etmiştir. Biz bu çalışmamızda, Cumhuriyet döneminde çağa uygun bir ideoloji benimsenmiş midir? Benimsenen bu ideolojinin içeriği nedir? Sorularına cevap arayacağız.

İnsanın varlık mücadelesinde, aklıla ürettiği bilgilerin (kültür) yeni nesle aktarılması insan türünün devamlılığı için hayati derecede önemli olmuştur. **Yetişkin nesil elde ettiği yaşam tecrübesini genç kuşaklara aktarmadığı takdirde insan türünün yok oluşu kaçınılmazdır. Bu zorunluluk, eğitim olarak adlandırdığımız sosyal kurumu doğurmuştur.** Hiç şüphesiz tarihsel süreç içerisinde insanlık, farklı toplum biçimlerinde (avcı-toplayıcı, tarım, sanayi vb.) yaşamıştır. Bu süreç içerisinde içeriği ve metodu değişse de eğitim zorunluluğu değişmemiştir. Devletlerin oluşmadığı tarihî dönemde aileler, çocukların eğitiminden sorumlu olmuş, bugün için basit diyebileceğimiz avlanma ve bitki toplama becerileri gibi konuların aktarımı yapılmıştır. İnsanlık, nüfus artışı ve yerleşik hayata geçişe bağlı olarak kabileler, boylar, beylikler vb. biçimlerde örgütlenmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak eğitimin içeriği ve mahiyeti de değişmiştir. Tarım bilgisi, hayvancılık gibi konular planlı ya da plansız yollarla genç nesle aktarılmıştır. Toplumlar

büyüyüp devlet ihtiyacı zorunlu hale gelince devlet, askerlik başta olmak üzere kendi insan ihtiyacını karşılamak için eğitime kısmi olarak el atmıştır. Hem mevcut devlet ideolojisini aktarmaya hem de ihtiyacı olan insan kaynaklarını yetiştirmeye başlamıştır. Fakat geleneksel devlet anlayışında eğitim hiçbir zaman çok yaygın ve sadece devletin kontrolünde olmamıştır.

Modern dönemle birlikte tarihte eşi görülmemiş bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Bilim ve sanayi devrimi, yeni bir toplumsal yapı oluşturmuştur. Yüzbinlerce insanın birlikte yaşadığı şehirler meydana gelmiş ve devasa bir bilgi birikimi oluşmaya başlamıştır. Farklı bölgelerden şehirlere gelen yüzbinlerin birlikte yaşayabilmesi için ilk önce aynı dili konuşan ve aynı dünya görüşünü paylaşan bir toplum oluşturma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Sanayileşmenin beraberinde getirdiği şehirleşme, bilim devrimin oluşturduğu korkunç bilgi üretimi, bunların genç nesle aktarılması sorununu da beraberinde getirmiştir. Bu mecburi durumlar, devletleri eğitimi kontrol ve yönetmeye sevk etmiştir. Eğitim, artık ailenin tek başına yapabileceği bir iş değildir. Çünkü ortak bilinç oluşturma zorunluluğu ve mevcut bilginin boyutu ve aktarılması meselesi artık devlet kontrolünde uzmanlık gerektiren bir mekanizmayı zorunlu kılmıştır. Ayrıca siyasal iktidarların meşruiyet zeminleri değişmiş ve yeni meşruiyet anlayışları ortaya çıkmıştır.

Meşrulaştırma, siyasal iktidarların; ideoloji de meşrulaştırmanın zorunlu bir aracıdır. Meşrulaştırma ve ideoloji iç içedir. Meşrulaştırılan ideolojidir ve belli bir değer, bilgi, inanç, tutum ya da davranış tarzının meşrulaştırılması için de ideolojiler gerekli bir öğedir. Eğitim kurumları, siyasal sistemin kendini meşrulaştırmada ideolojilerin üretildiği en önemli kurumlardır. Tüm toplumlarda eğitim tüm yönleri ile hâkim ideoloji tarafından belirlenir. Bu bağlamda eğitim, egemen ideolojiyi besleyerek sistemin kendini yeniden üretmesine büyük katkı sağlar. Ulusallaşma ve modern devletin kendi çıkarlarını gerçekleştirmek için ortak bir kültüre sahip bireylere olan ihtiyacı, okulların devlet tarafından desteklenmesine neden olmuştur.

Günümüz eğitim tartışmalarında cumhuriyet dönemi eğitim politikalarına sıkça atıf yapılarak otoriter, baskıcı, çağdaş, çağdışı gibi nitelemeler yapılmaktadır. Oysaki Osmanlı Devleti gibi büyük

bir medeniyetin mirasçısı olan yeni cumhuriyetin politikalarını, çağdaşları olan devletlerle mukayese ederek ve dönemin genel konjonktürünü dikkate alarak değerlendirmek daha sağlıklı olacaktır. Bu sağlıklı değerlendirmeler günümüz eğitim yaklaşım ve politikalarını sağlıklı değerlendirebilmemize de katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda çalışmamızda, Cumhuriyet döneminde çağa uygun bir ideoloji benimsenmiş midir? Benimsenen ideolojinin içeriği nedir? sorularına cevap aranacaktır. Amaç Bu çalışmada, yeni kurulan devletin çağa uygun bir eğitim anlayışı benimseyip benimsemediği ve eğitim anlayışını oluşturan temel fikirlerin ne olduğu sorularına cevap aranacaktır.

Avrupa'da modernliğin belirginleşmesi ile ulusal eğitim olgusu da vurgulanmaya başlamıştı. Modern devletler doğası gereği kendilerini ebedileştirmek için çocukları sadakatli yurttaşlar yapmak yolunu seçmiş ve okulu icat ederek, eğitimi kurumsal bağlamda devreye sokmuştur. Nitekim Sparta modelinden bir hayli etkilendiği bilinen Jean Jacques Rousseau iki yüzyıldan daha fazla süre önce yurtseverlik duygusunun hem yaratılabileceğini hem de şekillendirilebileceğini iddia etmişti. Bu anlayışa göre hükümetlerin görevi, ulusun çocuklarını şekillendirmesi gereken eğitim kurumunu biçimlendirmektir. Onun formüle ettiği ilkeler Avrupa içinde ve dışında ulusal eğitim sistemlerinin oluşmasında güçlü iticiler oldular Bu anlayışa paralel olarak belli bir coğrafi sınır içerisinde ortak bir ulusal kimlik geliştirmede yararlı bir araç olarak eğitimin kullanılması fikri, 18.yüzyılın sonlarında doğmuş oldu .

Bu süreçte Fransa ve Almanya'da iki farklı ulus-devlet oluşumu gerçekleşti. Fransız geleneğinde ulus-devlet siyasal ve kurumsal söylemlerle anlaşılırken ulusallık devlet merkezli ve homojen olarak görüldü. Devrimci ve cumhuriyetçi yurttaşlık ve ulusallık tanımlamaları güçlendirildi. Fakat **Fransız ulusallığı siyasal birlik vurgusu yapmakla birlikte, kültürel birlik çabalarını ihmal etmedi.** Fransız örneğinde ulusa siyasi katılım için kültürel asimilasyon gerekli görüldü. Diğer bir ifadeyle **Fransız örneğinde ulusallık devlet merkezli ve asimilasyoncuydu. Alman anlayışında ulusa üyelik ise halk merkezli ve ayrıştırıcıydı.** Almanya'da ulusal duyguların ulus-devlet yaratılmadan önce var olduğu kabul edildiği için, Alman ulus fikrinin ne siyasi söylemlerle ne de soyut yurttaşlık fikri ile ilgili herhangi bir şeyle anlaşılamayacağına inanıldı.

Devletini arayan bu Alman ulusu, evrensel siyasal değerlerin bir ürünü olarak düşünülmedi. Organik kültürel, dilsel ya da ırksal bir topluluk olarak algılandı. Bu ulus anlayışında ulusallık politik değil etnik-kültürel bir olgudur Her iki yönelim zıtlık içinde olmakla birlikte Rousseau ve Herder'in fikirleri, aynılığı yaratmada temel araç olarak eğitime yoğunlaşmış ulus-devletlerin oluşumu üzerinde büyük bir fikişsel etkiye sahip olmuşlardır.

Rousseau'ya göre ulusal karakter, her insanda doğal olarak var olmakla birlikte eğitim vasıtasıyla yaratılmaya ihtiyaç duyar. **Ortak kültürel benzerlikler olmadan devletin var olmasının zor olabileceğini düşünen Rousseau, insanların bağlılık duygusunu paylaşması gerektiğini ve siyasal kültürün yurttaşla beslenmesi gerektiğini iddia etti.** Kamu eğitiminin fonksiyonu erdemli yurttaş yetiştirmektir. Diğer bir deyişle kamu eğitiminin amacı, öğrencinin kendi kimliğinin mekânının ulus olmasını sağlamaktır Ne eğitim, din, oyun, festivaller ne de askeri eğitim kendi haline bırakılamaz. Bireyleri ulusal statüye çıkarmada eğitimin rolüne vurgu yapan Rousseau, bundan dolayı da yurttaşlar olarak gelecekteki görevleri için çocukların eğitiminin ailelerinin insafına bırakılamayacağını ifade eder. Bu bağlamda kamu eğitimi devlet tarafından sağlanmak zorundadır. Bu, tüm meşrulaştırıcı hükümetlerin temel fonksiyonudur.

Herder'e göre eğer insanlar ulusal dil ve tarih içerisinde tutulan ortak düşünce, his ve anlayışa sahipse halk organik devletin bir parçasıydı. O zaman var olan yurtseverlik duyguları geliştirilmeliydi. Yaşamı boyunca eğitimin, ulusun kendi dilinde yapılması gerekliliğini vurgulayan Herder eğitimin devletin gelişiminden ziyade halkın kendisinin gelişimi için önemli olduğunu iddia etti. Ona göre eğitim iki amaca hizmet etmeliydi. İlki, ulusun artık siyasi yöneticilere ihtiyaç duymayacak seviyeye gelmesine rehberlik edecek ve eğitim fikrini yayabilecek halk adamlarının oluşumuna hizmet etmekte. İkincisi, eğitim halkın tarihsel bilincini sağlama alan kültürel mirasın nesilden nesile aktarımını sağlayan etkili bir araç olarak işlev görmeliydi.

Eğitim hakkında Herder ve Rousseau arasındaki farklılıklara rağmen, devlet ve ulus arasındaki bağ oluşturacak ulusallık duygusunun gerekliliği konusunda mutabıktırlar. Halka belirli bir vatan sevdirelmedir. Bu, farklı bir ulus kimliği iddiası ve

birleşmiş bir kültür söylemi ile olacaktır.

Bu düşünürlerin fikirleri Avrupa'da ulusal eğitim sisteminin yaratılmasında başlangıç noktası olarak hizmet etti. Bu süreçte eğitimin rolü, tüm yurttaşlara ulaşılması, ulusal dil ve literatürün yükseltilmesi ve yerli ulusal tarih ve sembollerin düzenlenmesi bağlamında çok önemliydi. Bu fikirler Avrupa'da büyük bir hızla yayıldı. Örneğin Fransa'da 1880'lerin reformlarında ilköğretim genel ve zorunlu yapıldı. Tek amaç (laik aydınlanma), tek program (tüm okul çocuklarının öğrenmesi gereken aynı içerik) ve tek dil (Fransızca) üzerine oturan ulusal yönetim çatısı geliştirildi. Ülke boyunca standartlaştırılmış okul sistemi vasıtasıyla Fransızlığın meydana gelmesi için kültürün homojenleştirilmesine çalışıldı.

Modernliğin esas sahipleri gibi modernlik karşısında mağlup olmuş ülkelerin siyasi liderleri de eğitimi, ulus inşasının ve siyasi gelişmenin bir parçası olarak gördüler. Çünkü sosyal bir değişimde eğitim en önemli enstrümanlardan biriydi. Ayrıca yenilgiye uğramış ülkelerin liderleri için eğitim, kendi fikirlerini topluma kabul ettirme yolunda en önemli devlet kurumu durumundaydı. Dolayısıyla sosyal inşacılar yeni bir toplumsal düzen yaratmada eğitimin gücüne inandılar. Modern eğitim, insanları gelenekselden moderne dönüştürmede temel bir faktördü.

Modernleşmeye yönelik mağlup ülke liderlerinin temel ideolojisi ulusçuluktur. **Modern eğitim ve ulusçuluk arasında sıkı bir ilişki söz konusudur.** Bu ilişki modernleşmeye yönelirken toplumdaki birliği temin etme noktasında belirginleşir. Ulusçuluk birliği oluştururken, ırksal orijin, dil benzerliği, dinsel kimlik ya da herhangi bir unsura atıf yaparak bunu sağlayabilir. Fakat hangi unsur temel alınırsa alınsın ulusçuluk kendi amacını eğitim organizasyonuna yansıtır. Eğer bir ulus yasal olarak bir devlet şeklinde organize olmuşsa, devlet ulusal bir dil üzerine temellenebilir, tarafsız seküler okul sistemini oluşturabilir ve yerel farklılıkları dikkate almaksızın ayrı parçaları bir ulusa entegre edebilmek için eğitim yönetimini ve programını merkezileştirebilir. Burada amaçlanan ideal bir ulus oluşturmaktır.

Eğitim aracılığıyla devletler, tüm halkın düşünce ve değer yargılarının bir "erime potası" içinde kaynaştırılıp bütünleştirilmesini gerçekleştirme amacına yönelir. Bundan dolayı devletler eğitimin tüm aşamalarında kendi ideolojilerini aktarır. **Devletler, "eğitim vasıtasıyla kendi ideolojik**

sembollerini, simgelerini ve dilini topluma yayarak" toplumu kendi kurgusuna göre kimliklendirir. Eğitim olgusu tüm devlet biçimlerinde var olmuştur. Fakat toplumun tümünü kapsayan ve çoğu zaman zorunlu ve parasız olan merkezi eğitim modern devlete özgü bir şeydir. Ulusları ile hangi unsurla bağlı olursa olsun modern devletlerin hepsi eğitimi bir yeniden inşa aracı olarak kullanırlar. Modern devletin ulus inşa etme eğilimi, eğitimin bu yolda bir araç olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Tüm toplumlar eğitimi, kendi üyelerinin entegrasyonu ve sosyalleşmesi için kullanırlar. Amaç, bir sosyal düzenin yayılması ve hayatta kalması için gerekli bilgi yetenek ve değerler sistemini yaratmaktır. Eğitim bu yolda ulus-devletin siyasi kültürüne uygun tasarlanmıştır. Dünyadaki birçok ülkede eğitimin siyasi sponsorluğu (modern devletin bütün desteği) bu sistemlerin iki temel amacını temin eder. İlki, destekleyen rejimin doğasını meşrulaştırmak ve ebedileştirmek, ikincisi ise toplumsal olarak kabul edilebilir rejimin normlarını destekleyecek ve yükseltecek yurttaş üretmektir. Diğer bir ifadeyle modern devletle birlikte eğitim sürecinin merkezileştirilmesi ve birleştirilmesi, geleneksel aidiyet biçimlerinin yerine yenisinin konulması ve ulus inşası gündeme gelmiştir. Ulus-devletler, ulusçuluğu araçsallaştırarak, etnik farklılıkları entegre etmeye başlamışlardır

Özellikle kurumsal zeminde okullar, egemen ideolojilerin en etkili biçimde çocuklara aktarılma ve benimsetme işlevini yerine getirmesi bakımından önemli bir görev yerine getirmişlerdir. Eğitim ve ideoloji bu anlamda birbirine eklemellenmiş ikili bir olgudur.

Egemen ideoloji veya resmi ideoloji, eğitim ve öğretimi şu boyutlarda etkiler; 1- Eğitim politikaları, hedefleri, amaçları ve sonuçlarını belirler. 2- Okul çevresindeki davranış ve değerleri belirleyip, kuvvetlendirir. 3- Okulun resmi müfredatını oluşturan bilgi ve yetenekler üzerinde etkili olur. Bu durumu bütün modern devletlerde gözlememiz

mümkündür. Ulus devletlerin ve ulusçuluğun ortaya çıkışı ile birlikte organize eğitim kurumları oluşmuş devletin ideolojik söylemini kurgulama ve aktarma işlevi, yani “uluslaştırma” işlevi, geleneksel eğitim öğretim işlevine ilave olarak okulların sorumluluğuna yüklenmiştir.

Her ne kadar ulus inşasında ulusun temeline ortak geçmiş ve gelecek inancını koyan **yurttaş temelli** model ve ulusu soy, kan ve etnik unsurlar üzerinden düşünen **etnik temelli** model gibi iki modelden söz edilse de ister etnik temelli ister demokratik diye adlandırılan ulus-devlet olsun hepsi homojen bir ulus oluşturmak ister. Ulus-devletlerin amacı, siyasal iktidarı merkezileştirmek, kültürü standartlaştırmak, hukukta eşitliği ve ekonomide bütünleşmeyi sağlamaktır. Okul ve asker ocakları gibi kanallarla merkezdeki seçkin sınıfla temasa geçen kenardaki cemaatler, yavaş yavaş sisteme katılmaya başlar. Bu evrede devlet, politik birliğini ve ekonomik modernleşmesini tamamlayabilmek için ulusçuluğu araç olarak kullanır. Devlet daha evvel görülmemiş bir boyutta ulusal eğitim sistemleri kurmaya, standart ulusal diller dayatmaya, ulusal kültürü üretmek amacıyla ulusal bayraklar, marşlar, semboller, törenler ve gelenekler icat etmeye girişir. **Ulusal kimlik ya da homojenleştirme çabası olarak uluslaştırma, üç temel aracı kullanarak bunu gerçekleştirmeye çalışır. Bunlar okul (eğitim), ordu (zorunlu askerlik) ve sandık (siyasî katılım)tır.**

Ulus-devlet, eğitimi zorunlu kılmış ve merkezileştirmiştir. Zorunlu eğitim sistemi içinde, toplumu oluşturan bireylere ya da yurttaş adaylarına öncelikle ulusal dil öğretilmektedir. Merkezi biçimde tespit edilen ders programlarına göre yürütülen zorunlu eğitim kanalıyla bireylere ulus bilincinin aşılması söz konusudur. Zorunlu eğitim içerisinde sadece dil öğretimi değil aynı zamanda ulusal tarih ve ulusal coğrafya öğretimi de ders programlarında başat konumdur. Bu yolla yurttaş haline dönüştürülmek istenen bireylere, "vatan" ve "tarihsel birliktelik düşüncesi" verilmek istenir.

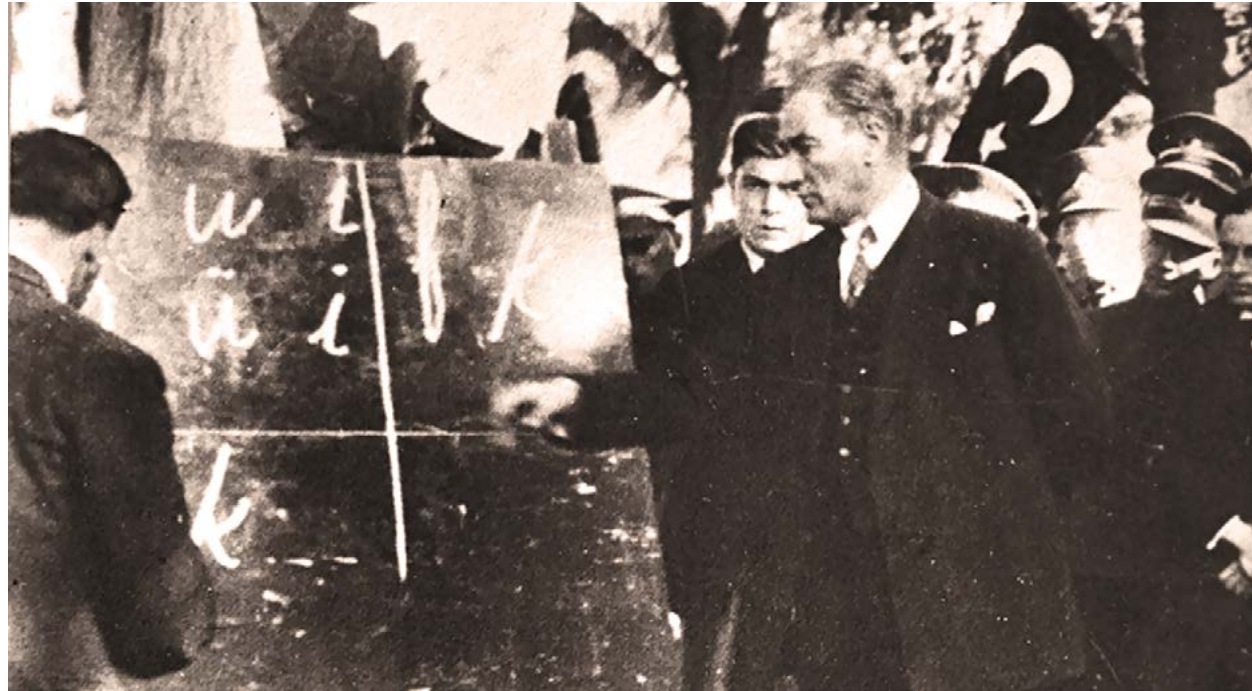
Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları ve İdeolojik Temeli

Bu doğrultuda modern dünyaya uyum sağlamak isteyen Cumhuriyet kadroları bu aracı kullanmakta hiç gecikmeyecektir. Bu bağlamda kurucu kadro istenilen ulus ve devleti yeniden inşaı gerçekleştirmek için **modern devletin bütün kontrol unsurlarını** devreye sokacak, modern devletin toplumu dönüştürme yönünde eğitim, aile, hukuk, ordu, polis, iletişim, ulaşım olmak üzere birçok aracını kullanacaktır.

Anadolu temelli ulusçuluğa yönelen Cumhuriyet kurucularının ellerinde, Kurtuluş Savaşı sonrası Anadolu'da etnik ve dinsel bakımdan büyük oranda

homojen olmakla birlikte istenilen düzeyde ulusal bilince sahip olamayan bir toplum vardı. Kemalistler, kendilerince İslami- Arap kültüre sahip, dilleri modern teknolojik ihtiyaçları karşılamada yetersiz, tarihsel geleneği saltanat ve hilafete ve dilleri Kur'an harflerine dayanan mevcut toplumu, modern bir topluma dönüştürmek istiyorlardı. Başka bir anlatımla **Mustafa Kemal ve ekibi sadece siyasal, sosyal ve kültürel kurumları değil, Türk toplumunun değerler sistemini, bakış açısını ve zihniyetini değiştirmek arzusunda**ydılar. **Buna erişmek için modern bir Türk dili ve literatürü yaratılmalıydı. Osmanlı Devleti'nden "boşanmış" bir Türk Tarihi icat edilmeliydi. Böyle radikal bir değişim yalnızca evrensel eğitim yönetimi ve merkezden kontrol ile gerçekleştirilebilirdi.**

Mustafa Kemal Modern Batıyı "eğitim" in kullanımı bağlamında da anlamış olarak, ilerleme, entegrasyon, ulusçuluk, laikleşme ve birliği temel alan kendince tutarlı ve pragmatik bir eğitim politikası benimsedi. Bu bağlamda mevcut dinsel ve laik okullar arasındaki ikiliği, laik okullar lehine kaldırmak gerekiyordu. Seküler okulların kurulmasına yönelik sistematik çaba, 1924'te dinsel okulların kaldırılması ile başladı. Ulemanın kontrolü altındaki dinsel eğitim evvela sınırlandırıldı sonra da yasaklandı. 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm eğitim kurumları Eğitim Bakanlığı kontrolüne alındı.

Aynı yıl içinde Hilafet ve Şer'iye ve Evkaf Vekâleti kaldırıldı. Özel ve yabancı okullar Milli Eğitim Bakanlığı'nın kontrolüne verilmiş, tüm dini propaganda ve simgelerin kullanımı yasaklanmıştı. Milli Eğitim Bakanlığı yabancı okulların denetlenmesi ile ilgili bir tüzük hazırladı. Tüzük hükümetin yabancı okullardan isteklerini şöyle sıralamaktadır. **"Hiçbir okul kitabında Türklerin aleyhinde bir kelime ve ifade bulunmayacak, Türklerin dününü ve bugününü kötüleyen cümlelere rastlanmayacaktır. Türk tarihine ve coğrafyasına dair en ufak bir yanlış görülmeyecektir. Türk toprakları hiçbir memleketin parçası olarak gösterilmeyecektir. Kitaplarda hiçbir yabancı memleketin propagandası yer almayacaktır. Bütün yabancı okullarda haftada beş saat Türk dili, Türk tarih ve coğrafyası okutulacaktır. Bu dersleri okutan öğretmenler Türk olacak ve Eğitim Bakanlığı tarafından seçilecektir. Okullarda her türlü din propagandası yasaktır. Dini semboller ancak okulların kiliselerinde bulunabilir. Okul kitaplarının hiçbirisinde dini telkinler yapan semboller bulunmayacaktır."** Orta eğitim herkese açık ve parasız olurken, zamanla karma eğitime geçildi. Gerekçe ise eğitimde amaç ve denetim birliğini sağlamak ve "milletin düşünce ve duygu bakımından birliği"ni temin etmektir. İlahiyat-karşıtı ve tanrı merkezilik-karşıtı pozitif bilimlerin tahsiliyle bağlantılı idealleri öğretecek bir eğitim sistemi yerleştirilmeye çalışıldı. Fakat bu amaca 1924'te ulaşamadı. İlkokullarda din dersi verilmeye devam etti. 1927'de bu dersler velilerin isteğine göre verilmeye başlandı. 1928'de CHF'nin devlet üzerindeki konsolidasyonu tamamlandıktan sonra dini teori ve pratiği dışarıda bırakan ulusal eğitim programını uygulamaya geçirebildi. Milli Eğitim Bakanlığı din derslerini okul müfredatlarından çıkarmak için adımlar attı. 1928'de Arapça ve Farsça dersleri üniversite düzeyinde uzmanlık bölümlerinde okutulmak üzere kaldırıldı. Din dersleri şehirlerdeki ilkokullarda 1930'da ortaokullarda 1931'de kaldırıldı. Köy okullarında ise bu değişim 1933'te gerçekleştirildi. Bu doğrultuda Cumhuriyet'in ilk on yılında devlet tarafından desteklenen hiçbir din eğitimi okulu kalmadı. Tevhid-i Tedrisat Kanunu birleşik, modern, seküler, eşitlikçi ve ulusal bir

eğitim sistemi yaratma iddiasının alt yapısını oluşturuyordu. Sistemin, ulusçuluğu geliştirme rolünün olması, ulusal kimlik yerine İslami kimliğe sahip olan ve bölgesel, kabilesel, ırksal ve dilsel farklılıkların olduğu bir toplumda eğitimin birleştirilmesi, ulus inşası açısından çok önemliydi. Yeni seküler ve ulusal ahlâkın kitlelere ulaşabilmesi için ve bireylerin ailelerine, ekonomilerine ve uluslarına faydaları olabilsin diye eğitime büyük bir önem verildi. Bu, uluslaşma yolundaki çabada devletin ideolojik bir enstrüman olarak eğitimi kullanmaya başlaması demektir. Kemalistler, yeni kurulan eğitim sistemi aracılığıyla Osmanlı Devleti ile var olan bağların koparılmasını ve eskiden sultana halifeye ve İslâm'a olan bağlılıkların Kemalist düşünceye, Türk kimliğine ve ulusa yönelmesini umdular. Oluşturulamaya çalışılan yeni birey ve toplum, modernlik yanlısı, Türk ulusçuluğunu özümsemiş ve birlik duygusuna sahip olmalıydı. Kısaca yeni eğitim sistemi ile Türkler arasında ulusal kimlik yaratılmak isteniyordu. Dolayısıyla modern seküler eğitim sisteminin kurulması ve topluma yayılması, Kemalist reformların hem temel amaçlarından biriydi hem de diğer reformların bir bakıma sigortasıydı. Çünkü yapılan diğer reformların devamlılığı, bunları benimsemiş ve koruyacak olan yeni nesillerin varlığına bağlıydı. Bu konuda inkılâp yıllarında Atatürk'ün yakınında bulunmuş Atay siyasi reformların gerçekleşmesinden sonra Türk toplumun yirminci yüzyıl topluluğuna doğru tekâmül etmesi için hiçbir engelin kalmadığını, geriye sadece "eğitim meselesinin" kaldığını ifade eder.

Aynı şekilde modern ulusu oluşturma projesinin önderi Mustafa Kemal'de eğitimin birleştirilmesinden evvel, Meclisin dördüncü toplanma yılını açarken yaptığı konuşmasında eğitime önemli vurgu yapıyordu. Yaptığı konuşmada basit ifadeli ve pratik bilgiler veren kitapların "Devlet kitabı" adı altında bastırılarak halka dağıtılması, tercümelerin yapılması, eğitim bilgisi ve yurt sevgisini geliştirmek amacıyla küçük çocuklar için bazı vilayetlerde yatılı okulların açılması gerektiğini ifade ediyor, eğitim birliğinin önemini vurguluyordu. Yine İzmir'de halk ile yaptığı söyleşide: "Milletimizin, memleketimizin darü'l-irfanları bir olmalıdır. Bütün memleket evladı kadın ve erkek aynı surette oradan çıkmalıdır" diyerek yapılacak eğitim hamlesini haber veriyordu.

Mustafa Kemal ve ekibi Osmanlı-İslam geçmişi yerine seküler bir cumhuriyet tesis ederken ulusçuluk temelli eğitim sistemi geçmişle bağları koparmada en etkili kurum olmuştur. Mustafa Kemal'in seküler eğitim sistemi öncelikli olarak siyasi ve felsefi karakterliydi. Modernliğin kendini dayattığı ve devletlerin türdeş uluslara mecbur olduğu bir tarihi dönemde Mustafa Kemal, bu tarihsel ve sosyolojik gerçekliği fark etmişti. Modern ve kalkınmış uluslar gibi olmanın akılcılık ve bilimcilikten geçtiğine inanan Mustafa Kemal'in ulusal eğitime büyük önem vermesi kaçınılmaz bir sonuçtu. Ulusun sorunlarını akılcı bir şekilde çözebilecek kadrolara ihtiyaç vardı. Kız-erkek, köylü kentli bütün ulus, çağdaş bir temel eğitime kavuşmalıydı. Bu, modern çağda var olmanın bir ön koşuluysa. Çünkü modern toplumlar üretime bir bütün olarak katılıyordu. Yalnızca erkeklerin faal olduğu bir toplumun modern dünyada yaşama şansı yoktu. Kadın unsurunun tüm alanlara katılmasının zorunlu olduğu fikri kurucu kadro tarafından

gündeme oturmuştur. Atatürk bu fikrini "Bir heyeti içtimaiye, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cins insandan mürekkeptir. Kabil midir ki, bir kitlenin bir parçasını terakki ettirelim. Diğerini müsamaha edelim de kitlenin heyeti umumiyesi mazharı terakki olabilsin? Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı semalara yükselebilsin? Şüphe yok, terakki adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve sahai terakki ve teceddütle birlikte kat'i merahlil edilmek lazımdır. Böyle olursa, inkılâp muvaffak olur." şeklinde dile getirmiştir.

Bu bağlamda istenilen düşüncede yeni nesillerin yetiştirilmesi gereğine inanan Mustafa Kemal, öğretmenlere, "... Cumhuriyet; fikren, ilmen, fennen, bedenlen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister. Yeni nesli, bu evsaf ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir" ve "sizin muvaffakiyetiniz, Cumhuriyetin muvaffakiyeti olacaktır" diye seslenerek rejimin devamlılığında eğitimin önemine vurgu yapıyordu. Beynelmil terbiye, dini terbiye ve ulusal terbiye olmak üzere üç farklı terbiye biçiminden söz eden Mustafa Kemal, ancak terbiyenin bir ulusu hür, müstakil, şanlı ve âli bir heyeti içtimaiye halinde yaşatabileceğini ifade ettikten sonra Türk Cumhuriyetinin yeni nesle vereceği terbiyenin ulusal terbiye olacağını kararlılıkla beyan eder. Mustafa Kemal, dünyada yaşayan, ana baba ve hoca terbiyesiyle terbiye görmüş ve ulusal terbiyeden yoksun esaret altındaki üç yüz milyon Müslüman örneğinden hareketle, ulusal terbiyenin ulusların hayatîyetindeki önemine ısrarla vurgu yapar. "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir." ifadesiyle cumhuriyetin pozitivist veçhesini dillendiren Mustafa Kemal, eğitim birliği konusunda görüşünü şöyle ifade ediyordu. "Büyük millet, cihan ailevi medeniyetinde mevkii ihtiram sahibi olmağa lâyık Türk milleti, evlâtlarına vereceği terbiyeyi mektep ve medrese namında birbirinden büsbütün başka iki nevi müesseseye taksim etmeğe halen katlanabilir miydi? Terbiye ve tedrisatı tevhit etmedikçe aynı fikirde, aynı zihniyette fertlerden mürekkep bir millet yapmaya

imkân aramak abesle iştilgal olmaz mıydı? Tüm bu ifadelerden çıkarılacak sonuç Cumhuriyetin kurucu kadrosu için ulusal bir eğitim anlayışının istenilen toplumu oluşturmada ne kadar önemli görüldüğüdür.

Ulusal eğitimin programı ulusal kültüre göre şekillenmeli ve bunun yayılmasını sağlamalıydı. Çünkü ulusun düştüğü zor durumların müsebbibi geleneksel eğitim anlayışıdır. Mustafa Kemal, ulusal kültürden yoksun geleneksel eğitim anlayışına yaptığı eleştiriyi şöyle ifade eder: "Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin tarihi tedenniyatında en mühim bir âmil olduğu kanısındayım. Onun için bir milli terbiye programından bahsederken, eski devrin hurafatından ve evsafı fitriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, şarktan ve garptan gelebilen bilcümle tesirlerden tamamen uzak, seciyei milliye ve tarihiyemizle mütenasip bir kültür kasd ediyorum. Çünkü dehayı millimizin inkişaf-ı tamı ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir" Geleneksel eğitime yapılan bu eleştiriler genel olarak, onun ulusal olmadığı, dolayısıyla ulusal dil, tarih ve sanata yani topyekûn ulusal kültürün gelişmesine olanak vermediği, sonuç olarak da ulusal benliğin gelişime katkı sağlamadığı şeklindedir. İlâveten geleneksel eğitimin modern bilime kapalı olduğu dolayısıyla "çağın ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermediği", yöntem itibarıyla yaratıcı nesiller yetiştirmediği yönünde eleştiriler yapılmıştır.

Bunun için çağın gereklerine kapalı olmayan ulusal bir eğitim programı olmalıdır. Mustafa Kemal'e göre ulusal bir eğitim programının temel noktaları ikidir: "1. Hayatı içtimaiyemizin ihtiyaca tetabuk etmesi. 2. İcabatı asriyeye tevafuk etmesidir. Gözlerimizi kapayıp mücerret yaşadığımızı farz edemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp cihan ile alakasız yaşayamayız... Bilâkis müterakki, mütemeddin bir millet olarak medeniyet sahasının üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur". Benzer bir şekilde 1925 Öğretmenler kongresinde İsmet (İnönü), uluslaştırma politikası

olarak ulusal eğitim politikasını tanımladı. Şöyle ki: "Biz ulusal eğitim politikası istiyoruz. Bunun anlamı nedir. Bunu karşıt anlamı ile daha iyi anlarız. Ulusal eğitimin karşıtını sorduklarında, biz bunun ne dinsel bir eğitim ne de uluslararası bir eğitim olduğunu söyleriz. Verecek olduğunuz eğitim dinsel ya da uluslararası olmayacak fakat ulusal olacak... Bizim eğitimimiz bizimkisi olacak ve bizim için olacak. Ulusal eğitimi iki yönlü düşünebiliriz: siyasi ve ulusal yön. Bizim isteğimiz şekli ile bu ulus bir ve tek ulus resmi çizmedi. Bu kuşak, bilinçle ve bilimin rehberliğinde ciddi bir şekilde çalışırsa, Türk ulusu, kültürel sosyal ve ideolojik yönlerden tam ve mükemmel bir ulus olabilir... Birlikte yaşayacaksak birleşmiş bir millet olarak yaşayacağız. Bu ulusal eğitim olarak adlandırdığımız sistemin amacıdır.

Bu bağlamda eğitime çok büyük bir sorumluluk atfedildi. Eğitim vasıtasıyla toplum dinsel ve geleneksel bağlardan koparılabilir, seküler okullar vasıtasıyla halkın uzak olduğu modernlik, sekülerizm, akılcılık ve modern bilim ülke sathına yayılabilir. Burada eğitim iki bakımdan işlev görmeliydi. Bir taraftan istenmeyen Osmanlı-İslami kimlik bağları zayıflatılacak, diğer taraftan seküler cumhuriyetçi kimlik güçlendirilecekti. Eğitim, "geleneksel inanç ve bakış açılarından kurtulmanın", "ulusal isteği beslemenin" ve "bağımsız bir ulusal devleti sürdürme kararlılığı yaratmanın" en iyi vasıtasıydı. Yaygın ulusal eğitim hem modern devletin hem de ulusun yaratılmasında temel olacaktı. Okullar, bayrak törenleri, ulusal günler gibi ritüeller ve ulusal dil, ulusal tarih ve ulusal literatür ile ifade edilmiş programları vasıtasıyla ulusallık duygusunu yükseltecekti.

Okullar Cumhuriyet döneminin yeni kimliğini oluşturmada merkezi araçlardı. Mustafa Kemal'e göre "Mektep genç dimağlara, insanlığa hürmeti, millet ve memleket muhabbeti, şerefi istiklâli öğretir... İstiklâl tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takibi muvafık olan en salim yolu belletir... Memleket ve milleti kurtarmağa çalışanların aynı zamanda mesleklerinde birer namuskâr mütehasıs ve birer âlim olmaları lâzımdır. Bunu temin eden mekteptir. Mektebin vereceği ilim ve fen sayesinde ki Türk milleti, Türk sanatı, iktisadiyatı, Türk şiiri ve edebiyatı, bütün bedayiiyle inkişaf eder." Ulusal eğitimin memleket çapında hızla yayılmasına özen gösteren Mustafa Kemal ve ekibi, bu sayede memleketin asli unsuru olarak gördüğü köylü nüfusun cehaletinin giderilmesini amaçlıyordu. Devletin görevi "memleket davalarının ideolojisini, Atatürkçülüğü anlayacak, anlatacak nesilden nesile yaşatacak, kişi ve kuruluşlar yaratmaktı. Devlet, her şeyden evvel çocuklara ve gençlere "Milletine, Türkiye Devletine, Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarla mücadele esbap ve vasaitiyle mücehhez olmayan milletler için hakkı beka yok" olduğunu öğretecekti. **Kurucu önderlerin, yurttaşların ulusal toplulukla bütünleşmesinde özel bir yer tanıdıkları "okul", Cumhuriyetçi ideoloji ve özelde Fransız cumhuriyetçilerinin bu kurumdan beklentileriyle paraleldi.** Okul bireylerin sosyalizasyonda, yeni toplum projesine entegrasyonunda ve yeni projeyi tanımlayan norm ve değerlerin genç kuşaklar tarafından içselleştirilmesinde, diğer bir ifadeyle açıkça sınırları belirlenmiş, ortak bir kültüre, dile,

dine ve etnik mirasa sahip Türk seküler ulusunu oluşturmada merkezi bir yere sahipti. Öte yandan okul, ulusal kimliğin bel kemiği olan Türkçe'nin aktarımında (Harf devriminden sonra) temel bir öneme sahipti. İnşa edilmek istenen seküler toplum- lâik devlet projesinde **merkezi yönetim ve biçimlendirme avantajı** sağlıyordu. Bu, yirminci yüzyılda eğitim programlarının ana karakteristik özelliklerinden biri olan "bir ulusal birlik ve kimlik duygusunu pekiştirmek için okulların kullanılması" anlayışı ile paralellik arz etmekteydi.

Modern bir ulus olmanın hem teknik açıdan hem de bilinç bakımından ulusal eğitimden geçtiğini kavrayan kurucu kadro ülkedeki okullaşmayı ve okur-yazarlığı olabildiğince artırmak istemiştir. Öğretimin içeriğinin ve pedagojik alt yapısının yeni kurulan ulus-devletin beklentileri doğrultusunda değiştirilmesi yönünde ciddi adımlar atılmıştır. Diğer tüm ülkelerde olduğu gibi ilköğretim okulundan beklenen temel bilgilerin öğretimi ve gençlerin toplumun değerlerine uyum sağlatmasıdır. Eğitim tüm seviyelerde siyasi mutabakatın ve ulusçuluk duygusunun gelişmesinin aracı haline getirilmiştir. Cumhuriyet döneminde öğretim programında yapılan ilk düzenlemeler 1924'te Vasıf Beyin Eğitim Bakanlığı sırasında gerçekleşmiştir. Değişiklikler pedagojik ve ideolojik yönde gerçekleşmiştir. Osmanlı ideolojisine bağlı görüşler ayıklanmış, Cumhuriyet ideolojisine uygun görüşler koyulmuştur. Öğrencilerin seviyelerine göre ders programları hazırlanmış ve cumhuriyetçi yurttaşın üretimine yönelik değişiklikler yapılmıştır.

Bu dönemde eğitimden amaçlanan "aynı"laştırmaktır. Cumhuriyet ve ulus devletin siyasi ve sosyal projesi aynılaştırmaya yönelirken, "milli terbiye" özellikle otuzlu yıllardan itibaren söz konusu projenin pedagojik meşruiyet zeminin oluşturacaktır. Diğer bir ifadeyle eğitimin başat hedefi olan "yurttaşlar topluluğu" oluşturma projesinin pedagojik düsturu "millilik"tir.

Öğretimin birleştirilmesiyle hedeflenen şey, ulusun bütünlüğünü bozmaya yönelik faaliyetleri ortadan kaldırmaktı. Çünkü farklı okullardan çıkan insanlar, farklı bir kimliğe sahip oluyordu. Osmanlı deneyiminde doğan ihtilafların kaynağını farklı eğitimden kaynaklandığını düşünen Cumhuriyetçiler, kendilerince bu hatayı tekrar yapmak istemiyorlardı. Bu konuyu Atatürk 1924 yılında yaptığı bir konuşmada dile getirir ve "İmparatorluk hududu dâhilinde de her millet kendi lisanı ve dinini talim ederdi. Fakat bu mektepler ihanet projelerine hizmet ettiler" diyerek eğitimin bir merkezden yapılmasının gerekliliğine işaret eder. Kurucu kadronun eğitime olan ilgisi sadece Tevhid-i Terdisat ile sınırlı kalmamıştır. Eğitimin devlet kontrolünde olmasında ısrar eden Mustafa Kemal aslında yeni bir kimlik arıyordu. Devlet keyfi olarak yönetilen değil, bir tiranlık değil, anayasayla yönetilen siyasal varlık bağlamında bir "cumhuriyet" olmalıdır. Yurttaşların aktif destek ve katılımı olmadan bir "cumhuriyet" olanaksızdı. Klasik cumhuriyetçiler için eğitimden beklenen işlev, kamu çıkarını bireysel çıkarın üzerine taşımasıdır. Fakat bu kişisel istekleri ikinci dereceye atarak ya da bitirerek değil, kamu çıkarı ve bireysel arzuları dikkatli bir şekilde biçimlendirerek olmalıdır. Dolayısıyla cumhuriyetçi kadrolar ulusal eğitimden "erdemli" diğer bir ifadeyle kendi arzularının yanı sıra "kamu yararını" da gözetten yurttaşlar yetiştirmeyi arzu etmiştir.

Ulusal ve genel eğitim, Cumhuriyetin yeni bir ulusal kimlik ve egemen kültür oluşturma kampanyasında merkezi bir yere sahipti. Atatürk'ün genel amacı kendi ideolojik dünya görüşüne göre disiplinli ve itaatkâr bir Türk ulusu oluşturmaktı. Tevhid-i Terdisat Kanunu, seküler ve yurtsever bir kolektif bilinci oluşturma amacını taşıyan ulusal bir eğitim sistemini meydana getirdi. Cumhuriyet rejimi, tek tip hale getirilmiş tebaasından, geleneğin tüm yansımalarına düşman, seküler ve pozitivist ahlâkı ilke edinmiş yeni bir ulus icat etmek istiyordu. **Tüm bu izahatlardan sonra diyebiliriz ki Tevhid-i Terdisat**

ile aynı fikir, aynı duygu ve aynı düşüncede insan yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede Türkiye'de ülkü birliği ve kültür birliği yönünde güçlü adımlar atılmış, uluslaşma hız kazanmıştır. Okullar lâik bir zemine çekilmiş, ulusal bütünlüğe zarar vermesi muhtemel olan yabancı okullar kontrol altına alınmıştır. Hayatın en hakiki mürşidi olan pozitivist bilime temel değer olarak kabul edilmiştir. Rejim, uygun nesiller yetiştirerek kendini garantiye almak istemiştir. Devlet tarafından kontrol edilen eğitim, Türk toplumunun kültürel ve siyasal homojenliğini temin etmenin bir vasıtası olarak görülmüştür. Bu kanunla kadınlara eşit eğitim şansı verilmiştir. Birçok kadının eğitim almasına ve profesyonel hayata iştirak etmelerine zemin hazırlamıştır.

Genel olarak baktığımızda cumhuriyet döneminde, Osmanlı-İslam geçmiş silinmek istenmişti. Eğitim, Türkiye'nin büyük dönüşümünün temel aracı oldu. Devrimci ideolojinin temeli sekülerizm olduğu için eğitim sekülerize edildi. Okulların, ilköğretimden üniversiteye kadar devlet kontrolüne alınması, öğretmen ve teknik personel yetiştiren kurumların oluşturulması, eğitimin halkın tümüne yayılması, eğitim dilinin tek olması ve ortak bir ulusal kültürün içeriği oluşturmaya modern bir yönelimdi. Eğitim, tek bir ortak kimliğe sahip homojen bir nüfus yaratmak amacıyla Türk sosyal mühendislik projesinde merkezi bir rol oynadı.

Ulus ile devleti birleştiren bağ ne olursa olsun, modernleşme ile birlikte "eğitim" kurumu devletlerin bir ideoloji aktarım aracı olmuş ve 20. Yüzyılında bu anlayış küreselleşmiştir. Bu küresel süreç Cumhuriyetin kurulması ile yakalandı ve kurucu kadro, eğitim kurumunu modern ve küresel biçimiyle algıladı. Dolayısıyla kurucu kadronun eğitim ile ilgili reformları dönemin dünyasının bu bağlamda da anlaşıldığını ortaya koymak bakımından manidardır. Başka bir anlatımla kurucu kadro devlet merkezli eğitimin, bireyleri ve toplumları dolayısıyla mevcut siyasi sosyal ve ekonomik yapıyı dönüştürmedeki gücünü görmüşlerdir. Cumhuriyetçi kadronun, modern bir ulusal kimlik oluşturmaya ve sadakatın sürekli kılınması için sistemli ve programlı bir şekilde eğitime yönelmesi bütün ulus-devletlerde görülen bir eğilimdi. Cumhuriyetin kurucuları da bunu büyük oranda başarmış olup, artık halkta bu noktada bir talep ve beklenti kalmadığı gözükmemektedir.

SAVAŞLARIN ŞEKLİ Mİ DEĞİŞİYOR !!!

ÖMER FATİH BÖLÜKBAŞ

Artık teknoloji çağındayız ve yeri gelecek bu bataklıkta savaşmamız gerekecek. Onun için ivedilikle bu alanda güç depolamalıyız. Bataklığı kurutmaya çalışabiliriz belki ama bataklıkta yaşamayı da öğrenmemiz gerekiyor.

Pekala bu nasıl olacak?...

Teknoloji çok hızlı bir şekilde geliyor ve biz sadece kullanıcı olarak kalamayız. Tüketici değil üretici olmaya çalışmalıyız kavramı bile az gelir. Mutlaka üretici olmalıyız ve kendi yazılım ve donanımlarımızı geliştirip kullanmalıyız, dostlarımıza da kullandırmalıyız.

3 sene önce Cumhurbaşkanımızın da söylediği gibi 5G teknolojisini kendimiz üretmeliyiz. Tabii sadece 5G ile iş çözülüyor. Yerli ve milli işlemci, ram, disk, işletim sistemi, veri tabanı,vs bu şekilde uzayıp giden bir dünya... Ve bu alanların hepsinde adımlar atılıyor ama yeterli mi tartışılır. Daha çok çalışmalıyız. Gece gündüz 7-24 değil 7-48 çalışmalıyız... Mesailerimizi verimli kullanmak zorundayız. Zamanımız az kaldı...

Mesela, Huawei'de 5G teknolojisi için çalışmalarını sürdürüyor. Bu konu da Amerika'nın rahatsız olmasına neden oluyor. Hatta Amerika Birleşik Devletleri müttefiklerine, 5G ihalelerinin Huawei'ye verilmemesi için açık çağrıda bulunuyor ve bu konuda müttefiklerini baskı altında tutuyor.

Konuyu daha iyi pekiştireceğini düşünerek aşağıda bazı yazar ve yazılardan alıntılar yaptım.

"Artık savaşlar silahlarla değil bilgisayarlarla olacak!" mı?

Ülkeler arasında yaşanan dijital savaşları son yıllarda pek çok kez gördük. **Savaşların büyüklüğü savaşanların büyüklüğü ile orantılı oldu.** En büyükler savaşınca savaşlar da büyük oldu haliyle.

Büyük savaşların sonuncusu büyük abiler Amerika ve Çin arasında yaşanıyor. ABD Başkanı Donald Trump'ın "önce Amerika" sözü ile başlayan ekonomik savaşta tam ateşkes oldu derken işin içine bir de teknoloji savaşı girdi.

Çinli teknoloji şirketi Huawei'in CFO'su olan Sabrina Meng Wanzhou, Kanada'nın Vancouver şehrinde İran'a karşı uygulanan ambargoyu ihlal ettiği iddiasıyla, ABD'li yetkililerin talebi üzerine tutuklandı. Bu olayın hemen ardından Huawei'den kısa bir açıklama geldi: "Kanada ve ABD hukuk sistemlerinin adil bir sonuca ulaşacağına inanıyoruz".

Olayı daha da çetrefilli hale getiren şey Sabrina Meng Wanzhou'nun, Huawei'in kurucusu ve Halkın Kurtuluş Ordusu'nun eski bir mühendisi olan Ren Zhengfei'nin kızı olmasıydı. Ren Zhengfei'nin Çin Komünist partisi ile de yakın ilişkiler içinde olduğu herkes tarafından biliniyordu.

Resmen Amerika Çin'e Huawei üzerinden gider yapıyordu.

Tutuklama olayından sonra iki ülkede karşılıklı hamleler yapmaya başladı. Bunlardan en önemlisi Wall Street Journal gazetesinde yayınlanan bir raporda ortaya çıktı. Raporda, ABD hükümet yetkililerinin çeşitli ülkelerdeki yabancı meslektaşları ve telekom yöneticileriyle temas kurarak Çin şirketiyle ilgili güvenlik endişelerini görüştükleri iddia ediliyor.

Raporda ayrıca Washington'un, Huawei ürünlerini kullanamayan ülkelerde telekomünikasyonu geliştirme konusunda mali yardımda bulunmayı da değerlendirdiğini öne sürülüyor. ABD'nin Türkiye, Almanya, İtalya ve Japonya gibi askeri üslerinin bulunduğu ülkeler özellikle konu hakkında ablukaya alınmış durumda. Bu hamlelere karşı Huawei sözcüsü verdiği bir demeçte, **"Huawei, ABD hükümetinin anlattıkları ile şaşkınlığa uğradı. Bir hükümetin davranışları kendi yetki alanının ötesine uzanırsa, bu tür faaliyetlere sessiz kalınmamalıdır. Huawei olarak, iş ortaklarımız ve müşterilerimizin bizimle çalışma konusunda kendi kararlarına ve deneyimlerine dayanarak doğru seçimi yapabileceklerine inanmaktayız. Yenilikçi çözümlerimizle, global müşterilerimize hizmet vermeye devam edeceğiz."** şeklinde konuştu.

Amerika'nın dijital casuslukta yaptıklarını ve yapabileceklerini hepimiz tahmin edebiliyoruz. Fakat Çin'de boş değil bu konularda...

Amerika, bir telefon markası olmaktan öte telekom ve internet altyapısına dair faaliyetleriyle de öne çıkan ve dünyada 5G sistemine öncülük eden

Huawei'e savaş açtığına göre bu iş çok toz kaldıracak gibi görünüyor. **Kazanan kim olur bilinmez ama bu savaşı kazanan geleceği kazanacak gibi gözüküyor."**

"ABD'nin Çin merkezli iletişim ve bilişim firmalarına savaş açmasının en büyük kurbanı; "Made in China 2025" projesinin önemli sacayakları olan Huawei ve ZTE isimli dev Çin şirketleri.

Washington yönetimi bu şirketlerin; ABD'de faaliyet göstermesine asla rıza göstermediği gibi, müttefiki olarak gördüğü Avrupa Ülkelerini de baskılayarak Çin şirketlerine müsamaha gösterilmesini engelliyor.

Bu çerçevede **Kanada, Avustralya, Fransa, İngiltere** gibi müttefiklerinde de yasaklanması için her türlü yöntem deniyor.

Huawei Şirketi'nin kurucusunun kızı ve halen şirketin **Baş Finans Yöneticisi** (CFO) olan **MengWanzhou**'nin, **ABD'nin İran** yaptırımlarını deldiği iddiasıyla **Kanada**'da tutuklanması bu yaptırımlara en net örnek.

ABD, neden Huawei'e takık?

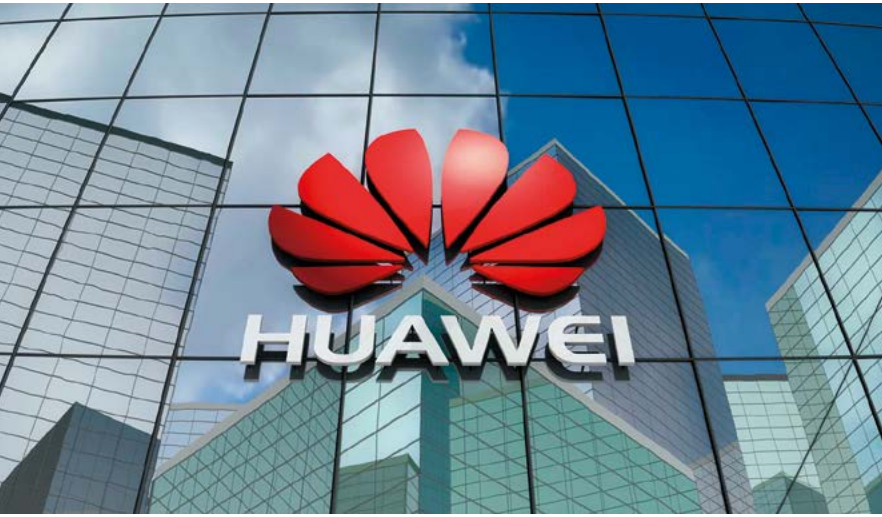
Huawei Şirketi'nin kurucusu **Ren Zhengfei**, bir mühendis ve asker. Şirketin Kurucusu **Ren Zhengfei**, hem **Çin Komünist Partisi** üyesi hem de **Çin ordusunda** görev yapan bir mühendis. Her ne kadar bu, **Çin** için pek rastlanılmamış bir durum olmasa da **ABD** ve **Batı**'da **"Kaygı yaratan"** bir özellik.

1944'te Çin'in Zhejiang eyaletinde dünyaya gelen Ren Zhengfei, Chongqing Üniversitesi'nden inşaat mühendisi olarak mezun oldu.

Bir süre çeşitli firmalarda çalıştıktan sonra Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nda mühendis olarak görev yaptı.

Ren Zhengfei'nin kurduğu ve geliştirdiği Huawei, Çin ordusu için kurulması istenen haberleşme sistemini geliştiren ve hükümetin yerli üreticiyi destekleyen adımlarıyla önce ülkesinde sektöre hakim olup daha sonra yurt dışına açıldı.

Huawei günümüzde, 170'ten fazla ülkede faaliyet gösteriyor.

Huawei gelişimi, sıkı çalışması ve istikrarlı bir şirket liderliğiyle Çin'in dünya pazarında artan başarısının bir yansıması olduğu gibi küresel güç konumuna geldi.

Huawei şirketi, Türkcell dahil, dünyanın en büyük 50 operatöründen 45'i için haberleşme çözümleri ve ekipmanlarının tedarikçisi.

Çin ile ABD arasındaki ticaret savaşı siber savaşa döndü...

Telekom devi Huawei, Çin'in en başarılı küresel şirketleri arasında. ABD ile Çin arasındaki ticari rekabetten kaynaklı anlaşmazlık Çin şirketlerini de etkiliyor.

ABD Ticaret Bakanlığı, güvenlik riskleri nedeniyle Çin'in devlet tarafından işletilen en büyük telekom operatörü China Mobile'e lisans verilmemesini istedi.

ABD ile Çin ticaret savaşının temeli, ABD Başkanı Donald Trump'ın 1 Mart'ta ilan ettiği kararla birlikte, çelik ithalatında yüzde 25, alüminyum ithalatında yüzde 10 gümrük vergisi uygulamaya başlamasıyla atıldı.

Washington'ın 6 Temmuz'da Çin'den ithal edilen 34 milyar dolar değerindeki 800'den fazla ürüne yüzde 25 ek gümrük vergisi uygulama kararıyla seviye atlayan ticaret savaşının en önemli konu başlıklarından biriye inovasyon.

ABD inovasyon alanında üstünlüğünü kaybetmeye başlaması sebebiyle ciddi kaygılar taşıyor.

Çin kendi gelişim sürecine karşılık ABD'nin ek vergi listelerini havacılık, telekomünikasyon ve yapay zeka gibi kulvarlarda uyguladığını belirtiyor.

ABD Adalet Bakanlığı, Huawei'yi "Banka dolandırıcılığı ve Amerikan şirketine ait ticari sırları çalmak"la ve "ABD yaptırımlarını ihlal ederek İran'a ekipman satmak için Hong Kong'da paravan bir şirket kullanmak"la suçluyor.

Çin'in donanımsal bir saldırı ile ABD'li telekomünikasyon şirketlerine sızdığı iddia edilmişti.

Çin hükümeti, ABD'li anakart üreticisi SuperMicro'nun, Çin'de üretilen

anakartlarına çip yerleştirmiş ve bu anakartların kullanıldığı sunuculara sızmayı başarmıştı.

Bu sayede Çin hükümetinin Apple ve Amazon başta olmak üzere, onlarca Amerikan şirketine ve hükümete ait verilere erişebildiği iddia ediliyordu.

Ancak Apple, Amazon ve SuperMicro'nun yanı sıra hem Çin hükümeti hem de ABD hükümeti bu iddiaları reddetmişti.

Madem doğru değil, ABD neden kırmızı görmüş boğa gibi Çinli Şirketin üzerine saldırıyor?

ABD, Huawei'nin Çin hükümeti ile ilişkileri ve yeni nesil mobil teknoloji olan "5G" piyasasına küresel ölçekte egemen olması nedeniyle Batılı ülke vatandaşları, kurumları ve devletleri hakkında bilgi toplayabileceği iddiasında.

Amerikalılar, Çinli şirketlerin ABD'deki rakipleriyle özel hayatın gizliliğine dair aynı düzenlemelere tabi olmadıklarını söylüyor.

Amerikalıların bu konuda şakası yok.

ABD Temsilciler Meclisi İstihbarat Komitesi, 2012 yılında hazırladığı raporda, telekom şirketleri Huawei ve ZTE'nin ABD'de faaliyet göstermesine izin verilmesi halinde haberleşmeyi izleyebileceklerini ve hatta elektrik şebekesi gibi ABD'deki altyapı tesislerine yönelik siber saldırılar düzenleyebileceklerini öne sürmüştü.

ABD'de FBI ve CIA'nın dahil altı istihbarat kurumunun başkanları Kongre'de yaptıkları konuşmalarda, Amerikan halkını Huawei cihaz ve ürünleri kullanmamaları konusunda uyardı.

Sonuçta Washington, Huawei'yi bir „ulusal güvenlik tehdidi" olarak görüyor ve federal hükümet tarafından açılan ihalelere katılmasını yasaklıyor.

Huawei'nin sahibi ve yöneticisi Zhengfei ise Huawei'nin özel bir şirket olduğunu ve Çin devleti ile tek ilişkisinin vergi ödemek olduğunu söylüyor.

Avrupa Huawei konusunda Amerikan uyarılarını geçiştiriyor!

Avrupa Birliği (AB), siber güvenlik ve 5G teknolojisi alanındaki tavsiyelerinde, ABD'nin Çin teknoloji firması Huawei'nin ürünlerinin yasaklanması çağrısını göz ardı etti.

Bu göz ardı edişin birden çok sebebi var. Çinlileri "Siber casusluk"la itham eden Amerikalıların bu alanda sabıka sicilleri çok da temiz sayılmaz. Al birini vur öbürüne.

İngiltere Savunma Bakanı görevinden azledildi...

İngiltere Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Çin'in akıllı telefon devi Huawei'nin 5G internet şebekesine erişmesine sınırlı izin verme kararı aldığı geçen hafta Çarşamba günü basına sızmıştı.

İngiltere Başbakanı Theresa May, Ulusal Güvenlik Konseyi toplantısı sonrasında "Huawei'ye bilgi sızdırdığı" iddiasıyla Savunma Bakanı Gavin Williamson'ı görevden aldı. Williamson'ın yerine Uluslararası Kalkınma Bakanı Penny Mordaunt getirildi.

Gavin Williamson, Rusya'da skandal ifadeleriyle tanınıyor.

Williamson, geçen yılın Mart ayında 23 Rus diplomatın sınır dışı edilmesinin ardından Moskova'nın olası misillemesiyle ilgili "Rusya çekip gitmeli ve çenesini kapamalı" demişti.

Moskova, Williamson'un bu ifadesini İngiliz diplomasisindeki gerilemeye bağlamıştı. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Williamson'un muhtemelen yeterli eğitime sahip olmadığını söylemişti.

Gavin Alexander Williamson; CBE 25 Haziran 1976 (42 yıl yaşında), İngiltere Scarborough doğumlu. Raincliffe School ile Bradford Üniversitesi Sosyal Bilimler alanından mezun.

2017'den beri Savunma Devlet Sekreteri olarak görev yapan İngiliz Muhafazakâr bir politikacı ve 2010'dan bu yana Güney Staffordshire Parlamento Üyesi olarak görev yapıyor.

Williamson, eski bir ilkökul öğretmeni olan: Joanne Eland ile evli. Çiftin iki kızı var, Annabel ve Grace.

Şömine üreticisi bir şirkette ve seramik firmasında pazarlama müdürü ve yönetici olarak çalışan Gavin Alexander Williamson'ın savunma alanında bir tecrübe ve eğitimi olmamasına rağmen bu göreve atanması İngiliz medyasında çok da tartışılmamıştı.

ABD, daha önce **Huawei'nin** mobil internette **5G** şebekesine erişmesine izin veren tüm müttefikleriyle istihbarat paylaşımını gözden geçireceğini açıkça söylemesine rağmen **İngiltere Ulusal Güvenlik Konseyi'nin** Çin'in akıllı telefon devi **Huawei'nin** 5G internet şebekesine erişmesine sınırlı izin verme kararı alması, **Amerikalıları** çok kızdırmış olmalı ki, **Gavin Alexander Williamson** görevden uzaklaştırılarak gazlarına pansuman yapılıyor.

Türkiye, Amerikalıların Çin ve dev şirketi Huawei'e kızgınlığını anlıyor...

Çin'i küresel ekonomiye entegre etmeyi hedefleyen "**Bir Kuşak Bir Yol**" altyapı projesinin ikinci zirvesi **Nisan**'ın son haftası **Pekin**'de gerçekleştirildi. Zirvede **37 ülke lideri** yer aldı.

2017'deki ilk zirvede **Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan**'ın temsil ettiği **Türkiye**'den ise toplantıya **Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Cahit Turan** katıldı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu zirveye katılmaması **Ankara**'nın, **Pekin** yönetimin **Doğu Türkistan** halkına uyguladığı baskıları tasvip etmediği şeklinde yorumlanabilir.

Bir başka değerlendirme de **Cumhurbaşkanı Erdoğan**'ın **Pekin**'deki zirveye katılmamasının "**Trump'a mesaj**" olduğu yönünde.

Çin lideri ŞiCinping, zirvede yaptığı konuşmada, "**Yeni İpekyolu**" diye de adlandırılan bu projeye, **Pekin'in küresel hegemonya kurmaya çalıştığı** iddialarını reddetti.

İngiltere, Çin'le ekonomik ilişkilerini güçlendirme yolunda adımlar atıyor. **Londra** merkezli **finans şirketleri Pekin**'de soluklanıyor.

Çünkü paranın kokusunu alan bankerler kuşağı çok iyi biliyor ki; yeniden **yükselen Çin'le beraber** dünya ekonomik merkezi de **Asya Pasifik** bölgesine kayıyor.

Büyüyen Çin'in arkasındaki **Avrupalı güç**, **İngiltere.2**

ANA KAYNAK METİNLER

1-) Mehmet Akif ELİĞÜL

2-) Ömür ÇELİKDÖNMEZ, dık GAZETE